

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI**

Cu titlul de manuscris
C.Z.U: 37.091:373.3(043.3)

**DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR
PRIN STRATEGII EDUCAȚIONALE AXATE PE ACTIVITĂȚI AUTONOME DE
ÎNVĂȚARE**

Specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației

Teză de doctor în științe ale educației

Conducător științific:

**PATRAȘCU Dumitru,
doctor habilitat în pedagogie,
profesor universitar**

Autoare:

BÎRGĂOANU Claudia

CHIȘINĂU, 2026

© BÎRGĂOANU Claudia, 2026

CUPRINS

ADNOTARE(română, engleză).....	5
LISTA ABREVIERILOR.....	7
LISTA TABELELOR ȘI FIGURILOR.....	8
INTRODUCERE.....	11
Capitolul 1. FUNDAMENTE TEORETICE PRIVIND DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR PRIN STRATEGII EDUCATIONALE.....	21
1.1. Evoluția conceptuală în abordările teoretice ale creativității.....	21
1.2. Factori generatori și condiții de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar	31
1.3. Activitățile autonome de învățare în contextul dezvoltării creativității elevilor.....	47
1.4. Concluzii la capitolul 1.....	57
Capitolul 2. CADRUL CONCEPTUAL DE DEZVOLTARE A CREATIVITĂȚII ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR.....	59
2.1. Abordarea teoretico-metodologică a strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare pentru dezvoltarea creativității elevilor.....	59
2.2. Sistemul principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor	73
2.3. Profilul elevului creativ din învățământul primar	81
2.4. Concluzii la capitolul 2.....	94
Capitolul 3. TESTAREA EXPERIMENTALĂ A PROGRAMULUI DE DEZVOLTARE A CREATIVITĂȚII ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR PRIN STRATEGII EDUCAȚIONALE AXATE PE ACTIVITĂȚI AUTONOME DE ÎNVĂȚARE.....	95
3.1. Designul cercetării experimentale privind dezvoltarea creativității elevilor din ciclul primar...	97
3.2. Valorile constatative ale dezvoltării creativității elevilor	98
3.3. Programul dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare.....	111
3.4. Valori experimentale comparate obținute din implementarea Programului dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare	139
3.5. Concluzii la capitolul 3.....	152
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	154
BIBLIOGRAFIE.....	157
ANEXE.....	171
Anexa 1.1. Tabel cu elevii care fac parte din grupul experimental.....	171
Anexa 1.2. Tabel cu elevii care fac parte din grupul de control.....	172
Anexa 2. Document privind integrarea cursului „Creativitatea -o necesitate în școală și în activitățile non-formale” în oferta Casei Corpului Didactic ”Spiru Haret” Iași.....	174
Anexa 3. Documente privind aprobarea susținerii lecției demonstrative în cadrul Cercului pedagogic al învățătorilor, în data de 24 noiembrie 2023.....	175

3.1. Procesul-verbal.....	175
3.2. Adeverință privind susținerea activității demonstrative	176
Anexa 4. Fișa de observare „Nevoia (Trebuința – n.a. A. Bolboceanu) de cunoaștere”.....	177
Anexa 5. Chestionar pentru cadre didactice destinat identificării strategiilor educaționale pentru dezvoltarea creativității la elevii din învățământul primar	178
Anexa 6. Strategiile educaționale utilizate pentru a stimula creativitatea elevilor (răspunsuri colectate prin aplicația Google Forms, întrebarea 8 din chestionar).....	179
Anexa 7. Resursele digitale valorificate în procesul dezvoltării creativității elevilor (răspunsuri colectate prin aplicația Google Forms, întrebarea 9 din chestionar).....	180
Anexa 8. Exemple de activități de dezvoltare a creativității elevilor prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare la disciplinele Limba și literatura română, Educație civică, Arte vizuale și abilități practice.	182
Anexa 9. Exemple de activități privind dezvoltarea creativității elevilor prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare la disciplinele:	
9.1. <i>Matematică</i>	190
9.2. <i>Limba română</i>	192
9.3. <i>Educație civică</i>	196
9.4. <i>Arte vizuale și abilități practice</i>	198
Anexa 10. Fișa de avizare a proiectului programă pentru opțional ”Provocări creative”.....	202
Anexa 11. Proiectul lecției realizate în cadrul disciplinei opționale „Provocări creative” la clasa a III-a	202
Anexa 12. Fișa de avizare a proiectului programă pentru opțional ”Copilărie, joc și fantezie”.....	204
Anexa 13. Documente ale realizării activităților extracurriculare prin proiecte extrașcolare...	205
13.1. Proiectul educațional ”Miracolul copilăriei”.....	205
13.2.1. Proiectul educațional „Dumbrava minunată”.....	205
13.2.2. Cartea „la pas cu Lizuca”, colecție de texte realizate de copii în cadrul activităților proiectului	206
13.3. Documente ale realizării activităților proiectului județean „Mărțișoare Cantacuzine”...	207
13.3.1. Acordul de parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean Iași.....	207
13.3.2. Decizia de constituire a Comisiei de organizare a proiectului județean „Mărțișoare Cantacuzine”.....	207
13.3.3. Linkul site-ului proiectului.....	207
Anexa 14. Date organizate pentru măsurarea nivelurilor de creativitate în baza criteriilor formulate în „Profilul elevului creativ”.....	208
Anexa 15. Date statistice din aplicarea formulei Independent Samples Test.....	210
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	215
CV-ul AUTOAREI	216

ADNOTARE
BÎRGĂOANU Claudia
DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR PRIN
STRATEGII EDUCAȚIONALE AXATE PE ACTIVITĂȚI AUTONOME DE ÎNVĂȚARE, Chișinău,
2026

Structura tezei: Introducere, adnotări, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 248 titluri, 15 anexe, 155 de pagini de text de bază, 27 de figuri și 35 de tabele.

Publicații la tema tezei: 18 lucrări științifice.

Concepte-cheie: creativitate, strategii educaționale, activitate autonomă, principii determinante dezvoltării creativității, profilul elevului creativ, învățământ primar.

Domeniul de studiu: Teoria generală a educației.

Scopul cercetării: valorificarea teoretico-praxiologică a strategiilor educaționale pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin activități autonome de învățare.

Obiectivele cercetării: evidențierea reperelor teoretice ale creativității din abordarea retrospectivă și analitico-teoretică a conceptului în domeniul educației; identificarea factorilor generatori și ale condițiilor pedagogice privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar în contextul activităților autonome de învățare; configurarea strategiilor educaționale corelate cu sistemul principiilor pedagogice axate pe activități autonome de învățare și cu nivelurile de ghidare în procesul de dezvoltare a creativității elevului din învățământul primar; elaborarea profilului elevului creativ din învățământul primar prin raportare la indicatorii performanței creative; evaluarea nivelului dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar; testarea Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare.

Noutatea și originalitatea cercetării: valorificarea cadrului teoretico-metodologic privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, ancorate în sistemul principiilor pedagogice, raportate la ghidarea graduală a intervenției pe continuum-ul dirijare–semidirijare–nondirijare; configurarea profilului elevului creativ în termeni de valori derivate la nivel de criterii, indicatori și descriptori (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme); elaborarea cadrului aplicativ de referință a strategiilor educaționale, orientate spre dezvoltarea creativității, cu accent pe activitățile autonome de învățare, implementate în cadrul Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin activități autonome de învățare.

Rezultatele obținute ce contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante se referă la: evidențierea reperelor teoretice ale dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare; sistemul principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității, corelat cu nivelurile de ghidare ale intervenției didactice pe continuum-ul dirijare–semidirijare–nondirijare; profilul elevului creativ și descrierea științifică a valorilor subscrise, operaționalizate prin indicatorii performanței creative (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme); Programul de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare și condițiile pedagogice de implementare a acestuia; argumentele experimentale privind dinamica pozitivă a dezvoltării creativității elevilor, validate prin valorile comparate ale rezultatelor obținute în cadrul cercetării.

Semnificația teoretică a cercetării rezultă din interpretarea științifică a evoluției conceptelor operaționale creativității și a factorilor generatori și condițiilor pedagogice, privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin activități autonome de învățare; integrarea abordării teoretico-metodologice a strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare pentru dezvoltarea creativității elevului din învățământul primar; implementarea sistemului principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor; configurarea profilului elevului creativ în corelație cu indicatorii performanței creative.

Valoarea aplicativă a cercetării rezultă din elaborarea și implementarea Programului de dezvoltare a creativității elevilor prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare; stabilirea nivelurilor de dezvoltare a creativității la etapa preexperimentală și utilizarea acestora ca reper pentru intervenția pedagogică; aplicarea și valorificarea strategiilor educaționale în contextele formal și nonformal axate pe activități autonome de învățare, raportate la ghidarea graduală a cadrului didactic; evidențierea valorilor experimentale comparate, care confirmă eficiența programului și oferă reperi practice pentru optimizarea demersului educațional orientat spre dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare.

Implementarea rezultatelor științifice a fost realizată prin valorificarea Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, elaborat în scopul validării experimentale a rezultatelor dezvoltării creativității elevilor în cadrul disciplinelor școlare, opționale și prin activități extrașcolare în cadrul Școlii Gimnaziale „Iordache Cantacuzino” din municipiul Pașcani, județul Iași, România, cu profesorii participanți la cursurile de formare prin Casa Corpului Didactic „Spiru Haret” Iași (CCD).

ANOTATION

DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF PRIMARY EDUCATION STUDENTS THROUGH EDUCATIONAL STRATEGIES FOCUSED ON AUTONOMOUS ACTIVITIES, Chisinau, 2026

Thesis structure: Introduction, annotations, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 248 titles, 15 annexes, 155 pages of basic text, 27 figures and 35 tables.

Research results were published in 18 scientific papers.

Key concepts: creativity, educational strategies, autonomous activity, principles determining the development of creativity, creative student profile, primary education.

Field of study: General Theory of Education.

Research aim: theoretical and practical valorization of educational strategies for developing the creativity of primary school pupils through autonomous activities.

Research objectives: highlighting the theoretical points of creativity from the retrospective and analytical-theoretical approach of the concept in the field of education; identification of the generating factors and pedagogical conditions regarding the development of creativity of primary school pupils in the context of the educational process; configuration of educational strategies correlated with the system of pedagogical principles focused on autonomy activities and guidance levels in the process of developing the creativity of the primary school learner; elaboration of the profile of the creative primary school learner by reference to the indicators of creative performance; the assessment of the level of creativity development of primary school students; testing of the program for developing the creativity of primary school pupils through educational strategies focused on autonomous activities.

Scientific novelty and originality of the research: valorization of the theoretical and methodological framework on the development of creativity of pupils in primary education through educational strategies focused on autonomous activities, anchored in the pedagogical principles system, reported to the gradual guidance of the intervention on the conducting continuum–semidirijare–nondirijare; configuration of the creative student profile in terms of values derived from research variables, operationalized at the level of criteria built on the criteria of creative performance (fluidity, flexibility, flexibility, originality, elaboration and sensitivity to problems), indicators and descriptors; elaboration of the applied reference framework of educational strategies, oriented towards the development of creativity, with emphasis on autonomous activities, implemented within the The program for developing the creativity of primary school pupils through autonomous activities.

developing the creativity of primary school pupils through autonomous activities

The obtained results that contribute to the solution of an important scientific problem refer to: highlighting the theoretical points of development of creativity of primary school pupils through educational strategies focused on autonomous activities; the pedagogical principles system determinant to the development of creativity, correlated with the guiding levels of the didactic intervention on the guiding continuum– semi-training–non-direction; the profile of the creative student and the scientific description of the subscribed values, operationalized by the indicators of creative performance (fluidity, performance flexibility, originality, The program for developing the creativity of primary school pupils through educational strategies focused on autonomous activities and the pedagogical conditions for its implementation; the experimental arguments on the positive dynamics of the development of student creativity, validated by the comparative values of the research results.

The theoretical significance of the research results from the scientific interpretation of the evolution of the operational concepts of creativity and the generating factors and pedagogical conditions on the development of creativity of primary school pupils through autonomous activities; the integration of the theoretical and methodological approach of the applied educational strategies for the development of creativity of the primary school learner; the implementation of the pedagogical principles system determining the development of creativity of students; the configuration of the profile of the creative learner in correlation with the indicators of creative performance.

The applicative value of the research results from the elaboration and implementation of the Program of developing the creativity of the pupils through educational strategies in the context of autonomous activities; establishing the levels of development of creativity at the pre-experimental stage and their use as a reference point for pedagogical intervention; applying and valorizing the educational strategies in concrete didactic contexts through autonomous activities, reported to the gradual guidance of the teacher; highlighting the compared experimental values which confirms the effectiveness of the program and provides practical milestones for optimizing the educational approach aimed at developing the creativity of primary school pupils through autonomous learning activities.

The implementation of the scientific results was achieved by capitalizing on The program for developing the creativity of primary school pupils through educational strategies focused on autonomous learning activities, developed in order to experimentally validate the results of developing the creativity of pupils within the school subjects, optional and extracurricular activities within the „Iordache Cantacuzino” School in Pascani, Iasi County, Romania, with the teachers participating in the training courses through the Didactic Body House, „Spiru Haret” Iași (CCD).

LISTA ABREVIERELOR

PISA- Programme for International Student Assessment

OMEC- Ordinul Ministrului Educației și Cercetării

OECD- Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică

UNESCO - Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură

CPEEI- Calendarul proiectelor de educație extrașcolară interjudețene

SPSS-Statistical Package for the Social Sciences

SE - Strategii educaționale

SED - Strategii educaționale directive

SESD - Strategii educaționale semidirective

SEND - Strategii educaționale nondirective

ÎP – învățământ primar

CD – cadre didactice

EG – eșantion general

GE – grup experimental

GC – grup de control

LISTA TABELELOR

- Tabelul 1.1.** Perspective de abordare a creativității în contextul cronologic al definirii în perioada anilor 1950-1980 (după C. Cucuș)
- Tabelul 1.2.** Perspective de abordare a creativității în contextul cronologic al definirii în perioada anilor 1980-2020 (după G. Pânișoară)
- Tabelul 1.3.** Teorii distincte privind definirea creativității
- Tabelul 1.4.** Factorii determinanți ai creativității conform modelului componențial (după T. Amabile)
- Tabelul 1.5.** Factori inhibitori a creativității elevilor (după A. Băban)
- Tabelul 1.6.** Dimensiuni esențiale ale dezvoltării creativității la elevi
- Tabelul 1.7.** Configurarea activității autonome a elevului prin prisma taxonomiei metodelor de învățământ
- Tabelul 1.8.** Corelații între activitățile autonome de învățare ale elevilor și tehnicile de stimulare a potențialului creativ
- Tabelul 1.9.** Valorificarea resurselor euristice ale metodelor clasice în dezvoltarea comportamentului autonom creative al elevului
- Tabelul 2.1.** Configurarea strategiilor în cadrul formelor generale ale educației
- Tabelul 2.2.** Tipologia strategiilor educaționale în funcție de gradul de implicare a cadrului didactic
- Tabelul 2.3.** Operaționalizarea strategiilor educaționale în strategii didactice
- Tabelul 2.4.** Tipologia activităților independente utilizate în dezvoltarea creativității elevilor
- Tabelul 2.5.** Caracteristicile strategiilor educaționale în contextul dezvoltării creativității elevilor
- Tabelul 2.6.** Configurarea principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar cu strategiile educaționale
- Tabelul 2.7.** Produse curriculare care valorifică elementele creativității recomandate pentru disciplinele școlare
- Tabelul 2.8.** Produse transdisciplinare, care valorifică elementele creativității
- Tabelul 2.9.** Corelarea disciplinelor școlare cu finalitățile atitudinale orientate spre dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar
- Tabelul 2.10.** Indicatori și descriptori ale trăsăturilor evidențiate (variabile) în caracterizarea profilului elevului creativ
- Tabelul 3.1.** Sistemul metodologic al cercetării experimentale
- Tabelul 3.2.** Organizarea eșantionului general al cercetării
- Tabelul 3.3.** Probele de evaluare stabilite pentru măsurarea nivelului creativității elevilor antrenați în cercetare

- Tabelul 3.4.** Grila de apreciere a nivelului de creativitate al elevilor în baza probelor de evaluare
- Tabelul 3.5.** Baremul de măsurare al nivelului general al creativității elevilor
- Tabelul 3.6.** Variabilele determinate pentru măsurarea nivelului creativității elevului din fișa de observație
- Tabelul 3.7.** Corelația variabile-itemi ai fișei de observație privind măsurarea nivelului creativității elevilor de vârstă școlară mică
- Tabel 3.8.** Date privind gradul de utilizare a metodelor
- Tabelul 3.9.** Strategiile educaționale operaționalizate specific dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar
- Tabelul 3.10.** Cadrul de operaționalizare a strategiilor educaționale privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin demersul disciplinar (discipline de bază)
- Tabelul 3.11.** Operaționalizarea situației de învățare în sarcini orientate spre activitate autonomă în dezvoltarea creativității elevilor (matematică)
- Tabelul 3.12.** Cadrul de operaționalizare a strategiilor educaționale privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin *disciplinele opționale*
- Tabelul 3.13.** Proiectul general al lecției cu titlul „*Lumea fantastică a nasturilor*”, clasa a III- a, unitatea de învățare „*Călătorie printre personaje*”
- Tabelul 3.14.** Strategiile educaționale valorificate de rolul CD în dezvoltarea creativității elevilor în ÎP pe continuumul dirijare-nondirijare prin activități autonome de învățare
- Tabelul 3.15.** Planul comparat al valorilor statistice obținute la etapele constatare și control ale grupurilor experimental și de control
- Tabelul 3.16.** Diferențele constatate din aplicarea testului T-student

LISTA FIGURILOR

- Figura 1.1.** Multidimensionalitatea conceptului de creativitate, reflectată de domenii științifice
- Figura 1.2.** Procesul de dezvoltare a creativității de la asimilare de cunoștințe la transfer în contexte noi
- Figura 2.1.** Strategiile educaționale în structura de reglare paradigmatică și metodologică
- Figura 2.2.** Cadrul conceptual și operațional al strategiilor educaționale axate pe activități autonome privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar
- Figura 2.3.** Model cvintuplu-dimensional al gândirii creative
- Figura 2.4.** Niveluri de dezvoltare ale valorilor elevului creativ din învățământul primar (GE, constatare)
- Figura 2.5** Niveluri de dezvoltare ale valorilor elevului creativ din învățământul primar (GC, constatare)
- Figura 2.6.** Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor elevului creativ din învățământul primar (constatare, GE-GC)
- Figura 3.1.** Nivelurile elementelor creativității evaluate la etapa de constatare (probe de evaluare)

- Figura 3.2.** Nivelurile elementelor creativității evaluate la etapa de constatare (fișa de observație)
- Figura 3.3.** Caracteristicile cadrelor didactice chestionate
- Figura 3.4.** Tipuri de activități creative integrate în demersul didactic la nivel primar
- Figura 3.5.** Frecvența utilizării activităților creative în planificarea lecțiilor
- Figura 3.6.** Modalități de evaluare a creativității elevilor în cadrul activităților educative
- Figura 3.7.** Provocări în promovarea creativității elevilor
- Figura 3.8.** Resurse necesare pentru sprijinirea dezvoltării creativității elevilor
- Figura 3.9.** Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome
- Figura 3.10.** Demersul aplicativ al tehnicii Explozia stelară pentru dezvoltarea creativității elevilor
(*generată de suportul bazat pe inteligența artificială*)
- Figura 3.11.** Nivelurile de dezvoltare a creativității elevilor în baza probelor de evaluare
(plan comparat: GE – GC, etapa de control)
- Figura 3.12.** Nivelurile de dezvoltare a creativității elevilor în baza probelor de evaluare
(plan comparat: etapa de constatare – etapa de control; grupul experimental)
- Figura 3.13.** Niveluri de dezvoltare ale valorilor elevului creativ din învățământul primar (GE, control)
- Figura 3.14.** Niveluri de dezvoltare ale valorilor elevului creativ din învățământul primar (GC, control)
- Figura 3.15.** Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor profilului elevului creativ din învățământul primar (plan comparat: GE-GC, etapa de control)
- Figura 3.16.** Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor profilului elevului creativ din învățământul primar (plan comparat: GE-GC, etapa de constatare)
- Figura 3.17.** Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor elevului creativ din învățământul primar (plan comparat: GC, etapele constatare-control)
- Figura 3.18.** Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor elevului creativ din învățământul primar (plan comparat: GE, etapele constatare-control)
- Figura 3.19.** Dinamica dezvoltării indicatorilor creativității elevilor din învățământul primar în cadrul validării experimentale comparative (2020–2021 / 2025–2026)

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei de cercetare se înscrie în rândul preocupărilor actuale ale educației contemporane, marcate de necesitatea pregătirii elevilor pentru o societate complexă și dinamică. Dezvoltarea creativității devine un obiectiv prioritar și o condiție determinantă a formării personalității elevilor, contribuind la manifestarea autonomiei în învățare și acțiune, la asumarea inițiativei personale, la luarea deciziilor independente și la implicarea activă și responsabilă în viața socială. Accentul tot mai pronunțat pe asigurarea mediului educațional, care să stimuleze potențialul creativ al fiecărui copil ce depășește rigiditatea metodelor tradiționale, reflectă o schimbare de paradigmă în învățământ, orientată spre valorificarea creativității în demersul educativ, ca factor de dezvoltare personală și intelectuală a elevilor. Flexibilitatea, perseverența în fața dificultăților și capacitatea de inovare, sunt cheia succesului într-un mediu marcat de incertitudine și schimbări rapide, afirmă I. Cerghit [38, p. 24], cadrul didactic asumându-și rolul să valorifice creativ resursele educaționale în vederea formării competențelor necesare învățării pe tot parcursul vieții, „procesul de învățământ fiind orientat în direcția *dezvoltării unei personalități autonome, dinamice și creative, ancorată în realitățile sociale*”, afirmă I. Albulescu [2, p. 13].

În contextul în care sistemele educaționale sunt chemate să răspundă provocărilor societății bazate pe cunoaștere și inovație, dezvoltarea creativității la etapa ciclului primar este fundamentală, promovată și consolidată de *inițiative naționale și internaționale*. Documente de referință precum *Cadrul de competențe pentru învățarea pe tot parcursul vieții* (Comisia Europeană) [233], *OECD Learning Compass 2030* [243], *Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă* [231] subliniază necesitatea de a forma elevi capabili să gândească critic, să colaboreze eficient și să creeze soluții noi în fața provocărilor globale. Curriculumul Național din România promovează „acele finalități și condiții asociate prin care *fiecare copil din sistemul educațional poate deveni autonom în învățare, creativ și deschis spre învățarea de-a lungul întregii vieți*” [247, p. 15]. În acest sens, dezvoltarea creativității în învățământul primar devine o prioritate, care contribuie la optimizarea procesului de învățământ, stimularea potențialului individual al fiecărui elev și crearea unui climat educațional favorabil elaborării ideilor originale, manifestării autonomiei și inițiativei personale.

Examinarea referințelor documentare privind *experiența internațională și națională* demonstrează, că politicile educaționale accentuează orientarea abordărilor pedagogice spre o direcție nouă de acțiune, centrată pe inovație, creativitate și dezvoltarea autonomiei elevului în raport cu propriul parcurs de formare. Prin obiectivele de dezvoltare durabilă a Republicii Moldova, stipulate în *Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”*, „implementarea

politicilor orientate spre dezvoltare, care susțin activitățile productive”, este accentuat rolul de viziune strategică a *creativității și inovației*” [237, p. 39].

Caracterul oportun al studierii temei este determinat de afirmarea principiilor de bază stabilite în *Legea Educației Naționale din România* (Art. 2) [237] și ca misiune a învățământului primar în *Codul Educației din Republica Moldova* privind *educația axată pe valori și creativitate* [232, Art. 26]. Această abordare constituie un răspuns direct la cerințele sistemice de orientare a procesului educațional către formarea de competențe bazate pe exprimarea liberă a ideilor originale și pe dezvoltarea capacității de inovare în contexte variate de învățare. În acest sens, dezvoltarea creativității reprezintă un indicator important al educației actuale, fiind asociată cu aplicarea cunoștințelor, transferul acestora în contexte variate, rezolvarea de probleme, reflecția critică și constructivă, dezvoltarea unui profil creativ etc.

În contextul transformărilor actuale ale sistemului educațional, Curriculumul Național este conceput ca un cadru unitar și dinamic, orientat spre asigurarea coerenței procesului educațional. Reperetele de proiectare și actualizare curriculară evidențiază necesitatea regândirii raportului dintre „abordarea disciplinară și cea integrată, prin valorificarea avantajelor perspectivei integrative, care facilitează transferul cunoștințelor, dezvoltarea creativității elevilor și formarea competențelor de rezolvare a problemelor” [234, p. 15]. Această orientare reflectă o viziune asupra realității educaționale, centrată pe nevoile și interesele elevului contemporan. În același timp, Curriculumul Național promovează formarea competențelor-cheie și „dezvoltarea personalității autonome, creative și deschise învățării pe tot parcursul vieții, capabile să răspundă provocărilor societății cunoașterii și schimbărilor globale”. În acest cadru, cercetarea privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare se înscrie în direcția modernizării demersului didactic, contribuind la operaționalizarea principiilor curriculare în practici educaționale capabile să stimuleze autonomia, originalitatea și performanța elevului.

Afirmațiile evidențiate în argumentarea actualității cercetării privind dezvoltarea creativității elevilor din ciclul primar, confirmă rolul determinant al valorificării strategiilor educaționale în relație directă cu cei mai importanți indicatori ai progresului social, în opinia savantului S. Cristea: „a) eficiența economică; b) deschiderea culturală susținută informațional; c) calitatea formării profesionale și a vieții comunitare; d) democrația participativă; e) mediul natural ecologic; f) informatizarea și tehnologizarea societății, ca resursă a autoinstruirii individuale – soluții strategice proiectate la nivel de *politică globală (UNESCO)*” [48, p. 376].

Prin urmare, dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin aplicarea strategiilor educaționale specific adaptate nevoilor la această vârstă, reprezintă o condiție

importantă pentru formarea generațiilor capabile să contribuie activ la îmbunătățirea vieții sociale, să participe la viața democratică, să protejeze mediul și să valorifice oportunitățile oferite de societatea informațională.

Importanța temei de cercetare rezidă în necesitatea valorificării strategiilor educaționale în procesul de învățământ, ca instrumente esențiale pentru stimularea potențialului creativ al fiecărui elev, încurajând inițiativa personală, originalitatea ideilor și capacitatea de a găsi soluții inovatoare în diverse contexte de învățare. Principiile pedagogice ale orientării dirijate, ale ghidării flexibile și ale autonomiei în dezvoltarea personalității creative oferă cadrul normativ și funcțional pentru proiectarea unor demersuri didactice echilibrate, care corelează nivelul de intervenție al cadrului didactic cu gradul de implicare și independență al elevului. În acest context, devine esențială identificarea și aplicarea unor strategii educaționale care să stimuleze potențialul creativ al elevilor, să le dezvolte autonomia în învățare și să favorizeze exprimarea liberă, contribuind astfel la formarea unei personalități creative, adaptabile și capabile să răspundă cerințelor societății contemporane.

Cercetarea privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare se încadrează în preocupările internaționale și naționale, relevanța fiind asigurată de contextele inter- și transdisciplinar. Afirmția U. Șchiopu în cercetările despre *dezvoltarea creativității copiilor la toate vârstele*, că „schimbările majore care au loc în societatea noastră au sorți de izbândă doar în cazul în care vom reuși să educăm un om creativ al societății cu un nivel înalt de educație” [169, p. 5], imprimă sens odată cu integrarea în învățământ a practicilor educaționale care pun accent pe interdisciplinaritate, promovarea gândirii creative, *valorificând strategiile educaționale axate pe activități autonome de învățare pentru generarea de soluții inovatoare și construirea unui mediu de învățare pentru a răspunde provocărilor complexe ale societății contemporane.*

În plan internațional, problema *dezvoltării creativității* este cercetată de autori, precum: D. P. Ausubel, F. G. Robinson [6], H. Catalano [34], J. Guilford [65], M. Fryer [65], J. Piaget [135], C.R. Rogers [151], T. Amabile [188, 189], E. De Bono [58, 198], H. Gardner [66], J. Hattie [75], E. Landau [87], B. Lucas, E. Spencer [90], K. Robinson [147], R. J. Sternberg, U.A. O’Hara [163], M. Arons [190], L. Rees [208], A. Maslow [205], C. Paquette [205].

Autori din **România** cu cercetări importante în psihologie și științe ale educației, ale căror realizări au marcat complexitatea fenomenului creativității din punct de vedere al modalităților și condițiilor învățării școlare creative, sunt Gr. Nicola [109] și A. Stoica [167] etc.; profunzimea analizelor termenului este detaliată de P. Popescu-Neveanu [139] și Al. Roșca [152]); formele de manifestare, generatoare de creativitate verbală, sunt prezentate de către U. Șchiopu [169];

conexiunea dintre analiza teoretică și cercetarea experimentală este fundamentată de M. Roco [148], M. Bejat [8], A. Munteanu [101]; strategii creative specifice diferitelor domenii și transdisciplinare sunt dezvoltate de I. Moraru [98]. Pentru educarea creativității elevilor, grupuri de autori practicieni oferă numeroase sugestii despre modul de concepere și desfășurare a activității didactice în cadrul disciplinelor de învățământ [24], [62].

În **Republica Moldova** problematica fenomenului dezvoltării creativității a fost aprofundată în numeroase lucrări și studii de autori consacrați în domeniu și practicieni. Valențele evolutive și integratoare ale termenului de creativitate sunt sistematizate de N. Silistraru și V. Vrînceanu [158]; creativitatea și etica, abordate în relații complementare de A. Paniș și V. Mihailov: [158]; principiul creativității și succesului, esențial în formarea continuă a cadrelor didactice, este argumentat de N. Silistraru și S. Golubițchi [158]; bazele teoretico-aplicative ale creației tehnice a elevilor [125] și importanța dezvoltării creativității psihopedagogice pentru cercetare sunt prezentate complex de către D. Patrașcu [127], perspectiva dezvoltării creativității la elevi în contextul aplicării strategiilor educaționale este dezvoltată de M. Paiu [115] prin activități alternative; prin utilizarea jocului creativ de L. Granaci [74]; rolul condițiilor pedagogice în stimularea motivației elevilor de T. Șova [172]; aspecte de integrare a creativității în curriculumul pentru educația nonformală a elevilor sunt abordate de M. Șevciuc și C. Țurcanu [171]. Aceste studii au constituit referințe importante în valorificarea strategiilor educaționale privind dezvoltarea creativității la elevi prin activități autonome de învățare.

Studii ale creativității au fost dezvoltate în R. Moldova în *tezele de doctorat* cu referire la: rolul creativității în formarea competențelor în cadrul ariilor curriculare (C. Chiciuc, 2025) [40], creativitatea etică a cadrelor didactice în contextul dezvoltării profesionale (V. Mihailov, 2024) [94], contribuția creativității la educația axiologică (F.T. Biculescu, 2023) [10]); creativitatea, factor primordial în valorificarea profilului învățătorului modern (Iu. Postolachi, 2023) [142], dezvoltarea aptitudinilor creative ale studenților în procesul pregătirii tehnologice (E. Rotari, 2012) [153], perspectivă experiențială a capacităților creative a elevilor din clasele primare. Resursele bibliografice analizate evidențiază relevanța și actualitatea cercetării, reflectând preocuparea pentru conștientizarea necesității dezvoltării creativității elevilor în contextul societății informaționale.

Cercetarea realizată configurează un cadru teoretic și experimental de referință pentru fundamentarea și valorificarea strategiilor educaționale orientate spre dezvoltarea creativității și autonomiei elevilor din învățământul primar, în perspectiva promovării unei educații axate pe activizarea elevului, asumarea inițiativei personale și implicarea autonomă în procesul de învățare.

Suportul teoretico-metodologic a fost conceput pe baza cadrului de idei fundamentate în *principiile pedagogice*, analizate din perspectiva filozofică și a politicii educaționale, argumentate de S. Cristea [48] și în *principiile didactice*, care pot imprima procesului educațional un sens funcțional prin acele norme orientative, teze generale cu caracter director [51]), a principiilor instruirii modulare creative [123] și a unui *cadru constructivist al didacticii disciplinelor pedagogice*, valorificat de M.-D. Bocoș [22]; a *teoriilor dezvoltării personalității elevului* (A. Maslow [205]), modul în care *procesele cognitive*, precum gândirea logică și abstractă, se dezvoltă în diferite etape ale copilăriei, oferind o bază teoretică pentru înțelegerea creativității ca parte integrantă a dezvoltării intelectuale (J. Piaget [135]), rolul *mediului educațional* și al *strategiilor didactice* în stimularea creativității (D.P. Ausubel, E. G. Robinson [6]), *psihologia socială a creativității* (T. Amabile [189]).

Problematika cercetării dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar este influențată de multiple provocări legate de organizarea și valorificarea activităților autonome în procesul educațional, în contextul dezvoltării personalității elevului creativ. Insuficienta orientare a elevilor spre inițiativă, explorare și exprimare independentă limitează dezvoltarea capacităților de analiză și interpretare, a imaginației și a motivației pentru implicare activă în activități creative. Aplicarea redusă a strategiilor educaționale orientate spre dezvoltarea autonomiei elevului diminuează posibilitățile de implicare independentă a acestuia în rezolvarea sarcinilor, în luarea deciziilor și în elaborarea unor produse creative proprii. Examinarea reperelor teoretice ale cercetării și sinteza experiențelor în domeniu a condus la identificarea următoarelor **contradicții** dintre:

- importanța dezvoltării creativității în procesul de învățământ, reflectată în documentele de politici educaționale, și lipsa unor reperi teoretice privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare;
- caracterul aplicativ al conceptului de strategii educaționale din lipsa unor mecanisme de implementare și recunoașterea valorii acestui concept în extensie, favorabil dezvoltării creativității în diverse contexte educative axate pe activități autonome de învățare;
- necesitatea ajustării strategiilor educaționale, inclusiv a celor axate pe activități autonome de învățare, la dinamica dezvoltării personalității creative a elevului și demersul de aplicare a acestora în contexte educaționale formale și nonformale.

Aceste contradicții subliniază nevoia de a reevalua strategiile educaționale utilizate în învățământul primar și de a promova o abordare integrativă, care să asigure contexte de stimulare a creativității prin crearea contextelor de învățare autonomă și adaptate particularităților copiilor, oferind ocazia de valorificare a potențialului creativ.

Perspectiva educațională descrisă, abordată în contextul interesului științific de valorificare a strategiilor educaționale pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin activități autonome de învățare, generează **problema cercetării**: *Care sunt strategiile educaționale axate pe activități autonome de învățare aplicate în variate contexte, astfel încât să susțină dezvoltarea creativității elevilor și formarea profilului elevului creativ?*

Scopul cercetării: valorificarea teoretico-praxiologică a strategiilor educaționale pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin activități autonome de învățare.

În vederea realizării scopului propus și a ipotezelor cercetării au fost proiectate **obiectivele**:

1. evidențierea reperelor teoretice ale creativității din abordarea retrospectivă și analitico-teoretică a conceptului în domeniul educației;
2. identificarea factorilor generatori și ale condițiilor pedagogice privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar în contextul activităților autonome de învățare;
3. configurarea strategiilor educaționale pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, corelate cu sistemul principiilor pedagogice și activităților autonome;
4. elaborarea profilului elevului creativ din învățământul primar prin raportare la indicatorii performanței creative;
5. evaluarea nivelului dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar
6. testarea Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare.

Ipoteza generală: dacă strategiile educaționale bazate pe activități autonome de învățare sunt valorificate în mod sistematic, structurate în funcție de gradul de dirijare, întemeiate pe principii pedagogice și aplicate în contexte educaționale variate, atunci nivelul dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar crește semnificativ, fiind reflectat în indicatorii de fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare, sensibilitate față de probleme și în formarea profilului elevului creativ.

Metodele de cercetare. Demersul experimental al cercetării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale a implicat *metode de cercetare teoretice*, ca suport în construcția schematică a conținutului-sinteză; *experimentale* - experimentul pedagogic, evaluarea prin metoda testului, având ca instrument proba de evaluare, observarea și sondajul de opinie; *statistico-matematice*: calcularea cotelor procentuale, stabilirea semnificației diferențelor între eșantioane, compararea mediilor pentru grupurile independente și perechi din utilizarea Programului SPSS pentru prelucrarea datelor Testului t pentru eșantioane perechi.

Eșantionul cercetării a fost format din două categorii de subiecți: 127 de elevi și 53 de profesori din învățământul primar. Grupul experimental e constituit din 65 de elevi din cadrul

Școlii Gimnaziale „Iordache Cantacuzino” din municipiul Pașcani, completat din 3 clase de elevi; grupul de control a fost alcătuit din 62 de elevi din Liceul Tehnologic Economic „Nicolae Iorga”, din Pașcani, județul Iași, România, constituit din 2 clase de elevi. Grupul cadrelor didactice reprezintă participanții la Cursul de formare prin Casa Corpului Didactic (CCD) „Creativitatea - o necesitate în școală și în activitățile non-formale”, chestionați în scopul cercetării (scrisoarea Nr. 1119/04.10.2021). Cercetarea experimentală s-a desfășurat în perioada 2020–2023 pe eșantionul de bază, fiind reluată ulterior, în anul de învățământ 2025–2026, pe un eșantion suplimentar de elevi din seria următoare, în vederea măsurării și comparării variabilelor comportamentului creativ al elevilor.

Noutatea și originalitatea cercetării: valorificarea cadrului teoretico-metodologic privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale aplicate axate pe activități autonome de învățare, ancorate în sistemul principiilor pedagogice și raportate la ghidarea graduală a intervenției pe continuum-ul dirijare–semidirijare–nondirijare; configurarea profilului elevului creativ în termeni de valori derivate la nivel de criterii, indicatori și descriptori (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme; elaborarea cadrului aplicativ de referință a strategiilor educaționale, orientate spre dezvoltarea creativității, cu accent pe activitățile autonome de învățare, implementate în cadrul Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale, axate pe activități autonome de învățare.

Semnificația teoretică a cercetării rezultă din interpretarea științifică a evoluției conceptelor operaționale creativității și a factorilor generatori și condițiilor pedagogice, privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar axate pe activități autonome; integrarea abordării teoretico-metodologice a strategiilor educaționale aplicate axate pe activități autonome pentru dezvoltarea creativității elevului din învățământul primar; implementarea sistemului principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor; configurarea profilului elevului creativ în corelație cu indicatorii performanței creative.

Valoarea aplicativă a cercetării rezultă din elaborarea și implementarea Programului de dezvoltare a creativității elevilor prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare; stabilirea nivelurilor de dezvoltare a creativității la etapa preexperimentală și utilizarea acestora ca reper pentru intervenția pedagogică; aplicarea și valorificarea strategiilor educaționale în contextele formal și nonformal axate pe activități autonome de învățare, raportate la ghidarea graduală a cadrului didactic; evidențierea valorilor experimentale comparate, care confirmă eficiența programului și oferă repere practice pentru optimizarea demersului

educațional orientat spre dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare.

Implementarea rezultatelor științifice a fost realizată prin validarea experimentală a Programului elaborat în scopul validării experimentale a rezultatelor formării și dezvoltării creativității elevilor în cadrul disciplinelor școlare, disciplinelor opționale și prin activități extrașcolare în cadrul Școlii Gimnaziale „Iordache Cantacuzino” din municipiul Pașcani, județul Iași, România, cu profesorii participanți la *cursurile de formare prin Casa Corpului Didactic (CCD)*.

Volumul și structura tezei. Cercetarea constă din introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (248 de surse), adnotare (în limba română și engleză) și 15 anexe. În text sunt inserate 35 de tabele și 27 de figuri.

Sumarul compartimentelor tezei.

În **Introducere** sunt prezentate actualitatea și importanța dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin activități autonome de învățare, sunt descrise problema, scopul și obiectivele cercetării, metodologia și ipoteza cercetării, sunt specificate noutatea științifică, semnificația teoretică și valoarea praxiologică a cercetării.

Capitolul 1 **„Fundamente teoretice privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar”** investighează creativitatea din perspectivă retrospectivă și teoretică în evoluție. În prima parte sunt valorificate reперele teoretice și evolutive ale conceptului de creativitate, prin analiza principalelor teorii care au influențat înțelegerea acestui fenomen complex. Cercetarea teoretică evidențiază categoriile definiției ale creativității (fluența, flexibilitatea, originalitatea și elaborarea – precum și principalele direcții de abordare), raportate la produs, proces și individualitatea persoanei creative. În conținutul capitolului sunt abordată factorii generatori și condiții ale dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar axate pe activități autonome de învățare, analizând trăsăturile cognitive și sociale specifice acestei vârste și modul în care acestea contribuie la stimularea potențialului creativ. Sunt evidențiate dimensiunile dezvoltării creativității în context școlar și extrașcolar, precum și rolul mediului educativ și al motivației în susținerea manifestării creativității. Conținutul capitolului evidențiază din punct de vedere teoretic necesitatea unor demersuri educaționale orientate spre dezvoltarea personalității creative a elevului, în acord cu exigențele educației contemporane, precum și factorii generatori ai creativității, între care se evidențiază contextul educativ și motivația orientată spre identificarea soluțiilor creative.

Analiza fundamentelor teoretice privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin investigarea evoluției conceptului de creativitate și a perspectivelor sale

multidimensionale a evidențiat caracterul complex, integrator și dinamic al creativității, demonstrat prin convergența abordărilor filosofice, psihologice, pedagogice și sociale, care au permis delimitarea acesteia ca proces, produs și disponibilitate a personalității, argumentând, că noutatea, originalitatea și utilitatea, corelate cu capacitatea de identificare și rezolvare a problemelor, constituie repere definitorii ale manifestării creativității în contexte educaționale.

Capitolul 2 „Cadrul conceptual de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale” fundamentează teoretic și metodologic rolul strategiilor educaționale în stimularea și dezvoltarea creativității elevilor, integrând perspectivele pedagogiei contemporane cu exigențele curriculumului centrat pe competențe. Strategiile educaționale sunt analizate ca structuri funcțional-dinamice ale procesului de învățământ, capabile să medieze relația dintre intenționalitatea pedagogică și manifestarea comportamentelor creative ale elevului. În conținutul capitolului este realizată o conceptualizare a strategiilor educaționale pe continuum-ul dirijare–nondirijare, în funcție de nivelul intervenției cadrului didactic în organizarea și orientarea demersului de învățare spre autonomia elevului. Această abordare permite evidențierea progresivă a trecerii de la strategii directive, caracterizate prin control și structurare explicită, la strategii semidirective, bazate pe echilibru între ghidare și autonomie, și, în final, la strategii nondirective, care favorizează inițiativa, explorarea și autoorganizarea elevului. Astfel, strategiile educaționale sunt interpretate ca mecanisme de reglare pedagogică a raportului dintre structură și libertate creativă.

Un aport esențial al capitolului îl constituie elaborarea unui sistem de principii pedagogice determinante dezvoltării creativității, structurat ierarhic și corelat cu tipurile de strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare. Acest sistem include principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității, principiul ghidării flexibile și principiul autonomiei în dezvoltarea personalității creative, fiecare fiind operaționalizat în principii specifice și strategii specifice dezvoltării creativității. Principiile sunt formulate ca norme cu valoare orientativă și reglatoare, care asigură coerența și eficiența demersului didactic în stimularea creativității. Această transpunere facilitează trecerea de la nivelul conceptual la cel practic, oferind cadrului didactic instrumente concrete de intervenție pedagogică. Este conturat profilul elevului creativ din învățământul primar, definit prin trăsături precum autonomia în învățare, inițiativa, originalitatea, flexibilitatea și capacitatea de elaborare a soluțiilor, care este corelat cu indicatorii potențialului creativ (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme). Prin integrarea acestor dimensiuni, capitolul oferă un cadru conceptual, care fundamentează utilizarea strategiilor educaționale ca mecanisme și instrumente în dezvoltarea creativității elevilor axate pe activități autonome de învățare, contribuind la formarea unei personalități creative.

Capitolul 3 „Testarea experimentală a Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare” prezintă dimensiunea aplicativă a cercetării, având ca scop validarea eficienței modelului conceptual și a strategiilor educaționale propuse în dezvoltarea creativității elevilor. Demersul experimental este structurat pe etape distincte, care permit analiza, implementarea și evaluarea intervenției pedagogice.

În prima etapă este analizat specificul și nivelurile de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar, prin intermediul cercetării de constatare, care a permis identificarea nivelului inițial al indicatorilor potențialului creativ (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme). Această etapă evidențiază particularitățile manifestării creativității la elevi, precum și influența factorilor educaționali asupra dezvoltării acesteia.

În continuare, este prezentat Programul dezvoltării creativității elevilor prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, care integrează sistemul de principii pedagogice și strategiile didactice operaționalizate în cadrul programului experimental. Acesta vizează aplicarea diferențiată a strategiilor educaționale directive, semidirective și nondirective, în funcție de nivelul de dezvoltare al elevilor, asigurând un echilibru între ghidarea cadrului didactic și autonomia elevului. Programul este orientat spre stimularea inițiativei, explorării, elaborării de soluții originale și dezvoltării personalității creative.

Conținutul capitolului valorifică analiza comparativă a rezultatelor experimentale, prin evidențierea progresului înregistrat în dezvoltarea creativității elevilor, ca urmare a aplicării strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare. Datele obținute demonstrează eficiența intervenției pedagogice, confirmând ipotezele cercetării și relevând impactul pozitiv al strategiilor educaționale asupra dezvoltării autonomiei, originalității și performanțelor creative ale elevilor. Prin această abordare, conținutul capitolului consolidează dimensiunea aplicativă a cercetării, demonstrând că valorificarea sistematică a strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare contribuie semnificativ la dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar și la formarea unei personalități creative, adaptabile și capabile să răspundă cerințelor educației contemporane.

1. FUNDAMENTE TEORETICE PRIVIND DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR PRIN STRATEGII EDUCAȚIONALE

1.1. Evoluția conceptuală în abordările teoretice ale creativității

Analiza retrospectivă a caracterului complex și multidimensional al creativității incită la numeroase provocări de cercetare, raționalizate de actualitatea sistemului de învățământ. Afirmatia M. Bocoș, că „educația viitorului va fi una de tip creativ-cognitivă, iar învățarea una de tip (inter) activ-creativă” [22, p. 427], generează preocupări specifice și profund particularizate de cadrul școlar. Indiferent de direcția susținută în abordarea fenomenului, *aptitudine/ capacitate/ competență, proces sau produs*, multitudinea definițiilor creativității cooperează între ele prin acceptarea de comun acord a *ideii, valorii noului și originalității*. Această convergență conceptuală asupra valorii noului și originalității explică interesul constant pentru identificarea originilor și evoluției semantice ale termenului de creativitate în diferite contexte științifice și educaționale.

Studiul retrospectiv al creativității conduce la sursele latine („*creatio, -onis*” - produs original, născocire, invenție; a zămisli, a făuri), început din care a fost expusă umanității „creația” și îndemnată la declararea apartenenței evoluționiste sau creaționiste, învinsă de același spirit al creației. Consemnările despre primele definiții ale creativității sunt reflectate în studiile savanților în funcție de perspectiva de abordare, invocând direcții de cercetare, laturi ale personalității umane sau chiar formulări și sintagme care justifică termenul. În acest sens, ne referim la sintezele realizate de D. Sălăvăstru privind evoluția conceptului de creativitate, menționând întâietatea pentru termenul „creativ”, identificat în lucrări de artă în anul 1678, „creativitatea” ca termen, fiind înregistrat în anul 1875 în Dicționarul Memam-Webster’s Collegiate Dictionary. Autoarea atribuie „prima încercare de studiere pe baze științifice a creativității” savantului englez F. Galton (1869), deși „începutul studiilor sistematice asupra creativității” este declarat „anul 1950, când, la Congresul Asociației Psihologilor Americani, J. P. Guilford semnala „sărăcia studiilor” asupra creativității și schița câteva direcții de cercetare a acestei dimensiuni a personalității umane”. Anume J. P. Guilford a propulsat investigarea creativității, problematica fenomenului devenind prioritate în „programul de cercetare al majorității universităților din S.U.A. și din diferite țări ale Europei” [156, p.97].

Surse în domeniu indică termenul de *creativitate* introdus în psihologie de către G. W. Allport în anul 1937. Această variabilă de personalitate era prezentă și desemnată prin cuvinte și expresii ca: *dotatie, aptitudine, talent, genialitate, imaginație creatoare și inteligență*, termeni

care au suplimentat sensul inițial de *născocire sau creație*. Savantul introduce în vocabularul psihologic termenul de *creativitate*, „înlocuind” sintagme de același sens, precum *spirit inovator*, *inventivitate*, *talent* [62, p. 3], și creând oportunități pentru o înțelegere științifică și structurată a creativității, ca trăsătură distinctă de personalitate și proces cognitiv. În psihosociologie conceptul de creativitate cuprinde o diversitate de accepțiuni: „*comportament*” și „*activitate psihică creativă*”, „*structură a personalității*”, „*creativitate de grup*” [148, pp.12-13].

În antichitate, filosofia greacă a avut un aport considerabil în fundamentarea conceptelor despre cunoaștere și înțelegerea realității. Platon, unul dintre cei mai influenți filosofi ai epocii, a dezvoltat *teoria ideilor*, expusă în dialogul *Parmenide* [136, pp. 9-10]. Această teorie a marcat o distincție esențială între cunoașterea teoretică, bazată pe reflecție și raționament, și cunoașterea empirică, derivată din experiența senzorială. Analiza lui Platon evidențiază dorința de a explica natura cunoașterii în termeni ce transcend percepția directă, creând astfel o bază pentru explorările filosofice ulterioare. Din acest punct de vedere putem evidenția că procesul cunoașterii comportă două planuri: 1) un plan al lumii eterne care este lumea ideilor ce desemnează particularitatea cunoștințelor; 2) un plan al unei lumi inferioare cu înțelesul de *copii*, *umbre* ale ideilor, care constituie realitatea concretă, sensibilă și istorică, pe care simțurile noastre o înregistrează și care reprezintă obiectul unei simple opinii sau păreri.

Teoria „platonice a ideilor” (formulată de Platon) devine o „*teorie a creativității*” cu implicații importante pentru cercetarea creativității din perspectiva filozofică, în care creativitatea este văzută ca acces la adevărul universal și nu doar ca proces mental sau metodă de rezolvare de probleme. Autori contemporani au reinterpretat și extins ideea de creativitate ca acces la structuri profunde sau universale ale minții și realității, inspirându-se, într-o formă sau alta, din platonism. Jung C.G. a introdus conceptul de inconștient colectiv și arhetipuri, abordate ca forme universale, similare „ideilor platonice”, creativitatea, în viziunea savantului, desemnând *accesarea acestor imagini universale care există dincolo de experiența personală* [228]. K. Robinson a susținut ideea că *toți oamenii sunt creativi prin natura lor*, iar educația ar trebui să ajute la *descoperirea acestui potențial înnăscut* [147, p. 428]. Valoarea principală a cunoașterii este adevărul integrat în rândul valorilor (bine, frumos, adevăr, libertate), fără de care nu apar idei și nu putem gândi o educație ce ar contribui la desăvârșirea omului în plan fizic, intelectual, emoțional, moral, estetic și civic. Astfel, oamenii creativi pot să realizeze orice idee și orice lucru în care cred, creativitatea devenind o forță transformatoare, capabilă să depășească limitele convenționale și să genereze soluții și perspective inovatoare [181].

Documentarea asupra creativității a scos în evidență abordări comune, fapt care a permis cercetării noastre identificarea elementelor generale și specifice, definitorii pentru conceptul de creativitate. În tabelul ce urmează sunt prezentate definițiile cercetătorilor din spațiul internațional, subliniind aportul în evidențierea elementelor comune, configurând perspective de cercetare a fenomenului creativității în diverse domenii. Atenția sporită și preocupările constante pentru cercetarea creativității au demonstrat complexitatea fenomenului și în multitudinea definițiilor oferite de cercetări. G. Pânișoară menționează, cu trimitere statistică existența a „peste o mie de definiții ale creativității” [128]. În tabelul ce urmează (Tabelul 1.1), este sintetizat conceptul de creativitate, definit în literatura internațională de către autori consacrați în intervalul anilor 1970-2017, cu accent pe elementele comune și perspectivele de abordare ale creativității.

Tabelul 1.1. Perspective de abordare a creativității în contextul cronologic al definirii în perioada anilor 1950-1980 (după C. Cucuș [51, p. 584])

Autor	An	Definiri ale creativității	Perspective de abordare
A. Moreno	1950	Creativitatea este facultatea de a introduce în lume ceva nou	progres din capacitate creativă = NOU
M. Stein	1962	Creativitatea este acel proces care are ca rezultat o operă personală, acceptată ca utilă sau satisfăcătoare pentru un grup social într-o anumită perioadă	Etapă de dezvoltare: proces = UTILITATE SOCIALĂ
L. Torrance	1962	Creativitatea este procesul modelării unor idei sau ipoteze, al testării acestor idei și al comunicării rezultatelor	Proces din elaborare-testare-comunicare de rezultate = UTILITATE SOCIALĂ
A. Muchielli	1969	Creativitatea este productivitate în ceea ce privește ideile, invenția, prosperitatea intelectuală și imaginația	Produs = NOU
J.P. Guilford	1973	Creativitatea este o structură de trăsături caracteristice ale persoanei creative	PERSONALITATE CREATIVĂ
J. Piaget	1978	Creativitatea este o acomodare cu depășire	Proces: NOU
Torrance (apud Dincă, 2002)	1978	Un proces care conduce la elaborarea de soluții noi, neîncercate; pentru aceasta se asociază informațiile existente în memorie cu cele noi, se caută soluții, se testează și se retestează alternativele, se perfecționează și, în final, se comunică rezultatele.	Asociere: informații existente și procesate pentru căutarea soluțiilor NOI

Constatările menționate din definițiile cercetătorilor incluse în tabel desprind idei ce caracterizează *creativitatea ca proces integrator din asocierea informațiilor existente, sporind capacitatea naturală intrinsecă de a rezolva probleme și a găsi soluții eficiente, validate de originalitatea produsului nou creativ.*

Analiza definițiilor relevă existența unor nuclee conceptuale comune, care permit conturarea unei viziuni integrative asupra creativității. Autorii converg asupra ideii că noutatea și valoarea (utilitatea sau adecvarea) constituie criteriile definitorii ale produsului creativ, ceea ce sugerează o dublă condiționare a creativității: *originalitate și relevanță*. Se remarcă o orientare progresivă spre interpretarea creativității ca *potențial general uman*, accesibil tuturor în condiții educaționale favorabile, idee susținută de perspectivele care pun accent pe spontaneitate, flexibilitate și deschidere cognitivă.

Tabelul 1.2. Perspective de abordare a creativității în contextul cronologic al definirii în perioada anilor 1980-2020 (după G. Pânișoară [128, p.197])

Autor	An	Definiții ale creativității	Perspective de abordare
<i>Roșea</i>	1981	Un complex de însușiri și aptitudini psihice care, în condiții favorabile, generează produse noi și de valoare pentru societate.	<i>Integrator: însușiri și aptitudini = NOU ȘI DE VALOARE</i>
<i>Limbos</i>	1988	Capacitatea de a imagina răspunsuri la probleme, de a elabora soluții inedite și originale.	<i>Predicție: capacitate = SOLUȚII ORIGINALE</i>
<i>Jaoui</i>	1990	Aptitudinea de a realiza ansambluri originale și eficiente plecând de la elemente preexistente (autorul consideră că oricine poate fi creativ).	<i>Asociere: NOU din preexistent</i>
<i>Runco și Pritzker</i>	1999	Abilitatea de a produce ceva nou și folositor.	<i>Produs: abilitate = NOU ȘI UTIL</i>
<i>Bloch et al.</i>	2006	Capacitatea de a produce noi opere, de a dobândi noi comportamente, de a găsi noi soluții la o problemă: toți sunt prin esență creativi, dacă se lasă conduși de spontaneitate.	<i>Capacitate naturală: SOLUȚII LA PROBLEME</i>
<i>Simonton (apud Kaufman, 2016)</i>	2010	Creativitatea = Originalitate x Adecvare (dacă avem 0 originalitate sau 0 adecvare, atunci avem 0 creativitate).	<i>Adecvare: ORIGINALITATE = este ori nu este</i>
<i>Thomson și Jaque</i>	2017	Ceva ce presupune noutate, originalitate și este folositor (trăsături ce descriu un produs creator). Acestor criterii li se adaugă autenticitatea și simțul estetic.	<i>Trăsături de autenticitate și simț estetic: NOUTATE, ORIGINALITATE ȘI UTILITATE</i>

Dimensiunile centrale sintetizate de autorii internaționali în definițiile creativității (Tabelul 1.2) sunt *noutatea, originalitatea și utilitatea*, completate de o funcție practică: *identificarea și formularea de soluții la probleme*. Cercetătorii americani: A. Newell, J. Simon și H. Shaw, au definit creativitatea la nivel de „gândire creativă, drept o formă aparte a comportamentului de rezolvare”. Caracteristicile specifice identificate se rezumă la:

- „noutate și valoare, fie pentru cultură în general, fie numai pentru subiect;

- *neconvenționalitate*, în sensul că cere modificarea ideilor anterioare;
- *motivație și persistentă ridicată*, manifestate fie pe o durată mare de timp, fie la o intensitate înaltă;
- anumită „*dificultate în formularea problemei*” [148, p. 103].

Noul reprezintă înglobarea definiției creativității. Prezentat într-un mod neobișnuit, propriu, „chiar dacă prin raportare la știință acel produs este cunoscut”, devine nou pentru cel care a investit cunoștințe și capacități de descoperire a noilor semnificații ale produsului. În toate timpurile și pe toate meridianele civilizației creativitatea a fascinat, a oferit modele atrăgătoare și a generat neconținut tentații și demersuri omenești superioare.

Din sursele consultate în elaborarea tabelelor 1.1. și 1.2 au fost analizate lucrări ale autorilor din România, care au cercetat fenomenul creativității, evidențiind, de asemeni, aspecte specifice și perspective de dezvoltare. P. Popescu-Neveanu este autorul, care a definit creativitatea ca o „*interacțiune optimă, generatoare de nou dintre atitudini și aptitudini*”. Autorul specifică rezultatul aptitudinilor, care „nu sunt creative prin ele însele, ci devin astfel în măsura în care sunt activate și valorificate prin motive și atitudini creative” [139]. Perspectiva abordată din această definiție este una *integratoare* și *predictivă de nou*, afirmă G. Pânișoară [128, p. 197]. De această părere este și M. Roco, care afirmă, că „definitorii pentru creație sunt noutatea și originalitatea, deși „au existat tendințe de a limita creația la productivitate, utilitate, valoare, *calități* care sunt necesare, dar nu și suficiente pentru delimitarea creativității” [88, p. 18]. Această convergență a perspectivelor teoretice susține necesitatea valorificării dimensiunii motivațional-atitudinale în demersurile educaționale orientate spre dezvoltarea creativității elevilor. În același timp, aceste abordări indică rolul determinant al contextului educațional în activarea și susținerea potențialului creativ al elevilor.

Al. Roșca (1981) definește creativitatea drept „un complex *de însușiri și aptitudini psihice* care, în condiții favorabile, generează produse noi și de valoare pentru societate” [152]. Acest complex se referă la „găsirea de soluții, idei, probleme, metode care nu sunt noi pentru societate, dar la care s-a ajuns pe o cale independentă”, sugerând, la fel, rezultatul constatat ca produs nou. Creativitatea poate fi analizată și din perspectiva procesului, ce implică atât aptitudini psihice, cât și o *abordare independentă a rezolvării problemelor sau generării de idei valoroase*. Dimensiunea testării și obiectivizării ideilor în produse utile și recunoscute de ceilalți, reprezintă un act de valorificare și recunoaștere a aportului adus într-un anumit domeniu, dar și de inovare.

Pentru P. Constantinescu-Stoleru (1990) „creativitatea înseamnă *procesul* prin care subiectul, sesizând o disfuncționalitate într-un anumit domeniu teoretic sau practic, modelează și testează idei sau ipoteze, le obiectivizează în produse noi, adecvate, utile și recunoscute de

ceilalți”, fapt abordat în definițiile autorilor internaționali cu referire la produsul nou, adăugând elementul de valorificare, de recunoaștere [128, p. 197].

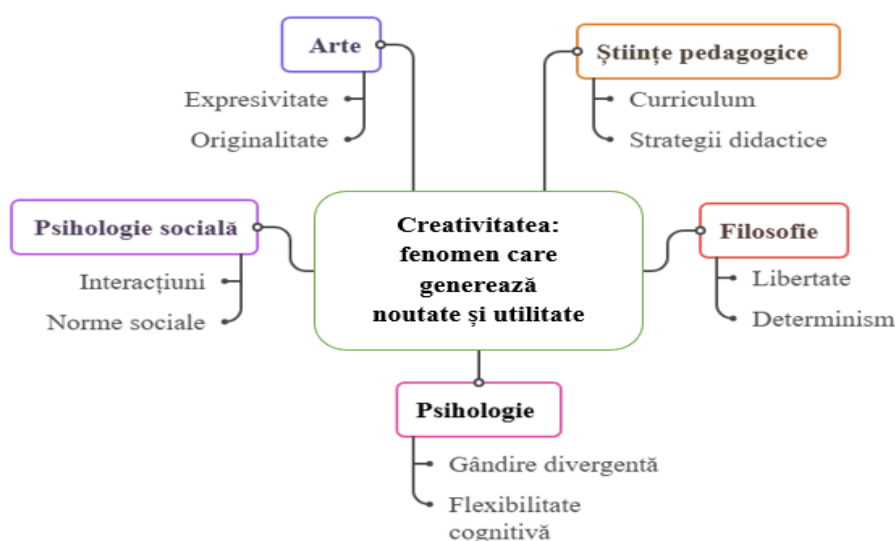
Implicând plenar un șir de abordări teoretice pentru definirea fenomenului de „creativitate”, autoarea mai multor cercetări din R. Moldova despre valoarea creativă a jocului la copii, L. Granaci, analizează, evitând anumite riscuri, un șir de aspecte specifice, cum ar fi *gândirea creativă, atitudinea inovatoare, personalitatea creatoare, activitatea de restructurare, capacitatea de a vedea altfel lucrurile, saltul calitativ, calea spre perfecțiune, spiritul imaginativ etc.* Este important a recunoaște, că abordarea multidimensională a creativității oferă o înțelegere mai profundă a modului în care diferiți factori contribuie la dezvoltarea acesteia și „poate fi dezvoltată printr-o pedagogie adecvată, care trezește și încurajează acest mod de a privi lucrurile, stimulându-le printr-o problematizare și interogație permanentă ce pune subiectul în situația de a se reanaliza și redefini continuu”, menționează autoarea [74, p. 3]. Aceste aspecte specifice nu doar că subliniază complexitatea fenomenului creativ, dar și evidențiază importanța integrării lor în educația copiilor de vârstă școlară mică. Considerăm, că *valorificarea sistematică a acestor dimensiuni prin strategii educaționale adecvate contribuie la formarea unui cadru pedagogic eficient dezvoltării creativității, în acord cu particularitățile de vârstă și cu exigențele educației contemporane.*

Deși s-a manifestat din cele mai vechi timpuri, în toate culturile, creativitatea nu a fost investigată riguros până relativ recent (începutul secolului XX). Fiecare dintre teoriile identificate oferă o imagine fragmentară a creativității. De altfel, creativitatea în calitate de concept apare rar în filosofia antică și medievală, întrucât în acele epoci atributul creației era considerat a fi de sorginte divină. Atunci când se manifesta la o persoană, agentul cauzal era presupus a fi tot de origine divină. Ideea muzelor din Antichitatea greacă exprimă tocmai acest aspect - pentru a crea ceva valoros, un om trebuie să fie „inspirat” de entități supranaturale. Această idee a persistat și în Renaștere, marii creatori ai epocii fiind considerați binecuvântați de divinitate prin talentul lor. Pe măsură ce atributul creativității a fost asociat talentelor și meritelor persoanelor care creează, fenomenul a pătruns și în sfera interesului științific, consideră autorii A. Szentagotai-Tătar și D. David în studiul privind evoluția percepției creativității [168, p. 148].

Creativitatea reprezintă un concept multidimensional, definit și valorificat diferit în funcție de domeniul științific în care este analizată [16, p. 38]. În pofida numărului mare de cercetări consacrate creativității, există un consens în definirea acesteia, conceptul fiind explicabil, dacă avem în vedere faptul că fiecare autor pune accentul pe o anumită dimensiune a creativității.

În *psihologie*, creativitatea este înțeleasă ca proces mental de generare a ideilor originale și valoroase, fiind asociată cu gândirea divergentă și flexibilitatea cognitivă, iar cercetările clasice ale lui Guilford și Torrance au subliniat rolul inteligenței, al motivației și al personalității în dezvoltarea potențialului creativ [156, p.31; 87]. Din perspectiva *psihologiei sociale*, creativitatea se manifestă în interacțiunile de grup și în dinamica socială, subliniază T. Amabile, accentuând importanța schimbului de idei, a colaborării și a negocierii semnificațiilor în stimularea inovării [189, p. 12]. O serie de accepțiuni din zona psihologiei sociale au completat câmpul conceptual al creativității prin variabile confirmate interdisciplinar: „*comportament*”, „*activitate psihică creativă*”, „*structură a personalității*”, „*creativitate de grup*” [148, pp. 12-13]. *Filosofia* oferă fundamentele teoretice pentru înțelegerea actului de creație ca facultate ontologică, situată între libertate și determinism [98]. În plan *managerial*, creativitatea este recunoscută drept resursă fundamentală pentru inovare și progres organizațional, fiind nucleul dezvoltării creative și al unei culturi instituționale orientate spre sustenabilitate. Latura estetică și expresivă a creativității este evidențiată în *domeniul artelor*, unde imaginația, originalitatea și sensibilitatea artistică se manifestă în forme culturale și identitare cu valoare socială [151].

Științele pedagogice pun accentul pe creativitate ca pe o competență esențială pentru formarea elevilor, integrată în curriculum și dezvoltată prin strategii didactice, evaluare formativă și proiecte interdisciplinare [47, 79, 85, 88]. Dimensiuni ale educației contemporane identificate din principiile noilor paradigme, fundamentează „accesul la informații, legitimând viziunea asupra cunoașterii ca proces deschis, dinamic și perfectibil”. Această viziune constructivist-pragmatică se manifestă prin „promovarea învățării creative, a formării unei personalități creatoare, a motivației intrinseci și a acțiunii eficiente cu caracter autoformativ”, afirmă L. Sadovei [154, p. 17].

Figura 1.1. Multidimensionalitatea conceptului de creativitate, reflectată de domenii științifice

Analiza multidisciplinară a conceptului de creativitate (Figura 1.1) demonstrează că, deși fiecare domeniu științific valorizează dimensiuni diferite, cognitive, sociale, educaționale, estetice, toate converg spre o înțelegere comună a creativității, *ca proces al generării de noutate, expresivitate, utilitate și valoare*. În accepțiunea cea mai largă, *creativitatea constituie un proces general-uman*, o însușire esențială și specifică omului, care poate fi influențată, educată, stimulată sau blocată. Într-o accepțiune mai restrânsă, specific psihologică, creativitatea apare (și se manifestă): ca „produs”, ca „proces”, ca „disponibilitate/potențiabilitate” general umană, ca „abilitate/capacitate creativă”. Raportată la produs, creativitatea se reflectă, pe de o parte, prin noutatea și originalitatea acestuia, iar pe de altă parte, prin valoarea și utilitatea sa socială. O concluzie, în acest sens este susținută de G. Albu care afirmă că o performanță este cu atât mai creativă, cu cât domeniul său de aplicare este mai larg [1, p. 233].

Nevoia ființei umane de a crea se rezumă în rezultate concrete, manifestându-se prin producerea de idei, obiecte sau soluții care aduc o valoare adăugată. Aceste rezultate nu doar că reflectă capacitatea de inovare a individului, dar și împlinesc dorința de a exprima gânduri, emoții sau viziuni într-un mod tangibil, care poate influența și transforma lumea înconjurătoare. Astfel, procesul creativ devine un mijloc prin care ființa umană dă sens și formă realității, generând schimbări semnificative atât pentru sine, cât și pentru societate.

Sinteza definițiilor și teoriilor creativității reflectate de autorii din R. Moldova D. Patrașcu, L. Patrașcu, A. Mocrac în „Metodologia cercetării și creativității psihopedagogice” [127, p.19] este prezentată în Tabelul 1.3. Definierea conceptului de creativitate presupune o viziune de ansamblu a fenomenului drept *un potențial, un proces, un rezultat*, și de neglijat perspectiva de definire drept o formă de psihoterapie. Autorii dezvoltă aceste abordări ale creativității, evidențiind valoarea din fiecare: *ca proces* (o serie de etape prin care ideile noi sunt generate, dezvoltate și rafinate) în teoria asociaționistă; *ca produs* (creativitatea se materializează în rezultate tangibile, cum ar fi invențiile, operele de artă sau soluțiile inovative) în teoria configurațională (gestaltistă); *ca mediu* în care se desfășoară acest proces, deoarece contextul stimulativ poate sprijini cel mai bine dezvoltarea creativității în teoria culturală a creativității; *ca formă de psihoterapie* (contribuie la autoexplorare și autoexprimare, fiind un ajutor în fața dificultăților și îmbunătățirii stării emoționale și mentale) în teoria psihoterapeutică, dezvoltată de M. Caluschi [30, p. 20].

Pluralitatea perspectivelor privind explicarea creativității a determinat conturarea unor teorii distincte, care analizează fenomenul din perspective psihologice, cognitive și pedagogice diferite. Diversitatea acestor abordări evidențiază caracterul complex al creativității și

dificultatea reducerii sale la o singură dimensiune explicativă. În literatura de specialitate, teoriile creativității sunt orientate spre explicarea mecanismelor de producere a noului, a proceselor mentale implicate și a condițiilor favorabile manifestării comportamentului creator. Tabelul 1.3 sintetizează principalele teorii distincte privind definirea creativității și contribuțiile reprezentative ale cercetătorilor din domeniu.

Tabelul 1.3. Teorii distincte privind definirea creativității [127, p. 19]

Teorii distincte	Cercetători	Definire
<i>Teoria asociaționistă</i>	J. Maltzmann, 1960; S.A. Mednick	proces de structurare și reconfigurare a unor elemente asociative într-un mod inovativ și original
<i>Teoria configurațională (gestaltistă)</i>	M. Wertheimer, 1959; R.L. Mooney, 1963	produs pur al imaginației spontane (care nu implică rațiunea), capabil să perceapă nouitatea în relațiile intime, interne și externe dintre formă și volum.
<i>Teoria existențialistă (umanistă)</i>	R. May, E.G. Schachtel, 1959	existența specifică a personalității capabile de o experiență veridică, comunicată în diverse modalități ce prezintă relațiile și circumstanțe ale mediului
<i>Teoria factorială</i>	J.R Guilford, 1967	o etapă a învățării , transferabilă și în alte domenii
<i>Teoria culturală a creativității</i>	Adler, 1927; Moreno, 1953; Fromm, 1959; Rogers, Maslow, 1959	rezultatul interacțiunii dintre personalitatea creativă și mediul social în ansamblu, cu un accent deosebit pe cel cultural, care susține spontaneitatea ca factor care accelerează creativitatea
<i>Teoria psihoterapeutică</i>	M. Caluschi, 2001	efectul psihoterapeutic al tehnicilor de creativitate în cadrul activităților individuale și de grup
<i>Teoria behavioristă</i>	C.F. Isgood, J. Rossan	un comportament care este explicat de modelul S-R (stimul-reacție)

În această construcție a fundamentării creativității N. Silistraru și V. Vrînceanu prezintă o serie de „valențe evolutive și integratoare ale termenului de *creativitate*”, raportându-se la mai multe definiții care să valorizeze punctele de consens relativ existente în literatura de domeniu. În procesul de sistematizare a principalelor aspecte ale definirii conceptului de *creativitate*, autorii conchid, că „definițiile nu se exclud unele pe altele, ci se completează, surprind, asociat sau separat, aspecte privind *personalitatea creatoare, procesul creator și produsul rezultat*”. Referința autorilor la M.A. Boden, care a realizat o inventariere a definițiilor creativității din mai multe dicționare, se aliniază concluziei, că numitorul comun al acestora constă în reliefaarea procesului de creație ca sisteme de combinații originale ale ideilor vechi, menite să producă noul, și ca produs, creația trebuie să aibă valoare social recunoscută [precizează nr 158, p. 26].

Prin sinteza definițiilor și abordărilor teoretice ale creativității expuse în conținutul subcapitolului, susținem punctul de vedere argumentat de E. Stănculescu, că „creativitatea nu se măsoară doar prin unicitatea ideii sau a produsului, dar și prin impactul său asupra societății și gradul în care poate influența diferite domenii” [162, p. 215]. Elevii vor fi generatori de performanțe creative, care aduc soluții inovative și utile într-o varietate de contexte, considerate

valoroase, deoarece „ele contribuie semnificativ la progresul social și cultural”. În acest sens, creativitatea devine un factor esențial în dezvoltarea și evoluția socială, având capacitatea de a adresa provocări complexe și de a genera schimbări pozitive în diverse aspecte ale vieții, menționează E. Stănculescu [162, p. 216].

Se reliefează distinct contribuțiile investite de D. Patrașcu prin delimitare conceptuală nuanțată, raportată la două niveluri de înțelegere: unul extins, ce surprinde creativitatea ca proces integrativ al personalității, și unul restrâns, centrat pe dimensiunea aptitudinală a individului. „În sens larg, subliniază autorul, concepem **creativitatea** ca *activitate conjugată, proces prin care se focalizează, într-o sinergie de factori biologici, psihologici, sociali, întreaga personalitate a individului, implicate în producerea ideilor sau a produselor noi, originale, cu sau fără utilitate și valoare socială*. În sens restrâns prin **creativitate** înțelegem *aptitudinea (capacitatea) persoanei de a genera idei și produse: a) noi; b) originale și c) valoroase*”. Definierea creativității de către D. Patrașcu în această dublă accepțiune permite o înțelegere coerentă a fenomenului, atât ca dinamică globală a funcționării umane, cât și ca expresie concretă a capacității de producere a noului [127, p. 20].

Concluzia care se desprinde din studiul evolutiv al conceptului de creativitate, axat pe cercetarea reperelor teoretice cu aprofundări în domeniul educație, rezumă creativitatea la un concept multidimensional și complex, considerat de psihologia diferențială, ca fiind al doilea domeniu major al performanțelor umane, alături de inteligență. Perspectivele de abordare, teoriile prezentate și abundența referințelor de cercetare în acest domeniu clarifică parțial semnificația creativității, dar subliniază și diversitatea sa în funcție de contextul social, cultural și individual.

Multidimensionalitatea creativității confirmă faptul, că niciun domeniu nu poate revendica exclusiv dreptul de a o defini, însă fiecare contribuie la conturarea unei imagini integrate, în care noutatea, originalitatea și utilitatea sunt caracteristici definitorii. Definit în funcție de noutatea produselor, de utilitatea lor, de valoarea și rentabilitatea acestora, termenul „creativitate” constituie în prezent obiectul de cercetare pentru mai multe științe: sociologie, psihologie, științele educației, filosofie, economie, filologie, estetică, artă și, mai nou, creativitatea jocului. Creativitatea devine un obiect de cercetare interdisciplinar, o componentă fundamentală pentru dezvoltarea personalității, capabile să răspundă provocărilor societății cunoașterii, configurându-se ca un reper al educației contemporane, valorificat prin strategii educaționale adecvate.

În cercetarea de față, creativitatea este abordată în perspectivă educațională, ca proces al dezvoltării personalității elevului creativ, realizat prin valorificarea strategiilor educaționale adaptate pe continuum-ul dirijare–autonomie, care facilitează trecerea de la ghidarea externă la inițiativa proprie. Finalitatea demersului educațional se concretizează în formarea unor valori operaționale ale

creativității, exprimate prin capacitatea elevului de a genera răspunsuri originale, de a manifesta flexibilitate în a identifica și rezolva probleme prin demersuri variate și adecvate contextului. Studiile evidențiază, că creativitatea reprezintă un proces dinamic și integrat, care include factori cognitivi, afectivi și motivaționali, și nu poate fi redusă doar la un simplu act de generare a ideilor noi. În acest cadru teoretic, dezvoltarea creativității elevilor presupune identificarea și analiza factorilor generatori care susțin manifestarea și evoluția potențialului creativ în mediul școlar.

1.2. Factori generatori și condiții de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar

Cercetările psihopedagogice ale secolului XX au demonstrat importanța procesului de învățământ axat pe crearea condițiilor pentru dezvoltarea creativității elevilor. Analiza factorilor generatori, care influențează în mod direct dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, reprezintă un demers al cercetării de față, în scopul identificării și valorificării strategiilor educaționale ce converg spre stimularea potențialului creativ. Această abordare va permite identificarea condițiilor optime de manifestare a creativității prin care și alți factori integrați coerent, pot transforma procesul educațional într-un context favorabil inovației și expresivității elevilor de vârstă școlară mică.

Ne referim în cercetarea de față și la factorul complex al *educației*, care „poate asigura determinarea dezvoltării calitative a personalității elevului prin contribuția recunoscută, în mod implicit și explicit, la nivel *psihologic și social*”, argumentată explicit de savantul S. Cristea [48]. Contribuția educației în cadrul noilor tendințe de abordare a dezvoltării personalității la *nivel psihologic* este demonstrată prin:

1) abordarea *globală* a acțiunii factorilor care asigură premisa naturală și condiția socială a dezvoltării psihice, realizabilă prin *orientarea calitativă a educației*;

2) angajarea prioritară a *factorilor interni* care susțin „caracterul activ al *subiectului (educat)* aflat în plin proces de dezvoltare psihică”, realizabilă prin saltul valoric de la *educație* spre *autoeducație* [48, p. 376].

Contribuția educației la *nivel social* este confirmată de relația existentă între *calitatea educației și calitatea vieții sociale și individuale*. Formarea orientată a tuturor structurilor psihice, ale conștiinței și comportării la personalitate se datorează educației, rezultat al interiorizării în conștiința personalității a acțiunilor educaționale. Interiorizarea reprezintă un proces de reflectare în conștiință a fenomenelor, proceselor realității exterioare, proces care are loc în planul conștiinței. În plan mintal acestea se transformă, se generalizează, se verbalizează, se reduc și, în esență, devin

mijloace de dezvoltare de mai departe a personalității, care anticipează limitele posibilităților activității externe. În căutarea unui prototip al educației pentru schimbare și dezvoltare al elevilor de vârstă școlară mică, autorii consideră că „este necesară o dezvoltare planică, orientată a conștiinței și comportării, a creativității și educației moral-spirituale a personalității”, deoarece „comportamentul indezirabil al personalității este provocat de dezechilibrul în dezvoltarea mintală, îndeosebi, a gândirii creative [119, p. 13].

J. P. Guilford, evidențiind caracterul complex al creativității, a demonstrat, că aceasta nu poate fi redusă doar la inteligență sau la factori strict intelectuali, contribuind decisiv la înțelegerea creativității ca rezultat al interacțiunii dintre mecanismele cognitive și resursele de ordin afectiv și volitiv. M. Roco a menționat „meritul fundamental al lui J. P. Guilford în introducerea dimensiunilor personalității în structura creativității, accentuând faptul că aceasta nu se reduce la intelect, ci presupune *un complex de factori cognitivi, afectivi și motivaționali*” [148, p. 46]. În cercetările sale, savantul a demonstrat, că procesele de explorare a multiplelor alternative și soluții reprezintă nucleul creativității, sublinind importanța trăsăturilor de personalitate, precum curiozitatea, motivația intrinsecă, perseverența și deschiderea către nou.

T. Amabile, pentru a descrie modul în care capacitățile cognitive, caracteristicile (non-cognitive) de personalitate și mediul social contribuie la diferitele stadii ale procesului creativ, construiește un „model componential al creativității”, accentuând *importanța factorilor sociali*, „anterior relativ neglijați”. Pentru modelul componential al creativității autoarea a identificat și formulat un set de premise care stau la baza explicării modului în care *factorii cognitivi, non-cognitivi și sociali* influențează diferite etape ale procesului creativ [188, pp. 82-83]. Acesta se manifestă la diferite niveluri, oscilând în funcție de starea emoțională a elevului, mediul școlar, experiențele individuale și provocările întâlnite, evidențiind importanța contextului educațional și a stimulării adecvate. Talentul înnăscut este important, dar stimularea creativității prin exerciții și strategii formative, precum și deschiderea către noi experiențe, sunt esențiale pentru dezvoltarea potențialului creativ.

Procesul creativ presupune și momente de reflecție, explorare liberă și joc cu ideile, subliniind importanța echilibrului între efort și libertatea de exprimare. Există o corespondență între înclinațiile naturale ale copilului și activitățile în care acesta se implică (de exemplu, preferințe pentru jocuri strategice, muzică sau activități artistice), ceea ce sugerează necesitatea adaptării sarcinilor didactice la aptitudinile și interesele fiecărui elev. Fenomenul incubației, respectiv pauzele de reflecție urmate de „iluminare”, demonstrează, că dezvoltarea creativității necesită timp și spațiu pentru creație independentă. Deși este evident că presiunile externe pot

dăuna creativității, tot atât de evident este și faptul că există persoane, care creează mai bine în condiții de constrângeri extrinseci [188, p.68]. Aceste constrângeri pot acționa ca stimulente puternice, forțând să găsească soluții ingenioase și să-și valorifice abilitățile la maximum. În astfel de cazuri, termenele, resursele limitate sau așteptările ridicate pot cataliza un val de creativitate și productivitate, transformând presiunea în motivație.

Modelul componential al creativității, dezvoltat de T. Amabile, prezintă o descriere detaliată a factorilor care influențează procesul creativ. Conform acestui model, creativitatea este rezultatul interacțiunii a patru componente *relevante domeniului, creativității* („*originally called creativity-relevant skills*”), *motivației pentru sarcină și mediului social*. Influența factorilor cognitivi, non-cognitivi și sociali asupra procesului creativ este explicată de autoare prin modul cum fiecare componentă contribuie la diferite aspecte ale creativității și redată în Tabelul 1.4.

Tabelul 1.4. Factorii determinanți ai creativității conform modelului componential (T. Amabile)

Factori	Componente integrate	Elemente specifice
Factori cognitivi	Capacități relevante domeniului și procese relevante creativității	Cunoștințe, competențe tehnice, flexibilitate mentală, capacitatea de analiză și sinteză
Factori non-cognitivi	Trăsături de personalitate și motivația intrinsecă	Curiozitate, perseverență, toleranță la ambiguitate, dorința de explorare și provocare
Factori sociali	Mediul social	Susținerea colegilor, recunoașterea meritelor, mediu educațional stimulant, feedback constructiv, resurse disponibile

Componentele sunt interdependente și contribuie la dezvoltarea nivelului general de creativitate al persoanei, fiecare tip de factor având un rol specific: factorii cognitivi asigură cunoștințele, competențele și procesele mentale necesare generării și evaluării ideilor; factorii non-cognitivi susțin motivația, angajamentul și perseverența individului în realizarea sarcinilor creative; iar factorii sociali oferă sprijin, feedback și resurse, care facilitează stimularea, validarea și implementarea soluțiilor originale. Componentele creativității operează la niveluri de generalitate diferite, D. Sălăvăstru considerând „deprinderile specifice domeniului, abilitățile creative și deprinderile de lucru, motivația intrinsecă” factori cu un rol important în obținerea performanței creative [156, p. 106], componentele integrate fiind aceleași prezentate în Tabelul 1.4. De asemeni, cu această formulare operează și C. Stoica:

- **factorii specifici creativității**, la nivelul cel mai general, prin capacitatea de a influența comportamentele în orice domeniu;
- **factorii specifici domeniului**, la nivelul intermediar de specificitate, cum ar fi „producția verbală”;

- **motivația la sarcină**, la nivel extrem de specific, configurându-se în funcție de problemă și timp [167, p. 68].

În elucidarea conceptului de *potențial creativ* cercetătorul I. Nicola face apel la instruirea în context școlar, considerându-l un element esențial al dezvoltării individuale în educație. Fiecare elev are un nivel unic de creativitate, determinat de *factori genetici, personali (cum ar fi motivația și curiozitatea) și de influențele mediului educațional și social*. Acest potențial creativ poate fi latent sau manifest, iar activarea sa depinde de condițiile favorabile oferite în cadrul procesului educațional: mediu stimulant, acceptarea diversității, acces la resurse variate. Prin metode de învățare creatoare, elevii își pot valorifica la maximum capacitățile, obținând performanțe superioare și durabile, iar transferabilitatea cunoștințelor și abilităților dezvoltate prin creativitate face ca acestea să fie esențiale în adaptarea la provocările vieții reale, după cum menționează autorul I. Nicola [109, p. 153].

Motivația și încurajarea către soluții creative au fost prezentate ca un factor central în formarea personalității elevului creativ, argumentat de G. Pânișoară pentru încurajarea ideilor alternative, imperfecte, în procesul de dezvoltare a încrederii în propriile forțe și stimulării explorării noilor posibilități de către elevi [129]. În aceste condiții, ciclul învățământului primar devine un spațiu al personalității creative, pregătind elevii să facă față provocărilor vieții reale prin flexibilitate, originalitate și curajul de a imagina soluții inovatoare.

Cercetătorii A. Cosmovici și L. Iacob, în manualul *Psihologie școlară*, analizează relația dintre inteligență și creativitate, punând accent pe diferențele dintre tipurile de gândire implicate și pe influențele specifice domeniilor în care se manifestă creativitatea, considerând că inteligența determină creativitatea elevilor. În continuarea afirmației, autorii argumentează importanța inteligenței, „dar nu suficientă, pentru un proces creativ de succes”. Elevii cu un nivel scăzut de inteligență au obținut rezultate slabe la testele de creativitate. În schimb, cei cu rezultate ridicate la creativitate aveau un nivel minim de inteligență, ceea ce sugerează că un prag minim de inteligență este important, dar nu decisiv [43, p.150]. Totodată, pe lângă inteligență, autorii A. Cosmovici și L. Iacob indică alți **factori generali care contribuie la dezvoltarea creativității**:

- **caracteristici motivaționale** - dorința de a crea, perseverența, curiozitatea;
- **caracteristici personale** - sensibilitatea specifică domeniului (un muzician la sunet, un pictor la culori);
- **contextul de manifestare** - natura problemelor și a domeniului determină accentul pe diferite tipuri de sensibilitate.

În analiza relației dintre creativitate și inteligență, A. Stoica-Constantin, explorând caracteristicile procesului creativ și distincția dintre gândirea logică și cea creatoare, concluzionează, că *creativitatea copiilor presupune mai mult decât inteligență; include sensibilitatea la probleme, abilitatea de a observa ceea ce alții ignoră și capacitatea de a genera soluții inovatoare*. Specificul se datorează caracterului spontan, libertății imaginației, fanteziei și depășirii cenzurii gândirii logice. Creativitatea elevului nu se limitează la produsul final (rezultatul creativ), ci implică și modul în care persoana abordează problema, izolează subiectul și își concentrează eforturile [167, p. 119].

Conform cercetărilor efectuate de G. Pânișoară crearea unui mediu care să încurajeze o motivație autentică este esențială pentru activarea și menținerea curiozității în cheia dezvoltării creativității, idee opusă dezvoltării gândirii liniare și secvențiale, care este doar un aspect al inteligenței. În acest sens, *un factor care contribuie la dezvoltarea elevilor este motivația și încurajarea către soluții creative, fundament în „dezvoltarea încrederii în propriile idei lansate”* [129, p. 77]. Motivația este tratată de G. Pânișoară ca un element central al psihologiei învățării, fiind considerată motorul procesului educațional, elevii motivați intrinsec (curiozitate, dorința de a descoperi) manifestă mai multă inițiativă și disponibilitate pentru creativitate decât cei motivați extrinsec (note, recompense). Învățarea creativă este încurajată atunci, când profesorul valorizează idei alternative, chiar și atunci când nu sunt „perfecte”. Din perspectiva psihologiei învățării moderne, elevii trebuie puși în situații de explorare, experimentare și descoperire: „jocul, proiectele de grup, studiile de caz și metodele euristice sunt prezentate ca modalități de activare a motivației și a creativității” [129, p. 271]. Această creativitate este spontană și integrativă, fără a fi limitată la un anumit domeniu cultural sau științific. Copiii manifestă o dorință puternică de a explora și de a depăși limitele, ceea ce evidențiază o forță creatoare naturală și neîngrădită. *Creativitatea este vizibilă în joc*, prin depășirea barierelor asociate vârstei și prin flexibilitatea în utilizarea unor forme simbolice și metafore spontane [129, p. 279]. Prin intermediul jocului și al activităților creative copiii pot explora și exprima emoții complexe într-un mod sigur și constructiv.

Cercetările lui D. Sălăvăstru și C. Stoica evidențiază faptul că aceste componente funcționează la niveluri de generalitate diferite, *de la deprinderi generale până la motivația specifică* pentru o anumită sarcină în dezvoltarea creativității [156]. În același sens, I. Nicola subliniază rolul esențial al educației în context școlar, care poate transforma un potențial creativ latent într-unul activ, cu condiția existenței unui *climat stimulativ și a accesului la resurse variate* [109]. Contribuțiile lui A. Cosmovici și L. Iacob prezintă *dimensiunile motivațională și*

personală, demonstrând că dorința de a crea, perseverența și sensibilitatea specifică domeniului completează tabloul factorilor determinanți privind dezvoltarea creativității elevilor [43].

În exercitarea acestor responsabilități, autoarele manualului de *Psihopedagogie*, I. Papuc, M. Bocoș, menționează că învățătorul își valorifică sistemul de competențe profesionale, psihopedagogice și transversale și își aplică viziunea și concepțiile pedagogice, valorificând *creativitatea pedagogică* [121, p. 106], subliniind trei factori esențiali pentru stimularea creativității:

1. *Inițiativa proprie*- elevii trebuie să fie motivați intern și să manifeste un interes autentic pentru activitățile creative.
2. *Independența* - libertatea de a lucra fără constrângeri externe este esențială.
3. *Încrederea în sine* - o atitudine pozitivă față de propriile capacități este crucială pentru exprimarea creativă.

În manualul *Pedagogia învățământului primar și preșcolar*, autorii I. O. Pânișoară, M. Manolescu [132, p.142], menționează despre particularitățile învățământului primar, evidențiind trecerea copilului în ciclul școlar, un moment esențial în viața sa. La fel, există necesitatea adaptării elevului la cerințele procesului de predare-învățare-evaluare, precum și schimbările psihologice și intelectuale observabile în această perioadă. În perioada școlarității mici, copiii își dezvoltă instrumentele muncii intelectuale (cititul, scrisul, calculul), înlocuind *gândirea preșcolară* cu *procesul logic*. De aceea, perioada învățământului primar este importantă în formarea unor abilități fundamentale, necesare dezvoltării ulterioare, accentul fiind pus pe metode specifice adaptate la nevoile și particularitățile fiecărui copil.

Dezvoltarea creativă a elevului, este definită de D. Sălăvăstru, drept un proces treptat, organizat pe stadii, fiecare dintre acestea oferind noi capacități de gândire. Ulterior, autoarea descrie teoria lui J. Piaget, care pune accent pe rolul experienței și interacțiunii cu mediul în dezvoltarea inteligenței, fiind o teorie constructivistă, care explică modul în care copiii își construiesc cunoașterea. Astfel, stadiul operațiilor formale reprezintă un progres semnificativ, introducând gândirea abstractă, logică și ipotetico-deductivă, esențială în rezolvarea problemelor complexe [156, p. 41].

Fiecare stadiu de dezvoltare depinde de cel precedent, iar achizițiile devin tot mai complexe și mobile. Această teorie demonstrează modul în care evoluează capacitatea de a genera idei noi și originale, iar teoria lui J. Piaget arată că învățarea și dezvoltarea sunt procese active, influențate de mediu și de experiența individuală a fiecărui copil [135, p. 68]. *Teoria lui J. Piaget* despre dezvoltarea cognitivă, analizată în manualul *De la joc la învățare*, se axează pe procese mentale precum percepția, memoria, încrederea și raționamentul. Creativitatea apare

atunci când copiii observă, interacționează cu lumea și își ajustează gândirea pentru a răspunde contextului. Învățarea este un proces dinamic, prin care aceștia se adaptează mediului și își dezvoltă capacitățile cognitive, jocul devine esențial în acest proces, fiind o metodă naturală prin care copiii experimentează, învață și transferă cunoștințe către contexte noi. Această viziune poate fi aplicată prin activități educative care să combine creativitatea cu explorarea liberă a mediului [107, p. 55]. Chiar și în etapele mai târzii ale vieții, consideră H. Catalano, componenta ludică rămâne importantă, dezvoltând „o gândire inovatoare”. Jocul contribuie la rezolvarea problemelor din mediul înconjurător fizic și social, dezvoltând *flexibilitatea gândirii și capacitatea de adaptare a elevului mic*” [34, p. 68]. H. Catalano, susține că *jocul* este activitatea dominantă în copilărie, fiind fundamentul dezvoltării intelectuale și sociale. De aceea, învățământul primar trebuie să integreze jocul în activitățile de învățare pentru a stimula *imaginația, gândirea critică și abilitățile sociale*. „Chiar și în abordările pedagogice mai structurate, jocul nu trebuie neglijat, deoarece promovează creativitatea și inițiativa”, este de părere autorul. Astfel, jocul devine un instrument fundamental în procesul de învățare și dezvoltare a creativității copilului. Integrarea acestuia în activitățile didactice contribuie la formarea unui echilibru între dezvoltarea personală, socială și academică a copiilor, oferind o bază solidă pentru etapele ulterioare ale vieții, este de părere autorul [34, p. 72].

Despre importanța dezvoltării creative în învățământul primar, F. Golu accentuează nevoia de a pune accent pe achiziția noțiunilor fundamentale de timp și spațiu, utilizarea simbolurilor, învățarea regulilor logice și algoritmilor, precum și formarea gândirii operațional-concrete. Aceste elemente contribuie la pregătirea copiilor pentru gândirea abstractă și rezolvarea problemelor complexe. Autoarea identifică caracteristicile stilului cognitiv între 8-10 ani, remarcând o tranziție de la gândirea contextuală (specifică vârstei de 8 ani) la o gândire mai flexibilă și abstractă (la 9-10 ani). Stilul cognitiv este determinat de modul în care copiii procesează, stochează și comunică informațiile, reflectând o înțelegere mai complexă a lumii prin *modelul creativ de abordare* [68, p. 130].

Începutul vieții școlare este mai mult decât însușirea unor noțiuni disciplinare; este o „*etapă de construcție a unui fundament intelectual și emoțional*”. Copilul depune un efort suplimentar pentru a înțelege concepte noi, a rezolva probleme și a-și forma strategii de lucru din aplicarea tehnicilor privind „*dezvoltarea competențelor transversale: receptivitate, gândire logică, imaginație, memorie și creativitate*”. Aceste competențe contribuie la *flexibilitatea intelectuală*, necesară pentru a face față sarcinilor diverse din viața școlară și dincolo de aceasta. Progresul intelectual la această vârstă nu se limitează la acumularea de informații, ci include

dezvoltarea proceselor de gândire (cum ar fi analiza, sinteza, comparația) și formarea unei baze solide pentru *creativitate și rezolvarea de probleme* [174, p. 21-24]. Din aceste rațiuni contează deschiderea cadrului didactic pentru aplicarea strategiilor educaționale în scopul dezvoltării creativității: „învățarea școlară implică modificări substanțiale în dezvoltarea psihică a elevului la nivel de structurare a gândirii logice, dezvoltare a memoriei intenționale și a capacității de concentrare, formare de atitudine față de efort și perseverență”, menționează U. Șchiopu, E. Verza [170, p. 132].

Într-o cercetare de amploare realizată în mai multe școli din Statele Unite, V. Mih, relatează cum au fost intervievați profesori și elevi din clase diferite în legătură cu *factorii care facilitează comportamentul creativ*. Rezultatele au arătat că atât profesorii, cât și elevii consideră că, într-un mediu școlar în care este stimulată creativitatea, profesorul: (a) este deschis în a accepta sugestiile elevilor privind unele activități care pot fi desfășurate în timpul orelor, (b) acceptă idei inedite, uneori bizare, privind rezolvarea unor sarcini școlare, (c) stimulează încrederea în sine a elevilor și (d) se concentrează pe aspectele pozitive și pe interesele elevilor. Pe de altă parte, într-un mediu în care este inhibată creativitatea, profesorul: (a) ignoră ideile elevilor, (b) încearcă să controleze totul și (c) își structurează orele într-o manieră extrem de rigidă [93, p.160].

Din punct de vedere științific, se identifică modalități prin care factorii interacționează, pentru a contribui la formarea comportamentului creator, întrucât numai în interacțiune pot avea eficiența așteptată. Privitor la rolul școlii în *formarea comportamentului creator*, F. Turcu, A. Turcu reafirmă ceea ce s-a menționat și în alte lucrări: „cu toate lacunele lui, învățământul rămâne principalul instrument pe care societatea îl folosește pentru cultivarea creativității la membrii ei tineri de vârstă școlară [180, p. 118].

În acest context, **factorul „mediu educațional”** devine elementul fundamental în *dezvoltarea creativității elevului*, deoarece îi permite să asimileze cu ușurință informațiile oferite de mediul stimulat. Elevul de vârstă școlară mică, fiind într-o fază ascendentă de învățare, de interpretare prin curiozitatea și dorința de a pune întrebări, va transforma experiențele de zi cu zi în oportunități de explorare și inovare. Într-un climat educațional favorabil, fiecare întrebare adresată și fiecare răspuns descoperit devin pași spre dezvoltarea elevului creativ. Altfel spus, educația copilului în perioada școlarității mici, având la bază dorința necontrolată de cunoaștere, devine obiectiv pentru asigurarea condițiilor de dezvoltare organizată pedagogic și sistematică a creativității. Motivele de cunoaștere și curiozitatea elevului în procesul de învățare vor fi direcționate și dezvoltate în funcție de nevoile și interesele elevului, stimulând dorința de a

descoperi și înțelege lumea înconjurătoare prin strategiile educaționale, puse la dispoziție de cadrul didactic.

În argumentele sociologice invocate de R. Iucu, „performanțele elevilor sunt dependente de mediul social, dar și de tipologia și structura relațiilor educaționale din clasa de elevi” [83, p.16]. Autorul este de părere, că „există anumiți parametri ai activității clasei de elevi în funcție de care se poate defini și clasifica un anumit mediu ori climat psihosocial:

- influența exercitată de structura, modul de organizare și dinamica grupului asupra randamentului școlar;
- valențele și utilizările diferitelor forme de organizare și interacțiune, atât în relațiile dintre elevi, cât și în relațiile didactice;
- efectele conjuncturilor grupale asupra performanțelor individuale de învățare;
- procesele de reprezentare socială, efectele de așteptare și etichetare, precum și credințele și sistemele de percepție a sinelui.

Mediul psihosocial al clasei de elevi reprezintă un factor esențial în stimularea sau inhibarea creativității, afirmă R. Iucu. Parametrii care definesc acest *mediu (structura, modul de organizare și dinamica grupului)* influențează disponibilitatea elevilor de a experimenta, de a formula idei originale și de a găsi soluții inovatoare [83, p.17]. Formele de organizare și tipurile de interacțiuni dintre elevi, respectiv dintre elevi și profesori, pot deveni resurse puternice pentru cultivarea creativității atunci când sunt orientate spre colaborare, explorare și exprimare liberă. În același timp, conjuncturile grupale, procesele de reprezentare socială, așteptările și etichetările, dar și modul în care elevii își construiesc percepția de sine au un impact direct asupra încrederii în propriul potențial creativ.

O analiză complexă a situațiilor didactice și a modului în care acestea pot fi organizate pentru a facilita procesul de învățare este necesară pentru succesul în activitatea didactică. Situațiile de învățare trebuie structurate pe două dimensiuni: *orizontal* (lărgirea cunoștințelor) și *vertical* (aprofundarea acestora). Învățătorul are rolul central de a organiza contextul, astfel încât să susțină în mod optim procesul de învățare, creând contexte adaptate pentru fiecare elev, luând în considerare *factorii care favorizează* sau inhibă procesul de învățare. Situațiile de învățare trebuie să fie structurate astfel încât să asigure o continuitate logică și o integrare între dimensiunile verticale și orizontale ale procesului didactic. Pentru a avea succes, situațiile de instruire trebuie să fie dinamice, originale și în concordanță cu obiectivele educaționale și nevoile elevilor. Contextul social, familial și cultural este, de asemenea, esențial în construirea unor experiențe autentice de învățare [34, p. 23].

Climatul psihosocial al clasei este cadrul în care se formează atitudini favorabile inovației și originalității. Analiza proceselor de coordonare a grupului de elevi, precum și a activităților de învățare, este indispensabilă pentru a înțelege cum poate fi modelat mediul educațional astfel, încât să susțină dezvoltarea creativității. *Particularitățile elevilor cu capacități creative* sunt descrise de Y. Benito printr-un șir de acțiuni, evidențiind trăsăturile specifice pentru a fi recunoscuți: se îndreaptă spre elementele noi, ciudate și misterioase ale mediului înconjurător printr-o mare imaginație și fantezie, prezintă forme originale pentru rezolvarea problemelor, propunând în multe ocazii și soluții neașteptate, se arată deschiși experiențelor, sunt receptivi la ce este nou și diferit (chiar irațional) în gândire, în acțiuni și în rezultatele proprii și ale altora, manifestă curiozitate, spirit aventurier, sunt dornici să-și asume riscuri în gândire și în acțiune, chiar până la punctul de a fi dezinhibați [9, p. 63]. Acest *ansamblu de trăsături configurează un nucleu funcțional al manifestării creativității*, dobândind relevanță pedagogică în condițiile valorificării sale sistematice în procesul educațional și ***constituind o premisă în crearea profilului creativ al elevului***. În această perspectivă, caracteristicile identificate depășesc statutul unor particularități individuale și exprimă indicatori ai unei potențialități formative ce necesită intervenție educațională corespunzătoare prin strategii educaționale orientate spre stimularea raționamentelor productive, a flexibilității cognitive și a inițiativei personale, contribuind la crearea profilului creativ al elevului. Integrarea lor în demersul curricular susține articularea dimensiunii psihologice a creativității cu cea pedagogică, facilitând dezvoltarea unui profil de elev capabil de explorare, reinterpretare și generare de soluții originale în contexte variate de învățare.

Comportamentul elevilor creativi în timpul lecțiilor este adesea distinct, reflectând caracteristicile unice de gândire și abordare a învățării. Elevii creativi tind să ofere răspunsuri neașteptate sau soluții neașteptate, chiar dacă acestea pot părea neobișnuite sau neconvenționale. Preferă să gândească și să exploreze mai multe perspective asupra unei probleme și își exprimă ideile într-un mod personalizat, uneori prin analogii sau exemple care demonstrează creativitate, manifestă abilitatea de a aborda o problemă din mai multe perspective și de a combina idei aparent disparate. Se adaptează ușor la sarcini noi sau neobișnuite, chiar dacă regulile nu sunt clar definite. Adesea sunt energici și entuziaști, mai ales în activitățile care le permit să își exprime ideile sau să își folosească imaginația. Uneori, pot părea impulsivi sau nerăbdători, în special dacă activitatea nu le oferă suficientă libertate creativă [167, p. 119].

În această logică, organizarea strategiilor educaționale de către cadrul didactic se orientează spre valorificarea *strategiilor educaționale nondirective*, configurate astfel încât să susțină autonomia elevului, inițiativa personală, reflecția și manifestarea creativității emergente. O asemenea orientare presupune structurarea situațiilor de învățare în manieră deschisă, flexibilă

și centrată pe explorare, în care elevul devine participant activ la construcția propriului demers cognitiv. Rolul cadrului didactic se redefineste în direcția facilitării și susținerii proceselor de autoreglare și autoexprimare, contribuind la *dezvoltarea unui profil creativ al elevului*, capabil să genereze soluții originale și să valorifice experiențele de învățare în mod personalizat. În opinia savantului P. P. Neveanu cele mai importante atitudini creative sunt:

- încrederea în forțele proprii și înclinația puternică pentru realizarea de sine;
- atitudinea anti-rutinieră, menită să incite la analiza critică a experienței și să deschidă calea unor noi experimentări;
- cutezanța în adoptarea de noi scopuri neobișnuite și asumarea riscului pentru îndeplinirea lor;
- perseverența în căutarea de soluții pentru realizarea proiectelor propuse;
- simțul valorii și atitudinea valorizatoare, care duc la recunoașterea deschisă a valorii altora și la afirmarea onestă și demnă a valorii proprii [139, p. 25].

Construirea unui mediu sigur în care greșelile să fie acceptate ca parte a procesului de învățare este de importanță majoră: elevii trebuie încurajați să-și recunoască potențialul creativ prin stimularea încrederii în sine. Deficiențele pedagogice în raport cu blocajele induse în inhibarea creativității elevilor pot conduce la acumularea unor lacune semnificative în înțelegerea fundamentală a subiectelor. Elevii riscă să dezvolte cunoștințe superficiale și să întâmpine dificultăți în aplicarea lor în contexte mai complexe, iar procesul devine inefficient, dacă nu există o direcție clară din partea cadrului didactic. Fără îndoială, că *eliminarea factorilor inhibitori din mediul educațional* va contribui semnificativ la dezvoltarea creativității elevilor. Sensibilitatea elevilor din învățământul primar față de blocaje în dezvoltarea creativității este un aspect important, în această etapă de formare, elevii sunt într-o perioadă de dezvoltare rapidă, atât la nivel cognitiv, cât și emoțional. Critica negativă sau ridiculizarea pot avea un impact profund asupra încrederii lor în sine și a dorinței de a-și exprima ideile creative. De asemenea, teama de a fi respinși sau judecați îi poate face să evite să-și împărtășească ideile originale și să opteze pentru soluții mai convenționale și sigure.

„Școala nu trebuie să se limiteze doar la a transmite cunoștințe și a-i face pe elevi să evite eșecul școlar, ci trebuie să-și asume și rolul de a-i ajuta pe elevi să-și descopere propriile potențialități. Pornind de la o succesiune de observații realizate în cadrul școlii, A. Băban identifică o serie de *factori cu efect inhibitoriu asupra comportamentului creativ al elevilor*”, structurați Tabelul 1.5 și reflectați de categoriile *de factori specifice elevilor specifice cadrului didactic și specifice sistemului de învățământ*.

Tabelul 1.5. Factori inhibitori a creativității elevilor (după A. Băban) [7, pp. 184-185]

<i>FACTORI</i>	<i>Caracteristici ale categoriilor de factori</i>
SPECIFICE ELEVILOR	
<i>Intoleranța față de opiniile colegilor</i>	în scopul atenuării acestei tendințe e necesar să-i ajutăm pe elevi să-și dezvolte toleranța pentru nou, unic și chiar pentru ideile bizare;
<i>Percepția de sine devalorizantă</i>	Elevii pot fi învățați că într-o anumită situație se poate acționa în <i>diferite</i> moduri. Implicațiile acestei deprinderi vor induce: (a) <i>dezvoltarea gândirii creative</i> , (b) <i>creșterea stimei de sine</i> și (c) <i>reducerea nivelului de anxietate</i> ;
<i>Frica de ridicol</i>	din dorința de a nu face greșeli, de a nu se expune, de a nu fi criticați, unii elevi preferă să nu acționeze, să stea în umbră
<i>Conformismul</i>	dorința de a se ajusta valorilor și reprezentărilor celorlalți: colegi, profesori sau prieteni;
SPECIFICE CADRULUI DIDACTIC	
<i>Patternuri comportamentale</i>	sanționarea îndrăznelii de a pune întrebări incomode, accentul exagerat pus pe competiție sau pe cooperare, critica;
<i>„Frazele ucigăse”</i>	„asta nu e logic”, „cine știe răspunsul corect?”, „poți s-o dovedești?”
<i>Accent pe reproducere</i>	neaprecierea suficientă a originalității: profesori inhibitori, lipsiți de entuziasm, hipercritici, rigizi și conservatori;
SPECIFICE SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT	
<i>supraîncărcarea școlară</i>	programele școlare aglomerate, lăsând prea puțin timp pentru reflecție, explorare și activități creative.
<i>manuale dense și organizate deductiv</i>	prezentarea informațiilor preponderent deductiv restrânge inițiativa elevilor și reduce posibilitatea de a descoperi singuri concepte prin explorare inductivă sau analogică; unele sarcini cu accesibilitate scăzută din limbajul abstract fac dificilă înțelegerea pentru elevii de vârstă școlară mică, ceea ce îi descurajează să gândească liber și să propună soluții personale.

În aceste rațiuni, feedback-ul, are un impact major asupra elevilor mici: feedback-ul constructiv va stimula creativitatea, în timp ce feedback-ul negativ sau neadecvat va descuraja inovația și va crea impedimente în dezvoltarea personalității elevului și va dezvolta o frică de eșec continuu. Pentru a sprijini dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, este esențial să se creeze un mediu educațional care să le ofere siguranță emoțională, feedback constructiv, acceptare și numeroase oportunități de explorare și experimentare.

Identificarea comportamentelor elevilor în cazul blocajelor creative au devenit surse de cercetare pentru știința evaluării. Rezultatele cercetării efectuate de R. J. Sternberg, demonstrează influența evaluării asupra procesului creativ, sugerând, că actele de creație nu sunt stimulate optim de motivația extrinsecă (recompense sau evaluare publică). Evaluarea, mai ales atunci când este anticipată de creator, poate avea un efect inhibitor asupra calității și originalității produselor creative [163]. Autorul exemplifică argumentele prin citarea cercetătorilor în domeniu T. Amabile și R. Howe, care au constatat că prezența unui public sau evaluarea sub supraveghere directă poate inhiba procesul creativ, în timp ce creativitatea este mai bine exprimată în absența presiunii evaluative. De asemeni, creativitatea este inhibată de prezența recompenselor sau a unei evaluări percepute ca fiind critice. De aceea, „evaluarea creativității necesită criterii bine definite și

consensuale pentru a evita subiectivitatea excesivă. Metodologiile experimentale ar trebui să țină cont de caracterul individual al creativității elevilor, fără a impune constrângeri rigide asupra procesului creativ”, este de părere R. J. Sternberg [163, p. 97].

Ca proces mental și dimensiune a gândirii la nivelul superior, vârstei școlare mici îi este caracteristică dezvoltarea creativității, caracterizată de flexibilitate, fluentă, originalitate etc. Cercetătorul R. Iucu prezintă variate trăsături esențiale ale gândirii creative care susțin inovația și soluționarea problemelor complexe, întemeiate pe valori consacrate ale cercetării creativității, reflectate în capacitatea de a genera idei, soluții și perspective originale. Organizarea în cadrul unui tabel a aspectelor gândirii creative și ale caracteristicilor determinate specific de R. Iucu (Tabelul 1.6), au permis crearea de asocieri în identificarea *valorilor profilului elevului creativ* și stabilirea de conexiuni cu dimensiunile creativității, constituind un reper important în elaborarea criteriilor privind măsurarea nivelului de dezvoltare a creativității elevului de vârstă școlară mică [83, p. 78].

Tabelul 1.6. Dimensiuni esențiale ale dezvoltării creativității la elevi

<i>Dimensiuni</i>	<i>Caracteristici</i>
<i>1. Deschiderea către noi idei</i>	• Receptivitate la perspective neconvenționale sau neexplorate anterior: persoanele cu o astfel de deschidere își depășesc prejudecățile și modelele de gândire rigide, acceptând diversitatea ideilor și posibilităților.
<i>2. Capacitatea de asumare a riscurilor</i>	• Explorarea unor idei sau soluții care pot părea nesigure sau controversate la început: asumarea riscurilor înseamnă să îndrăznești să greșești, să eșuezi sau să provoci status quo-ul, pentru a ajunge la ceva inovator.
<i>3. Curiozitatea și dorința de experimentare</i>	• Curiozitatea intelectuală este motorul principal al gândirii creative: determină dorința de a explora necunoscutul, de a pune întrebări și de a testa ipoteze noi, ceea ce duce la descoperiri și inovații.
<i>4. Flexibilitatea și toleranța față de ambiguitate sau dezordine</i>	• Abordare flexibilă, permițând schimbarea perspectivelor și adaptarea la situații noi: toleranța față de ambiguitate și dezordine înseamnă să accepți faptul că soluțiile creative pot apărea în contexte neclare sau imprevizibile.
<i>5. Motivația și curajul de a explora situații complexe</i>	• Motivație intrinsecă puternică pentru a căuta soluții și a înfrunta provocările: curajul de a explora situații complexe vine din dorința de a găsi răspunsuri inovatoare și din disponibilitatea de a depăși obstacolele.

În esență, de necontestat, că școala este producătorul de valori pentru copil, dar ca stimulent pentru dezvoltarea creativității, H. Gardner consideră, că „școala, mai ales la finalul ciclului primar, are un impact limitat în susținerea acesteia”. Creativitatea copilului poate fi diminuată de accentul pus pe conformarea la normele academice și sociale. Copiii proveniți din medii marginalizate sau cu un nivel educațional redus pot întâmpina obstacole semnificative în exprimarea creativității lor. În același timp, cei din medii culturale și sociale stabile, care favorizează sentimentul de apartenență, manifestă o mai mare deschidere spre abordări creative și inovație. Autorul menționează faptul că creativitatea copilului este intrinsecă și depășește limitele impuse de vârstă sau de domeniu [66, p. 89]. Copiii la această vârstă au o capacitate extraordinară de a-și folosi imaginația pentru a explora lumea din jurul lor, pentru a rezolva

probleme și a-și exprima sentimentele și gândurile. Intervenția cadrului didactic în aplicarea strategiilor educaționale capătă o semnificație pedagogică accentuată, reflectând un demers intențional de organizare și reglare a învățării orientat spre dezvoltarea progresivă a autonomiei și a potențialului creativ al elevului. Valorificarea echilibrată a tipurilor de strategii permite adaptarea demersului didactic la particularitățile de vârstă și la nevoile individuale, dezvoltând curiozitate spre explorare și inițiativă personală. În această dinamică, *cadrul didactic devine un facilitator al dezvoltării, competent să creeze contexte de învățare stimulative, în care elevul își poate afirma potențialul, consolidându-și treptat autonomia pentru dezvoltarea profilului de elev creativ.*

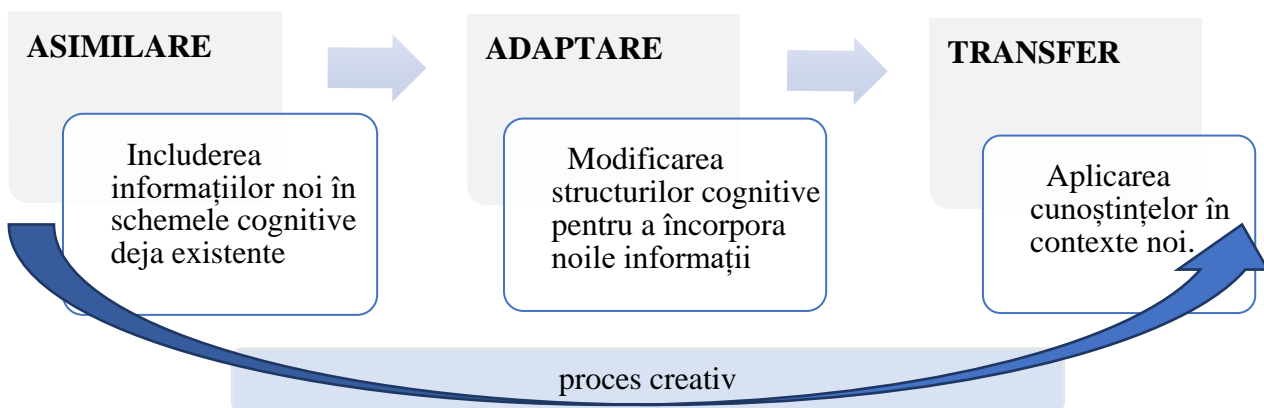
În general, orice învățător care exercită profesia didactică și care realizează un management al microgrupurilor școlare cu care interacționează, este *manager al activităților educaționale* realizate în clasa de elevi, afirmă R. Iucu [83, p.29]. Ca manager al activităților de predare – învățare – evaluare, cadrul didactic are responsabilități directe în proiectarea, organizarea, realizarea, monitorizarea, controlarea, evaluarea, reglarea și ameliorarea demersurilor didactice la micro-nivel educațional. Această abordare managerială pune în evidență faptul că educația la nivel micro este un demers strategic și nu poate fi abordat ca un simplu proces de transmitere a informației. Învățătorul devine un *lider educațional*, care contribuie la formarea unui mediu educațional echilibrat și incluziv, și care creează condiții eficiente pentru o învățare creativă, ajustată contextului specific al fiecărui grup de elevi.

I. Bontaș, argumentează că fiecare persoană are un potențial creativ, care poate fi dezvoltat prin stimularea activității creative la nivel abstract și practic. Dezvoltarea capacităților de a realiza produse noi și originale, implică o educație axată pe formarea intelectuală, caracterială și socială [26, p. 187]. N. Hermann și Torrance sunt citați de A. Ghicov, în manualul *Pedagogia aplicativă a performanței* pentru a sprijini ideea că educația creativă ar trebui să mobilizeze pasiunea și să permită elevilor să-și exprime unicitatea. *Torrance*, în special, sugerează că dezvoltarea creativității necesită un mediu care încurajează explorarea și libertatea de exprimare [67, p. 77].

Un factor identificat din particularitățile dezvoltării comportamentului creativ al elevului de vârstă școlară mică a vizat *trecerea de la procesul cognitiv-intuitiv la cel cognitiv-creativ*, bazat pe raționamente inductive, deductive și transductive, care permit elevilor să generalizeze din experiențe, să aplice reguli în contexte noi și să construiască analogii originale. În același timp, mediul educațional are un rol fundamental: el facilitează accesul elevului la experiențe stimulative, îi oferă siguranță emoțională, îl încurajează să formuleze întrebări și să își exprime liber ideile. Eliminarea factorilor inhibitori precum supraîncărcarea școlară, rigiditatea manualelor sau evaluarea critic-punitivă contribuie decisiv la menținerea unui climat favorabil creativității.

În manualul *Pedagogia preșcolară și școlară mică*, L. Stan descrie învățarea școlară ca un proces multidimensional, subliniind importanța implicării active a elevului mic în procesul creativ, ceea ce asigură dezvoltarea operațiilor intelectuale, deprinderilor motrice și atitudinilor necesare. Autoarea argumentează, că învățarea în școala primară „nu este doar memorare pasivă a informațiilor”, fiind „un proces activ *de asimilare, adaptare și transfer*, ceea ce face din învățare un *proces creativ*” [161, p.110].

Studiul particularităților de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar a permis constatări valoroase privind dezvoltarea creativității prin includerea informațiilor noi în schemele cognitive deja existente. Adaptarea înseamnă modificarea structurilor cognitive pentru a încorpora noile informații, iar transferul reprezintă aplicarea cunoștințelor în contexte noi, generate de imaginația elevului, creând asocieri și dezvoltând produse noi din condițiile create în procesul didactic (Figura 1.2). M. Roco, exploratoare cu nume conectat la fenomenul creativității în România, afirmă, că este dificil să crezi fără a deține cunoștințe fundamentale dintr-un domeniu specific. Creativitatea implică restructurare, reevaluare și explorarea unor modalități noi de a vedea lumea. Se evidențiază rolul atitudinilor favorabile transformărilor creative, cum ar fi curiozitatea, deschiderea spre nou și dorința de explorare [148].

Figura 1.2. Procesul de dezvoltare a creativității de la asimilare de cunoștințe la transfer în contexte noi

Cercetătorii în domeniul educațional, I. O. Pânișoară, M. Manolescu [132, p. 142], în manualul *Pedagogia învățământului primar și preșcolar*, menționează despre trecerea în învățământul primar ca o etapă fundamentală în dezvoltarea copilului, marcând o tranziție semnificativă de la mediul preșcolar, centrat pe joc și învățare intuitivă, la un cadru formal de predare-învățare-evaluare. Autorii susțin că această perioadă implică o serie de transformări, care contribuie la dezvoltarea globală a copilului. Elevii încep să respecte un set nou de reguli legate de disciplina de grup, timpul de lucru și sarcinile primite. Această schimbare argumentează nevoia soluționării problemei de cercetare privind *dezvoltarea creativității elevilor de vârstă*

școlară mică prin strategii educaționale, copilul dezvoltând în această perioadă „trecerea de la gândirea intuitivă și egocentrică specifică preșcolarului la gândirea operativă, care implică dezvoltarea raționamentului inductiv și analogic”, așa cum menționează G. F. Tudorache [175, p. 81-82]. Transformările sunt naturale și permit elevului de vârstă școlară mică să efectueze cu succes activitatea de învățare, reflectă maturizarea capacităților de gestionare a imaginației și de autocontrol în verificarea informației [175].

În acest context, se conturează un factor determinant al dezvoltării creativității: ***trecerea de la procesul cognitiv-intuitiv la procesul cognitiv-creativ în dezvoltarea elevului, fundamentat pe raționamente inductive și transductive.*** Acest proces este susținut de:

- transformările cognitive (operarea cu concepte și reguli noi),
- transformările emoționale și sociale (disciplina de grup, gestionarea timpului și a sarcinilor),
- maturizarea capacității de gestionare a imaginației și de autocontrol în verificarea informației.

Trecerea de la procesul cognitiv-intuitiv la cel cognitiv-creativ, fundamentat pe raționamente inductive și continuat prin deductive și transductive, constituie un factor esențial al dezvoltării creativității elevului. În învățământul primar, gândirea inductivă îl ajută pe elev să generalizeze din experiențele concrete, să extragă reguli și să construiască primele modele conceptuale, dezvoltându-i capacitatea de a observa regularități și de a descoperi legături între elemente aparent disparate. Ulterior, raționamentul deductiv consolidează creativitatea prin verificarea și aplicarea regulilor în contexte noi, ceea ce stimulează rigoarea și claritatea în gândire. Transducția, prin analogii și transferuri de sens, deschide calea asocierilor originale și a formulării unor soluții neobișnuite, cultivându-i elevului curajul de a explora necunoscutul și de a imagina explicații creative. Interacțiunea dintre aceste tipuri de raționamente modelează direct procesul creativ al elevului, ajutându-l să treacă dincolo de reproducerea mecanică a cunoștințelor, să combine logica cu intuiția și să dezvolte flexibilitatea, care sunt ***condiții fundamentale pentru formarea personalității creative.***

Grație maturizării sistemului nervos și a stimulării cognitive prin educație, în perioada ciclului curricular de dezvoltare în clasele a III-a și a IV-a, copiii dobândesc capacitatea de integrare mai complexă a percepției, memoriei și imaginației. Dacă în clasele I și a II-a elevii redau aspectele generale ale obiectelor, imaginile mentale sunt confuze, incomplete și schematice, în perioada următoare se produce tranziția de la imaginația reproductivă la cea creatoare, caracterizată prin *capacitatea de a genera transformări, combinații și inovații pe baza materialului mental existent*, subliniază F. Turcu [179, p. 21]. Copiii învață să gândească flexibil

și să găsească soluții inovatoare la probleme, învață să împărtășească idei, să negocieze și să lucreze împreună cu alții.

Concluziv, dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar se configurează ca rezultat al unei *convergențe funcționale între factorii cognitivi, non-cognitivi și sociali*, organizată printr-un demers educațional sistemic, orientat să valorifice potențialul individual în contexte variate de învățare. *Caracteristicile motivaționale*, precum dorința de a crea, perseverența și curiozitatea, susțin inițierea și dezvoltarea comportamentului creativ; *trăsăturile personale*, inclusiv sensibilitatea specifică domeniului, orientează expresia creativă; iar *contextul de manifestare* determină identificarea și opțiunea pentru strategii educaționale aplicate, direcționând astfel **configurarea profilului elevului creativ**, cu disponibilitate pentru abordarea sarcinilor variate prin explorare, inițiativă și elaborare de soluții originale. În același timp, particularitățile de vârstă, marcate de trecerea de la gândirea intuitivă la cea operativă, cu antrenarea raționamentului inductiv și analogic, urmate de extensii deductive și transductive, amplifică potențialul de restructurare cognitivă și de generare a soluțiilor originale, conform perspectivei formulate de G. F. Tudorache [175, p. 81-82].

Demersul educațional determină crearea unei configurații specifice a activității de învățare creativă și anumite cerințe care trebuie respectate, pornind de la cunoașterea componentelor de bază a sistemului educațional, „să se planifice, să se proiecteze cea mai adevărată interrelație a subsistemelor; să se aprecieze rezultatele prin raportare la obiective; să se perfecționeze funcționalitatea sistemului în mod continuu; să se sesizeze la timp evoluția fiecărei componente a sistemului; să se cunoască influențele perturbatoare”, menționează D. Patrașcu [123, p. 396]. Sub acest aspect se asociază procesul de învățământ cu noțiunea de sistem organizat, cunoașterea noțiunilor elementare, predarea principiilor generale ale științei sau reflectarea structurii elementare a unei anumite discipline științifice.

1.3. Activitățile autonome de învățare în contextul dezvoltării creativității elevilor

Valorificarea factorilor generatori și a condițiilor pedagogice favorabile dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar presupune organizarea unor contexte educaționale care să stimuleze participarea activă, inițiativa și implicarea independentă a elevului în procesul învățării. Din această perspectivă, *activitățile autonome de învățare* devin o componentă importantă a demersului educațional orientat spre dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, prin posibilitatea oferită elevului de a explora, de a formula ipoteze, de a elabora soluții proprii și de a realiza transferuri cognitive în contexte variate de învățare. Activitățile autonome de învățare favorizează dezvoltarea flexibilității, fluidității, a originalității,

a inițiativei personale și manifestarea potențialului creativ în raport cu particularitățile individuale și cu experiențele de învățare valorificate în mediul educațional.

În contextul cercetării noastre, *activitățile autonome de învățare* sunt analizate în corelație cu strategiile educaționale valorificate în scopul dezvoltării creativității, prin raportare la continuumul dirijare–semi-dirijare–nondirijare, care reflectă dinamica trecerii de la sprijinul pedagogic accentuat spre manifestarea autonomiei elevului în organizarea și realizarea propriului demers de învățare. *Importanța* activităților autonome derivă din contribuția acestora la formarea unui demers de învățare centrat pe inițiativa elevului și pe elaborarea unor produse ale învățării personale și originale, favorizând dezvoltarea comportamentului creativ și consolidarea autonomiei în învățare. Din această perspectivă, activitățile autonome de învățare devin un cadru pedagogic relevant pentru valorificarea strategiilor educaționale orientate spre dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, context din care derivă *problema de cercetare formulată*.

Activitățile autonome de învățare își fundamentează valoarea formativă prin multiplele semnificații atribuite în literatura de specialitate. În Ghidul metodologic adresat studenților „Învățarea academică independentă” I. Neacșu evidențiază complexitatea acestui concept, abordat ca:

- produs cantitativ și calitativ al cunoașterii sistematice, formale și nonformale ;
- structură cu potențial mnezic, probat de stocaje informaționale rafinate și cu șanse crescute de reproducere creativă ;
- proces de achiziție de fapte, abilități și metode care pot fi utilizate potrivit necesităților și contextelor ;
- activitate de realizare a unor seturi noi de semnificații și sensuri ;
- capacitate superioară de înțelegere, interpretare și reinterpretare a realității percepute și procesate în moduri care variază cu personalitatea actorului care învață ;
- produs al cunoașterii sistematice,
- proces de achiziție și utilizare contextuală a faptelor și abilităților,
- activitate de construire a unor noi semnificații și sensuri;
- exercițiu complex, mental, afectiv sau motric, de reflectare profundă, în alternative și cu accente multiplicative angajante față de universul cunoașterii studiate [229, p.15-16].

Abordată drept „activitate bazată pe autoresponsabilizare, oferind elevilor care învață șansa de a fi mai activi și de a lua decizii de sine stătător”, D. Pascaru definește această activitate ca *învățare autoreglată*, care desemnează un proces de achiziționare în mod independent a experienței cognitive noi. În acest proces al învățării, autoarea afirmă, că „este important, că

elevii își stabilesc în mod individual obiectivele de învățare, aleg conținutul, strategiile, metodele și tehnicile necesare de studiere, apreciază obiectiv rezultatele obținute [122, p. 98].

„Forma de activitate complexă și variată de învățare independentă, liberă, personală, atât pentru îndeplinirea obiectivelor activității didactice bilaterale, cât mai ales a activității extra-didactice în cadrul timpului ce-l are la dispoziție fiecare dintre tinerii studioși” este definită de I. Bontaș prin conceptul de *studiu individual* [26, p.193]. Dubla semnificație constatată de M. Nicorici, „pe de o parte ca formă instructivă de muncă, realizată fără intervenția, dar dirijată de profesor, iar pe de altă parte ca mijloc de încadrare a studenților în activitatea cognitivă de sine stătătoare și de formare a metodelor de activitate” [109, p. 341], atribuie conceptului sensul dat de I. Bontaș ca „studiu individual, activitate independentă, liberă și personală de învățare” [26, p.193].

Complexitatea sensurilor atribuite activităților autonome de învățare evidențiază diversitatea perspectivelor prin care acestea sunt abordate în literatura de specialitate. Aceste accepțiuni configurează activitatea autonomă ca demers educațional complex, orientat spre implicarea activă a elevului în propriul proces de învățare, prin asumarea deciziilor și valorificarea experiențelor individuale. G. Albu consideră, că *autonomia* și *independența* sunt atribute incluse de Maslow în „profilul psihologic al unor personalități cunoscute, apreciate că au atins un nivel înalt de *autoactualizare*”, alături de alte caracteristici precum: orientarea realistă; autoacceptarea și acceptarea celorlalți; spontaneitatea; centrarea pe problemă mai degrabă decât pe sine; evitarea stereotipiilor în aprecierea oamenilor; identificarea cu umanitatea și interesele sociale puternice; atitudinile și valorile democratice; distincția clară între scopuri și mijloace; creativitatea, rezistența la conformism cultural; transcenderea imediatului (*environnement*) mai degrabă decât copierea lui [1, p. 125].

Autonomia elevului în mediul școlar implică, de asemenea, autocontrol, autoreglare, autodirijare și autoorganizare, dimensiuni care susțin participarea activă și responsabilă a elevului în procesul propriei formări. Aceste componente favorizează gestionarea independentă a sarcinilor și asumarea inițiativei în rezolvarea situațiilor-problemă, contribuind la consolidarea comportamentului creativ al elevului în contexte educaționale variate.

I. Neacșu subliniază în acest sens importanța sistemului de învățământ proiectat astfel, încât să asiste elevul în a progresa cât mai repede posibil de la stadiul de dependență de controlul extern la stadiul învățării autonome [104, p. 125]. În opinia savantului „instruirea reprezintă „acea zonă în care învățarea și predarea se întâlnesc în mod planificat și conștient” [104, p. 151], perspectivă care evidențiază caracterul organizat și intențional al demersului educațional orientat spre dezvoltarea autonomiei elevului. În contextul activităților autonome, relația dintre predare și învățare dobândește un caracter flexibil și formativ, cadrul didactic orientând elevul spre construirea

independentă a cunoașterii și spre dezvoltarea capacității de organizare și gestionare a propriului demers cognitiv.

Orice acțiune de proiectare pedagogică, indiferent de finalitățile urmărite, presupune raportarea la existența unor condiții situative concrete, care configurează cadrul real al activității educaționale. Situația dată, definită prin „ansamblul condițiilor externe și interne ale procesului instructiv-educativ”, constituie pentru cadrul didactic punctul de plecare în elaborarea strategiilor pedagogice și în organizarea experiențelor de învățare. M. Ștefan menționează, că termenul situație este utilizat în vorbirea curentă cu semnificații variate, aspect care influențează și diversitatea interpretărilor atribuite conceptului de *situație educativă*. În acest context, autorul delimitează trei accepțiuni fundamentale ale situației educative: 1) poziție în care se află (sau este plasat) cel supus acțiunii educative, adică persoana „pusă în situație”; 2) ansamblul factorilor condiționali ai proceselor de educație; 3) context pentru învățare [173, p.43-45].

Importanța factorilor educaționali nu derivă exclusiv din existența lor ca elemente ale contextului, dar din semnificația și impactul pe care aceștia îl au asupra elevului sau asupra grupului de elevi. Aceiași factori educativi pot genera efecte și semnificații diferite în funcție de particularitățile individuale ale elevilor și de modul în care aceștia percep și valorifică experiențele de învățare. În acest sens, poziționarea elevului în centrul situației educative nu diminuează *rolul cadrului didactic ca organizator și creator al contextelor pedagogice*. Profesorul proiectează și organizează *activitățile independente*, pornind de la analiza situației inițiale în care se află elevul, luând în considerare condițiile deja existente, experiențele anterioare și resursele disponibile. Unele dintre aceste condiții pot constitui premise favorabile dezvoltării și învățării, în timp ce altele pot impune anumite limite sau dificultăți ce necesită intervenție pedagogică adaptată.

În perspectiva cercetării noastre, *activitățile autonome de învățare* devin cadrul în care elevul nu doar reproduce informații sau execută sarcini formulate de cadrul didactic, dar participă activ la elaborarea propriilor sensuri, la explorarea relațiilor dintre concepte și la formularea unor soluții originale în contexte variate de învățare. Din această perspectivă, strategiile educaționale utilizate în cercetare sunt orientate spre organizarea unor contexte formative care stimulează investigarea, reflecția, avansarea ideilor originale, cooperarea și exprimarea creativă a elevului. Activitatea autonomă se configurează ca un spațiu pedagogic de construire activă a cunoașterii și de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar. Un reper teoretic relevant pentru fundamentarea acestei perspective îl constituie articolul „Constructing Knowledge and Transforming the World” elaborat de Edith K. Ackermann, în care sunt analizate principalele *perspective constructiviste asupra învățării și dezvoltării cognitive* prin valorificarea contribuțiilor lui Jean Piaget, Seymour

Papert și Lev Vygotsky [227]. Autoarea evidențiază faptul că învățarea nu reprezintă un proces de transmitere pasivă a informațiilor, dar o activitate activă de construire a cunoașterii prin interacțiunea individului cu lumea, cu ceilalți și cu mediile culturale. Această abordare susține în mod direct orientarea cercetării noastre spre *dezvoltarea creativității prin strategii educaționale care favorizează autonomia elevului, implicarea activă și participarea acestuia la experiențe relevante de învățare*.

În viziunea constructivistă a lui Piaget, elevul își construiește propriile structuri cognitive prin acțiune și experiență directă, dezvoltarea intelectuală realizându-se prin reorganizarea progresivă a cunoștințelor și prin confruntarea cu situații care solicită restructurări cognitive [135]. Din perspectiva cercetării noastre, această idee fundamentează *importanța organizării strategiilor educaționale care implică explorarea, descoperirea și rezolvarea creativă a sarcinilor didactice*. Activitățile proiectate prin strategiile explorării intuitive și ale soluțiilor originale urmăresc tocmai crearea unor contexte în care elevii formulează ipoteze, identifică relații și construiesc răspunsuri personale în raport cu problemele propuse prin activități autonome de învățare.

Perspectiva socio-constructivistă a lui Vygotsky oferă fundamentul teoretic pentru dimensiunea colaborativă și relațională a strategiilor educaționale. Conceptul de „zonă a dezvoltării proximale” evidențiază rolul sprijinului pedagogic în dezvoltarea cognitivă a elevului [84]. Această idee se reflectă în organizarea situațiilor de învățare, în care *elevii construiesc autonom și împreună cunoașterea, formulează explicații, negociază sensuri și își dezvoltă creativitatea în relație cu ceilalți prin activități autonome de învățare*. Rolul cadrului didactic devine unul de facilitator și mediator al experiențelor de învățare, capabil să ofere ghidare flexibilă și să creeze contexte favorabile exprimării autonome a ideilor. Integrarea perspectivelor constructiviste analizate de E. Ackermann susține ideea că dezvoltarea creativității elevilor presupune articularea dintre explorarea individuală, cooperarea socială și utilizarea creativă a simbolurilor, limbajului și tehnologiilor. Situațiile de învățare sunt proiectate astfel încât să valorifice simultan indicatorii creativității (fluiditatea, flexibilitatea, originalitatea, elaborarea și sensibilitatea față de probleme) prin aplicarea strategiilor educaționale, reflectate în activități autonome de învățare. Sarcinile didactice formulate în cadrul strategiilor educaționale urmăresc stimularea implicării active a elevilor în procese de investigare, reflecție, creație și reinterpretare a experiențelor de învățare.

În contextul dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar, aceste modalități de organizare a activităților autonome de învățare permit stimularea flexibilității gândirii, a originalității și a capacității de transfer creativ în contexte variate. Situația de învățare este interpretată ca un context pedagogic constructivist și interactiv, *orientat spre dezvoltarea progresivă a personalității*

creative și autonome a elevului. Prin valorificarea strategiilor educaționale și prin organizarea unor experiențe formative bazate pe explorare, colaborare și creație, activitatea autonomă devine cadrul funcțional prin care elevul își dezvoltă capacitatea de a construi sensuri proprii, de a formula soluții originale și de a participa activ la transformarea experienței educaționale în proces de dezvoltare personală și intelectuală prin activități autonome de învățare.

În cercetarea noastră, această perspectivă prezintă relevanță prin faptul că dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale presupune *proiectarea unor situații de învățare în măsură să stimuleze autonomia, implicarea activă și valorificarea indicatorilor creativității în activitatea de învățare prin activități autonome de învățare.* Eficiența activităților autonome nu derivă exclusiv din organizarea contextului pedagogic, dar mai ales din activitatea pe care elevul este determinat să o desfășoare în interiorul acesteia. Elevul învață și se dezvoltă în măsura în care se implică activ în explorare, analiză, rezolvare de probleme și elaborare de răspunsuri personale. Strategiile educaționale sunt valorificate pentru configurarea unor situații de învățare care să stimuleze participarea activă a elevilor și să favorizeze dezvoltarea autonomiei elevului prin manifestarea fluidității, flexibilității, originalității, elaborării și sensibilității față de probleme. „Chiar și în condițiile existenței unor contexte externe favorabile, realizarea finalităților formative nu poate fi garantată în absența motivației pentru învățare, a interesului și a disponibilității elevului de a participa activ la rezolvarea sarcinilor propuse.

E. Joița abordează sistemul învățării independente din perspectiva unei complexități de particularități care susțin dezvoltarea autonomiei elevului în procesul cunoașterii. În scopul dezvoltării abilității de a învăța independent, elevul caută, prelucrează și dezvoltă sensuri, stabilind relații între elementele cunoașterii. Acesta valorifică experiențele anterioare și mecanismele de percepere ca puncte de plecare pentru construcțiile mentale necesare elaborării răspunsurilor, accentul fiind plasat pe acțiunea mentală și pe rolul experienței în procesul învățării [84, p.131].

Pornind de la perspectiva lui I. Cerghit, că situația de învățare este interpretată ca o structură relațională care reunește elevul, conținutul, profesorul și mediul educațional într-un sistem interdependent [38, p. 151], această relație devine esențială pentru înțelegerea modului în care strategiile educaționale contribuie la dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin activități autonome de învățare. Elevul este privit ca participant activ al propriei învățări, capabil să investigheze, să formuleze ipoteze și să construiască soluții originale în raport cu sarcinile propuse. Rolul cadrului didactic constă în organizarea situațiilor pedagogice și în crearea condițiilor favorabile implicării elevului în activități independente, iar mediul educațional devine un spațiu de siguranță, cooperare și stimulare a inițiativei personale.

I. Cerghit subliniază că „instruirea reprezintă o problemă de organizare a condițiilor învățării într-o manieră care să ofere elevilor sentimentul participării active la procesul educațional și asumarea conștientă a responsabilității pentru propriile eforturi și rezultate”. Autorul consideră că, contextul educațional exprimă ansamblul relațiilor dintre actorii învățării și mediul în care aceasta se produce, accentuând necesitatea construirii unor contexte motivante, semnificative pentru elev. Totodată, dezvoltarea capacității de transfer a cunoștințelor în situații noi nu se realizează automat prin simpla diversificare a contextelor, dar prin organizarea adecvată a secvențelor de învățare integrate într-un context relevant și formativ [38, p.153-155]. Afirmatia lui I. Cerghit evidențiază rolul determinant al metodelor în organizarea activităților autonome de învățare, prin valorificarea efortului intelectual și practic al elevului în procesul de dobândire a cunoștințelor și formare a competențelor. În această perspectivă, metodele activității independente favorizează implicarea activă a elevului în explorare, căutare, analiză și identificare de soluții proprii, contribuind la dezvoltarea autonomiei, inițiativei și creativității în contexte variate de învățare.

Metodele de activitate independentă reprezintă acea categorie de metode de învățământ, în care elevii, individual sau în colectiv, în contexte formale, nonformale sau informale, își însușesc, prin eforturi proprii, noi cunoștințe, competențe, comportamente etc. și găsesc soluții originale, creatoare la problemele cu care se confruntă, eventual sub supravegherea profesorului, dar fără participarea lui directă și fără sprijinul acestuia [38, p.29]. Termenul „independentă” evidențiază faptul că această categorie de metode valorizează, în dobândirea noului, activitatea intelectuală și psihomotorie proprie și eforturile personale ale celor care învață și care nu este sprijinit de cadrul didactic.

Pornind de la taxonomia clasică a metodelor de învățământ elaborată de I. Cerghit [38, p. 114], metodele didactice sunt analizate în cercetare din perspectiva potențialului lor de organizare și susținere a activităților autonome ale elevilor. Clasificarea propusă de autor evidențiază diversitatea *modalităților de comunicare, explorare, acțiune și raționalizare valorificate în procesul educațional*, oferind un cadru metodologic relevant pentru proiectarea demersurilor orientate spre dezvoltarea autonomiei și creativității elevilor din învățământul primar. În baza acestei taxonomii clasice, au fost proiectate specific *activități autonome de învățare adaptate particularităților de vârstă și finalităților formative ale cercetării* (Tabelul 1.7), astfel încât fiecare categorie de metode să susțină procese cognitive și creative precum explorarea, reflecția, rezolvarea de probleme, transferul cognitiv, autoreglarea și elaborarea de produse creative.

Tabelul 1.7. Configurarea activității autonome a elevului prin prisma taxonomiei metodelor de învățământ (după I. Cerghit [38, p. 114]).

Categorii de metode de învățământ. Tipuri/Subcategorii		Exemple de activități autonome de învățare ale elevilor
I. Metode de comunicare	Orale – expositive	realizarea unui rezumat oral după audierea unei explicații; elaborarea unei prezentări proprii; formularea concluziilor personale; povestirea creativă a unui text
	Orale – conversative	participarea la dezbateri; formularea întrebărilor problematizatoare; argumentarea propriilor opinii; identificarea soluțiilor alternative în grup
	Scrise	lectura independentă; completarea fișelor de lucru; realizarea jurnalului reflexiv; redactarea unor compuneri creative
	Oral-vizuale	analiza autonomă a materialelor video; extragerea ideilor esențiale din documentare; realizarea prezentărilor multimedia; interpretarea imaginilor și filmelor educative
	Interioare	reflecția personală asupra activității; autoevaluarea rezultatelor; formularea strategiilor proprii de învățare; experimentul mintal pentru anticiparea soluțiilor
II. Metode de explorare	Directe	realizarea observațiilor independente; efectuarea experimentelor simple; investigarea fenomenelor; aplicarea studiului de caz; colectarea informațiilor prin anchetă
	Indirecte (demonstrative)	interpretarea modelelor și schemelor; analiza imaginilor și demonstrațiilor grafice; compararea exemplelor; construirea modelelor proprii
III. Metode de acțiune	Reală	realizarea exercițiilor individuale; elaborarea proiectelor; confecționarea produselor creative; aplicarea practică a cunoștințelor în contexte concrete
	Simulată (de simulare)	participarea la jocuri de rol; simularea unor situații reale; rezolvarea scenariilor-problemă; utilizarea aplicațiilor și simulatoarelor educaționale
IV. Metode de raționalizare	metode algoritmice,	utilizarea platformelor educaționale digitale; rezolvarea autonomă a sarcinilor interactive; organizarea individuală a timpului de învățare; parcurgerea secvențială a activităților digitale

În contextul dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar, activitățile autonome de învățare favorizează manifestarea inițiativei, explorarea independentă a informațiilor, formularea de opinii personale și elaborarea unor soluții originale în situații variate de învățare. Din această perspectivă, metodele și tehnicile interactive de organizare a învățării devin suport operațional al activităților autonome, facilitând participarea elevului la activități de explorare, colaborare, problematizare, interpretare și creație personală.

Aplicarea unor tehnici bazate pe dialog, reflecție, analiză comparativă, formulare de ipoteze, elaborare de argumente sau investigare contribuie la dezvoltarea unui demers educațional centrat pe autonomia elevului și pe valorificarea potențialului său creativ. În același timp, acestea susțin trecerea de la învățarea reproductivă la învățarea activă și constructivă, în care elevul devine participant direct în organizarea și gestionarea propriului proces de cunoaștere.

În cadrul cercetării, organizarea activităților autonome este abordată în relație cu taxonomia clasică a metodelor de învățământ propusă de I. Cerghit și cu ansamblul tehnicilor interactive valorificate în procesul educațional, acestea fiind adaptate particularităților de vârstă ale elevilor din ciclul primar și finalităților formative orientate spre dezvoltarea creativității.

Activitățile autonome de învățare organizate prin valorificarea unor metode și tehnici interactive favorizează implicarea activă a elevului în propriul proces de formare, susținând dezvoltarea inițiativei, flexibilității cognitive, originalității și capacității de autoreglare a învățării. În acest context, tehnicile utilizate devin suport operațional al dezvoltării creativității, facilitând trecerea de la reproducerea informațiilor la construirea independentă a cunoașterii și la manifestarea comportamentului creativ (Tabel 1.8).

Tabel 1.8. Corelații între activitățile autonome de învățare ale elevilor și tehnicile de stimulare a potențialului creativ

Exemple de activități autonome de învățare ale elevilor	Tehnici - suport în dezvoltarea creativității
<ul style="list-style-type: none"> realizarea unui rezumat oral după audierea unei explicații; elaborarea unei prezentări proprii; formularea concluziilor personale; povestirea creativă a unui text 	Jurnalul dublu; Gîndește–Perechi–Prezintă; Reacția cititorului; Cinquain; Scriere liberă
<ul style="list-style-type: none"> participarea la dezbateri; formularea întrebărilor problematizatoare; argumentarea propriilor opinii; identificarea soluțiilor alternative în grup 	Controversa academică; Argument în patru pași; Brainstorming; Pânza discuției; Cubul
<ul style="list-style-type: none"> lectura independentă; completarea fișelor de lucru; realizarea jurnalului reflexiv; redactarea unor compuneri creative 	SINELG; Agenda în trei părți; Lectura ghidată; Pagina de jurnal; Știu–Vreau să știu–Am învățat
<ul style="list-style-type: none"> analiza autonomă a materialelor video; extragerea ideilor esențiale din documentare; realizarea prezentărilor multimedia; interpretarea imaginilor și filmelor educative 	Turul galeriei; Clustering; Graficul conceptual; Diagrama Venn; Analiza trăsăturilor semantice
<ul style="list-style-type: none"> reflecția personală asupra activității; autoevaluarea rezultatelor; formularea strategiilor proprii de învățare; experimentul mintal pentru anticiparea soluțiilor 	Reflecția; Jurnalul reflexiv; Interogarea multiprocesuală; Scrierea liberă; Argumente pe cartele
<ul style="list-style-type: none"> realizarea observațiilor independente; efectuarea experimentelor simple; investigarea fenomenelor; aplicarea studiului de caz; colectarea informațiilor prin anchetă 	Studiul de caz; Eu cercetez; Investigația de grup; Brainwriting; Problematizarea
<ul style="list-style-type: none"> interpretarea modelelor și schemelor; analiza imaginilor și demonstrațiilor grafice; compararea exemplilor; construirea modelelor proprii 	Diagrama Venn; Graficul T; Clustering; Generalizarea categorială; Cubul
<ul style="list-style-type: none"> realizarea exercițiilor individuale; 	Proiectul; Brainstorming; Turul galeriei;

<ul style="list-style-type: none"> • elaborarea proiectelor; • confecționarea produselor creative; • aplicarea practică a cunoștințelor în contexte concrete 	Mozaic/Jigsaw; Revizuirea circulară
<ul style="list-style-type: none"> • participarea la jocuri de rol; • simularea unor situații reale; • rezolvarea scenariilor-problemă; • utilizarea aplicațiilor și simulatoarelor educaționale 	Jocul de rol; Controversa constructivă; Comerțul cu o problemă; Colțuri; Secvențe contradictorii
<ul style="list-style-type: none"> • utilizarea platformelor educaționale digitale; • organizarea individuală a timpului de învățare; • parcurgerea secvențială a activităților digitale 	SINELG; Ghidul pentru învățare; Agenda în trei părți; Brainwriting; Autoevaluarea reflexivă

Activitățile autonome de învățare ale elevilor pot fi organizate și valorificate prin intermediul diverselor metode clasice de învățământ, acestea constituind suportul pedagogic al implicării active și independente în procesul de învățare. Fiecare metodă favorizează anumite tipuri de activități autonome de învățare și stimulează procese cognitive și creative specifice, contribuind la dezvoltarea inițiativei, reflecției, explorării și elaborării de soluții personale. Corelația dintre metodele clasice și activitățile autonome de învățare evidențiază posibilitatea transformării demersului educațional într-un proces centrat pe participarea activă a elevului și pe dezvoltarea creativității în contexte variate de învățare (Tabel 1.9).

Tabel 1.9. Valorificarea resurselor euristice ale metodelor clasice în dezvoltarea comportamentului autonom creativ al elevului

Metode clasice de învățământ	Exemple de activități autonome de învățare ale elevilor
conversația	participarea la dezbateri; formularea întrebărilor problematizatoare; argumentarea propriilor opinii; identificarea soluțiilor alternative
explicația	realizarea unui rezumat oral după audierea unei explicații; formularea concluziilor personale
povestirea	povestirea creativă a unui text; elaborarea unor prezentări proprii
lectura	lectura independentă; completarea fișelor de lucru; redactarea compunerilor creative
observația	realizarea observațiilor independente; investigarea fenomenelor
experimentul	efectuarea experimentelor simple; verificarea ipotezelor formulate
studiul de caz	aplicarea studiului de caz; identificarea soluțiilor în contexte concrete
demonstrația	interpretarea modelelor și schemelor; analiza imaginilor și demonstrațiilor grafice
exercițiul	realizarea exercițiilor individuale; consolidarea deprinderilor de lucru independent
lucrările practice	confecționarea produselor creative; aplicarea practică a cunoștințelor
proiectul	elaborarea proiectelor; organizarea activităților creative individuale și de grup
jocul de rol	participarea la jocuri de rol; simularea unor situații reale
instruirea asistată de calculator	utilizarea platformelor educaționale digitale; rezolvarea autonomă a sarcinilor interactive
reflecția personală	autoevaluarea rezultatelor; formularea strategiilor proprii de învățare; experimentul mintal

În concluzie, activitățile autonome de învățare reprezintă un cadru pedagogic complex, prin intermediul căruia elevul este implicat activ în organizarea, desfășurarea și evaluarea propriului proces de cunoaștere. Valorificarea metodelor clasice și interactive de învățământ în raport cu activitatea autonomă evidențiază potențialul acestora de a susține explorarea, reflecția, rezolvarea creativă de probleme, autoreglarea și elaborarea unor produse originale. În această perspectivă, autonomia în învățare devine expresia participării conștiente și responsabile a elevului la propriul demers formativ, iar strategiile educaționale orientate pe continuumul dirijare–semi-dirijare–nondirijare contribuie la dezvoltarea treptată a independenței cognitive și a comportamentului autonom-creativ.

Concluzii la capitolul 1.

Analiza fundamentelor teoretice privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin investigarea evoluției conceptului de creativitate și a perspectivelor sale multidimensionale a evidențiat caracterul complex, integrator și dinamic al creativității, demonstrat prin convergența abordărilor filosofice, psihologice, pedagogice și sociale, care au permis delimitarea acesteia ca proces, produs și disponibilitate a personalității, argumentând, că noutatea, originalitatea și utilitatea, corelate cu capacitatea de identificare și rezolvare a problemelor, constituie repere definitorii ale manifestării creativității în contexte educaționale.

A fost demonstrată pluralitatea teoriilor explicative, care, deși diferite ca perspectivă, se completează reciproc, contribuind la conturarea unei viziuni integrate asupra fenomenului creativității prin rolul ideilor în fundamentarea actului creativ și în configurarea educației contemporane, ca factor esențial în activarea potențialului creativ prin crearea unor situații de învățare stimulative, adaptate particularităților de vârstă și intereselor elevilor.

A fost analizată influența interdependentă a factorilor cognitivi, non-cognitivi și sociali, fiind evidențiat rolul determinant al mediului educațional, al motivației intrinseci, al trăsăturilor de personalitate și al contextului psihosocial al clasei, subliniind relevanța jocului, a explorării și a experienței directe în dezvoltarea creativității, precum și necesitatea unui climat educațional deschis, care valorizează ideile originale și încurajează inițiativa elevului.

Rezultatele obținute în acest capitol au fundamentat teoretic cercetarea, evidențiind necesitatea unei intervenții pedagogice, bazate pe strategii educaționale adecvate dezvoltării creativității. Prin modul de organizare a sarcinilor didactice și a experiențelor educaționale, situațiile de învățare contribuie la dezvoltarea indicatorilor de fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate față de probleme, susținând formarea progresivă a profilului elevului creativ din învățământul primar. Activitățile autonome de învățare au fost

abordate în cadrul subcapitolului, ca dimensiune esențială a dezvoltării creativității elevilor, prin analiza semnificațiilor teoretice atribuite învățării independente și prin evidențierea rolului metodelor și tehnicilor didactice în organizarea experiențelor de învățare centrate pe elev.

În acest context, în capitolul 2 urmează a fi analizat și proiectat sistemul principiilor pedagogice și al strategiilor educaționale specifice dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar, prin raportare la continuum-ul dirijare–autonomie, precum și operaționalizarea acestora în strategii specifice dezvoltării creativității, în vederea susținerii dezvoltării performanțelor creative ale elevilor prin generarea de răspunsuri originale, manifestare de fluiditate și flexibilitate în gândire, identificare și rezolvare probleme în mod creativ.

2. CADRUL CONCEPTUAL DE DEZVOLTARE A CREATIVITĂȚII ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR PRIN STRATEGII EDUCAȚIONALE

2.1. Abordarea teoretico-metodologică a strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare de învățare pentru dezvoltarea creativității elevilor

Interesul științific constant pentru marcarea delimitărilor conceptuale în orice domeniu constituie un act de trasare a unor linii distincte în organizarea câmpului conceptual al termenului analizat. Pentru organizarea cadrului conceptual privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale ne vom focaliza atenția spre fundamentarea conceptului de *strategii educaționale* în teoria și practica educațională modernă.

Considerațiile cercetătorilor privind distincția teoretică și metodologică a conceptului de *strategii educaționale* s-au armonizat, rezumând opțiuni pedagogice pentru un anumit mod de îmbinare a resurselor metodologice, condiționând prin aceasta succesul în activitatea educațională. „Orice activitate pedagogică se desfășoară conform unei strategii implicite ori explicite. Demersul folosit pentru realizarea educației este întotdeauna o strategie determinată de un anumit fel, inclusiv, operațiile îndeplinite în scopul valorificării acțiunii pedagogice”, afirmă G. Palmade [118, p. 4]. Se poate afirma că succesul educațional depinde de congruența dintre opțiunile strategice, obiectivele propuse și resursele mobilizate, ceea ce conferă strategiei didactice statutul de element constitutiv și regulator al procesului de învățământ.

În analiza conceptuală a strategiilor educaționale se atestă, că acestea se constituie în structuri integratoare complexe prin modul de îmbinare a resurselor metodologice, depășind simpla funcție de instrument de organizare a procesului didactic. Configurarea strategiei didactice de Vl. Guțu și M. Vicol ca „o modalitate de abordare a învățământului care se subordonează paradigmatic tehnologiei didactice, care, la rândul său, este subordonată politicilor educaționale și filosofiei educației (abordare modernă) și metodologiei predării-învățării-evaluării (abordare tradițională)” [73, p. 21], **strategia educațională** dobândește statutul unei *construcții conceptual-operaționale situate la intersecția dintre nivelul macro al orientărilor normative și nivelul micro al practicilor didactice*. În modul în care strategia este abordată de autori drept „o schemă procedurală astfel dimensionată, încât să prefigureze o realitate educațională în condiții ce se pot modifica” și „presupune o îngemănare de intenții, de resurse, de modalități de activare a acestora, de combinare și suscitare a unor dispozitive „productive” de cunoaștere, de mobiluri, de credințe, de valori” [73, p. 16], se evidențiază caracterul prospectiv și flexibil, subliniind orientarea sa spre prefigurare, ajustare continuă și generare de sensuri.

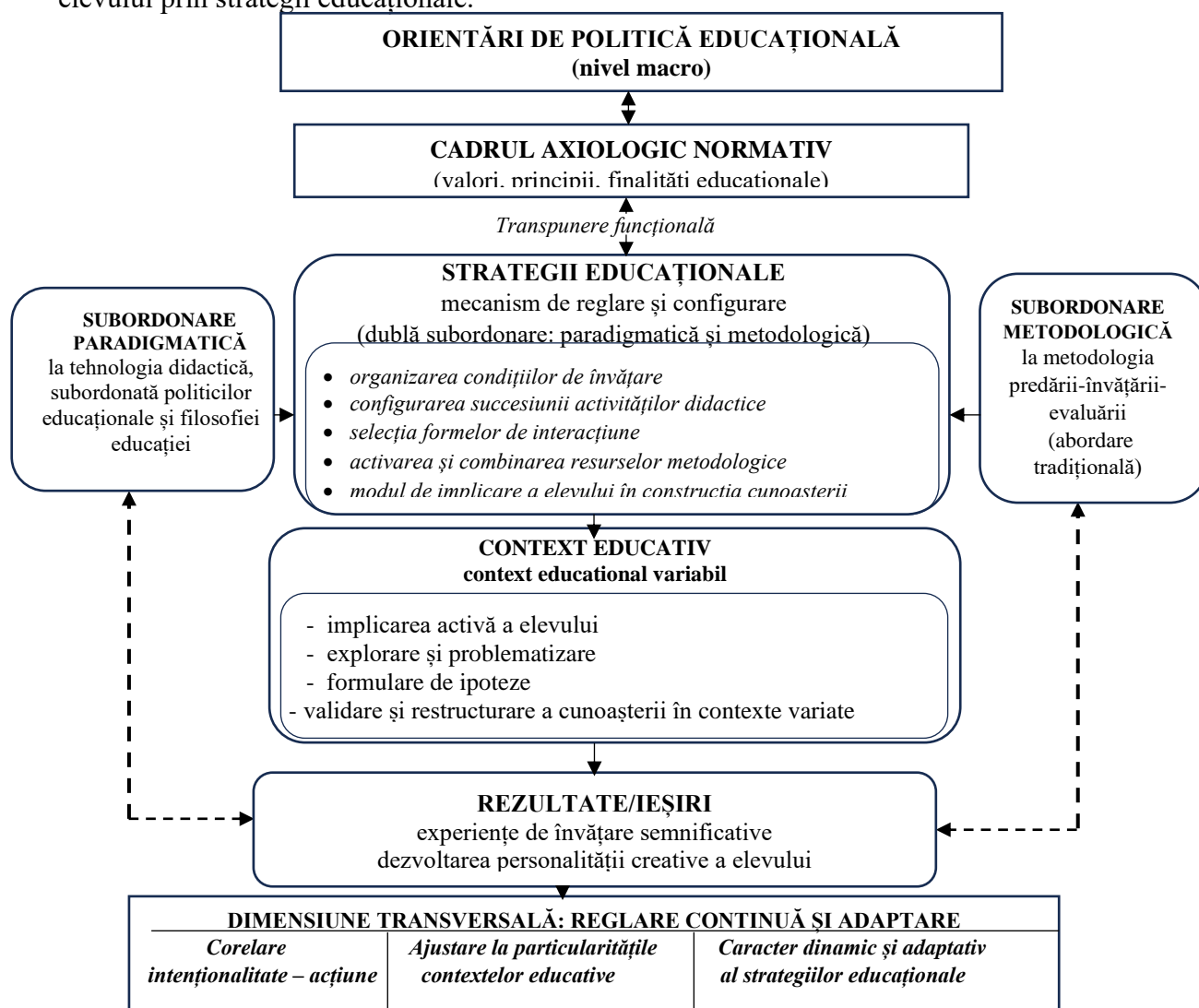
În acest context de abordare, **strategiile educaționale** sunt concepute ca *mecanisme de transpunere funcțională a finalităților educaționale în contexte concrete de învățare, prin care*

se realizează coerența dintre orientările de politică educațională și acțiunea pedagogică. Ele configurează nu doar succesiunea activităților didactice, susțin organizarea condițiilor de învățare, selecția formelor de interacțiune și modul de implicare a elevului în construcția cunoașterii. Prin această dublă subordonare, *paradigmatică și metodologică*, strategiile educaționale capătă un caracter dinamic și adaptativ, reflectând, pe de o parte, *exigențele cadrului axiologic și normativ*, și, din altă parte, *necesitatea ajustării continue la particularitățile contextului educativ*.

Cadrul de analiză reflectat afirmă strategiile educaționale ca structuri de reglare pedagogică între intenționalitate și acțiune, între orientare teoretică și realizare practică, contribuind la optimizarea procesului educațional prin articularea coerentă a deciziei pedagogice cu realitatea educațională concretă. Această interpretare plasează strategia educațională în sfera mecanismelor de acțiune pedagogică, unde rolul cadrului didactic nu se limitează la selecția metodelor, dar se extinde asupra construirii unor contexte generative de cunoaștere. În consecință, strategiile funcționează ca structuri de organizare a experiențelor de învățare care facilitează implicarea activă a elevului, susținând procese precum *explorarea, problematizarea, formularea de ipoteze și validarea acestora în diverse contexte educative*.

Grupul de autori sub coordonarea cercetătoarei V. Cojocariu, în procesul de conceptualizare a termenului de *strategie educațională* apelează cu o pondere semnificativă la caracterul aplicativ al conceptului de strategie, „un punct de vedere mai degrabă pragmatic, acțional, decât teoretic-explicativ”, cristalizând „soluțiile în jurul unei accepțiuni de ordin structural, care integrează în definiție toate elementele componente și pune în valoare interacțiunile dintre acestea”. Prin acest punct de vedere, autorii argumentează că „reducerea strategiei educaționale doar la o parte a elementelor componente menținute în conceptul de strategie didactică (procedee, metode), sunt doar câteva dintre aspectele asupra cărora teoria pedagogică trebuie să se pună de acord în chestiunea definirii strategiei didactice” [41, p. 39]. Prin „extensiunea strategiei didactice dincolo de structură, la funcționalitate și procesualitate (acțiuni, modalități de programare, decizii, acțiuni decompozabile în decizii-operatii)” este definită de V. Cojocariu *strategia educațională*, evitând „centrarea unilaterală a semnificației sale doar pe unul dintre procesele componente ale actului didactic (dirijarea învățării, activități de instruire, predarea-învățarea unui volum de informații)” [41, p. 39-40]. De această părere este și I. Neacșu, justificând „comutarea flexibilă între acțiunile profesorului și ale elevului” ([104, p. 218], fortificând scopul aplicării modurilor de organizare frontală, de grup și individuală, prin combinatorica metodelor și mijloacelor *dincolo de creșterea eficienței procesului didactic* și contopirea acestora într-o singură categorie, cu rol modelator în direcția autoeducării/ autoinstruirii” [104, p. 42]. Autorii convin la același punct de vedere, că „strategia presupune un mod de abordare a unei situații de instruire specifice, atât din punct de

vedere psihosocial (relații și interacțiuni), cât și din punct de vedere psihopedagogic (motivație, personalitate, stil de învățare etc.)”, elemente determinante în construcția strategiei educaționale prin abordarea activității educaționale în extensia procesului didactic din cadrul unei discipline școlare. În Figura 2.1 este evidențiată relația dintre orientările de politică educațională, cadrul axiologic și normativ, mecanismele de reglare pedagogică și contextul educativ, în vederea generării unor experiențe de învățare semnificative și a dezvoltării personalității creative a elevului prin strategii educaționale.

Figura 2.1. Strategiile educaționale în structura de reglare paradigmatică și metodologică

În argumentarea punctului de vedere expus de autorii studiului privind delimitările conceptuale ale strategiilor educaționale, susținem pentru cercetarea noastră și concluziile menționate de R. Iucu, abordând strategia ca un „demers de optimizare a educației, fiind un mod funcțional de gestionare a resurselor instrucționale în vederea atingerii criteriilor de eficiență și eficacitate ale procesului educațional”, cu mențiunea „decompozabilității acesteia în suite de decizii”, având în vedere faptul, că „strategia presupune o combinatorică structurală în care

elementele de tip probabilist și de tip voluntar se intersectează în dinamica procesului la nivelul deciziei” [83, p. 119-120].

În procesul de conceptualizare a strategiei educaționale, facem referință la autorii volumului „Creativitate și inovație în învățământul centrat pe elev” (D. Andrei, E. Andrei, G. Oprea, C. L. Anghel), unde prezintă drept structuri care se includ în procesul de predare metodele de instruire, mijloacele de instruire, formele de organizare a instruirii, interacțiuni și relații instructionale, decizia instrucțională și nu în ultimul rând modul de organizare și de abordare a învățării [4, p. 5]. În acest sens, prin „modul de organizare și de abordare a învățării”, *strategia* este caracterizată ca o „formă specifică și superioară a normativității pedagogice, care asigură activității educative coerență internă, compatibilitate cu obiectivele și complementaritatea efectelor”, delimitată prin următoarele *caracteristici*:

- prescripții și reguli care țin de procesul de predare-învățare-evaluare și de activitatea educativă;
- structurarea, înlănțuirea și integralizarea situațiilor de învățare în activitatea educativă;
- caracterul probabilistic, dinamic, perfectibil al educației;
- aspectul metacognitiv, asigurat de rolul profesorului, ca model și mediator al cunoașterii [4, p. 5-6].

Cercetarea dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale a condiționat excursul analitico-descriptiv al conceptului de *strategii educaționale*, abordat în actualitate prin extensia câmpului conceptual al termenilor de *strategie* și *strategie didactică*. În literatura de domeniu cea mai frecventă delimitare terminologică este întâlnită pentru conceptul de *strategie didactică*, evidențiind diferite incursiuni în abordare, precum „acțiune decompozabilă într-o suită de decizii-operații” (D. Potolea, 1989) [144]; „ansamblul mijloacelor puse în lucru pentru a atinge scopul fixat (C. Cucuș, 2002) [50]; „un grup de două sau mai multe metode și procedee integrate într-o structură operațională” (C. Cucuș, 2008) [51]; „ansamblu de acțiuni și operații de predare-învățare” [38]; „un ansamblu de procedee prin care se realizează conlucrarea dintre profesor și elevi” (I. Nicola, 2003) [109, p. 441]; „aspectul dinamic, activ, prin care cadrul didactic dirijează învățarea” (M. Manolescu, 2008) [91].

Prin asocierea strategiilor didactice cu modelele de învățare, autorii oferă un cadru flexibil pentru profesori, care pot să selecteze metode adecvate contextului pedagogic și stilurilor de învățare ale elevilor. Un argument al aserțiunilor anterioare este acela, că în strategiile didactice acțiunea se realizează cu intenția de a produce învățare, iar acțiunile profesorului conduc rațional către învățarea conținuturilor de către elev. Din punctul de vedere al unei legitimități predominant pedagogice, profesorul I. Cerghit [38] afirmă, că pot fi conturate diverse modele instrucționale, o parte constituind dominante ale didacticii tradiționale. Fiecare model

(logocentric, empiriocentric, experiențial și al simulării) răspunde unor tipuri diferite de învățare, ceea ce subliniază necesitatea de a personaliza actul didactic pentru a maximiza eficiența procesului educațional, menționează R. Iucu [83, p. 53]. Fiecare din aceste modele promovează implicarea activă a elevului, marcând o trecere de la învățarea pasivă către un proces mai participativ și centrat pe experiența personală în procesul de dezvoltare a personalității elevului.

În spațiul rezervat cercetării strategiilor educaționale în conținutul lucrării de doctorat nu ne vom concentra pe abundența utilizării în literatura pedagogică a termenului de *strategie instructiv-educativă*, aliniindu-ne la viziunea prospectivă a cercetătorilor privind *aplicarea strategiilor didactice la un nivel extins în structura paradigmei educaționale*.

Extinzând rezultatele cercetării teoretice ale dezvoltării creativității la elevii de vârstă școlară mică, recunoaștem *valoarea strategiilor educaționale pentru formarea trăsăturilor de personalitate a elevului creativ*, în contextul adaptării la schimbări și contribuțiilor în soluționarea provocărilor viitoare. Studiile demonstrează, că „necesitatea promovării creativității este esențială în educația contemporană, iar provocările actuale impun o educație bazată pe gândirea flexibilă, care să îmbine inovația și rezolvarea problemelor” [107, p. 65]. În acest cadru, *strategiile educaționale* capătă funcția de dispozitive formative prin care se structurează intervenția pedagogică orientată spre cultivarea dimensiunilor constitutive ale creativității, atât la nivel cognitiv, cât și la nivel atitudinal și motivațional.

Prin configurarea unor demersuri didactice care valorifică explorarea, inițiativa, diversitatea soluțiilor și reflecția asupra propriilor produse, strategiile contribuie la consolidarea flexibilității mentale, a originalității și a capacității de elaborare, ca *expresii ale unui profil creativ în formare*. În același timp, integrarea unor contexte educaționale deschise și stimulative susține dezvoltarea autonomiei și a responsabilității în învățare, facilitând asumarea riscului intelectual și depășirea schemelor rigide de gândire. În cadrul prezentei cercetări, în vederea fundamentării conceptuale a demersului investigativ, a fost formulată **următoarea definiție**: *strategiile educaționale se afirmă ca mecanisme de orientare și susținere a dezvoltării personalității creative a elevului prin corelarea exigențelor educaționale actuale cu potențialul individual al elevului în vederea dezvoltării performanțelor creative, caracterizate prin eficiență, utilitate, noutate și originalitate*,

Opțiunea metodologică de a prezenta într-un plan integrat abordarea conținutului activității de formare-dezvoltare a personalității elevului de vârstă școlară mică prin *formele generale ale educației* derivă din studiul efectuat asupra conceptului de *strategie educațională* și abordat în perspectiva extinsă a strategiilor didactice, ce reflectă „zona de acțiune de maximă

generalitate, dezvoltată în *plan funcțional* (corelația subiect-obiect) și *situativ* (influențele câmpului psihosocial), afirmație susținută de S. Cristea [48, p. 53]. *Metodologia educației* include ansamblul metodelor pedagogice propuse de învățător la nivelul unor căi eficiente aplicate de cel educat ca strategie de educație, instruire bazată prioritar pe: *comunicare, cercetare a realității, acțiune practică*, valorificând diferite forme de organizare particulară (frontală, grupală, individuală) și concretă (curs, lecție, seminar, oră de dirigenție etc.) a activității (educative/didactice), argumentează autorul [ibidem, p.156-157].

Strategiile educaționale implică factori generatori ai dezvoltării sociale, proiectați la nivel de decizie de politică globală a educației. Avem în vedere schimbarea radicală de paradigmă propusă de UNESCO, referitoare la conceperea conexiunii directe existente sau necesare între educație și dezvoltarea socială (care presupune și dezvoltarea creativității). Susținând proiectarea *curriculară* a educației ca factor determinant al dezvoltării complexe a personalității, *principiul individualizării/diferențierii* stimulează procesul de articulare a unei *strategii de valorificare deplină a educației* în orice variantă de organizare a educației/ instruirii, *frontală, pe grupe sau individuală*. „Paradigma curriculumului impune angajarea logică și psihologică, pedagogică și socială a principiului *individualizării/ diferențierii* educației”, subliniază S. Cristea [48, p. 17]. În acest sens, S. Cristea elaborează „modelul pedagogic de caracterizare a metodologiei educației” în baza formelor generale ale educației, structură care prezintă metode, tehnici și procedee adoptate predominant în formele generale ale educației (formală, nonformală și informală), fapt care confirmă „expansiunea” conceptului de la strategii didactice la strategii educaționale, „model” adaptat la nivel de configurare a strategiilor în cadrul formelor generale ale educației și prezentat în Tabelul 2.1.

Tabelul 2.1. Configurarea strategiilor în cadrul formelor generale ale educației [48, p. 267]

<i>Metodologia educației</i>	<i>Educația formală</i>	<i>Educația nonformală</i>	<i>Educația informală</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Metode • Tehnici • Procedee adoptate predominant 	<i>Strategii</i> în care predomină comunicarea și cercetarea - conversația, problematizarea, observația, experimentul, instruirea programată	<i>Strategii</i> în care predomină cercetarea și acțiunea practică - modelarea, problematizarea, experimentul, exercițiul (de tip algoritmic, euristic), jocul (didactic, de roluri, simulat), instruirea programată	<i>Strategii</i> de prelucrare și de interpretare pedagogică a informației furnizată de mediul social - dezbateră, asaltul de idei, elaborarea de proiecte, demonstrația, descoperirea, problematizarea, modelarea, instruirea programată

Afirmarea deplină a strategiilor educaționale ca factori ai dezvoltării psihice și sociale presupune proiectarea și realizarea acestora la un nivel calitativ superior. Axiomatica *strategiilor educaționale* este cuprinsă la nivelul paradigmei curriculumului și are în vedere:

- *educația* înțeleasă ca *activitate psihosocială*, care valorifică integral resursele psihologice ale personalității în vederea integrării sale optime în societate;
- educația concepută la nivelul *unității* dintre *dimensiunea sa obiectivă* (exprimată prin *funcțiile sale generale*) și cea *subiectivă* (angajată prin finalitățile proiectate la nivel de sistem/ideal, scopuri și de proces/obiective generale, specifice, concrete);
- *educația organizată* în funcție de toate *resursele* sale, existente la nivel de *conținuturi generale* (*morale, științifice/intelectuale, aplicative/tehnologice, estetice, psihofizice*) și de *forme generale* (de tip *formal, non-formal, informal*);
- *educația realizată* într-un *context pedagogic și social deschis*, la nivel de *sistem și proces* de învățământ, *activități și situații* concrete [48, p. 377].

Prezentarea clasificării metodelor de educație cu valențe în autoeducație, elaborată în baza studiului efectuat asupra schimbărilor de paradigme și metodologia educației dezvoltate de E. Joița [84] se justifică prin necesitatea fundamentării riguroase a strategiilor educaționale orientate spre dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar. O asemenea clasificare oferă un cadru sistemic de selecție și corelare a metodelor didactice în raport cu dimensiunile formative ale personalității elevului, depășind o abordare fragmentară a intervenției pedagogice. Organizarea și corelarea metodelor în raportul educație-autoeducație, evidențiază diferențele de intensitate ale intervenției cadrului didactic în procesul de învățământ, deschizând perspectiva unei **conceptualizări graduale a strategiilor educaționale**. Raportarea la nivelul de implicare a profesorului în structurarea și orientarea activității elevului conduce în mod firesc la necesitatea ordonării strategiilor pe axa funcțională care reflectă *trecerea de la dirijare la autonomie*.

Clasificarea strategiilor didactice de către I. Cerghit și L. Vlăsceanu [38, p. 214-215] *după gradul de dirijare / nondirijare a învățării*, a orientat cercetarea noastră în poziționarea acestora pe un continuum pedagogic determinat de nivelul intervenției cadrului didactic în organizarea și orientarea demersului creativ al elevului. În acest context de abordare, **strategiile educaționale**, concepute ca mecanisme de orientare și susținere a dezvoltării personalității creative a elevului prin corelarea exigențelor educaționale actuale cu potențialul individual al elevului în vederea dezvoltării performanțelor creative, evidențiază diferențele de intensitate ale intervenției cadrului didactic în procesul de dezvoltare a creativității de la ghidare la autonomia elevului. „Gradul de dirijare” reflectă poziționarea strategiei pe continuumul **dirijare accentuată (control profesor) -**

nondirijare (autonomie elev), caracterizată prin ghidajul susținut de cadrul didactic. Acest indicator exprimă raportul dintre nivelul de structurare impus de profesor și gradul de libertate creativă acordat elevului în activitățile de învățare, ceea ce a determinat *fundamentarea unei clasificări graduale a strategiilor educaționale în trei categorii distincte, corespunzătoare nivelurilor de dirijare ale intervenției pedagogice:*

- 1) **strategii educaționale directive**
- 2) **strategii educaționale semidirective**
- 3) **strategii educaționale nondirective**

Aceste trei categorii de strategii educaționale argumentează *logica ascendentă a autonomiei elevului și descendentă a dirijării cadrului didactic*, iar introducerea strategiilor educaționale *semidirective* va permite operaționalizarea strategiilor didactice mixte, asigurând un echilibru funcțional între structură și libertate creativă.

Ca urmare a procesului de conceptualizare a strategiilor educaționale, fundamentat pe o clasificare graduală a acestora în funcție de nivelul de dirijare al intervenției pedagogice, a fost elaborat Tabelul 2.2. Acesta reflectă structurarea strategiilor educaționale în cele trei categorii (directive, semidirective și nondirective), corespunzătoare nivelurilor diferențiate de implicare a cadrului didactic în organizarea și orientarea demersului de învățare.

Tabelul 2.2. Tipologia strategiilor educaționale în funcție de gradul de implicare a cadrului didactic

Tipul strategiei	Gradul de implicare a cadrului didactic și finalitate	Implicarea formativă a cadrului didactic
Strategii educaționale directive	Ridicat	<ul style="list-style-type: none"> • Profesorul stabilește traseul cognitiv • Formulează regulile, conceptele sau concluziile • Controlează succesiunea pașilor • Reduce ambiguitatea și deschiderea răspunsurilor • Structurează explicit sarcinile
	Dirijare accentuată	
	Structură clară, obiective prestabilite, eficiență procedurală	
Strategii educaționale semidirective	Moderat	<ul style="list-style-type: none"> • Profesorul oferă repere și cadre orientative • Elevul contribuie la formularea soluțiilor • Succesiunea pașilor este parțial ghidată • Există echilibru între structură și libertate • Se stimulează reflecția și ajustarea progresivă
	Dirijare flexibilă / alternantă	
	Echilibru între conducere pedagogică și autonomie; co-construcție a învățării	
Strategii educaționale nondirective	Redus	<ul style="list-style-type: none"> • Elevul explorează liber • Formulează ipoteze proprii • Stabilește conexiuni personale • Traseul cognitiv nu este rigid predeterminat • Profesorul are rol de facilitator
	Nondirijare / autonomie accentuată	
	Autonomie, inițiativă, reflecție personală, creativitate emergentă	

Tabelul 2.2. evidențiază, într-o formă sistematizată, relația dintre gradul de dirijare, finalitățile urmărite și modul de implicare formativă a cadrului didactic, oferind un cadru operațional pentru înțelegerea și aplicarea strategiilor educaționale în contextul dezvoltării creativității elevilor. Trecerea de la nivelul conceptual, cu valoare orientativă și normativă, la nivelul practic-aplicativ al intervenției pedagogice se impune ca o necesitate metodologică esențială în demersul de cercetare privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar. Operaționalizarea strategiilor educaționale în strategii didactice configurează cadrul general de organizare și reglare a procesului de învățământ, strategiile didactice concretizează acest cadru prin modalități specifice de acțiune, adaptate particularităților cotextului de învățare și nivelului de dezvoltare al elevilor.

Din perspectivă științifică, această transpunere asigură coerența dintre intenționalitatea pedagogică și realizarea efectivă a activității didactice, facilitând articularea dintre nivelul de dirijare al cadrului didactic și gradul de autonomie al elevului. În același timp, operaționalizarea permite evidențierea *relației funcționale dintre tipurile de strategii educaționale* (directive, semidirective, nondirective) și *strategiile didactice corespunzătoare* (inductive, deductive, mixte, analogice, transductive) în clasificarea elaborată de I. Cerghit și L. Vlăsceanu, relevând modul în care acestea susțin, de asemenea, progresiv dezvoltarea creativității elevilor [38, p. pp. 214-215]. Acest punct de vedere este susținut și de D. Patrașcu, menționând, că „există strategii didactice inductive, deductive, combinate, care includ diferite metode, mijloace de învățământ, procedee și tehnici de lucru, ce au menirea să asigure un învățământ activ - participativ, care dezvoltă inteligența, creativitatea și procesele afective, volitive ale elevilor/studentilor [123, p.24].

În contextul cercetării privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale, strategiile didactice clasice (inductive, deductive, mixte, analogice, transductive), corespunzătoare nivelurilor diferențiate de implicare a cadrului didactic (dirijare / nondirijare), au fost supuse unui demers de operaționalizare în forme aplicative, în vederea adaptării lor la finalitățile formative ale creativității, după cum urmează:

- 1. Strategia explorării intuitive**
- 2. Strategia soluțiilor originale**
- 3. Strategia conexiunilor analogice**
- 4. Strategia transferului asociativ**
- 5. Strategia comparației contextuale**

Această corespondență reflectă transformarea strategiilor didactice din repere teoretice generale în instrumente operaționale, orientate spre stimularea proceselor de explorare, generare de idei, transfer de semnificații și elaborare de soluții creative în contexte variate de învățare.

Fiecare dintre aceste strategii oferă avantaje distincte și limite în funcție de contextul în care sunt aplicate. În timp ce *raționamentul inductiv* permite generarea de teorii din exemple particulare, cel *deductiv* oferă certitudine pe baza principiilor generale. **Strategia explorării intuitive** va implica elevul în procese creative din observații concrete, de la percepția intuitivă și exemplul particular vor ajunge la formularea unei idei sau teorii generale. **Strategia soluțiilor originale** va structura situațiile didactice pornind de la un principiu general pentru a ajunge la concluzii particulare, fapt care poate fi testat prin observație și experiment. **Strategia conexiunilor analogice** va implica procese creative de stabilire a relațiilor între situații, concepte sau experiențe diferite, prin identificarea asemănărilor și corespondențelor semnificative; pornind de la exemple concrete și contexte familiare, elevul va realiza asocieri analogice care conduc la extinderea înțelegerii și la formularea unor idei noi, favorizând transferul sensului dintr-un domeniu în altul. **Strategia transferului asociativ** se bazează pe *raționamentul transductiv*, prin tranziții analogice și metaforă, deschide calea către înțelegerea creativă, unde concepte din domenii aparent ne semnificative sunt asociate pe baza similarităților percepute. **Strategia comparației contextuale** aduce o sinergie între diverse tipuri de raționament, permițând abordări inovative și interdisciplinare. Raportul dintre *dirijare* și *nondirijare*, prin raportare la *semidirijare*, devine un indicator metodologic în proiectarea strategiilor didactice, orientate spre dezvoltarea creativității elevului, unde echilibrul dintre structură și libertate creativă condiționează implicarea graduală a cadrului didactic.

În acest context, construirea Tabelului 2.3. are rolul de a sistematiza această corespondență într-o formă sintetică și operațională, evidențiind atât implicarea cadrului didactic, cât și tipurile de activități cognitive ale elevului.

Tabelul 2.3. Operaționalizarea strategiilor educaționale în strategii didactice

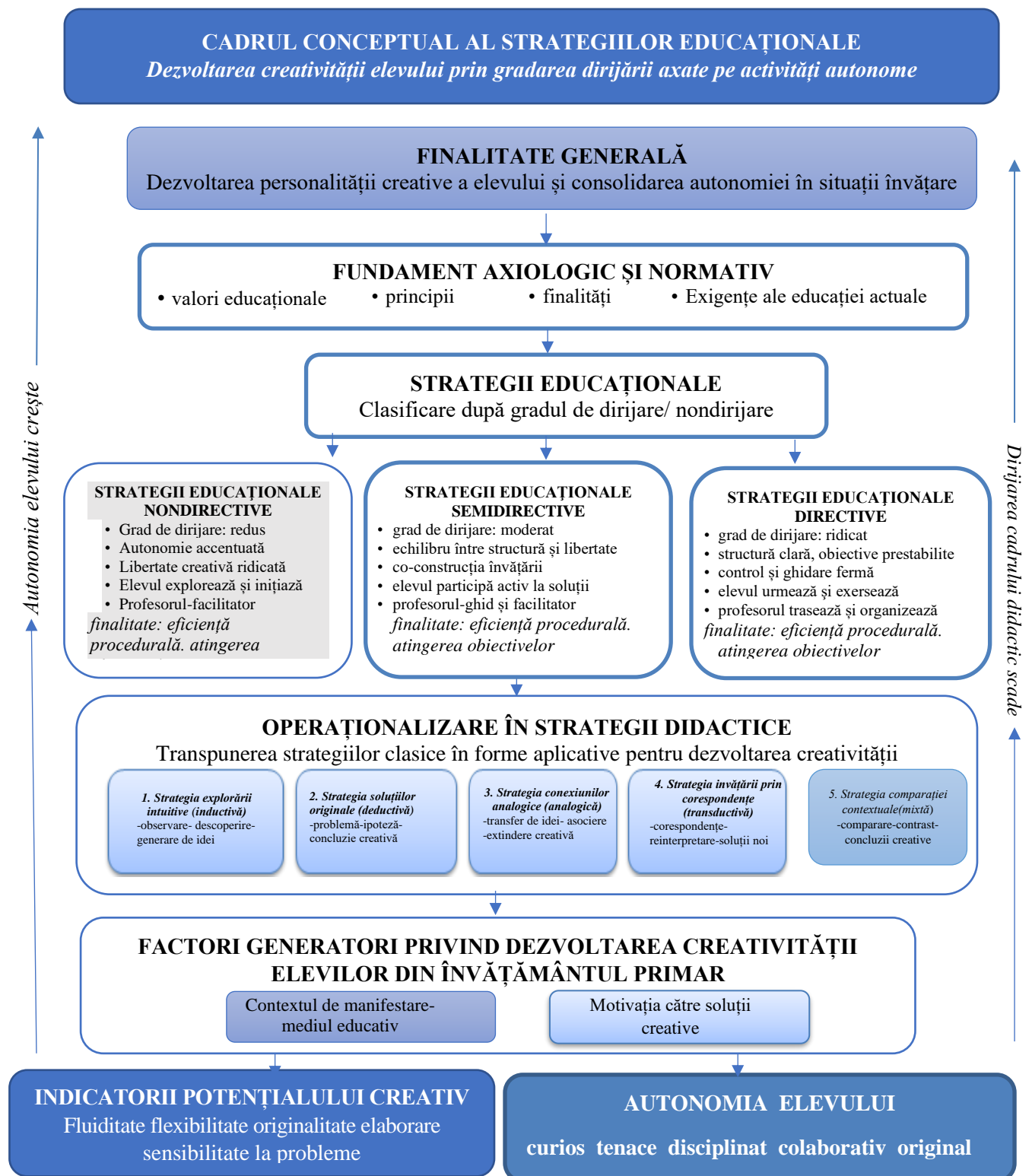
Strategii educaționale directive		Strategii educaționale semidirective	Strategii educaționale nondirective	
Strategia explorării intuitive	Strategia soluțiilor originale	Strategia transferului asociativ	Strategia conexiunilor analogice	Strategia comparației contextuale
<i>profesorul</i> formulează regula sau principiul	<i>profesorul</i> oferă exemple, situații sau date organizate	<i>profesorul</i> oferă repere orientative și cadre de analiză	<i>profesorul</i> propune un model sau o situație comparativă deschisă	<i>profesorul</i> creează contexte problematizate, fără structurare rigidă
<i>elevul</i> aplică regula în situații date, urmând un traseu cognitiv stabilit.	<i>elevul</i> identifică și formulează regula sub coordonarea cadrului didactic.	<i>elevul</i> explorează, formulează ipoteze și construiește soluții, beneficiind de ghidaj flexibil.	<i>elevul</i> stabilește conexiuni, transferă semnificații și elaborează interpretări personale.	<i>elevul</i> formulează explicații și soluții proprii, construind autonom traseul cognitiv.

Tabelul reflectă logica continuum-ului dirijare–nondirijare și oferă un instrument de analiză și proiectare didactică, prin care se pot identifica relațiile dintre acțiunile profesorului și răspunsurile elevului în procesul de construire a cunoașterii. Astfel, el contribuie la fundamentarea unor strategii educaționale eficiente, orientate spre stimularea creativității și dezvoltarea autonomiei elevului. Strategiile operaționalizate la nivelul activității de învățare din strategiile educaționale stabilite în raportul dirijare-nondirijare, reprezintă instrumente în procesul de dezvoltare a creativității elevilor. Fiecare dintre aceste strategii oferă avantaje distincte și limite în funcție de contextul în care sunt aplicate. Natura aplicativă a strategiilor educaționale, prioritizând soluțiile practice și operaționale în locul unei perspective strict teoretice, scoate în evidență caracterul pragmatic al strategiilor educaționale, ce include interacțiuni între elemente, precum deciziile și acțiunile, accentuând dinamica procesului educațional și tuturor componentelor la nivel de structură, funcționalitate, procese etc.

Strategiile explorării intuitive, soluțiilor originale, transferului asociativ, conexiunilor analogice, comparației contextuale, reprezintă ansamblul de condiții selectate din taxonomiile strategiilor didactice, pentru a fi utilizate în scopul testării ipotezelor cercetării privind diversificarea demersurilor educaționale orientate spre dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar. Referințele autorilor în domeniu pornesc de la abordarea ansamblului de acțiuni de predare-învățare-evaluare orientate la realizarea obiectivelor, abordând preponderent armonizarea metodelor, formelor și mijloacelor în crearea unui design instrucțional al activității instructiv-educative: I. Cerghit [38], D. Potolea, I. Neacșu [144], S. Cristea [48], E. Joița [84], I. Ionescu, M. Bocoș [81], C. Cucuș [50], I. Pânișoară și Manolescu [132].

În Figura 2.2. este prezentat în sinteză cadrul conceptual și aplicativ al strategiilor educaționale orientate spre dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, evidențiind relația dintre nivelurile de dirijare ale intervenției didactice și modalitățile concrete de operaționalizare în strategii didactice. Construit în baza unei clasificări graduale a strategiilor educaționale, de la directive la nondirective, componentele incluse ilustrează modul în care acestea sunt transpuse în strategii didactice specifice, adaptate finalităților formative ale creativității. Sunt evidențiați factorii generatori ai dezvoltării creativității, precum contextul educativ și motivația către soluții creative, precum și indicatorii potențialului creativ, care permit evaluarea progresului elevului.

Prin integrarea acestor elemente, figura schematică oferă o perspectivă sistemică asupra procesului educațional, subliniind rolul strategiilor în configurarea unor contexte de învățare stimulative și în dezvoltarea autonomiei elevului, caracterizată prin curiozitate, perseverență, disciplină, colaborare și originalitate.

Figura 2.2. Cadrul conceptual și operațional al strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare de învățare privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar

Structura conceptuală și operațională prezentată evidențiază faptul că activitățile autonome de învățare reprezintă cadrul aplicativ prin intermediul căruia strategiile educaționale favorizează trecerea graduală a elevului de la dirijarea externă la manifestarea autonomiei

cognitive și creative, contribuind la dezvoltarea indicatorilor potențialului creativ și la consolidarea profilului elevului creativ, caracterizat prin inițiativă, flexibilitate, originalitate și capacitate de autogestionare a învățării.

În corespondență cu cadrul conceptual și aplicativ prezentat în Figura 2.2, tipologia activităților autonome valorificate în dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar evidențiază modalitățile concrete prin care strategiile educaționale sunt transpuse în experiențe de învățare orientate spre stimularea potențialului creativ al elevului.

Activitățile autonome de învățare sunt structurate în funcție de procesele cognitive și creative pe care le stimulează, reflectând trecerea graduală de la activități ghidate spre forme de implicare bazate pe inițiativă, reflecție și autogestionare a învățării.

Tabelul 2.4. Tipologia activităților autonome de învățare utilizate în dezvoltarea creativității elevilor

Procese creative	Tipologia activităților autonome	Exemple de activități autonome de învățare realizate de elev
Explorare și descoperire	Activități de explorare independentă	identificarea și formularea de întrebări, investigarea unor situații-problemă
	Activități de învățare prin descoperire	formularea și verificarea ipotezelor
Generare și dezvoltare de idei	Activități de generare de idei	brainstorming individual, elaborarea listelor de soluții alternative
	Activități de rezolvare creativă de probleme	elaborarea de soluții originale în contexte variate
	Activități de reinterpretare și transformare	adaptarea și transformarea ideilor în forme noi
Transfer și conexiune cognitivă	Activități de transfer și conexiune	realizarea de analogii, comparații și aplicații în contexte noi
Exprimare și creație personală	Activități de elaborare de produse proprii	realizarea de texte, desene, modele și proiecte individuale
	Activități de exprimare creativă	exprimare verbală, artistică și practică
	Activități de autoexprimare și argumentare	susținerea propriilor idei și soluții
Autoreglare și gestionare	Activități de alegere și decizie	selectarea strategiilor de lucru și identificarea soluțiilor optime
	Activități de organizare autonomă a învățării	planificarea sarcinilor și gestionarea timpului de lucru
	Activități de inițiativă personală	propunerea unor sarcini sau direcții proprii de lucru
	Activități de proiect individual	realizarea unor sarcini complexe pe termen scurt sau mediu
Reflecție și optimizare a învățării	Activități de reflecție și autoevaluare	analiza propriilor idei și produse, aprecierea progresului personal
Învățare asistată tehnologic	Activități de învățare asistată digital	utilizarea resurselor online pentru creație și explorare

Tabelul 2.4. sistematizează tipologia activităților autonome utilizate în dezvoltarea creativității elevilor, evidențiind relația dintre procesele creative, tipurile de activități

independente și exemplele de activități realizate de elev în contexte variate de învățare. Structurarea acestora permite evidențierea modului în care explorarea, generarea de idei, transferul cognitiv, exprimarea creativă, autoreglarea și reflecția contribuie la dezvoltarea fluidității, flexibilității, originalității și elaborării, ca indicatori ai potențialului creativ al elevului. Prin înțelegerea și recunoașterea diferențelor de vârstă, cadrele didactice pot adapta metodele de predare și activitățile didactice astfel, încât să stimuleze creativitatea fiecărui elev, la nivelul de dezvoltare specific fiecărei grupe de vârstă, asigurând astfel un mediu propice pentru exprimarea liberă și inovativă a ideilor. Cunoașterea particularităților de vârstă va permite identificarea momentelor optime pentru introducerea unor concepte noi și pentru consolidarea celor deja existente, oferind oportunități de stimulare a gândirii creative, contribuind la dezvoltarea valorilor elevului creativ din oportunitatea de a-și explora și manifesta potențialul.

În cercetarea realizată de V. Mîslițchi pe un eșantion validat de subiecți, a demonstrat, că *posibilitățile creative ale copiilor sunt în dezvoltare*, indiferent de nivelul la care s-au plasat aceștia la etapa de diagnosticare a nivelului inițial. În realizarea acestui studiu, copiii care au demonstrat creativitate în realizarea desenelor au dat dovadă de originalitate și în crearea cuvintelor noi, ceea ce relevă faptul că manifestarea creativității în activitatea artistico-plastică anticipează, de cele mai multe ori, afirmarea calităților creative la nivelul vorbirii, asigurând dezvoltarea la elevii mici a limbajului artistic [97, p. 486-495].

În fundamentarea cadrului conceptual, caracteristicile strategiilor educaționale evidențiate în Tabelul 2.5 completează perspectiva asupra modului în care acestea contribuie la dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, evidențiind dimensiunile lor funcționale, care susțin manifestarea concretă a creativității în activitatea de învățare.

Tabelul 2.5. Caracteristicile strategiilor educaționale în contextul dezvoltării creativității elevilor

<i>Originalitate</i>	Situațiile de învățare sunt create să fie unice, irepetabile, implicând elemente de confruntare cu o problemă, favorizând declanșarea elementelor inovative.
<i>Dinamică</i>	Experiențele educative se află într-o permanentă modificare, adaptându-se la variabilele implicate, eliminând aspectul static.
<i>Integrarea obiectivelor</i>	Procesul de învățare în concordanță cu obiectivele disciplinei școlare integrează aspecte psihologice, sociale și pedagogice.
<i>Extensie</i>	diversificarea și amplificarea contextelor în care elevii pot acumula cunoștințe și competențe
<i>Resurse inovative</i>	Platformele online și aplicațiile interactive creează experiențe de învățare mai variate și adaptate nevoilor individuale ale elevilor
<i>Colaborare</i>	Schimbul de idei asigură dezvoltarea creativității și a comunicării din participarea la proiecte de grup, discuții și activități colaborative.
<i>Interdisciplinaritate</i>	Legăturile între diferite domenii de studiu favorizează o abordare cuprinzătoare și aplicativă a cunoștințelor.

Originalitatea și dinamica strategiilor reflectă necesitatea organizării unor contexte educaționale flexibile și deschise, în măsură să stimuleze inițiativa și răspunsurile creative ale elevilor. Integrarea obiectivelor, extinderea contextelor de învățare, valorificarea resurselor inovative, colaborarea și interdisciplinaritatea configurează un cadru pedagogic complex.

Concluzia care se impune din analiza teoretico-metodologică a strategiilor educaționale privind dezvoltarea creativității la elevii de vârstă școlară mică se aliniază la abordarea modernă a strategiilor aplicate în învățământ, care depășește limitele clasice ale conceptului de strategie didactică, incluzând funcționalitatea și procesualitatea și contribuind la o înțelegere mai complexă și integrată a procesului educațional. Demersul științifico-practic al cercetării noastre este unul aplicativ, axat pe raționalizarea strategiilor educaționale, menite să dezvolte creativitatea elevilor de vârstă școlară mică, care confirmă rolul cadrului didactic pe logica continuum-ului dirijare–nondirijare în procesul dezvoltării personalității creative a elevului prin categoriile *strategiilor educaționale directive, semidirective și nondirective*, elaborate și operaționalizate în scopul cercetării în *strategia explorării intuitive, strategia soluțiilor originale, strategia conexiunilor analogice, strategia transferului asociativ, strategia comparației contextuale*.

Cadrul didactic devine un facilitator al dezvoltării creativității, în măsură să creeze contexte educative stimulative, în care elevul își poate afirma potențialul, consolidându-și treptat autonomia pentru dezvoltarea profilului de elev creativ. În dificultatea delimitării stricte a strategiilor în funcție de anumite criterii s-a convenit spre ideea generală, că în practică educativă sunt realizate, de regulă, strategii mixte. Strategiile educaționale elaborate în scopul asigurării contextului educativ privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, constituie expresia operaționalizării pe principiile educative, care asigură orientarea, desfășurarea și finalitatea educației pe termen lung, folosind valențele resurselor, conținuturilor, metodelor, mijloacelor și formelor de organizare a procesului educațional. Operaționalizarea la nivelul strategiilor didactice în capitolul 3 al cercetării a transpus strategiile educative în demersuri acționale, „racordate la obiective și situații de învățare, predarea, generând învățare în diverse contexte didactice” [48, p. 377]. În această perspectivă integratoare, strategiile educaționale configurează un cadru coerent de acțiune didactică, orientat spre valorificarea potențialului creativ și susținerea autonomiei progresive în procesul formării profilului de elev creativ.

2.2. Sistemul principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor

Interesul pentru valorificarea strategiilor educaționale în dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar menține în continuare ideea, că educația reprezintă factorul determinant

și hotărâtor al dezvoltării personalității creative a elevilor de vârstă școlară. Acest raționament este validat de următoarele două considerente: a) educația orientează procesul de dezvoltare și autodezvoltare a personalității spre un scop bine determinat, spre realizarea acelor obiective determinate/elaborate de către agenții educaționali; și b) educația accelerează procesul de dezvoltare a personalității. În funcție de scopurile și obiectivele concrete urmărite, educația poate constata un anumit dezechilibru în dezvoltarea personalității (cunoștințe și capacități sau capacități și atitudini; interese de divers ordin; gândire și memorie; fizic și psihic) [119, p. 8], constatări, care au determinat cercetarea noastră pentru *valorificarea strategiilor educaționale în scopul dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar*.

O simplă trecere în registru a ultimelor cercetări în domeniul științelor educației, realizate în Republica Moldova și România, confirmă frecvența recurgerii la model în forma unei scheme figurative, elaborată sub egida sintezelor de conținut teoretic sau practic în soluționarea unei probleme de cercetare. Grație „calităților sale”, „modelul s-a impus ca un instrument universal și indispensabil cu o arie largă de utilizare, modelizarea fiind acțiunea de schematizare în proiecția unui posibil sistem nou, care păstrează relațiile originale dintre elemente fără să-i denatureze identitatea și configurația logică, menționează L. Sadovei [155, p. 136]. În acest sens, încadrarea principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale într-o figură de tip „model conceptual” va permite organizarea coerentă a relațiilor dintre reperele teoretice și cele aplicative, facilitând explicarea mecanismelor prin care intervenția pedagogică susține manifestarea și dezvoltarea creativității. Considerăm, că o asemenea modelare va evidenția rolul fiecărui principiu în configurarea unui cadru pedagogic favorabil stimulării originalității, flexibilității și elaborării, contribuind la fundamentarea științifică a intervențiilor didactice orientate spre dezvoltarea creativității.

Abordarea retrospectivă și analitico-teoretică a creativității prin determinarea *reperelor teoretice ale conceptului de creativitate*, dezvoltate în literatura de domeniu de autori consacrați, precum B. Lucas, E. Spencer [90], F. Turcu [176], D. Sălăvăstru [156], M. Roco [148], G. Pânișoară [128], P. Popescu-Neveanu [139], A. Roșca, [152], D. Patrașcu [123], V. Dulgheru, L. Cantemir, M. Carcea [63], ancorate în *particularitățile specifice ale elevului de vârstă școlară mică în contextul dezvoltării creativității*, H. Catalano [34], U. Șchiopu, E. Verza [170], L. Stan [160], G. Pânișoară [128], M. Manolescu [91], V. Panico, T. Munteanu [120], L. Granaci [74] au oferit suficiente argumente și perspective de elaborare a **principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale**.

În crearea a *sistemului de principii pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale*, s-a recurs la *principiile pedagogice*, definite de S. Cristea, drept „*norme cu valoare strategică și operațională, care trebuie respectate în vederea asigurării eficienței activităților proiectate la nivelul sistemului și al procesului de învățământ*” [49, p. 368]. Fundamentarea pedagogică a principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare de învățare se bazează pe același model abordat de savantul S. Cristea pe „*valorile procesului de învățământ angajate prin normativitatea acțiunii didactice, care orientează, în mod imperativ și prescriptiv, activitatea de predare-învățare-evaluare*”. Componente specifice menționate de D. Patrașcu (teoria și practica [123, p. 396]), au armonizat *reperete teoretice ale creativității*, în perspectiva dezvoltării personalității creative ale elevului, și *reperete metodologice ale dezvoltării creativității elevului*, drept *componentă procesuală*, definită de proiectarea-implementarea strategiilor educaționale, ca demers de optimizare a educației, un mod funcțional de gestionare a resurselor instrucționale în vederea atingerii criteriilor de eficiență în dezvoltarea profilului elevului creativ din învățământul primar.

Componentele teoretică și metodologică proiectate ca directive în asigurarea finalității procesului de dezvoltare a creativității elevului de vârstă școlară, au constituit considerente care au validat opțiunea pentru valorificarea strategiilor educaționale la elevii din ciclul primar în intervenția experimentală realizată la nivelul implementării *Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale în situații de învățare*. Educația centrată pe dezvoltarea în fiecare copil a potențialului intelectual, fizic și spiritual, servește drept stimulent pentru dezvoltarea creativității elevului prin „*eliminarea frontierelor strategiilor educaționale aplicate unidisciplinar și crearea condițiilor de abordare integrativă a conținuturilor din aplicarea strategiilor educaționale inter- și intradisciplinare*”, punct de vedere argumentat de V. Cojocariu [41, p. 39-40].

Principiile desemnate în scopul asigurării condițiilor de dezvoltare a creativității elevului profilează importanța rolului cadrului didactic pentru valorificarea potențialului creativ al elevilor, orientându-i spre „*direcția de studiu pentru care sunt interesați și oferindu-le acele contexte de învățare, care să le genereze interesul și să nu le blocheze simpla curiozitate naturală*” [5, p. 3] prin abordarea perspecivelor *longitudinală* (dezvoltată la nivelul procesului de valorificare a strategiilor educaționale de-a lungul unei perioade de timp pentru a se observa schimbările comportamentului creativ al elevului, determinate de intervenția pedagogică eficientă prin observația sistematică a elevului și abordată în evoluție) și *transversală* (implică o abordare privind asigurarea coerenței și continuității intervenției pedagogice în contexte variate

de învățare, ce vizează integrarea strategiilor educaționale sunt în contexte curriculare și nonformale variate).

Argumentele invocate au condus la *formularea principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale*, fiecare din acestea corelate prin particularizarea la nivelul procesului educațional în „propoziții de sinteză” ce reflectă „ansamblul de norme valorice, imperative și prescriptive, la nivel funcțional-structural și exprimă necesitatea comunicării pedagogice, cunoașterii pedagogice, creativității pedagogice”, stabilite de S. Cristea [49, p. 368]:

- 1. Principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității**
- 2. Principiul ghidării flexibile a dezvoltării creativității**
- 3. Principiul autonomiei în dezvoltarea creativității**

În ansamblu, aceste principii pot fi considerate o transpunere aplicativă a triadei menționată de S. Cristea, deoarece au caracter normativ și prescriptiv, integrează dimensiunile funcțional-structurale ale acțiunii pedagogice și reflectă, într-o formă evolutivă, raportul dintre *cunoaștere – comunicare – creativitate*, pe axa *dirijare–autonomie*:

1. *Principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității* reflectă, în mod predominant, *dimensiunea cunoașterii pedagogice*, asigurând baza cognitivă necesară manifestării creativității, care implică o formă de comunicare pedagogică orientată și dirijată, în care cadrul didactic facilitează accesul elevului la conținuturi prin configurații ale cunoașterii la nivel de repere, modele și reguli, asigurând baza cognitivă necesară manifestării creativității.

2. *Principiul ghidării flexibile a dezvoltării creativității* se situează la *intersecția dintre comunicarea pedagogică și creativitatea pedagogică*, întrucât valorifică relația pedagogică ca mediu de construire participativă a cunoașterii, unde elevul este implicat activ în explorare și elaborare, sub un ghidaj flexibil.

3. *Principiul autonomiei în dezvoltarea creativității* exprimă în mod direct *dimensiunea creativității pedagogice*, prin accentul pus pe inițiativa, independența și responsabilitatea elevului în construcția cunoașterii. În acest caz, comunicarea pedagogică devine facilitată și deschisă, iar cunoașterea este produsă prin demersuri proprii, originale, în contexte problematizate.

Alinierea ierarhică și logică a celor trei principii pedagogice, stabilite în scopul dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale, se realizează pe continuum-ul dirijare, semidirijare și nondirijare, prin derivare operațională, proces, care asigură trecerea de la nivelul general, integrator, la nivelul particular, aplicativ:

1) principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității se concretizează la nivel operațional prin *principiul orientării dirijate a descoperirii creative* și *principiul structurării*

cunoașterii pentru dezvoltarea creativității, care vizează organizarea și ghidarea explicită a demersului didactic, prin oferirea de repere, modele și structuri necesare formării bazelor cognitive ale creativității;

2) principiul ghidării flexibile a dezvoltării creativității se transpune operațional în *principiul coordonării flexibile a demersurilor creative*, marcând trecerea spre un nivel intermediar de reglare pedagogică, caracterizat prin echilibrul dintre orientare și autonomie, prin valorificarea explorării, formulării de ipoteze și elaborării de soluții proprii;

3) principiul autonomiei în dezvoltarea personalității creative se particularizează în *principiul corelării analogice a resurselor creativității și principiul autonomiei în dezvoltarea personalității creative*, care susțin implicarea independentă a elevului, transferul de semnificații și elaborarea originală a soluțiilor în contexte educaționale deschise și problematizate.

Prin această structurare, se evidențiază raportul funcțional dintre principiile integratoare și cele operaționale, în care primele oferă cadrul normativ și orientativ, iar cele din urmă asigură concretizarea acestuia în practici didactice specifice. Această organizare progresivă susține coerența intervenției pedagogice și permite reglarea adaptativă a strategiilor educaționale în funcție de particularitățile de vârstă și de nivelul de dezvoltare a creativității elevilor. În baza *continuum-ului dirijare–nondirijare al strategiilor educaționale* și în acord cu *statutul principiilor pedagogice* cu valoare normativă, sunt formulate principiile determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar în corespondența, operaționalizarea și aplicativitatea strategiilor educaționale (Tabelul 2.6).

Tabelul 2.6. Configurarea principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar cu strategiile educaționale

<i>Principii generale</i>	<i>Principii operaționale</i>	<i>Strategii educaționale</i>
Principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității	Principiul orientării dirijate a descoperirii creative	Strategia explorării intuitive
	Principiul structurării cunoașterii pentru dezvoltarea creativității	Strategia soluțiilor originale.
Principiul ghidării flexibile a dezvoltării creativității	Principiul coordonării flexibile a demersurilor creative	Strategia transferului asociativ
Principiul autonomiei în dezvoltarea personalității creative	Principiul corelării analogice a resurselor creativității	Strategia conexiunilor analogice.
	Principiul elaborării autonome a soluțiilor creative	Strategia afirmării creative

Structurarea relațiilor dintre principiile pedagogice și strategiile educaționale evidențiază logica progresivă a dezvoltării creativității, de la dirijare la autonomie, evidențiind rolul strategiilor educaționale în configurarea unor contexte didactice adaptative, în măsură să stimuleze implicarea activă și manifestarea potențialului creativ al elevilor. Conexiunile *dintre*

principiile pedagogice generale, principiile operaționale și strategiile educaționale, în contextul dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar, evidențiază modul în care fiecare principiu general este particularizat la nivel operațional și ulterior transpus în strategii didactice concrete, configurând un cadru coerent de intervenție pedagogică.

În cadrul *principiului orientării dirijate a dezvoltării creativității*, se disting două direcții operaționale complementare, prin care cadrul didactic organizează activitatea astfel încât elevul să formuleze reguli și să realizeze transferuri creative în contexte variate prin *strategia explorării intuitive*. *Principiul structurării cunoașterii pentru dezvoltarea creativității* se concretizează în *strategia soluțiilor originale*, privind utilizarea modelelor și a structurilor organizate pentru stimularea reinterpretării creative a cunoașterii.

Principiul ghidării flexibile a construcției demersurilor creative evidențiază necesitatea unui echilibru între orientarea cadrului didactic și autonomia elevului, fiind operaționalizat prin *strategia comparației contextuale*. Aceasta favorizează explorarea, formularea de ipoteze și elaborarea de soluții proprii, contribuind la dezvoltarea inițiativei și originalității. La nivelul *strategiilor nondirective*, tabelul ilustrează tranziția spre autonomie accentuată a elevului. *Principiul corelării analogice a resurselor creativității* se realizează prin *strategia conexiunilor analogice*, stimulând transferul de semnificații și reinterpretarea experiențelor; *principiul autonomiei în dezvoltarea personalității creative* este transpus prin *strategia transferului asociativ*, care susține elaborarea independentă a soluțiilor și responsabilizarea elevului în procesul de creație.

Menționăm, că *principiile pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale*, formulate în calitate de norme cu valoare orientativă și reglatoare, configurează cadrul funcțional al strategiilor educaționale orientate spre dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, orientând demersurile cadrului didactic spre proiectarea și realizarea unor contexte educaționale flexibile, stimulative și adaptative, care să favorizeze manifestarea inițiativei, a originalității și a autonomiei elevului în procesul de construcție creativă a cunoașterii. Principiile stabilite sunt operabile în baza strategiilor longitudinale și transversale și vizează „asimilarea cunoștințelor cu caracter general și abstract, anticipând familiarizarea elevilor cu cunoștințe particulare și concrete; cunoștințele din care este constituită disciplina sau compartimentul, fiind asimilat de către elevi în procesul analizelor, datorită cărora acestea devin necesare”, procese menționate de D. Patrașcu [123, pp. 395-397]. Principiile dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar au fost dezvoltate în baza argumentelor prezentate de D. Patrașcu, accentuând asupra particularităților de structurare a conținutului în interiorul modulelor, iar cel al parității caracterizează interacțiunea pedagogului și a elevului pe parcursul realizării tuturor principiilor instruirii modulare creative: „principiul

dinamismului; principiul activizării; principiul perspectivei; principiul consultării metodice multilaterale; principiul parității” [123, pp. 397].

Dezvoltarea creativității elevilor într-un mediu de învățare stimulatив devine eficientă dacă însuși cadrul didactic „dă dovadă de spirit inventiv și inovator. În activitatea sa la catedră el poate introduce noi metode de predare, poate informa, altfel, neobișnuit, atractiv lecțiile sale, poate lucra, în mod original, cu elevii. În felul acesta, influența sa pozitivă asupra elevilor va fi mult mai bine receptată și benefică pentru stimularea creativă a acestora. Învățătorii creativi găsesc cu ușurință și în cunoștință de cauză modalități adecvate pentru formarea și dezvoltarea comportamentului creator al elevilor”, afirmă D. Sălăvăstru [156, p. 116].

Dezvoltând la elevi capacitatea de a face față în mod eficace viitorului, cadrul didactic va ține seama de o serie de elemente noi ale procesului de dezvoltare a creativității prin strategii educaționale, enumerate de R. Dave: *a avea informația sau a fi capabil să localizezi informația; a avea deprinderi intelectuale ce pot fi generalizate la un nivel mai înalt; a aplica strategii generale pentru rezolvarea problemelor; a-și stabili propriile obiective; a evalua rezultatele propriei învățări; a fi motivat adecvat; a avea o imagine de sine adecvată* [57, p.247]. Cadrul didactic acționând la nivelul strategiilor educaționale dezvoltă un profil al elevului creativ. „Spiritul creativ sau gândirea creativă reprezintă demersul relativ autonom al unui individ care acționează în și asupra mediului său înconjurător, demers care conduce la un rezultat/ produs cu caracter de noutate, relativ original, personalizat, menționează G. Pânișoară [128]. În acest sens, caracteristicile generale ale creativității, determinate de evidențierea „calității gândirii creative” au constituit și variabile ale cercetării experimentale pentru măsurarea nivelului potențialului creativ al elevului din învățământul primar: *fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme.*

1. *Fluiditatea* (fluența sau asociativitatea) este un factor cantitativ al creativității, reprezentat de volumul sau de bogăția de idei, ipoteze, asociații între obiecte, fenomene, expresii noi, originale și valoroase pe care o persoană este capabilă să le emită într-o anumită perioadă de timp. Din punct de vedere psihologic, fluiditatea presupune activitatea rapidă și surprinzătoare a mecanismelor de reactualizare a unor informații și idei stocate în memorie, concomitent cu restructurarea, combinarea, transformarea și integrarea lor organică într-un produs nou al activității intelectuale. Fluența vorbirii, la elevii de vârstă școlară mică se exprimă prin bogăția vocabularului și multitudinea construcțiilor semantice cu semnificații variate, pe care le poate construi o elevul (de exemplu, să scrie un număr maxim de cuvinte cu litera „r” sau din literele cuvântului dat să se scrie cât mai multe substantive).

2. *Flexibilitatea* constituie capacitatea de restructurare rapidă și adecvată a cunoștințelor, a procedeeelor și metodelor de lucru, a conduitei în situații noi modificate și adaptarea ușoară și operativă în noile activități ori la schimbările neașteptate ale cerințelor și datelor problemei. Un tip special de flexibilitate, este și redefinirea, adică definirea problemelor într-un mod nou, dându-le o nouă interpretare. De exemplu, în cazul schimbării datelor problemei, elevul își modifică rapid traiectoria gândirii, renunțând la vechile modele și scheme prin analiză și transferuri neobișnuite. Cu cât mai diverse sunt categoriile (construcție, natură, ființe etc.), cu atât e mai mare gradul de manifestare a flexibilității.

3. *Originalitatea* este capacitatea de a da răspunsuri noi, deosebite, de cele deja cunoscute, uzuale, frecvent întâlnite. Cu cât mai neobișnuite, mai individuale și mai inedite sunt ideile, desenele, lucrurile elaborate de subiect în condiții spontane, demonstrând intuiții surprinzătoare și siguranță de sine, cu atât mai înalt se cotează gradul de originalitate. Procesul creării noului nu poate fi conceput fără aportul imaginației constructive și a fanteziei creatoare, care, de altfel, dețin un rol hotărâtor. Imaginația, în special atunci când operează cu ajutorul datelor unei experiențe bogate, dobândite și utilizate în contexte variate, are posibilități nelimitate de combinare și recombinație a acestora, oferindu-le o semnificație nouă (figura ce reprezintă un oval, în viziunea originală a elevului poate fi reprezentată de o scorbură într-un arbore, unde și-a aflat adăpost o veveriță timp de iarnă). *Puterea de elaborare a noului* este factorul ce condiționează parcurgerea tuturor stadiilor sau etapelor necesare pentru a ajunge la soluții și produse creatoare.

4. *Elaborarea și sensibilitatea la probleme* este un criteriu al creativității ce include capacitatea de a identifica și înțelege profund problemele, de a găsi soluții inovatoare și de a aduce perspective noi și originale în soluționare. Elaborarea se referă la capacitatea elevului de a detalia ideile și soluțiile, de a le dezvolta și rafina, iar sensibilitatea la probleme presupune o conștientizare acută și o înțelegere profundă a provocărilor și nevoilor existente. Sensibilitatea la probleme a elevului este caracteristica evidențiată de D. Patrașcu, referindu-se la capacitatea unei persoane de a recunoaște și de a răspunde la probleme sau nevoi existente într-un mod inovator și original. Această sensibilitate permite elevilor să vină cu soluții noi și inovative, transformând problemele în surse de inspirație și dezvoltare [127, p. 23].

Aceste caracteristici, expuse într-un cadru educațional stimulat, vor dezvolta la elevi capacitatea de transfer analogic - componentă-cheie a inteligenței menționată de Sternberg (2005) și raționamentul, procese, care vor asigura rezolvarea creativă a problemelor pe baza similitudinii cu cele deja rezolvate [163, p.198]. Inteligența și imaginația sunt, de asemenea,

factori importanți ai obținerii de produse noi, originale. Imaginația presupune procedee specifice (augmentare, diminuare, multiplicare, omisiune, aglutinare, adaptare, substituție, modificare, schematizare, tipizare, analogie), prin care se elaborează reconstituiri intuitive, ipoteze, proiecte, metode noi. Inteligența se bazează pe folosirea unor structuri operaționale complexe, flexibile, care permite „acomodarea cu depășiri” (restructurarea schemelor mentale anterioare, determinată de nevoia de adaptare la situații noi), subliniază E. Stănculescu [162, p. 228-229].

Personalitatea creativă (după T. Buzan, B. Buzan [28, p.187]) reprezintă o formă superioară a activității de cunoaștere, orientată spre eliberarea minții de preconcepțiile și prejudecățile legate de tema respectivă (*De ce neapărat așa? Cu altfel ar putea fi? Ce s-ar întâmpla dacă...?*); explorarea cât mai multor posibilități creative pe o temă dată; generarea ideilor care conduc la acțiuni concrete, la schimbarea sau la crearea realității fizice; încurajarea unei gândiri creative mai productive; crearea de noi cadre conceptuale de reorganizarea a ideilor anterioare; identificarea și dezvoltarea intuițiilor „fulger” atunci când se produc; planificarea creativă [5, p. 221]. Prin componentele sistematizate este oferită o perspectivă asupra procesului de dezvoltare a creativității în traseul de recunoaștere a profilului elevului creativ, de la dezvoltarea conceptuală până la organizarea anticipativă. Acestea pot fi integrate pentru a personaliza învățarea în funcție de nevoile cognitive și nivelul de dezvoltare al elevilor, promovând o învățare activă și semnificativă. Cunoștințele noi, organizate într-o ordine logică și coerentă, și noile informații, raportate la concepte și idei deja cunoscute, vor servi drept ancore

2.3. Profilul elevului creativ din învățământul primar

Unul din actele normative care au stat la baza elaborării *Profilului elevului creativ din învățământul primar* a fost „*Profilul de formare al absolventului*”, aprobat în anul 2023 (Monitorul oficial al României, Nr. 1099/6.XII.2023). Reperetele fundamentale de dezvoltare a elevului în ciclul învățământului primar [244], descriptorii competențelor-cheie [233], cerințele sociale la nivel de politici educaționale și documente normative relevante dezvoltării elvului din învățământul primar, au orientat cercetarea spre structurarea componentelor *Profilului elevului creativ din învățământul primar*. Fiind declarat „o componentă reglatoare a curriculumului național, referențial pentru proiectarea, implementarea și evaluarea acestuia” [244], elaborat pentru a fundamenta așteptările exprimate față de absolvenții diferitelor niveluri de studiu ale învățământului preșcolar, primar, gimnazial și liceal, *Profilul de formare al absolventului* a reprezentat un conținut important în elaborarea Profilului elevului creativ al absolventului din învățământul primar prin reperarea descriptorilor de nivel a componentei „*elev creativ*”. Această componentă este inclusă în șirul „atributelor prioritare” stabilite (comunicativ, *creativ*,

reflexiv, colaborativ, prospectiv, autonom, rezilient, responsabil și etic) și detaliate la nivelul achizițiilor așteptate de la absolvenți la finalizarea ciclului de învățământ.

Descriptorii stabiliți în Profilul de formare al absolventului prezintă nivelurile de performanță a elevului creativ din învățământul primar prin patru descriptori, formulați în termeni de comportamente observabile:

1. Este curios să afle mai multe despre un subiect care îl pasionează
2. Realizează produse creative simple și prezintă rezultatele muncii sale în forme variate (scris, desen, format digital etc.)
3. Explorează moduri de a utiliza ceea ce a învățat la școală pentru rezolvarea unor probleme noi
4. Propune soluții noi în jocuri și în activitățile din clasă, apreciază soluțiile noi/diferite propuse de colegi: [244].

Valorile reperate din descriptori caracterizează elevul creativ prin *curiozitate (pune întrebări, caută surse)*, *disciplină în realizarea produsului*, *perseverență în explorare*, *originalitate și colaborare*, comportamente de învățare active și reflexive, manifestate prin implicarea în procesul de rezolvare a problemelor, capacitatea de a integra feedback-ul și dorința de a transforma greșeala în oportunitate de progres. Aceste trăsături se concretizează în strategii personale de învățare, ce îmbină explorarea independentă cu participarea colectivă, marcând profilul unui elev capabil să genereze soluții inovatoare, să valorifice interdisciplinar resursele disponibile și să-și construiască o identitate creativă solidă în cadrul educațional.

În Republica Moldova modul de organizare și realizare a procesului de evaluare în clasele I-IV este reglementat de *Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar* [242], implementată în baza Articolului 16 din Codul Educației [232], care stipulează, că „în învățământul primar, evaluarea rezultatelor învățării este criterială și se efectuează prin descriptori”. În acest sens, în metodologia elaborată descriptorii sunt definiți drept „criterii calitative de evaluare, care descriu modul de manifestare a competențelor elevului și permit determinarea gradului de realizare a acestora (minim, mediu, maxim) și în conformitate cu nivelul atins, descriptorii permit acordarea de calificative (suficient, bine, foarte bine)” [242, p. 5]. Descriptorii constituie indicatori operaționali direct observabili în comportamentul performanțial al elevilor. Un element de noutate inclus în document reprezintă evidențierea unei liste de produse transdisciplinare recomandabile la diverse discipline și clase în vederea asigurării, la nivelul procesului evaluativ a abordărilor transdisciplinare promovate de Curriculumul pentru învățământul primar, produsul școlar reprezentând „un rezultat școlar proiectat pentru a fi realizat de către elev și măsurat, apreciat de către cadrul didactic, elevul însuși, colegii și, eventual, părinții” (234, p. 7-8). Obiectivarea rezultatului învățării în produse

reprezintă și pentru domeniul creativitate dimensiunea recunoscută din „găsirea de soluții, idei, probleme, metode, la care s-a ajuns pe o cale independentă” sau din procesul prin care subiectul testează idei sau ipoteze generate în produse noi, adecvate, utile și recunoscute de ceilalți”, „creativitatea înseamnă fapt abordat în definițiile autorilor internaționali cu referire la produsul nou, adăugând elementul de valorificare, de recunoaștere [128, p. 197].

În cercetarea dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome a fost consultată *lista de produse școlare recomandate în corespundere cu prevederile Curriculumului pentru învățământul primar*, repartizată în 2 categorii: 1) produse specifice disciplinelor școlare pentru fiecare dintre clasele I-IV și 2) produse transdisciplinare recomandate la diverse discipline și clase. La nivel de produse curriculare specifice disciplinelor școlare, care valorifică elementele creativității au fost identificate produse, însoțite de criteriile corespunzătoare (Tabelul 2.7). Produsele sunt menționate prin abrevierea P, completate de numărul de ordine și criteriul de autoevaluare, care măsoară nivelul de performanță, formulat la persoana întâi singular.

Tabelul 2.7. Produse curriculare care valorifică elementele creativității recomandate pentru disciplinele școlare [242]

Disciplina școlară	Produsul școlar	Criteriul de autoevaluare a creativității
Limba și literatura română	P13. Rime simple/ poezii/ versuri simple – Alcătuiesc propoziții dezvoltate și creative; P4. Lectura imaginii – 1. Descriu obiecte, acțiuni, impresii și senzații din imagine. 2. Explic situarea în timp și în spațiu. 3. Alcătuiesc enunțuri creative. 4. Expun coerent și clar fiecare gând. 5. Intitulez creativ imaginea; P15. Joc de rol/ dramatizare	Prezint clar, corect, creativ și cu entuziasm; Alcătuiesc enunțuri creative; Intitulez creativ imaginea (p. 39).
Istoria românilor și universală	P4. Simbol al localității/ blazon al familiei	Abordez creativ simbolurile (p. 41).
Educație moral-spirituală	P3. Agenda faptelor bune	Dovedesc creativitate în decorarea copertei și a paginilor din agendă (p. 19, 26).
Limba străină	P17. Banda desenată: comunicare orală în baza unei benzi propuse/ create	Prezint clar, corect, creativ și cu entuziasm banda desenată; Sunt creativ(ă), prezint ideile originale și interesante (p. 23).
Educație plastică	P1. Lucrare plastică utilizând creioane colorate/ cariocă/ vopsele de apă/ lut/ plastilină; P3. Compoziție plastică; P4. Colaj. Materiale tradiționale/ moderne	Realizez subiectul într-un mod individual și creativ (p. 27, 28).

În Tabelul 2.8. sunt prezentate produsele transdisciplinare, selectate din Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptorii în învățământul primar din Republica Moldova cu rolul de a integra competențele elevilor din diverse arii curriculare prin activități centrate pe

creativitate. Prin natura lor, produsele transdisciplinare încurajează aplicarea cunoștințelor dobândite în contexte variate, stimulând gândirea critică, imaginația, colaborarea și capacitatea de a genera soluții inovatoare. Acestea favorizează manifestarea autonomiei elevului prin implicarea activă în realizarea sarcinilor, exprimarea personală a ideilor și elaborarea unor produse originale, adaptate experiențelor și intereselor proprii.

Tabelul 2.8. Produse transdisciplinare, care valorifică elementele creativității [242]

Produsul școlar	Criteriul de autoevaluare a creativității
PT6. Proiect	Produsul este realizat creativ
PT7. Proiect	Formulez concluzii
PT8. Proiect de grup	Ajut grupul cu idei bune
PT11. Album (scrapbook)	Organizez creativ imaginile și textul
PT12. Puzzle (piese cu text, imagini, simboluri, date etc.)	Realizez design-ul propus, introducând elemente creative proprii; Combin creativ imaginile și textul (p. 50)
PT14. Panou informativ	Combin creativ imaginile și textul
PT15. Material publicitar (afiș, banner, pliant, flyer, leaflet, booklet)	Realizez design-ul propus, introducând elemente creative proprii
PT19. Portofoliu tematic	Realizez materialele creativ și original

Criteriile de autoevaluare a creativității devin repere formative pentru elevi, orientându-i spre manifestarea inițiativei, a originalității și a expresivității proprii în raport cu sarcinile de învățare. Aceste criterii facilitează procesul de reflecție asupra propriei contribuții, cultivând responsabilitatea și autonomia în actul de învățare. Valorificarea produselor transdisciplinare consolidează dimensiunea integratoare și formativă în procesul educațional, sprijinind dezvoltarea armonioasă a personalității elevului. În Extrasul curricular inclus în anexa documentului sunt menționate rezultatele finalităților, concretizate în atitudini specifice predominante la disciplinele școlare, utilizând semnul convențional F.

Tabelul 2.9. Corelarea disciplinelor școlare cu finalitățile atitudinale orientate spre dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar

Disciplina școlară	Finalități concretizate în atitudini specifice predominante
Limba și literatura română	F24. Atitudine pentru elemente de creativitate în domeniile de interes
Matematică	F12. Curiozitatea și creativitatea în integrarea achizițiilor matematice cu cele din alte domenii
Educație moral-spirituală	F3. Aprecieri valorice asupra comportamentelor copiilor la școală, în familie, în comunitate
Educație muzicală	F7. Atitudine creativă în valorificarea mijloacelor limbajului muzical
Educație plastică	F5. Interes pentru creativitate și gust estetic în exprimarea sinelui
Educație tehnologică	F6. Manifestări ale creativității în domeniile de interes
Științe (Clasa a III-a)	F11. Atitudine critică și creativă în demersuri de cunoaștere a mediului înconjurător

Analiza cadrului normativ și a instrumentelor metodologice de evaluare în învățământul primar din Republica Moldova evidențiază o orientare către o evaluare criterială, centrată pe

descriptori, care valorizează nivelul de achiziții cognitive ale elevilor prin dimensiunile creative, atitudinale și transdisciplinare ale formării. În acest sens, produsele școlare specifice disciplinelor și produsele transdisciplinare constituie expresia concretă a competențelor dobândite, fiind totodată mijloace prin care creativitatea elevilor se manifestă, se măsoară și se dezvoltă.

Tabelele construite demonstrează modul în care diferite discipline (limba și literatura română, matematică, științe, arte vizuale și abilități practice, educație civică) includ finalități și produse prin care elevii sunt stimulați să creeze, să experimenteze și să își exprime individualitatea. Aceste produse (poezii, compoziții plastice, benzi desenate, agende, puzzle-uri, portofolii tematice etc.) devin repere formative și evaluative, în măsură să obiectiveze creativitatea ca proces și rezultat. Perspectiva transdisciplinară integrează experiențele de învățare, depășind granițele strict disciplinare și favorizând o abordare holistică, consonantă cu direcțiile actuale ale curriculumului modern, iar includerea produselor școlare și transdisciplinare în metodologia evaluării criteriale prin descriptori consolidează rolul creativității ca dimensiune esențială a formării elevilor din ciclul primar.

Dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale își găsește fundamentul în aplicarea coerentă a Curriculumului național și în utilizarea ghidurilor metodologice ca resurse de orientare practică. Prin proiectarea didactică personalizată, prin opțiuni adaptate intereselor copiilor și prin activități de învățare bazate pe proiect, învățământul primar creează un mediu favorabil explorării, colaborării și inovării. În acest sens, strategiile educaționale devin structuri integratoare, care valorifică resurse metodologice pentru a stimula curiozitatea, perseverența și imaginația elevilor. Creativitatea se conturează ca finalitate esențială a demersului educațional, asumată de cadrele didactice în raport cu profilul de formare al elevului, orientat spre dezvoltarea capacității de a identifica și elabora soluții originale la probleme complexe.

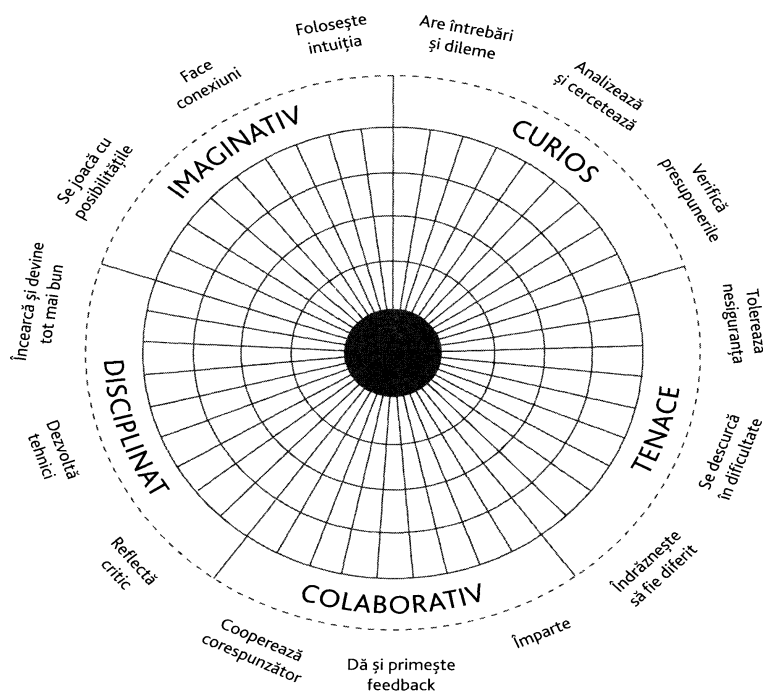
Un document de politici educaționale supus analizei în timpul cercetării a fost *Cadrul de referință al Curriculumului Național „Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului Național”*, aprobat prin **Ordinul ministrului educației nr.3.239 din 5 februarie 2021** și abrogat odată cu aprobarea Profilului de formare al absolventului” (Monitorul oficial al României, Nr. 1099/6.XII.2023). Este elaborat în scopul de „a sprijini cadrele didactice în planificarea, proiectarea și organizarea predării, evaluării și procesului de învățare-predare/evaluare”. În baza acestui act normativ au fost elaborate ghiduri metodologice pentru aplicarea curriculumului la nivel primar, pe discipline, produse curriculare importante pentru cercetarea privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale [236]:

- Ghid pentru *Limba și literatura română*, aria **Limbă și comunicare**.
- Ghid pentru *Matematică și Științele naturii* (clasa pregătitoare – clasa a II-a).
- Ghid pentru *Om și societate* (Istorie, Geografie, Educație civică, Religie).
- Ghid pentru *Educație fizică, sport și sănătate și Arte* (inclusiv Muzică și mișcare, Joc și mișcare).
- Ghid pentru *Arte vizuale și abilități practice*.
- Ghid pentru *Dezvoltare personală* (clasa pregătitoare, clasele I–II).

Necesitatea **ghidurilor metodologice pentru învățământul primar** derivă din rolul de sprijin conceptual și practic în înțelegerea și aplicarea Curriculumului național. Ca resursă curriculară auxiliară prezintă regulile și structurile formale, oferind cadrelor didactice repere pentru o implementare coerentă și creativă a procesului educațional, menită să faciliteze înțelegerea și aplicarea corectă a Curriculumului național. Asocierea dimensiunii **conceptuale** (fundamentarea curriculară) cu dimensiunea **practică** (repere de proiectare și aplicare didactică), asigură coerență între politica educațională și realitatea clasei, contribuind la dezvoltarea procesului educațional adaptat exigențelor contemporane și orientat spre formarea profilului elevului absolvent al treptei de învățământ primar.

Creativitatea elevilor este dezvoltată prin interacțiunea dintre **dimensiunea curriculară** (politici și documente reglatoare) și **metodologică** (practici didactice adaptate contextului), ceea ce conferă actului educațional o valoare formativă și prospectivă. În contextul cercetării noastre, strategiile educaționale aplicate în scopul dezvoltării creativității elevilor din ciclul primar se constituie într-un **cadru de formare** care depășește formalismul planificărilor și transformă învățarea într-o experiență semnificativă, deschisă spre explorare, expresivitate și inovație.

O perspectivă asupra trăsăturilor distincte ale elevului creativ a oferit „modelul cvintuplu-dimensional al gândirii creative”, elaborat de B. Lucas și E. Spencer [90] în scop formativ pentru dezvoltarea creativității în școală. Acest model este axat pe dezvoltarea elevilor „care generează idei și gândesc critic”, integrat într-o „pedagogie orientată spre o lume în schimbare”, urmare a introducerii creativității în volumele cu analiza rezultatelor PISA [245]. În model sunt incluse cinci dimensiuni ale gândirii creative, oferind o viziune amplă asupra creativității, unde „fiecare din acestea se distinge prin posibilitatea de aplicare unui tip de activități creative din lumea reală”: *curios, tenace, colaborativ, disciplinat și imaginativ*. „În vreme ce aceste dimensiuni sunt adjective (ex.: imaginativ), descriind persoana, cele cincisprezece sub-obiceiuri sunt frazări care desemnează acțiunea (cum ar fi „jocul cu posibilitățile), pentru a se asigura că toate conceptele sunt solid împământenite”. Modelul preluat din volumul elaborat de B. Lucas, E. Spencer [90] este prezentat în Figura 2.3.

Figura 2.3. Model cvintuplu-dimensional al gândirii creative [90, p.22]

Raportul identificat între descriptorii „*Profilului de formare al absolventului*” și cele *cinci dimensiuni* reflectate în modelul cvintuplu-dimensional al gândirii creative (autori B. Lucas, E. Spencer) [90] se intersectează la nivelul valorilor creativității, reflectate în termeni de *curiozitate, imaginație, disciplină, tenacitate, colaborare*. Două dintre dimensiunile proiectate de B. Lucas, E. Spencer „*disciplinat și colaborativ sunt mult prea des neglijate în școli*”, consideră autorii. „Disciplina contravine teoriei că ideile sau produsele creative apar pe loc. Asta ne reamintește că elevii trebuie să-și petreacă timpul dezvoltându-și experiența și abilitățile, în același timp lucrând și îmbunătățindu-și propria muncă”, este argumentul susținut de autori [90].

Analiza convergentă a cadrului normativ din România și Republica Moldova demonstrează, că dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar este o dimensiune importantă a procesului educațional. Prin integrarea descriptorilor de creativitate în profilul absolventului și prin valorificarea produselor școlare în evaluare, educația se orientează spre formarea unui elev capabil să exploreze, să colaboreze și să genereze soluții inovatoare. Acest demers este consolidat de modelele internaționale, precum „modelul cvintuplu-dimensional al gândirii creative” (Lucas & Spencer) [90], care accentuează rolul curiozității, tenacității, colaborării, disciplinei și imaginației ca dimensiuni formative esențiale.

Prin urmare, elaborarea **Profilului elevului creativ din învățământul primar** reprezintă o necesitate actuală a pedagogiei contemporane, aflată la intersecția dintre politicile educaționale, reperate curriculare și strategiile didactice inovatoare, toate orientate spre construirea unei identități școlare capabile să răspundă provocărilor societății cunoașterii.

Conexiunea dintre *descriptorii curriculari* și *dimensiunile gândirii creative* configurează un cadru coerent de definire a elevului creativ. Astfel, la nivelul învățământului primar, performanța elevului este descrisă prin comportamente observabile, descriptori ce corespund direct dimensiunilor propuse de B. Lucas, E. Spencer (*curios, tenace și disciplinat, colaborativ și imaginative*), oferind un cadru de referință flexibil și aplicabil în contexte educaționale de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale.

În elaborarea profilului de elev creativ componentele „tenace” și „disciplinat” din „modelul cvintuplu” au fost îmbinate în una și create pentru fiecare din acestea câte patru caracteristici ale elevului creativ, echivalente cu variabilele cercetării *curios, tenace și disciplinat, colaborativ, original*. Autorii afirmă, că „două dintre dimensiuni, *disciplinat și colaborativ*, sunt mult prea des neglijate în școli”, fapt care ne-a determinat de a crea o singură variabilă. „Disciplina contravine teoriei că ideile sau produsele creative apar pe loc”, capacitățile creative sunt stimulate și de mediu, „elevii trebuie să-și petreacă timpul dezvoltându-și experiența în colaborare, în același timp lucrând și îmbunătățindu-și propria activitate” [90, p. 28]. Aceste „cinci dimensiuni ale gândirii oferă o viziune amplă asupra creativității, prin aplicarea și raportarea la activități creative din lumea reală” [90, p. 22]. De asemeni, fiecare trăsătură evidențiată, considerată criteriu general și echivalentă cu variabilele cercetării (*curios, tenace și disciplinat, colaborativ și original*), a fost operaționalizată la nivel de *indicatori*, proiectând descriptori pentru fiecare indicator pe nivelele *minim, mediu și înalt*, fapt ce a contribuit la caracterizarea elevului creativ. În continuare este prezentat modelul elevului creativ prin fiecare trăsătură evidențiată din modelul abordat, având la bază cele menționate. Creativitatea înseamnă învățare și *diversitate*, iar spectrul de diversități pentru a face elevul mai creativ și cele mai importante beneficii ale învățării prin dezvoltarea creativității sunt redată în tabelul 2.10.

Tabelul 2.10. Indicatori și descriptori ale trăsăturilor evidențiate (variabile) în caracterizarea profilului elevului creativ

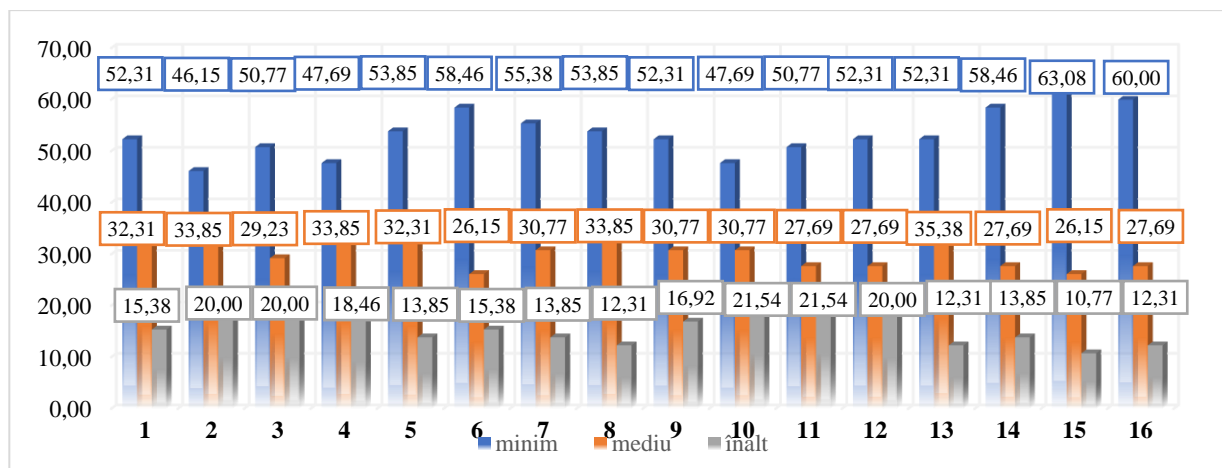
1. Elevul creativ „curios”			
indicatori	descriptori		
	minim	mediu	înalt
<ul style="list-style-type: none"> • Explorator în cunoaștere • Solicitant de informații actuale prin întrebări • Analitic riguros 	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă o dorință de a învăța despre subiecte noi, punând întrebări simple. • Adresează întrebări clare și directe, dar nu întotdeauna detaliate. • Caută informații din surse accesibile (cărți, internet), dar nu le 	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă interes constant pentru diverse subiecte, căutând activ noi informații. • Adresează întrebări mai profunde și caută explicații detaliate. • Folosește surse diverse și verifică informațiile 	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă o pasiune pentru învățare continuă, explorând subiecte complexe și interdisciplinare. • Adresează întrebări provocatoare care duc la descoperiri noi sau perspective originale. • Pune întrebări provocatoare care duc la descoperiri noi sau

și critic	verifică întotdeauna. <ul style="list-style-type: none"> • Reflectează rar asupra experiențelor de învățare sau nu le corelează cu cunoștințele anterioare. 	pentru a le valida. <ul style="list-style-type: none"> • Participă la activități de învățare, inițiind ocazional explorări independente. • Reflectează asupra experiențelor de învățare și le corelează cu cunoștințele anterioare, învățând din greșeli. 	perspective originale. <ul style="list-style-type: none"> • Inițiază și conduce proiecte de explorare, colaborând cu alții pentru a extinde cunoștințele comune. • Reflectează în mod constant asupra procesului de învățare, integrând noi cunoștințe și experiențe în gândirea critică și în luarea deciziilor.
2. Elevul creativ „tenace și disciplinat”			
<ul style="list-style-type: none"> • Perseverent în efort • Conștiincios în învățare • Încrezător în realizarea obiectivelor • Meticulos în cercetare 	<ul style="list-style-type: none"> • Se străduiește să finalizeze sarcinile, dar renunță ușor în fața dificultăților. • Reține informații de bază, dar nu le aplică în contexte practice. • Se confruntă adesea cu lipsa de încredere în propriile abilități. • Realizează cercetări de bază, dar poate omite informații importante. 	<ul style="list-style-type: none"> • Continuă să depună eforturi în fața obstacolelor, dar uneori se simte frustrat. • Folosește strategii de învățare, dar mai poate necesita ajustări. • Demonstrează o anumită încredere în abilitățile proprii, dar încă se îndoiește în fața provocărilor. • Caută surse de informații credibile, dar nu le analizează întotdeauna în detaliu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Demonstrează o determinare puternică în atingerea obiectivelor, chiar și în fața dificultăților mari. • Folosește cunoștințele dobândite în mod creativ și eficient în diverse contexte. • Manifestă o încredere puternică în abilitățile proprii și în capacitatea de a depăși provocările. • Analizează și compară surse multiple, asigurându-se de veridicitatea informațiilor.
3. Elevul creativ „colaborativ”			
<ul style="list-style-type: none"> • Deschis la interacțiuni cu persoane necunoscute • Eficient în echipă • Contributor la concluziile grupului • Flexibil în negocieri de semnificații 	<ul style="list-style-type: none"> • Participă la discuții, dar nu inițiază conversații și își păstrează distanța. • Se confruntă cu probleme de cooperare și nu se adaptează bine la dinamicile de grup. • Nu analizează în profunzime informațiile prezentate, ceea ce duce la o contribuție limitată. • Se opune schimbărilor în discuții și preferă să rămână la poziția inițială. 	<ul style="list-style-type: none"> • Îi place să participe la conversații și poate să își exprime opinia, dar poate evita subiecte mai profunde. • Se adaptează bine la diferite roluri în echipă, demonstrând flexibilitate în abordare. • Lucrează bine cu colegii pentru a ajunge la concluzii comune, dar nu este întotdeauna inițiator. • Se adaptează la unele schimbări în cadrul negocierilor, dar poate fi reticent în fața provocărilor majore. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inițiază conversații și construiește relații cu ușurință, manifestând interes față de ceilalți. • Ia inițiativa în coordonarea și motivarea echipei, influențând pozitiv rezultatele colective. • Evaluează informațiile din diverse unghiuri și sintetizează idei complexe pentru a ajuta grupul. • Demonstrează o capacitate remarcabilă de a se adapta rapid la schimbări și de a aborda discuțiile din perspective diferite.
4. Elevul creativ „original”			
<ul style="list-style-type: none"> • Generator de idei 	<ul style="list-style-type: none"> • Propune soluții comune sau deja utilizate, fără a 	<ul style="list-style-type: none"> • Oferă unele soluții inovatoare, dar poate 	<ul style="list-style-type: none"> • Propune soluții neconvenționale care

<ul style="list-style-type: none"> • Vizionar în proiectarea răspunsurilor • Facilitator de conexiuni • Inovativ prin depășirea limitelor 	<p>explora alternative.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Se concentrează pe soluții imediate și nu gândește pe termen lung. • Are un rol pasiv în grup, așteaptă ca alții să inițieze colaborări sau conexiuni. • Preferă să rămână în zona de confort și evită schimbările sau inovațiile. 	<p>ezita să le împărtășească în fața grupului.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gândește la câteva soluții pe termen lung, dar nu le detaliază pe deplin. • Ajută la crearea unor legături între colegi, dar nu este întotdeauna proactiv. • Este deschis la idei noi și experimentare, dar poate ezita să își asume riscuri. 	<p>provoacă gândirea tradițională și inspiră acțiuni.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gândește strategic și vizionar, anticipând nevoile și provocările viitoare. • Este un catalizator pentru inițiative de colaborare, inspirând pe alții să colaboreze. • Inspiră și motivează pe ceilalți să depășească propriile limite, contribuind la dezvoltarea unei culturi inovatoare.
--	---	--	---

O etapă esențială în cadrul cercetării a constituit evaluarea Profilului elevului creativ printr-**un demers de pretestare**, întrucât acesta oferă un tablou inițial al nivelului de manifestare a trăsăturilor definiției privind stimularea motivației elevilor din ciclul primar pentru activități creative. Etapa de pretestare are *rolul de diagnostic pedagogic*, prin care se stabilesc punctele de plecare în investigarea și măsurarea nivelurilor comportamentelor creative, corespunzătoare indicatorilor creativității: *fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme*. Pentru a tranzita spre partea experimentală a cercetării, evaluarea se realizează în baza unei **fișe de observare**, care include ansamblul de indicatori și descriptori construiți ca variabile de analiză, fiecare dintre aceștia vizând aspecte esențiale ale profilului elevului creativ, de la curiozitate și originalitate, până la capacitatea de colaborare și perseverența în activitatea școlară. În acest fel, pretestarea a devenit fundamentul teoretic al designului experimental, care a permis analiza comparativă între nivelul inițial și cel obținut după aplicarea strategiilor educaționale.

Pe baza datelor din Tabelul 2.10, „Indicatori și descriptori ai trăsăturilor evidențiate (variabile) în caracterizarea profilului elevului creativ” și a procentajelor obținute de elevi, subiecți ai grupurilor experimental și de control, sunt constatate rezultate semnificative privind inițierea cercetării experimentale. Analiza rezultatelor înregistrate de elevii din grupul experimental de cercetare la etapa de constatare a evidențiat valori scăzute pentru toate variabilele stabilite prin indicatorii supuși măsurărilor. Indicatorul *elevului creativ curios - „explorator în cunoaștere”* - prezintă un rezultat de 52,31% dintre elevi, care se află la nivelul *minim*, indicând o implicare scăzută în procesul de învățare activă, cu un interes limitat pentru cunoaștere și o tendință de a pune întrebări simple, fără a verifica sursele sau a reflecta asupra feedback-ului. În schimb, doar 15,38% la acest indicator dintre elevi au înregistrat un scor *înalt*, ceea ce sugerează un număr mic de elevi care manifestă o dorință activă de a învăța și de a explora subiecte complexe, adresând întrebări provocatoare și gândind critic.

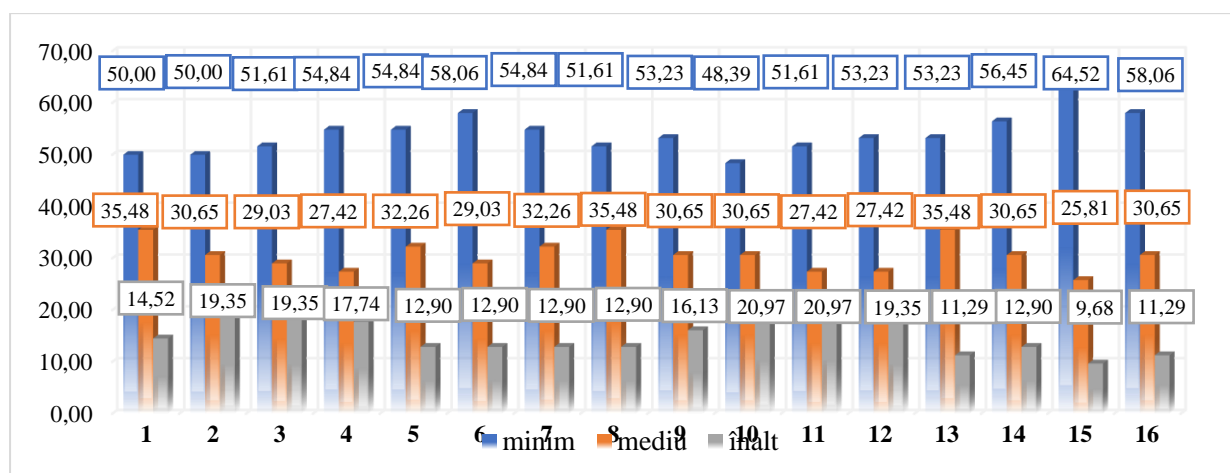
1. Explorator în cunoaștere	9. Deschis la interacțiuni cu persoane necunoscute
2. Solicitant de informații actuale prin întrebări	10. Eficient în echipă
3. Analitic riguros și critic	11. Contribuitor la concluziile grupului
4. Reflexiv la feedback	12. Flexibil în negocieri de semnificații
5. Perseverent în efort	13. Generator de idei originale
6. Conștiincios în învățare	14. Vizionar în proiectarea răspunsurilor
7. Încercător în realizarea obiect.	15. Facilitator de asocieri spontane
8. Meticulos în cercetare	16. Inovativ prin depășirea limitelor de originalitate

Figura 2.4. Niveluri de dezvoltare ale valorilor elevului creativ din învățământul primar

(GE, constatare)

Cel mai scăzut rezultat este înregistrat de elevi la indicatorul „*Facilitator de asocieri spontane/ de conexiuni*”, variabila ce caracterizează nivelul de *originalitate* ale elevilor, cu un procent de 63,08% dintre elevi ce se află la nivelul *minim*, sugerând o lipsă de inițiativă în a construi relații și a contribui la colaborări fructuoase. Reflectând o dificultate în a adresa dinamici de grup și în a construi legături între colegi. Doar 10,77% dintre elevi se află la nivelul *înalt*, ceea ce indică un procent mic de elevi care manifestă abilități remarcabile de a facilita conexiuni și de a motiva grupurile să colaboreze eficient. Aceste extreme sugerează o diferențiere semnificativă între elevii care sunt mai pasivi și cei care sunt activi în stimularea și facilitarea colaborării.

Comparând același indicator ce caracterizează *elevul curios* din grupul de control („*explorator în cunoaștere*”) cu rezultatele grupului experimental, constatăm date apropiate, unde 50% dintre elevii din grupul de control se află la nivelul *minim*, indicând o abordare mai puțin creativă a procesului de învățare, similar cu grupul experimental. În același timp, doar 14,52% dintre elevi au un scor *înalt*, ceea ce sugerează că doar o mică parte dintre aceștia sunt cu adevărat implicați în explorarea activă a cunoștințelor în devenirea sa ca elev creativ. Comparativ, elevii grupului experimental au avut o proporție mai mare la acest nivel, ceea ce poate indica o implicare mai activă în procesul educațional.

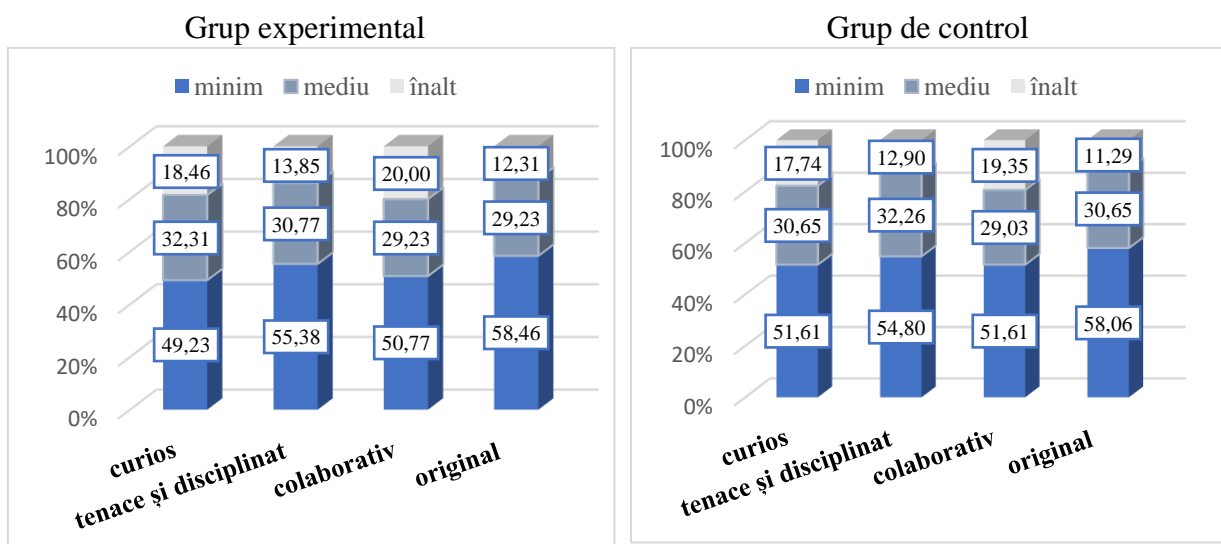

1. Explorator în cunoaștere	9. Deschis la interacțiuni cu persoane necunoscute
2. Solicitant de informații actuale prin întrebări	10. Eficient în echipă
3. Analitic riguros și critic	11. Contribuitor la concluziile grupului
4. Reflexiv la feedback	12. Flexibil în negocieri de semnificații
5. Perseverent în efort	13. Generator de idei originale
6. Conștiincios în învățare	14. Vizionar în proiectarea răspunsurilor
7. Încercător în realizarea obiect.	15. Facilitator de asocieri spontane
8. Meticulos în cercetare	16. Inovativ prin depășirea limitelor de originalitate

Figura 2.5. Niveluri de dezvoltare ale valorilor elevului creativ din învățământul primar (GC, constatare)

Nivelul minim care indică procentajul de 64,52% dintre elevii grupului de control, la fel ca cea mai scăzută valoare procentuală este la variabila „Facilitator de asocieri spontane”, un procent semnificativ mai mare comparativ cu grupul experimental (63,08%), care remarcă o lipsă de inițiativă în a crea legături și a facilita colaborarea. Acești elevi se arată mai puțin proactivi în interacțiunile lor și în crearea unui mediu colaborativ. În schimb, doar 9,68% dintre elevi se află la nivelul *înalt*, ceea ce reflectă un procent scăzut de elevi capabili să stimuleze și să sprijine conexiunile între colegi, la fel ca și în grupul experimental.

Pentru măsurarea nivelurilor de creativitate a elevilor în baza caracteristicilor stabilite în profilul elevului creativ (*curios, tenace și disciplinat, colaborativ și imaginativ*) a fost efectuat calculul statistic din aplicarea formulei mediei aritmetice. Estimarea valorilor „medii” pentru fiecare criteriu a presupus adunarea valorilor de la cei patru indicatori pentru fiecare variabilă și împărțirea sumei totale la același număr de indicatori. Estimarea valorilor medii ale caracteristicilor profilului elevului creativ a urmat modelul aplicării formulei mediei simple: $M = a_1 + a_2 + a_3 + a_4 / 4$, unde M este valoarea mediei, iar a_1, a_2 etc sunt valorile indicatorilor supuși măsurării. Din măsurările efectuate asupra fiecărei variabile a fost efectuat calculul mediei generale: $M = M_1 + M_2 + M_3 + M_4 / 4$, pentru a obține rezultatul mediei aritmetice a celor 4 variabile, fiecare având câte 4 indicatori. Comparând datele din grupul experimental și grupul de control la etapa de constatare, se observă câteva diferențe semnificative, în special în variabilele „*curios*” și „*original*”.

Figura 2.6. Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor elevului creativ din învățământul primar (constatare, GE-GC)

Pentru indicatorul *curiozitate*, subiecții din grupul experimental au înregistrat o medie de 49,23 % la nivelul *minim*, în timp ce grupul de control, la fel, un procent foarte apropiat, de 51,61 %, indicând o tendință similară de implicare scăzută la acest nivel. Totuși, în grupul experimental, 18,46 % din subiecți sunt la nivelul *înalt*, comparativ cu 17,74% în grupul de control, ceea ce denotă o ușoară diferență în ceea ce privește elevii care manifestă un interes puternic pentru învățare și explorare activă. La variabila *originalitate*, ambele grupuri au o distribuție similară la nivelurile *minim* și *înalt*, dar cu diferențe mici. Grupul experimental prezintă 58,46 % elevi la *minim*, grupul de control are 58,06 %. La nivelul *înalt*, grupul experimental are 13,21 % față de 11,29% în grupul de control, indică o ușoară diferență în proporțiile elevilor capabili să propună idei inovatoare. În concluzie putem preciza că ambele grupuri au o tendință similară de dezvoltare a valorilor elevilor din învățământul primar, fapt care demonstrează validitatea selectării grupurilor în eșantionul experimental după criteriul omogenității.

Abordat drept „referențial care orientează, dar nu limitează, permițând elevului o dezvoltare diferită, în ritm propriu, iar profesorului și școlii alegeri prin care să transpună profilul în practica educațională, în acord cu nevoile, interesele, potențialul și opțiunile elevilor” [244], parcursul metodologic al dezvoltării creativității elevului din învățământul primar prin strategii educaționale va fi fundamentat pe *principiile* care au stat la baza profilului de formare al absolventului din învățământul preuniversitar. Adresabilitatea profilului de formare al absolventului menționat în documentul în cauză, a contribuit la proiectarea activităților de învățare privind dezvoltarea „atributului creativ” al elevului, utilizarea resurselor de învățare și crearea de contexte educaționale în afara activității școlare, stimulate de aplicarea strategiilor educaționale în dezvoltarea creativității.

2.4. Concluzii la capitolul 2

În acest capitol al lucrării a fost realizată fundamentarea conceptuală și metodologică a dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, prin analiza aprofundată a conceptului de strategie educațională și delimitarea acestuia în raport cu strategiile didactice și tehnologiile educaționale. A fost evidențiat caracterul integrator, dinamic și reglativ al strategiilor educaționale, acestea fiind abordate ca structuri complexe de organizare a experiențelor de învățare, în măsură să asigure coerența dintre finalitățile educaționale și acțiunea pedagogică concretă. În procesul de conceptualizare, strategiile educaționale au fost definite, ca *mecanisme de orientare și susținere a dezvoltării personalității creative a elevului prin corelarea exigențelor educaționale actuale cu potențialul individual al elevului, în vederea dezvoltării performanțelor creative caracterizate prin eficiență, utilitate, noutate și originalitate*. Această definiție a permis delimitarea rolului strategiilor educaționale în structurarea demersului pedagogic orientat spre valorificarea creativității ca dimensiune fundamentală în procesul de dezvoltare a personalității elevului din învățământul primar.

A fost fundamentată clasificarea strategiilor educaționale pe continuum-ul dirijare – semidirijare – nondirijare, evidențiindu-se logica ascendentă a autonomiei elevului și descendentă a intervenției cadrului didactic. Această abordare a condus la delimitarea *strategiilor educaționale directive, semidirective și nondirective*, precum și la operaționalizarea acestora în *strategii specifice dezvoltării creativității, precum explorarea intuitivă, elaborarea de soluții originale, conexiunile analogice, transferul asociativ și comparația contextuală*.

A fost elaborat *sistemul principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității*, structurat pe trei niveluri corelate: *orientarea dirijată, ghidarea flexibilă și autonomia, care reflectă progresiv relația dintre cunoaștere, comunicare și creativitate în procesul educațional*. Aceste principii au fost particularizate operațional și corelate cu strategiile educaționale, configurând un cadru coerent de intervenție pedagogică, capabil să susțină dezvoltarea creativității în mod sistematic și progresiv.

Rezultatele obținute în acest capitol au evidențiat faptul că strategiile educaționale, integrate într-un sistem de principii pedagogice și adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, constituie instrumente esențiale în stimularea creativității, prin crearea unor contexte de învățare deschise, flexibile și formative. În acest cadru, rolul cadrului didactic a fost reconceptualizat ca facilitator al învățării, orientat spre echilibrarea dirijării cu autonomia elevului, în vederea formării capacității acestuia de a genera răspunsuri originale, de a manifesta flexibilitate în gândire și de a identifica și rezolva probleme în mod creativ.

Aceste rezultate au constituit baza pentru etapa următoare a cercetării, în cadrul căreia, în capitolul 3, urmează a fi realizată operaționalizarea strategiilor educaționale în contexte educaționale concrete și validarea experimentală a eficienței acestora în dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar.

Capitolul 3. TESTAREA EXPERIMENTALĂ A PROGRAMULUI DE DEZVOLTARE A CREATIVITĂȚII ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR PRIN STRATEGII EDUCAȚIONALE AXATE PE ACTIVITĂȚI AUTONOME DE ÎNVĂȚARE

3.1. Designul cercetării experimentale privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar

Cercetarea experimentală privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar a fost proiectată în perspectiva valorificării strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare, orientate spre stimularea manifestării potențialului creativ al elevilor în contexte variate de instruire. Structurarea demersului experimental derivă din necesitatea configurării contextului pedagogic, care să asigure trecerea de la învățarea predominant reproductivă la experiențe de învățare centrate pe explorare activă și interes pentru cunoaștere, mobilizare și cooperare creativă, generare de idei inovatoare și originale.

Valorificarea creativității în mediul școlar contribuie la formarea unor elevi în măsură să investigheze, să formuleze întrebări, să stabilească relații între cunoștințe și să elaboreze soluții originale în contexte educaționale variate. Din această perspectivă, cercetarea experimentală urmărește evidențierea eficienței contextelor pedagogice orientate spre implicarea autonomă a elevului în activitatea de învățare, prin stimularea exprimării personale, a flexibilității în gândire și a capacității de elaborare independentă a răspunsurilor și produselor educaționale.

Designul experimental a fost structurat prin raportare la obiectivele cercetării și la necesitatea evidențierii dinamicii dezvoltării creativității elevilor din grupul experimental în comparație cu grupul de control în cadrul etapelor de constatare, formare și de control, urmărind eficiența strategiilor educaționale axate pe activități autonome. Din perspectiva temporalității, designul este unul longitudinal, urmează o succesiune de etape corelate și răspunde imperativului de a genera date empirice cu un înalt grad de validitate și replicabilitate. Demersul urmărește să evidențieze faptul că implicarea graduală a elevului în activități autonome de învățare favorizează dezvoltarea creativității ca dimensiune formativă a personalității școlare, exprimată prin explorare activă, inițiativă, cooperare și elaborarea independentă a soluțiilor în contexte variate de învățare.

Prin structura proiectată designul cercetării experimentale asigură coerența dintre fundamentele teoretice ale dezvoltării creativității, cadrul metodologic al strategiilor educaționale și dimensiunea aplicativă a activităților autonome de învățare, orientând întregul demers spre

validarea eficienței intervenției pedagogice în formarea profilului elevului creativ din învățământul primar.

Scopul cercetării experimentale rezidă în testarea experimentală a programului elaborat pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale bazat pe activități autonome de învățare, în vederea optimizării potențialului creativ al elevilor din învățământul primar.

Obiectivele cercetării experimentale:

- determinarea nivelului inițial al dezvoltării creativității elevilor din grupul experimental și grupul de control prin raportare la indicatorii stabiliți și a profilului elevului creativ;
- analiza perspectivelor cadrelor didactice privind valorificarea strategiilor educaționale în dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar;
- valorificarea strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare prin implicarea graduală în situații de învățare cu nivel diferit de dirijare pedagogică;
- validarea experimentală a rezultatelor cercetării prin interpretarea comparativă a datelor obținute în cadrul etapelor experimentale.

Demersul investigativ pornește de la premisa că programul de intervenție pedagogică, bazat pe valorificarea strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare, exercită o influență pozitivă asupra dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar.

Ipoteză generală, prin care se anticipează, că dacă în învățământul primar vor fi valorificate sistematic strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, organizate gradual în funcție de nivelul de dirijare pedagogică și orientate spre implicarea activă a elevului în explorarea, elaborarea și valorificarea independentă a soluțiilor, atunci se va înregistra o optimizare semnificativă a nivelului de dezvoltare a creativității, reflectată prin:

1) creșterea indicatorilor creativității, exprimați prin *fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate față de probleme*;

2) configurarea profilului elevului creativ *curios, tenace și disciplinat, colaborativ și original*, caracterizat prin explorare activă și interes pentru cunoaștere, mobilizare și perseverență în activitatea de învățare, cooperare și elaborare comună a ideilor, precum și prin originalitate și generare de soluții noi.

Identificarea variabilelor cercetării s-a efectuat în baza literaturii de domeniu și realizarea sintezelor privind soluționarea problemei cercetării, având ca scop dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale. În acest context, „particularitățile de vârstă favorizează o receptivitate crescută față de stimulii cognitivi și afectivi, ceea ce permite participarea activă a elevilor în activități autonome de învățare flexibile, este vârsta, când anumite

însușiri psihice pot fi valorificate cu eficiență maximă și orientate spre dezvoltarea dimensiunilor de personalitate corespunzătoare lor, activizând potențialul creativ, evidențiind puterea de creație, ca factor intern, consideră D. Patrașcu [127, p. 22]. Cercetarea este structurată pe analiza interdependenței dintre factorii de instruire și indicii de performanță creativă, fiind operaționalizate următoarele *variabile*:

- *independentă* prin sistemul de strategii educaționale axate pe activități autonome, definit prin gradarea nivelurilor de ghidare pedagogică;
- *dependentă*: nivelul de dezvoltare a creativității, evaluat prin indicatorii fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate față de probleme.

Sistemul metodologic al prezentei cercetări este configurat ca un ansamblu coerent de *metode și instrumente de cercetare*, prezentat în Tabelul 3.1.

Tabelul 3.1. Sistemul metodologic al cercetării experimentale

Etapele experimentului pedagogic	Grupurile de cercetare	Metode și instrumente de cercetare	Variabile măsurate
Preconstatare	GE (65)+ GC (62)	Observarea (<i>trăsăturilor personalității elevului creativ</i>)	<i>curios, tenace și disciplinat, colaborativ și original</i>
Constatare	GE (65)+ GC(62)	Proba de evaluare (a performanțelor creative)	1. Fluiditate
		Observarea (interesului pentru cunoaștere / motivația)	2. Flexibilitate
Control	GE (65)+ GC(62)	Proba de evaluare (a performanțelor creative)	3. Originalitate
		Observarea (<i>trăsăturilor personalității elevului creativ</i>)	4. Elaborare
			5. Sensibilitate față de probleme
			<i>curios, tenace și disciplinat, colaborativ și original</i>

Eșantionul cercetării a fost format din 127 de elevi, repartizați în două grupuri de cercetare. Grupul experimental e constituit din 65 de elevi din cadrul Școlii Gimnaziale „Iordache Cantacuzino” din municipiul Pașcani, completat din 3 clase de elevi. Grupul de control a fost alcătuit din 62 de elevi din Liceul Tehnologic Economic „Nicolae Iorga”, din Pașcani, județul Iași, România, constituit din 2 clase de elevi. Cercetarea experimentală s-a desfășurat, începând în anul 2020-2021. Pentru validarea rezultatelor experimentale au fost realizate activități ale programului cu următoarea serie de elevi. În anul 2025-2026 au fost propuse repetat probe de evaluare pentru măsurarea variabilelor *fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme* a comportamentului creativ al elevilor din clasa a III-a și comparate cu rezultatele din clasa III-a din anul 2020-2021. La etapa preexperimentală au fost chestionate 53 de cadre didactice, participante la Cursul de formare prin Casa Corpului Didactic „Spiru Haret” Iași (CCD) „Creativitatea - o necesitate în școală și în activitățile non-formale”, în calitate de formator fiind subsemnata, autoarea tezei, privind metodele și tehnicile utilizate în strategiile aplicate în clasa de elevi pentru dezvoltarea creativității (Anexa 2).

Tabelul 3.2. Organizarea eșantionului general al cercetării

grupurile de cercetare	caracteristici			
	<i>categorie</i>	<i>număr</i>	<i>clasa</i>	<i>școala</i>
grup experimental	elevi	20	III-IV -A	Școala Gimnazială „Iordache Cantacuzino”, municipiul Pașcani
		27	III-IV -B	
		18	III-IV -C	
grup de control	elevi	32	III-IV -A	Liceul Tehnologic Economic „Nicolae Iorga”, municipiul Pașcani
		30	III-IV -B	
grup complementar	cadre didactice	53		Județul Iași
Totalul subiecților cercetării: 180				

Cercetarea s-a derulat secvențial, respectând rigorile unui experiment pedagogic de tip formativ, structurat pentru a asigura controlul variabilelor și relevanța datelor colectate prin analiza comparativă.

3.2. Valorile constatative ale dezvoltării creativității elevilor

În etapa preexperimentală, pentru determinarea nivelului creativității elevilor din învățământul primar au fost elaborate 5 probe de evaluare, câte una pentru fiecare variabilă, prezentate mai jos în tabelele ce urmează. Evaluarea nivelului creativității elevilor a fost realizată în condiții menite să evite apariția blocajelor creative, prin acordarea unui timp flexibil, orientat spre explorarea, transformarea și dezvoltarea ideilor. În acest mod, nu s-a impus o limitare rigidă a timpului, pentru a permite generarea unui număr cât mai mare de idei și, implicit, stimularea și valorificarea potențialului creativ al elevilor.

Organizarea cercetării evidențiază corelarea etapelor experimentului pedagogic cu metodele și instrumentele de investigare utilizate pentru evaluarea dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar. În cadrul etapelor experimentale au fost valorificate metode de observare și probe de evaluare a performanțelor creative, orientate spre analiza trăsăturilor personalității elevului creativ și a indicatorilor specifici creativității: fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate față de probleme (Tabelul 3.3).

Tabelul 3.3. Probele de evaluare stabilite pentru măsurarea nivelului creativității elevilor antrenați în cercetare

Variabila creativității	Proba de evaluare
1. Fluența (fluiditatea): capacitatea de a produce cu ușurință și rapiditate idei, asociații, cuvinte, propoziții și este apreciată după numărul total de răspunsuri.	<p>1. Scrie cât mai multe cuvinte care încep cu litera „m”.</p> <p>2. Amestecă litere din cuvinte pentru a forma altele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mare - sare - dar <p>3. Găsește cât mai multe cuvinte ce se pot forma cu ajutorul următoarelor litere:</p> <p>- a, t, s, f, h, o, i, v, m, r, e.</p>

<p>2. Flexibilitatea: capacitatea de a modifica și de a schimba mersul gândirii, când situația cere acest lucru, de a căuta și găsi soluții de rezolvare a problemelor cât mai variate, de a efectua transferuri de cunoștințe, de a renunța la modalitățile vechi de soluționare și de a accepta altele noi, fiind evaluată după numărul de întrebunișuri neobișnuite.</p>	<p>1. Găsește cât mai multe întrebunișuri pentru cuvintele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - floare - hârtie - culoare - copac <p>2. Găsește alte cuvinte ascunse în următoarele cuvinte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - farmacie - ananas - copilărie
<p>3. Originalitatea: capacitatea de a elabora idei noi, de a găsi soluții ingenioase, neobișnuite. Se consideră că sunt originale ideile sau soluțiile ieșite din comun, evaluată după criteriul rarității statistice a acestor idei sau soluții.</p>	<p>Observă cu atenție un obiect și oferă răspunsuri la următoarele întrebări:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. “Ce vezi?” ... “Văd ....” 2. “Ce crezi despre asta?” ... “Cred că ...” 3. “Ce te face să te întreb?” ... “Mă întreb dacă ...”
<p>4. Elaborarea: capacitatea de a planifica o activitate luând în considerație cât mai multe detalii, de a anticipa rezultatul final, de a dezvolta un principiu, fiind evaluată după numărul de detalii din răspunsurile date.</p>	<p>Ce îți vine în minte când auzi cuvântul TOAMNA.</p> <div style="text-align: center;"> <p>TOAMNA</p> </div> <p>Găsește cuvântul pe care îl are colegul tău folosindu-te de explicațiile acestuia (copilul nu are voie să folosească cuvântul scris, dar poate preciza însușirile acestuia).</p>
<p>5. Sensibilitatea față de probleme: capacitatea de a observa cu ușurință aspecte sau fenomene noi, acolo unde majoritatea nu le vede, evaluată după rapiditatea de a descoperi erori, inadvertențe, contradicții.</p>	<p>1. Descoperă greșelile din propoziție: mama fac placinti buni.</p> <p>2. Alegeți alimentele potrivite pentru a avea o sănătate bună din șirul următor: morcov, trestie, maioneză, conopidă, rădăcină de hrean, vopsea roșie pentru ouă, cactus, pătrunjel, făină de cocos, var alb.</p>

Măsurarea nivelului creativității elevilor în baza probei de evaluare, alcătuită din cinci exerciții (Tabelul 3.4) s-a realizat pe un interval de la scăzut la înalt, variabila de măsurare dintre scăzut și înalt, nivelul mediu reprezentând treapta intermediară. Evaluarea a fost raportată la în raport cu criteriile stabilite pentru aprecierea creativității elevilor de vârstă școlară mică, prin evaluarea dimensiunilor stabilite: flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme.

Tabelul 3.4. Grila de apreciere a nivelului de creativitate al elevilor în baza probelor de evaluare

Variabile	Metoda de cercetare	Caracteristici de evaluare a nivelului creativității	scăzut	mediu	înalt
			punctaj atribuit pentru fiecare nivel		
Fluența	Proba 1	numărul total de răspunsuri	6	12	18
Flexibilitatea	Proba 2	numărul de întrebunișuri neobișnuite	7	14	21
Originalitatea	Proba 3	rarity statistice ideilor sau soluțiilor	3	6	9
Elaborarea	Proba 4	numărul de detalii din răspunsurile date	2	4	6
Sensibilitatea față de probleme	Proba 5	rapiditatea de a descoperi erori, inadvertențe, contradicții	2	4	6

Pentru fiecare dimensiune a gândirii creative a fost stabilit un punctaj specific, fundamentat pe caracteristicile operaționalizate ale variabilelor evaluate. Acordarea punctajului

s-a realizat diferențiat, în funcție de nivelul de manifestare a indicatorilor corespunzători fiecărei dimensiuni (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme), asigurând astfel o apreciere nuanțată a performanțelor elevilor. Baremul determinat pentru nivelul general al creativității elevilor este prezentat în tabelul 3.5.

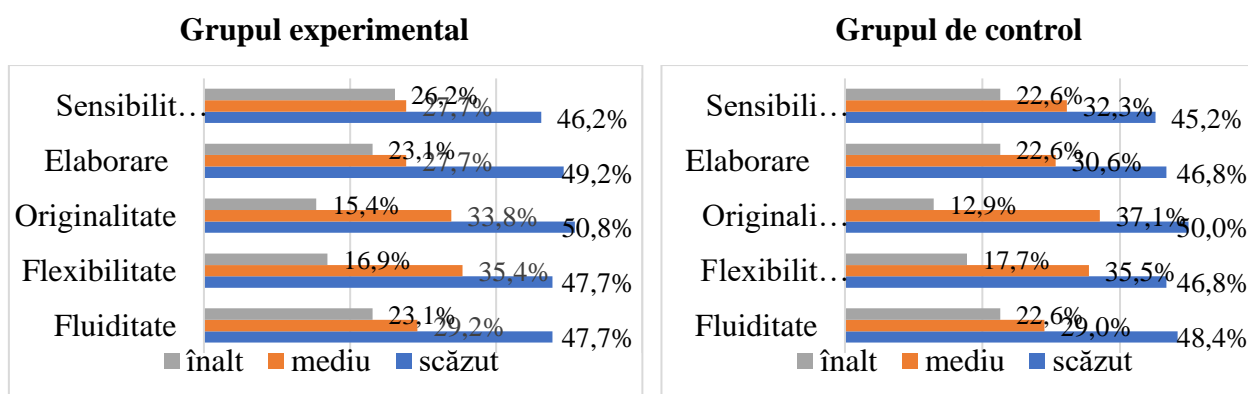
Tabelul 3.5. Baremul de măsurare al nivelului general al creativității elevilor

Punctajul acumulat la efectuarea probelor de evaluare	0-20	21-40	41-60
Nivelul obținut	<i>scăzut</i>	<i>mediu</i>	<i>înalt</i>

Baremul de evaluare, construit pe baza acestor criterii, a permis determinarea nivelului general al creativității elevilor prin agregarea scorurilor obținute la fiecare exercițiu. În acest mod, rezultatele reflectă atât performanța globală, cât și profilul specific al creativității fiecărui elev, oferind repere relevante pentru interpretarea datelor și pentru orientarea ulterioară a intervențiilor educaționale.

Din datele prezentate în Figura 3.1. constatăm, că aproape jumătate dintre elevi (47,7%) au un nivel scăzut de fluiditate, ceea ce sugerează că majoritatea întâmpină dificultăți în a genera idei sau soluții rapid. Doar o mică parte (23,1%) demonstrează un nivel înalt de fluiditate, ceea ce poate indica o nevoie de sprijin suplimentar în dezvoltarea abilităților de gândire rapidă. Similar cu fluiditatea, 47,7% din elevi au o flexibilitate scăzută, ceea ce înseamnă că nu reușesc să schimbe ușor perspectivele sau abordările.

Numărul mic (16,9%) al celor cu flexibilitate înaltă sugerează că majoritatea elevilor ar putea beneficia de activități care încurajează gândirea diversificată. Aproape jumătate din elevi (50,8%) au un nivel scăzut de originalitate, ceea ce indică o tendință de a folosi idei comune sau convenționale, în loc de soluții inovatoare. Aceasta ar putea sugera o nevoie de încurajare în explorarea și generarea de idei unice. Rezultatele arată că 49,2% din elevi au abilități scăzute de elaborare, ceea ce înseamnă că pot avea dificultăți în dezvoltarea și detalierea ideilor. Numărul de elevi cu abilități înalte în acest domeniu (23,1%) este de asemenea redus.

Figura 3.1. Nivelul dezvoltării creativității elevilor la etapa de constatare (probe de evaluare)

Prezentarea datelor în plan comparat face vizibilă apropierea datelor la ambele grupuri (figurile 3.1. și 3.2.) pentru variabilele *fluiditate* și *flexibilitate* la toate cele trei niveluri: câte 32

de elevi, echivalentul a câte 47,7% din elevii grupului experimental au înregistrat un nivel scăzut al nivelului de creativitate, ceea ce presupune, că observă cu anumite dificultăți aspecte sau fenomene noi, rapiditatea de a descoperi erori sau anumite inadvertențe este scăzută. Se observă anumite diferențe între grupuri la variabilele *sensibilitate la probleme* și *elaborare*, unde 26,2% și 25% din elevii grupului experimental au un nivel înalt al capacității de a produce cu ușurință și rapiditate idei, asociații, cuvinte, propoziții, de a modifica și de a schimba mersul gândirii, când situația cere acest lucru, de a căuta și găsi soluții de rezolvare a problemelor cât mai variate, de a efectua transferuri de cunoștințe, de a renunța la modalitățile vechi de soluționare și de a accepta altele noi, în comparație cu doar 46,2% înregistrat la elevii din grupul experimental, poziționați cu un nivel scăzut.

Fișa de observare Nevoia/„Trebuița de cunoaștere” ” (Anexa 4) este aplicată individual fiecărui elev și se completează de învățător prin observație. Manifestările trebuinței de cunoaștere ale elevului sunt observate în baza a 5 criterii stabilite prin următoarele constatări: timpul dedicat activității intelectuale; opțiunile elevului pentru oferirea răspunsului; dorința / nevoia elevului pentru soluționare de probleme; diversificarea răspunsului oferit de elev prin formele comunicării (emoții) la activitățile intelectuale interesante; elevul produce cu ușurință și rapiditate idei, asociații și își activează curiozitatea prin adresarea de întrebări.

Fiecare întrebare are 3 opțiuni de răspuns (a, b, c), cărora le-a fost atribuit un număr de puncte (a = 5; b = 3; c = 1). În interpretarea rezultatelor, suma punctelor acumulate de subiect se sumează și se împarte la 5. Rezultatul obținut indică *intensitatea trebuinței de cunoaștere*:

- ✓ 3,5 - 5 puncte - trebuință de cunoaștere cu intensitate mare
- ✓ 2,5 - 3,5 puncte - nivel mediu al trebuinței de cunoaștere
- ✓ 0 - 2,5 puncte - trebuință de cunoaștere cu intensitate redusă.

În cercetarea fenomenului creativității la etapa experimentală s-a realizat o corelație între *itemii fișei de observare* și elementele gândirii creative, determinate și evaluate prin intermediul *itemilor probelor de evaluare*, fiind constatată echivalența de variabile prin două instrumente diferite. Motivele de învățare se bazează pe o trebuință caracteristică fiecărei persoane - trebuința de a cunoaște, de a obține informație. *Intensitatea trebuinței de cunoaștere determină intensitatea motivației de cunoaștere și învățare*, argument invocat în selectarea instrumentului de cercetare și evaluarea rezultatelor în baza fișei de observare, descrisă ulterior.

Tabelul 3.6. Variabilele determinate pentru măsurarea nivelului creativității elevului din fișa de observație

NR	Manifestări ale trebuinței de cunoaștere	variabilele ale cercetării
----	--	----------------------------

		<i>în baza fișei de observație</i>	<i>în baza probelor de evaluare</i>	
1.	elevul se ocupă timp îndelungat (3 ore și mai mult) cu lucrul intelectual = <i>timpul dedicat activității intelectuale (3 ore și mai mult)</i>	interes cognitiv / elaborare	elaborare	Proba 4
2.	când se pune o întrebare care solicită agerime elevul preferă = <i>opțiunile elevului pentru oferirea răspunsului</i>	flexibilitate	flexibilitate	Proba 2
3.	elevul citește literatură suplimentară = <i>dorința / nevoia elevului pentru soluționare de probleme</i>	sensibilitate față de probleme	sensibilitate față de probleme	Proba 5
4.	într-o activitate interesantă, intelectuală elevul se manifestă = <i>diversificarea răspunsului oferit de elev prin formele comunicării (emoții) la activitățile intelectuale interesante</i>	originalitate	originalitate	Proba 3
5.	elevul pune învățătorului întrebări = <i>elevul produce cu ușurință și rapiditate idei, asociații, activizându-și curiozitatea prin adresarea de întrebări învățătorului</i>	fluiditate	fluență	Proba 1

Interesul cognitiv reflectă gradul de independență în realizarea sarcinilor de învățare, interesul pentru noutate, motivația spre progres, senzația permanentă a noului, captivarea pentru procesul de cunoaștere a noului. Elevii judecă asupra faptelor, caută independent răspuns la întrebările survenite, își argumentează punctul de vedere în discuțiile cu colegii, își dezvoltă calități personale precum ar fi critica, curiozitatea.

- ✓ **Fluiditatea** reflectă abilitatea de a genera un număr mare de idei formulate verbal și este măsurat prin numărul de răspunsuri, care îndeplinesc cerințele sarcinii.
- ✓ **Flexibilitatea** evaluează abilitatea de a prezenta diferite idei, de a trece de la un aspect al problemei la altul, de a folosi diverse strategii de luare a deciziei.
- ✓ **Originalitatea** caracterizează capacitatea de a prezenta idei diferite de cele evidente, binecunoscute sau banale.
- ✓ **Utilitatea** înseamnă gradul de detaliere al ideilor.

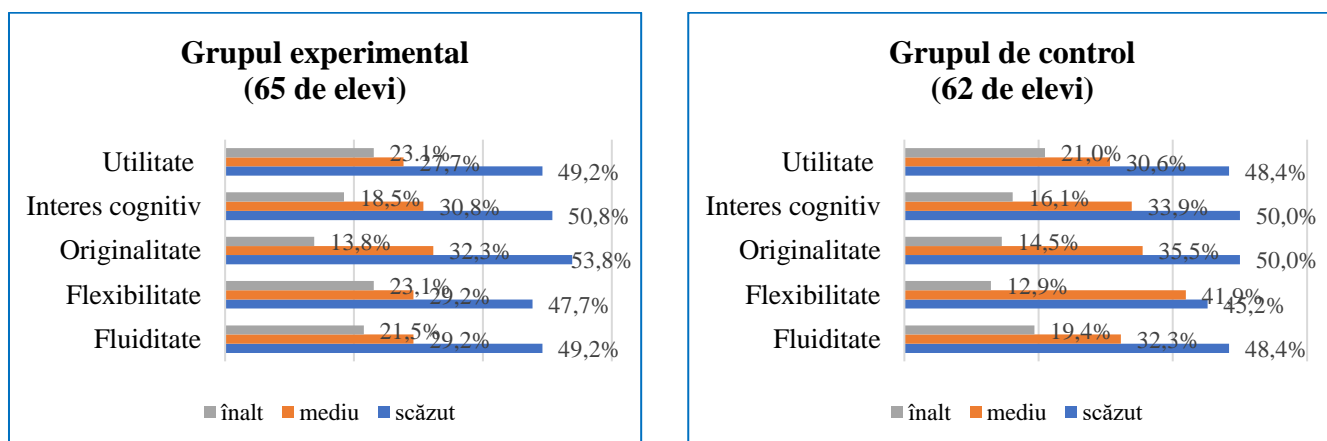
Fișele de observație au fost completate pentru fiecare elev individual de către învățătoarele claselor elevilor incluși în grupurile de cercetare. Ordinea itemilor incluși în fișa de observație a fost modificată din varianta originală elaborată de grupul de autoare coordonate de Bolboceanu A., în vederea stabilirii corespondenței cu variabilele măsurate prin intermediul probelor de evaluare: 1 – *fluiditate*; 2 – *flexibilitate*; 3 – *originalitate*; 4 – *interes cognitiv /elaborare*; 5 – *utilitate/ sensibilitate față de probleme* (Tabelul 3.6).

Tabelul 3.7. Corelația variabile-itemi ai fișei de observație privind măsurarea nivelului creativității elevilor de vârstă școlară mică

1. Fluiditate	Într-o activitate interesantă, intelectuală elevul se manifestă...
2. Flexibilitate	Când se pune o întrebare care solicită agerime elevul preferă...
3. Originalitate	Elevul pune învățătorului întrebări...
4. Interes cognitiv/ Elaborare	Elevul citește literatură suplimentară...
5. Utilitate / Sensibilitate față de probleme	Elevul se ocupă timp îndelungat cu lucrul intelectual...

Rezultatele constatate din evaluarea fișelor de observație ale elevilor incluși în eșantionul cercetării sunt prezentate în figura ce urmează.

Datele prezentate în figura 3.2 reflectă nivelul de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar, determinat prin intermediul fișelor de observație completate de cadrele didactice, în raport cu variabilele operaționalizate: fluiditate, flexibilitate, originalitate, interes cognitiv/elaborare și utilitate/sensibilitate față de probleme, fiecare dintre acestea fiind corelată cu manifestări specifice ale trebuinței de cunoaștere evidențiate comportamental în activitatea elevilor.

Figura 3.2. Nivelurile elementelor creativității evaluate la etapa de constatare (fișa de observație)

Analiza comparativă a celor două grupuri evidențiază o distribuție relativ uniformă, caracterizată prin predominanța nivelului scăzut al dezvoltării creativității. În grupul experimental, nivelul scăzut înregistrează cele mai mari ponderi la toate variabilele, cu valori de peste 47%, atingând maximum la originalitate (53,8%) și interes cognitiv (50,8%). Această situație indică faptul că majoritatea elevilor manifestă un nivel insuficient dezvoltat al creativității, reflectat prin implicare redusă în activități intelectuale de durată, dificultăți în formularea de idei și întrebări originale, precum și printr-o participare limitată la activități cognitive suplimentare. Nivelul mediu este mai evident la originalitate (32,3%) și fluiditate (29,2%), sugerând existența unor capacități de generare a ideilor și de activare a curiozității aflate în curs de formare, dar insuficient consolidate. Nivelul înalt rămâne redus, cu valori cuprinse între 13,8% și 23,1%, ceea ce confirmă caracterul incipient al dezvoltării creativității la elevii investigați.

În grupul de control se constată o tendință similară, cu predominanța nivelului scăzut, în special la interes cognitiv și originalitate (50,0%). Se remarcă o ușoară creștere a nivelului mediu la flexibilitate (41,9%) și originalitate (35,5%), ceea ce sugerează o capacitate moderată de adaptare la situații care solicită diversificarea răspunsurilor și o deschidere relativ mai mare spre variarea acestora. Cu toate acestea, nivelul înalt rămâne redus (între 12,9% și 21,0%), indicând o dezvoltare limitată a manifestărilor creative la nivel superior.

Raportate la conținutul itemilor din fișa de observație, rezultatele evidențiază faptul că interesul cognitiv/elaborarea, exprimat prin timpul dedicat activităților intelectuale, se manifestă la un nivel scăzut pentru cea mai mare parte din elevi, ceea ce indică o implicare insuficient susținută în învățare. Flexibilitatea, reflectată prin preferința pentru diversificarea răspunsurilor în situații care solicită agerime, se situează preponderent la nivel mediu, sugerând existența unor disponibilități de adaptare fără stabilitate la nivel înalt. Sensibilitatea față de probleme, evidențiată prin orientarea spre lecturi suplimentare și rezolvarea sarcinilor, indică o motivație cognitivă redusă pentru explorare. Originalitatea, asociată cu diversificarea și expresivitatea răspunsurilor în activități intelectuale, se menține la un nivel scăzut, ceea ce reflectă dificultăți în producerea de idei noi. Fluiditatea, exprimată prin capacitatea de a genera rapid idei, asociații și întrebări, se distribuie între nivelul scăzut și mediu, indicând existența unor mecanisme incipiente de activare a curiozității.

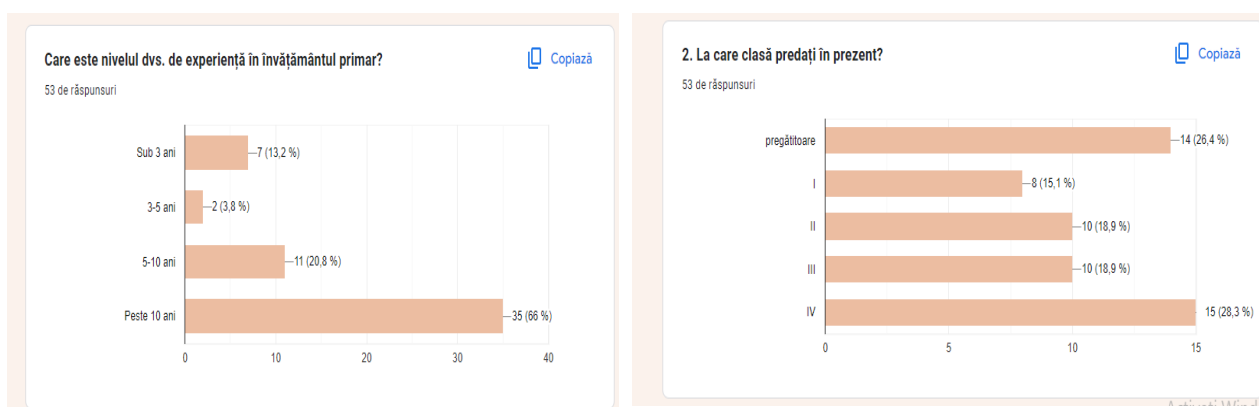
În ansamblu, rezultatele relevă un nivel predominant scăzut de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar, corelat cu o manifestare limitată a trebuinței de cunoaștere, ceea ce argumentează necesitatea unor intervenții pedagogice sistematice, orientate spre stimularea implicării cognitive, dezvoltarea capacității de generare și diversificare a ideilor și creșterea sensibilității față de probleme, în vederea optimizării nivelului de dezvoltare a creativității.

Chestionarul „Dezvoltarea creativității prin strategii educative la elevii din învățământul primar” (Anexa nr. 5) a fost completat de cadrele didactice din învățământul primar, selectate prin procedeu aleatoriu pentru participarea la sondaj. Chestionarul este structurat în vederea colectării datelor relevante privind modalitățile de valorificare a strategiilor educaționale orientate spre stimularea și dezvoltarea creativității elevilor. Instrumentul cuprinde un număr total de 9 itemi, dintre care 2 itemi vizează caracteristicile de identificare ale respondenților (date socio-demografice), iar 7 itemi sunt orientați spre conținutul investigat. Din perspectiva tipologiei itemilor, 2 sunt de tip deschis și permit formularea unor răspunsuri elaborate, iar 7 sunt itemi cu răspunsuri predefinite de tip multihotomic. Modalitatea de completare este bazată pe selectarea variantelor de răspuns prin încercuire. Accesibilitatea instrumentului și susține implicarea respondenților în procesul de colectare a datelor.

Obiectivele chestionarului vizează:

- identificarea tipurilor de activități cu valențe creative integrate în cadrul lecțiilor;
- evidențierea frecvenței utilizării activităților creative în demersul didactic;
- surprinderea modalităților de evaluare a creativității în cadrul activităților desfășurate;
- identificarea strategiilor educative apreciate de cadrele didactice ca fiind eficiente în stimularea creativității elevilor;
- explorarea modalităților de dezvoltare a creativității în contextul educației digitale.

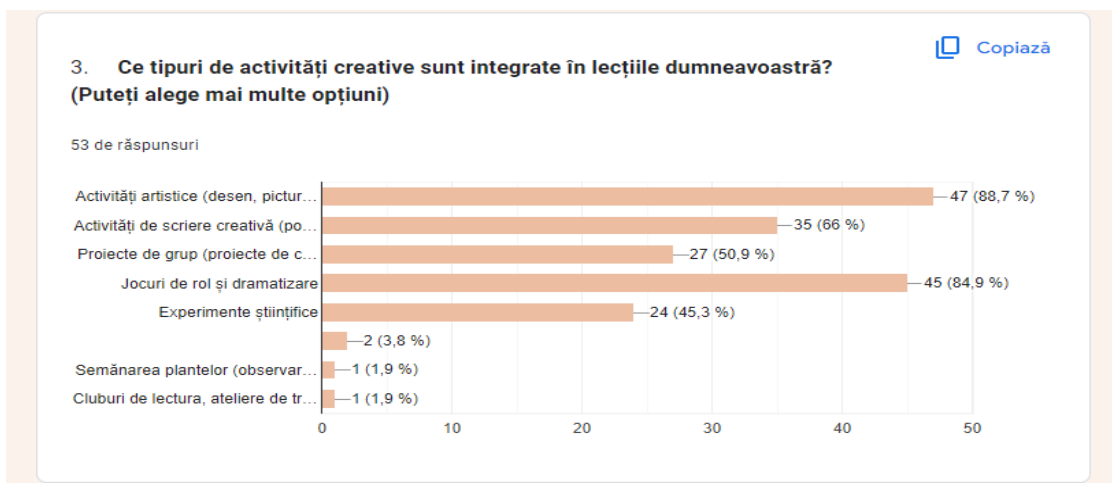
Instrumentul de colectare a datelor a fost elaborat și administrat prin intermediul platformei Google Forms, ceea ce a facilitat distribuirea și completarea în mediul online. Chestionarul a fost aplicat unui eșantion de 53 de respondenți, toți participanții finalizând integral completarea acestuia. Grupul investigat este constituit din cadre didactice din învățământul primar (Figura 3.3), selectate în baza disponibilității de participare, considerate relevante pentru furnizarea unor răspunsuri pertinente în raport cu obiectivele cercetării.

Figura 3.3. Caracteristicile cadrelor didactice chestionate

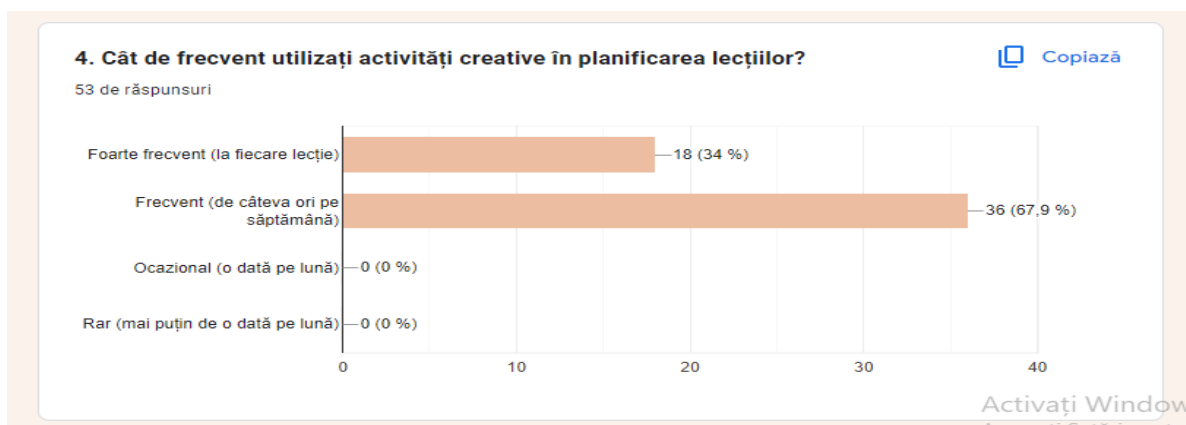
Din caracteristicile privind nivelul de experiență în învățământul primar, 66% din cadrele didactice chestionate au indicat o experiență de peste 10 ani, ceea ce evidențiază predominanța cadrelor didactice cu experiență îndelungată. Celelalte categorii sunt reprezentate în proporții mai reduse: 20,8% (5–10 ani), 13,2% (sub 3 ani) și 3,8% (3–5 ani).

Constatările care se profilează privind distribuția pe clase evidențiază clasa cu cel mai mare număr de cadre didactice (28,3%) - *clasa a IV-a*; *clasa pregătitoare* reprezintă 26,4% din totalul cadrelor didactice, indicând și aici o atenție deosebită pentru începutul ciclului primar, unde formarea competențelor de bază este esențială; *clasele a II-a și a III-a* au același procentaj de cadre didactice (18,9% fiecare), sugerând o distribuție relativ uniformă în acești ani de mijloc ai învățământului primar; *clasa I* are cel mai mic număr de cadre didactice (15,1%), ceea ce ar putea reflecta o structură de necesități diferită față de celelalte clase.

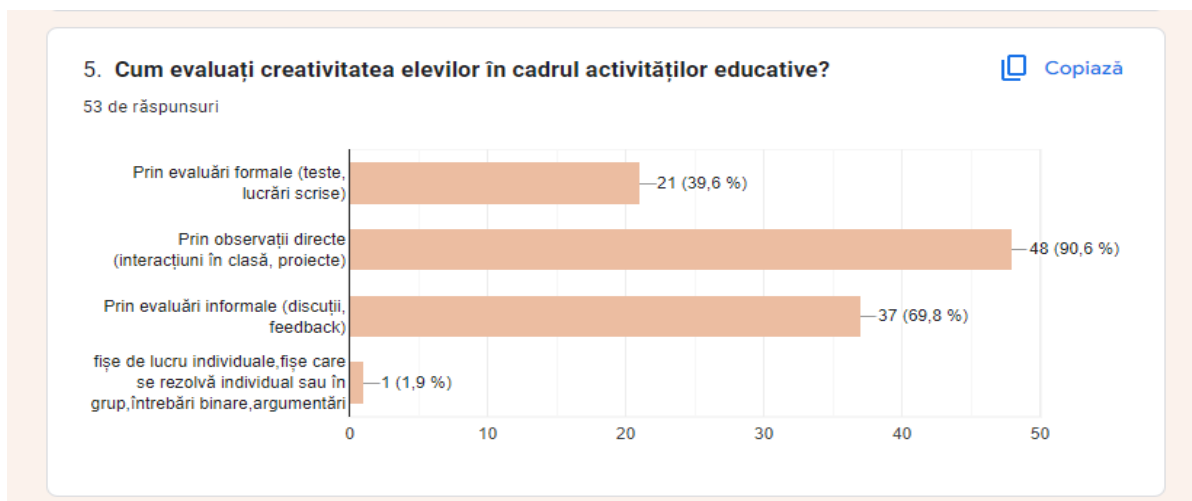
Figura 3.4. Tipuri de activități creative integrate în demersul didactic la nivel primar

La itemul privind tipurile de activități creative integrate în lecții, răspunsurile evidențiază o diversitate a practicilor didactice utilizate de cadrele didactice (Figura 3.4). Se remarcă o frecvență ridicată a activităților artistice (88,7%) și a jocurilor de rol și dramatizării (84,9%), ceea ce indică o orientare accentuată spre metode expresive și interactive. Activitățile de scriere creativă sunt, de asemenea, utilizate într-o proporție semnificativă (66%), fiind urmate de proiectele de grup (50,9%) și experimentele științifice (45,3%). Alte tipuri de activități, cum ar fi semănarea plantelor sau participarea la cluburi de lectură și ateliere tematice, sunt menționate într-o proporție redusă (sub 4%), ceea ce sugerează o utilizare mai limitată a acestora în cadrul demersului didactic.

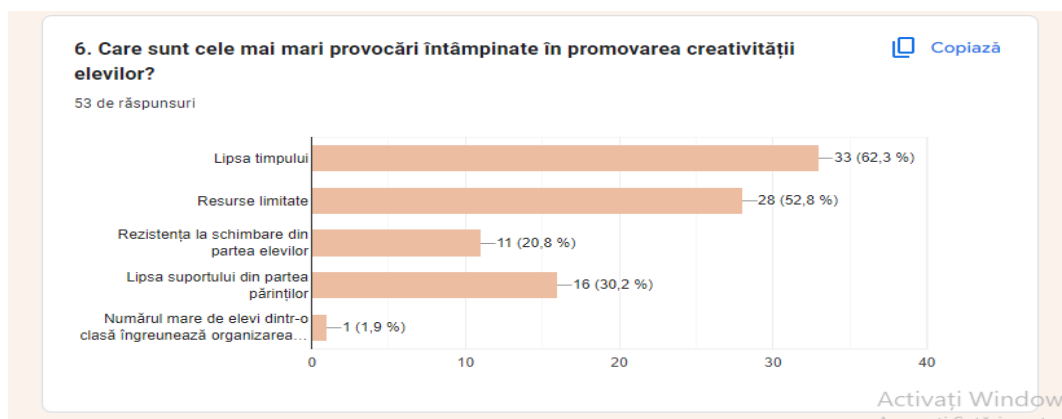
Figura 3.5. Frecvența utilizării activităților creative în planificarea lecțiilor

Răspunsurile inserate în figura 3.5. evidențiază o integrare constantă a activităților creative în demersul didactic. Majoritatea cadrelor didactice (67,9%) indică utilizarea frecventă a acestora, de câteva ori pe săptămână, iar 34% afirmă că le includ la fiecare lecție. Absența răspunsurilor pentru categoriile „ocazional” și „rar” sugerează o orientare clară spre valorificarea sistematică a activităților creative în procesul de predare-învățare.

Figura 3.6. Modalități de evaluare a creativității elevilor în cadrul activităților educative

Datele din Figura 3.6 evidențiază predominanța evaluării prin observații directe (90,6%), ceea ce indică orientarea cadrelor didactice spre aprecierea procesuală a manifestărilor creative în contexte reale de învățare. Evaluările informale, bazate pe discuții și feedback (69,8%), sunt, de asemenea, frecvent utilizate, reflectând valorizarea interacțiunii pedagogice în aprecierea creativității. Evaluările formale (teste, lucrări scrise) sunt menționate într-o proporție mai redusă (39,6%), iar utilizarea fișelor de lucru individuale sau de grup apare marginal (1,9%), sugerând o orientare limitată spre instrumente standardizate în evaluarea creativității.

Figura 3.7. Provocări în promovarea creativității elevilor

Răspunsurile analizate de la cadrele didactice participante la sondaj în ceea ce privește provocările în promovarea creativității au permis clasificarea provocărilor într-o ordine ierarhică, după cum urmează:

- *lipsa timpului* - menționată de 33 de respondenți (62,3%), este percepută drept cea mai mare provocare, cel mai probabil din faptul, că profesorii au un program foarte încărcat și nu au suficient timp pentru activități creative;

- *resurse limitate* - a doua provocare majoră, menționată de 28 de respondenți (52,8%) sugerează limitări în ceea ce privește materialele didactice, accesul la tehnologie sau alte resurse necesare pentru a stimula creativitatea elevilor;
- *lipsa suportului din partea părinților* - selectată de 16 respondenți (30,2%), indică faptul că o parte dintre profesori consideră că suportul parental este insuficient pentru a încuraja creativitatea la copii;
- *rezistența la schimbare din partea elevilor* - menționată de 11 respondenți (20,8%), arată că unii elevi au dificultăți în a accepta noi metode de învățare sau activități creative, ceea ce poate constitui o piedică în dezvoltarea creativității;
- *numărul mare de elevi dintr-o clasă* - doar 1 profesor (1,9%) a considerat acest aspect drept provocare majoră, ceea ce sugerează că, în acest context, problema numărului de elevi nu este percepută drept o barieră semnificativă în promovarea creativității.

Principalele nevoi identificate sunt *materialele suplimentare și timpul suplimentar pentru planificare*, acestea fiind cele mai frecvent menționate. Profesorii își doresc sprijin în ceea ce privește resursele fizice și temporale pentru a stimula creativitatea elevilor. De asemenea, sprijinul comunității și dezvoltarea profesională sunt considerate necesare, dar într-o măsură mai mică.

Distribuția răspunsurilor (Figura 3.8) evidențiază o prioritate acordată resurselor educaționale suplimentare (47,2%), considerate esențiale pentru susținerea activităților creative. Într-o măsură semnificativă este menționat și timpul suplimentar destinat planificării și implementării activităților (24,5%), ceea ce reflectă necesitatea unei organizări mai flexibile a demersului didactic.

Figura 3.8. Resurse necesare pentru sprijinirea dezvoltării creativității elevilor

Trainingul și dezvoltarea profesională a cadrelor didactice (17%) sunt apreciate ca factori de sprijin, în timp ce implicarea părinților și a comunității (11,3%) apare ca o resursă complementară, cu rol de susținere indirectă a procesului educațional. Profesorii consideră că ar fi benefic să aibă mai mult timp la dispoziție pentru a organiza și desfășura activități creative,

cea ce ar reduce din presiunea programului. Cele mai eficiente strategii educative utilizate de profesori pentru stimularea creativității elevilor, identificate din răspunsurile la întrebarea 8 din chestionar, evidențiază o diversitate extinsă de metode și tehnici (Anexa 6). Acestea sunt însă formulate și interpretate la nivel de strategii, ceea ce generează o anumită imprecizie conceptuală și suprapuneri între nivelurile de analiză pedagogică. Datele din Tabelul 3.8. sugerează o diversitate mare de metode și tehnici utilizate în scopul dezvoltării creativității elevilor, abordate în sens de strategii, producând prin aceasta confuzie la nivel de concept.

Observăm astfel anumite extreme și tendințe pentru strategiile preferate, întâietatea fiind exprimată pentru *brainstorming*, care deține prima poziție cu 18 opțiuni (33,9%). *Jocul didactic, proiectele pe diferite teme individual sau în echipe, metoda pălărilor gânditoare* sunt strategiile pentru care au optat câte 10 cadre didactice (18,9%), indicând importanța acestora, ca metodă de învățare, care face procesul educativ mai interactiv și atractiv pentru elevi. Metodele aplicate de CD sunt foarte variate, incluzând *activități practice, metode de stimulare a gândirii critice și tehnici de gândire divergentă*. Acest fapt sugerează, că profesorii își doresc să sprijine dezvoltarea elevilor din mai multe perspective. *Folosirea Padletului și utilizarea instrumentelor digitale pentru crearea de conținut digital* arată o deschidere spre integrarea tehnologiei în educație, profesorii valorizează conexiunile dintre discipline pentru a face procesul educativ mai relevant și aplicabil, optând pentru aceste metode doar câte un respondent din 53 total.

Tabel 3.8. Date privind gradul de utilizare a metodelor

• Brainstorming (18)
• Jocul didactic (10), Metoda pălărilor gânditoare (10), Proiecte tematice individuale sau în echipe (10)
• Creatii plastice (6)
• Metoda sinectica (5), Proiecte tematice individuale sau în echipe (5), Jocuri de rol pe teme diverse (7), Jocul didactic (6)
• Explozia stelară (3), Povestirea (3), Pălăriile gânditoare (6)
• Metoda Frisco (2), Activități ludice (2), învățarea activă bazată pe cercetare, acțiune, aplicare, experimentare (2)

Alte tehnici menționate de cadrele didactice sunt cele pentru care s-au pronunțat doar câte o persoană: *ciorchinele, compuneri, copacul ideilor, figurine din plastilină, diagrama Venn, dramatizarea, crearea unor povestiri cu început dat, invitarea experților externi, învățare bazată pe probleme reale, metoda 6-3-5, metoda cadranelor, metoda Phillips 6-6, muzică, prezentări PowerPoint, scrierea liberă, stimularea curiozității prin întrebări, tehnici de gândire divergentă, utilizarea instrumentelor digitale pentru crearea de conținut digital, lucru în echipă, lectura și scrierea pentru formarea gândirii critice, arte vizuale și muzică, atelier de scriere.*

Itemul 9 vizează *explorarea perspectivelor cadrelor didactice asupra modalităților de stimulare a creativității elevilor în contextul educațional specific erei digitale*. Răspunsurile formulate de cadrele didactice la acest item evidențiază o perspectivă extinsă asupra diversificării strategiilor și resurselor digitale valorificate (Anexa 7). Datele relevă orientarea spre îmbinarea metodelor interactive, artistice, experiențiale și colaborative cu instrumente și platforme digitale, ceea ce reflectă o înțelegere a creativității ca proces stimulat atât prin interacțiune pedagogică directă, cât și prin medii tehnologice de explorare, producere și colaborare.

Frecvența referințelor la *aplicații educaționale, storytelling digital, jocuri creative, laboratoare virtuale, proiecte colaborative online, realitate augmentată, resurse educaționale deschise sau instrumente de creare de conținut digital*, sugerează extinderea repertoriului metodologic al cadrelor didactice spre practici compatibile cu cerințele educației contemporane. Totodată, prezența unor răspunsuri care valorizează experimentarea, feedbackul, motivația intrinsecă, lucrul în echipă, activitățile artistice și combinarea tradiționalului cu tehnologia, indică faptul că stimularea creativității este concepută nu doar ca rezultat al digitalizării, dar ca efect al articulării dintre principii pedagogice, strategii educaționale flexibile și resurse inovatoare. În ansamblu, datele confirmă tendința integrării tehnologiilor digitale ca suport pentru dezvoltarea fluidității, flexibilității, originalității și elaborării creative, susținând relevanța strategiilor educaționale propuse de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare.

Analiza răspunsurilor cadrelor didactice evidențiază o diversitate semnificativă de modalități prin care creativitatea elevilor este stimulată în contextul erei digitale, acestea reflectând integrarea strategiilor educaționale prin valorificarea unor demersuri pedagogice clasice, reinterpretate în medii digitale. Practicile identificate în răspunsurile cadrelor *didactice (utilizarea platformelor educaționale, aplicațiilor și resurselor online, inclusiv asocierea cu activități de creație, colaborare și explorare)* configurează un ansamblu coerent de intervenții didactice orientate spre activizarea potențialului creativ. Integrarea lor în demersul presupune articularea didactic *instrumentelor digitale cu metode interactive, activități colaborative și situații de învățare deschise*, care favorizează exprimarea originală și inițiativa elevilor. Astfel, răspunsurile profesorilor indică o orientare spre o abordare strategică a dezvoltării creativității, suport pentru inovarea practicilor educaționale și pentru consolidarea competențelor creative ale elevilor din învățământul primar.

În concluzia *etapei de constatare a experimentului pedagogic*, menționăm că rezultatele obținute indică un nivel modest al dezvoltării creativității elevilor, reflectat prin manifestări limitate ale dimensiunilor evaluate (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme), ceea ce evidențiază insuficienta dezvoltare a potențialului creativ în cadrul activităților școlare și extrașcolare. Această situație relevă necesitatea intervenției pedagogice, orientate spre valorificarea strategiilor educaționale menite să dezvolte inițiativa elevilor. Dezvoltarea creativității

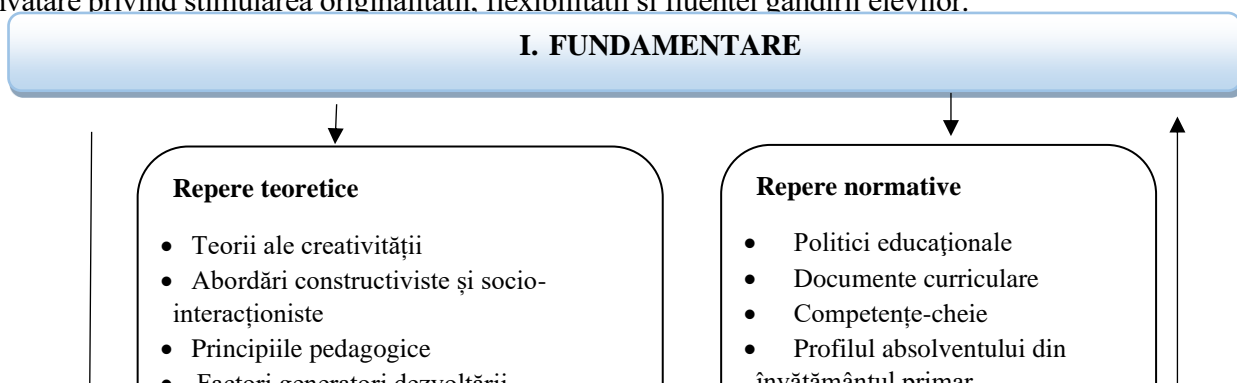
se conturează ca direcție prioritară a demersului experimental prin proiectarea și aplicarea strategiilor educaționale, corelate cu dimensiunile adaptate particularităților de vârstă, în vederea optimizării performanțelor și a formării personalității creative a elevului.

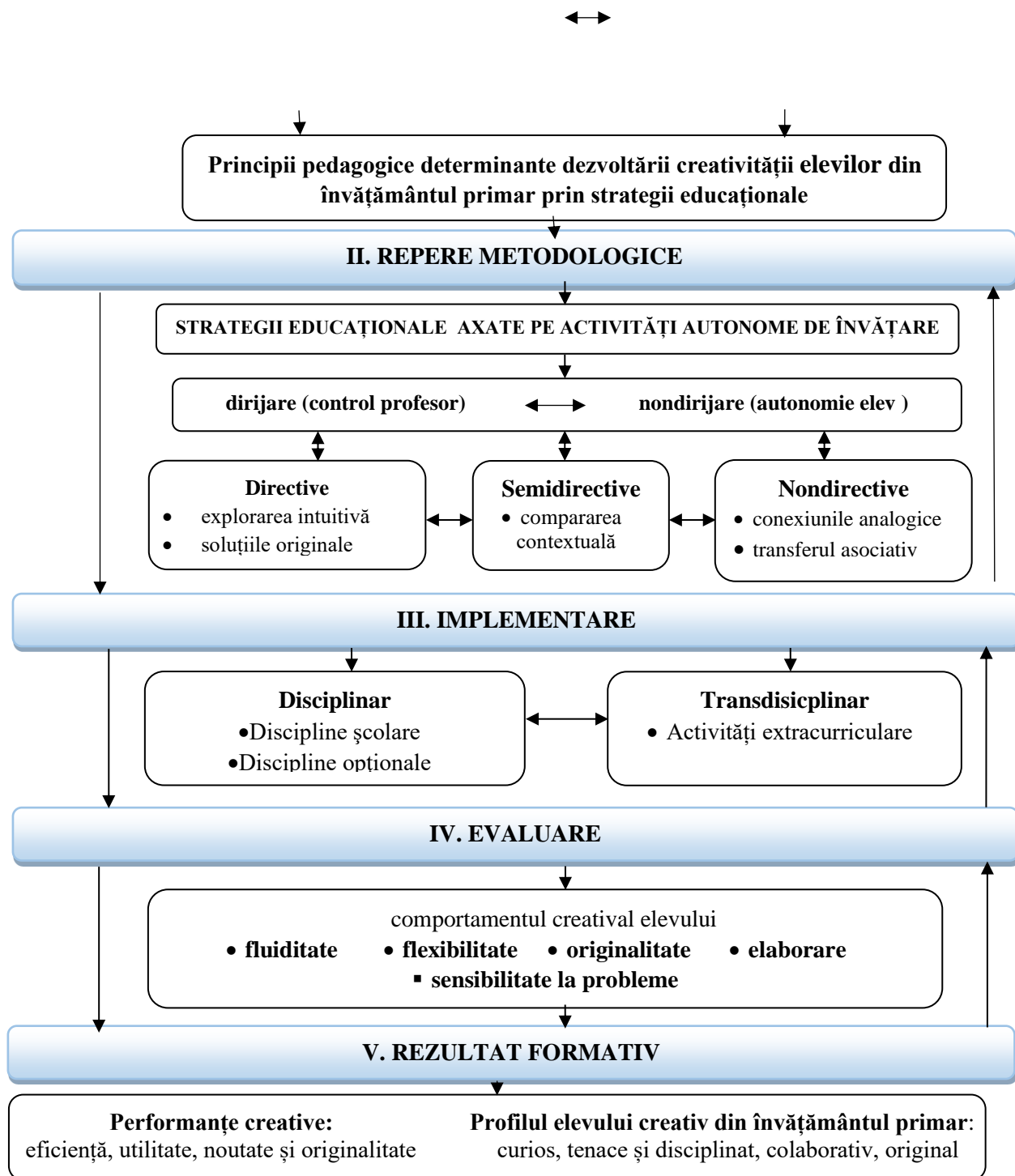
3.3. Programul elaborat pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare

În contextul evidențierii dezvoltării creativității ca direcție prioritară a demersului experimental, se conturează necesitatea fundamentării și implementării unui cadru metodologic coerent și sistemic, derivat din rezultatele etapei de constatare, care indică niveluri insuficient valorificate ale dimensiunilor creativității și evidențiază caracterul fragmentar al intervențiilor didactice existente. Totodată, diferențele constatate dintre finalitățile asumate la nivel normativ și practicile didactice evidențiază necesitatea conceptualizării cadrului metodologic, care să asigure coerența dintre fundamentarea teoretică, operaționalizarea metodologică și validarea rezultatelor experimentale. Determinarea opțiunii pentru elaborarea programului de intervenție în configurație metodologică, se bazează pe structurarea cadrului procedural, în care principiile teoretice ale creativității sunt transpuse în secvențe didactice structurate, corelate cu obiective și indicatori de performanță, mecanisme de monitorizare și intervenție.

În cadrul stabilit privind dezvoltarea creativității la elevii din învățământul primar a fost proiectat pentru implementare și validare prin rezultate experimentale **Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare** (Figura 3.9). Fundamentat pe interdependența dintre teorie și practică, Programul valorifică reperele conceptuale ale creativității și le transpune într-un demers metodologic etapizat și operațional, integrând tipuri de strategii educaționale operaționalizate în didactice, demersuri de implementare, criterii de evaluare a nivelului de dezvoltare a creativității elevului și indicatori de performanță.

Programul elaborat se afirmă drept instrument metodologic, proiectat pentru optimizarea procesului educațional, în măsură să favorizeze dezvoltarea creativității, ca dimensiune esențială a formării personalității creative a elevului din învățământul primar: curios, tenace și disciplinat, colaborativ și original. Prin structurarea metodologică, Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare asigură articularea logică dintre reperele teoretico-normative și intervenția didactică, facilitând trecerea de la cadrul teoretic al dezvoltării potențialului cognitiv la aplicarea sistematică a strategiilor educaționale în situații concrete de stimulare a potențialului creativ. Validarea experimentală va demonstra eficiența Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare privind stimularea originalității, flexibilității și fluentei gândirii elevilor.

Figura 3.9. Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare

Prin succesiunea logică a nivelurilor și prin corelarea dintre fundamentare, metodologie, implementare și evaluare, structura prezentată îndeplinește criteriile strategiei educaționale: sistematizare, operaționalitate, aplicabilitate și evaluabilitate. Această construcție, oferă un cadru

explicativ, procedural, aplicativ și autoreglator, specific cercetării pedagogice experimentale. Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare reprezintă un cadru metodologic fundamentat teoretic și normativ, care organizează intervenția didactică în vederea stimulării și formării comportamentului creativ al elevului din învățământul primar. Structura este concepută pe niveluri interdependente, ce asigură coerența dintre *fundamentare, operaționalizare, implementare transversală și evaluare formativă*.

Fundamentarea este primul nivel, care vizează ancorarea metodologiei în repere teoretice și normative, conferind legitimitate și direcție aplicativă intervenției pedagogice. **Reperetele teoretice** includ concepțiile privind creativitatea (teoriile creativității, abordările constructiviste și socio-interacționiste), care explică mecanismele generării ideilor, flexibilității cognitive și rezolvării problemelor.

Reperetele normative sunt reprezentate de documentele curriculare și de politicile educaționale care promovează dezvoltarea competențelor-cheie, autonomia în învățare și formarea profilului absolventului. Legitimitatea și direcția aplicativă intervenției pedagogice, conferită de reperetele teoretice și normative vor asigura coerența dintre dimensiunea conceptuală și aplicativă a metodologiei, orientând selecția și organizarea strategiilor educaționale în raport cu finalitățile dezvoltării creativității elevilor.

II. Reperetele metodologice vizează nivelul metodologic, care structurează intervenția didactică prin tipologia strategiilor educaționale și a strategiilor didactice utilizate. **Strategiile educaționale** sunt stabilite în funcție de gradul de implicare a cadrului didactic în procesul de dezvoltare a creativității elevilor: **directive, semidirective și nondirective**. Această structurare reflectă o progresie de la implicarea sporită a cadrului didactic la autonomia creativă a elevului, necesară dezvoltării potențialului creativ al elevului. Operaționalizarea strategiilor educaționale în *strategii didactice* asigură funcționalitatea demersului pedagogic, întrucât fiecare categorie stimulează procese cognitive specifice pentru dezvoltarea creativității, concretizate în *strategiile didactice inductive, deductive, analogice, transductive și mixte*.

III. Componenta „implementare transversală” este proiectată în scopul valorificării demersurilor complementare, aplicate transversal: a) **disciplinar** (în cadrul disciplinelor școlare și al disciplinelor opționale, unde strategiile sunt integrate în activitățile curente de predare-învățare); b) **transdisciplinar** (prin activități extracurriculare organizate în contexte nonformale, care permit extinderea experienței cognitive, transferul achizițiilor și aplicarea creativă a cunoștințelor). Dimensiunea transversală imprimă un caracter integrator dezvoltării creativității elevilor, întrucât pot fi transferate și rearticulate în contexte mai largi, intersectându-se și reorganizându-se într-o configurație flexibilă, susținută de discipline, module și teme cu aplicabilitate transversală.

IV. Evaluarea nivelului de dezvoltare a creativității este componenta, care asigură în Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare criteriile operaționale, ce reflectă dimensiunile potențialului creativ: **fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare, sensibilitate la probleme.** Aceste criterii permit măsurarea progresului elevului și ajustarea intervenției pedagogice.

V. Valorile elevului creativ sunt deduse din configurarea *Profilului creativ al elevului la etapa învățământului primar*, aceasta fiind componenta în care este definit rezultatul formativ al metodologiei, ca demers coerent de formare a personalității creative a elevului: **originalitate, colaborare, curiozitate, tenacitate și disciplină cognitivă.**

În planul fundamentării Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, **reperetele teoretice** integrează conceptual *teoriile creativității, abordările constructiviste și socio-interacționiste și a teoriilor dezvoltării personalității elevului* (A. Maslow [205], E. Joița [84]).

Teoria lui J. Piaget, cu accent pe rolul experienței și interacțiunii cu mediul în dezvoltarea inteligenței, este o *teorie constructivistă*, care explică modul în care copiii își construiesc cunoașterea, afirmă D. Sălăvăstru [156, p. 41], (J. Piaget [135]). La nivel epistemologic, construcția Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare se întemeiază pe contribuțiile din teoria creativității. Concepția lui J. P. Guilford fundamentează *teoria activizării potențialului creativ al elevilor*, demonstrând, că originalitatea și flexibilitatea reprezintă dimensiuni cognitive distincte, susceptibile de dezvoltare prin intervenție educațională. Aceste dimensiuni sunt ulterior argumentate și ilustrate de M. Fryer prin exemple relevante din activitatea cadrului didactic, care demonstrează modalitățile concrete de stimulare a comportamentului creativ în context școlar [65] și de I. Cerghit, în prezentarea sistemelor de instruire alternative și complementare [38]. Pedagogia autodezvoltării, conceptualizată de C. Paquette [230], converge cu *paradigma interacționistă*, care explică formarea personalității și a competențelor transversale, ca rezultat al relaționării, în care educatorul mediază contexte de reflecție, dezvoltând sensibilitate la rezolvarea problemelor.

Curriculumul pentru învățământul primar promovează *abordări centrate pe elev, învățarea prin explorare și problematizare, transferul achizițiilor în situații variate*, orientări care presupun un demers fundamentat metodologic pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar. În acest cadru, *creativitatea* este abordată ca o dimensiune a formării personalității și a integrării în contexte sociale și profesionale, reprezentând *coordonata Reperelor normative*. Principiile, orientările și criteriile operaționale ghidează realizarea procesului educațional prin asigurarea coerenței dintre reperetele teoretice, reperetele normative și aplicarea strategiilor educaționale.

În contextul cadrului normativ actual, **reperele normative** orientează finalitățile educaționale pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, integrată ca dimensiune centrală a procesului educațional, fundamentată de Profilul absolventului ciclului primar [244], de prevederile Codului educației, ale Curriculumului național pentru învățământul primar [234] și ale Recomandării Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2018) [233]. Aceste documente subliniază necesitatea formării competențelor transversale, în acord cu cerințele societății bazate pe cunoaștere, precum „*gândirea flexibilă, inițiativa, capacitatea de rezolvare creativă a problemelor, autonomia în învățare și adaptabilitatea la situații noi*” [247], [244].

Configurarea **principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar cu strategiile educaționale**, conceptualizate în subcapitolul 2.2 al lucrării, permite reglarea adaptativă a strategiilor educaționale în funcție de particularitățile de vârstă și de nivelul de dezvoltare a creativității elevilor în baza continuum-ului dirijare–nondirijare al strategiilor educaționale și în acord cu statutul principiilor pedagogice cu valoare normativă. Articulația principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar evidențiază coerența internă a demersului didactic și funcționalitatea acestuia în plan formativ. În cadrul acestui sistem, principiile generale oferă orientarea conceptuală a intervenției, iar principiile operaționale asigură transpunerea lor în acțiuni concrete, adaptate particularităților de vârstă și contextelor educaționale, după modul cum au fost configurate în tabelul 2.6 (din capitolul 2):

1) *Principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității se particularizează prin principiul orientării dirijate a descoperirii creative și principiul structurării cunoașterii pentru dezvoltarea creativității*, care susțin organizarea procesului de învățare într-o manieră ghidată și progresivă, facilitând formarea unor repere cognitive stabile și dezvoltarea capacității de generalizare.

2) *Principiul ghidării flexibile a dezvoltării creativității se operaționalizează prin principiul coordonării flexibile a demersurilor creative*, care permite adaptarea intervenției didactice în funcție de dinamica învățării și de răspunsurile elevilor, susținând flexibilitatea cognitivă și capacitatea de transfer în situații variate.

3) *principiul autonomiei în dezvoltarea personalității creative se reflectă în principiul corelării analogice a resurselor creativității și principiul elaborării autonome a soluțiilor creative*, care valorifică inițiativa elevului, capacitatea de asociere și independența în gândire, contribuind la construirea unor răspunsuri originale și relevante.

În ansamblu, aceste principii configurează acel cadru integrator, în care orientarea dirijată, ghidarea flexibilă și autonomia se succed și se completează, susținând dezvoltarea progresivă a

creativității elevilor printr-un demers pedagogic coerent și adaptabil, fundamentat în Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare.

Reperle metodologice au fost concepute pe baza cadrului de idei fundamentate în *principiile pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale*, având la bază *principiile pedagogice*, analizate din perspectiva filozofică și a politicii educaționale, argumentate de S. Cristea [48] cu valoare normativ-orientativă, definite ca teze generale cu caracter director, ce conferă coerență și funcționalitate procesului educațional, *a principiilor specifice dezvoltării creativității*, valorificate în sensul principiilor didactice, un sistem de norme generale, aplicabile diverselor activități instructiv-educative, a căror valorificare se găsește în situațiile variate de învățare (C. Cucuș [51]), *a principiilor instruirii modulare creative* (D. Patrașcu [126]). Acestea sunt corelate cu teoria dezvoltării cognitive stadiale, care evidențiază necesitatea adaptării intervenției didactice la particularitățile de vârstă și la structurile psihologice ale elevului (J. Piaget [135]), cu rolul mediului educațional în dezvoltarea personalității elevului (D.-P. Ausubel, Robinson, F. G [6]), generând caracteristici specifice comportamentului creativ al elevului. Mediul are un rol esențial în procesul de educare și devenire a persoanei, contribuind, în mod semnificativ, la dezvoltarea personalității umane”, subliniază autoarele M.-D. Bocoș [23].

În Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare *Reperle metodologice* sunt operaționalizate prin **Strategii educaționale (SE)**, clasificate în funcție de gradul de dirijare a elevului. Opțiunea pentru clasificarea strategiilor educaționale în **directive (SED)**, **semidirective (SESD)** și **nondirective (SEND)**, a rezultat din tendințele abordate în teoriile personalității, fundamentate în *modelele personaliste de predare*, care evidențiază două principalele tendințe: *educația directivă și educația nondirectivă*.

Strategiile nondirective sunt fundamentate pe conceptul de *educație nondirectivă*, reprezentată de pedagogia rogeriană [151]. În această perspectivă, „profesorul nu prescrie conduite, nu formulează judecăți evaluative și nu exercită autoritate constrângătoare; intervenția didactică este oferită la solicitarea sau în funcție de nevoile elevului” [17, p. 44]. Cadrul didactic este un „facilitator al cunoașterii”, care pune la dispoziție resursele și competența sa profesională. Rolul său constă în crearea unui climat educațional caracterizat prin acceptare necondiționată, empatie și autenticitate, care să permită elevului să se simtă înțeles, valorizat și liber să se exprime. Într-un asemenea cadru, elevul își poate explora și asuma propriile experiențe fără teamă, dezvoltându-și autonomia și potențialul personal [151];

Strategiile directive sunt dezvoltate din *pedagogia interacțională*, reprezentată de pedagogia autodezvoltării, fundamentată de C. Paquette [229]. Teoriile interactive sunt o consecință firească a teoriilor non-directive. „Cum practica principiului non-directivității în educație a relevat limitele unei asemenea concepții pedagogice, ideea dezvoltării libere, fără nici un fel de intervenție, a fost convertită, prin teoriile interactive, într-o teorie a dezvoltării individuale prin utilizarea strategiilor de activitate în grup”, într-un mediu educativ adaptat dezvoltării creativității.

În cadrul Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare clasificarea de referință în lucrare (I. Cerghit și L. Vlăsceanu) este o taxonomie logică, integrată în structura metodologică a programului, care indică gradul de libertate creativă a elevului și câtă structură impune profesorul pe continuumul **dirijare accentuată (control profesor) - nondirijare (autonomie elev)**. Cele trei categorii de strategii educaționale, conceptualizate în cercetarea dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar, argumentează **ascensiunea autonomiei elevului** și descendența dirijării cadrului didactic, fundamentată în capitolul 2 al lucrării.

Componenta, care particularizează metodologic *strategiile educaționale directive, semidirective și nondirective* prin demersul metodologic, este susținută de *strategiile operaționalizate specific dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar, precum explorarea intuitivă, soluțiile originale, conexiunile analogice, transferul asociativ și comparația contextuală*. Fiecare din aceste strategii a fost elaborată specific dezvoltării creativității elevului din învățământul primar și formulată într-o formă concisă, precum este indicat în Tabelul 3.9.

Tabelul 3.9. Strategiile educaționale operaționalizate specific dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar

<i>Formulare extinsă</i>	<i>Formulare concisă</i>
1. Strategia educațională a explorării intuitive prin identificarea regularităților și formularea generalizărilor	1. Strategia explorării intuitive
2. Strategia educațională a elaborării de soluții originale din premise stabilite	2. Strategia soluțiilor originale
3. Strategia educațională a conexiunilor analogice pentru extinderea sensului	3. Strategia conexiunilor analogice
4. Strategia educațională a transferului asociativ între experiențe similare	4. Strategia extinderii prin cazuri similare
5. Strategia educațională a extinderii experienței prin comparație contextuală	5. Strategia comparației contextuale

Planul operațional al strategiilor educaționale, obiectivate în strategii operaționale specifice dezvoltării creativității, configurează cadrul funcțional al intervenției pedagogice, concretizat în procesele elevilor de explorare intuitivă, generare de soluții originale, realizare de conexiuni analogice, extinderea cazurilor similare prin ghidare alternantă a cadrului didactic. Strategiile

educaționale sunt proiectate a fi operaționalizate și implementate, ca strategii de raționament inductiv, deductiv, analogic și transductiv, prin asocierea acestora contextului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar, ca strategii specifice (explorarea intuitivă, soluțiile originale, conexiunile analogice, transferul asociativ și comparația contextuală), urmărind traseul abordării sistemice, generate de obiectivele și sarcinile activității de învățare creativă (după D. Patrașcu [126, p. 397]).

Organizarea strategiilor didactice de către I. Cerghit și L. Vlăsceanu [38] în inductive, deductive, analogice, transductive și mixte, este concepută după logica ascendentă a gradului de dirijare și nondirijare exercitate de cadrul didactic, întrucât strategiile cu dirijare accentuată presupun o implicare sporită a profesorului în structurarea și orientarea ideilor elevului, în timp ce strategiile cu grad redus de dirijare favorizează explorarea autonomă și flexibilitatea creativă în dinamică. În acest context, introducerea *strategiei educaționale semidirective* devine necesară pentru a operaționaliza *strategia didactică mixtă*, asigurând un echilibru funcțional între conducerea pedagogică și autonomia elevului, ca instrumente și modalități de intervenție în procesul de dezvoltare a creativității elevilor. Constatarea autoarei volumului „Educația pentru schimbare și creativitate”, V. Cojocariu rezumă aceste afirmații, prin raportarea la educația pentru schimbare, care promovează ca element prioritar procesul de dezvoltare a creativității, „proces determinat să conducă la soluționarea unor probleme inedite, în baza nu a unor soluții prestabilite, ci a unei achiziții funcționale fundamentale, bazate pe repertoriul amplu de operații, deprinderi, gândire divergentă și imaginație, pe învățare creativă și capacitate de a fi creativ“ [41, p. 6].

În cercetarea valorificării strategiilor educaționale privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, argumentarea integrării demersului de intervenție în Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare este raportată la rolul *principiilor pedagogice*, ca repere de orientare și reglare a demersului formativ. Din această perspectivă, organizarea demersului în construcția metodologiei va fi prezentat ca organizare procedurală a acțiunii educaționale care structurează și susține intervenția pedagogică într-un sistem.

Accentul cercetării noastre se deplasează asupra dimensiunii principale a metodologiei, întrucât funcționalitatea strategiilor educaționale pentru dezvoltarea creativității se întemeiază pe valorificarea sistemului de principii pedagogice care orientează proiectarea, implementarea, evaluarea și reglarea procesului educațional privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar. Relevanța este concretizată în demersul profesorului de aplicare a principiilor învățării într-o situație practică de instruire. În această interpretare, *metodologia inclusă în Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități*

autonome de învățare se configurează ca demers principial și operațional prin care strategiile educaționale devin instrumente de stimulare și dezvoltare a potențialului creativ al elevilor în procesul de dezvoltare a creativității la elevii din învățământul primar prin strategii educaționale. Prin această abordare, strategiile educaționale sunt integrate în contexte curriculare și nonformale variate, iar modul în care strategiile educaționale sunt corelate și valorificate practic, conferă coerență și continuitate intervenției.

Raporturile metodologice privind implementarea strategiilor educaționale se realizează *transversal prin demersurile*: a) *disciplinar* - în discipline școlare și discipline opționale; b) *transdisciplinar* - prin activități extracurriculare, organizate nonformal. În această perspectivă, organizarea demersului în construcția Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare va fi prezentat ca organizare procedurală a acțiunii educaționale care structurează și susține intervenția pedagogică într-un sistem. Mecanismul de implementare a strategiilor educaționale pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar vizează o abordare transversală, orientată spre integrarea conținuturilor, corelarea experiențelor de învățare și valorificarea competențelor în contexte variate, ceea ce permite transferul și reconfigurarea cunoștințelor în situații creative, favorizând flexibilitatea cognitivă și autonomia elevului. Tipologia strategiilor educaționale, structurate în funcție de gradul de implicare a cadrului didactic (*directive, semidirective și nondirective*) permite implementarea prin strategii, care reprezintă formele operaționale prin care intenția pedagogică devine acțiune educațională concretă. În acest context, aplicarea strategiilor educaționale activează un ansamblu de mecanisme operaționale pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, procese prin care sunt implementate strategiile educaționale în relație de interdependență.

Strategiile educaționale sunt reprezentative pentru elevii din învățământul primar, deoarece corespund particularităților de dezvoltare cognitivă, afectivă și socială, specifice acestei etape școlare. Deoarece la această vârstă, învățarea este predominant activă, intuitivă și centrată pe experiență concretă, este argumentată utilizarea *strategiilor de explorare intuitive și a soluțiilor originale*, care sunt aplicate pornind de la situații familiare care facilitează descoperirea. Integrarea *strategiilor educaționale semidirective și mixte* reflectă nivelul intermediar de autonomie al elevilor din ciclul primar, care au nevoie atât de ghidaj pedagogic cât și de oportunități de explorare liberă. *Strategiile nondirective (conexiunile analogice și transferul asociativ)* valorifică imaginația, curiozitatea și tendința naturală spre joc și experimentare, favorizând generarea de idei și transferul creativ în contexte variate.

Tabelul 3.10. Cadrul de operaționalizare a strategiilor educaționale privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin demersul disciplinar (discipline de bază)

Tipul strategiei		Matematică	Limba și literatura română	Educație civică	Arte vizuale și abilități practice	Performanțe creative	Profilul elevului creativ
Educațională	Specifică dezvoltării creativității						
Directivă	explorării intuitive	Identificarea unei reguli matematice pe baza rezolvării mai multor exerciții.	Descoperirea regulilor gramaticale din exemple de texte.	Identificarea valorilor civice pornind de la situații concrete din viața școlară.	Descoperirea principiilor compoziției prin analiza lucrărilor artistice.	eficiență utilitate noutate sensibilitate la probleme originalitate fluiditate flexibilitate	curios tenace și disciplinat colaborativ original
	soluțiilor originale	Aplicarea unei formule cunoscute în exerciții variate.	Aplicarea unei reguli ortografice explicate anterior.	Aplicarea unei norme /reguli comportament discutate anterior.	Aplicarea unei tehnici artistice demonstrate de profesor.		
Semidirectivă	transferului asociativ	Îmbinarea explicației profesorului cu explorarea de soluții proprii.	Alternarea analizei ghidate cu redactarea creativă independentă	Dezbateri ghidate urmate de formularea autonomă a unor propuneri civice.	Demonstrație tehnică urmată de reinterpretare creativă.		
Nondirectivă	conexiunilor analogice,	Stabilirea de relații între probleme similare pentru transfer de rezultate.	Compararea personajelor din texte diferite pentru identificarea asemănărilor.	Identificarea asemănărilor între situații civice diferite pentru soluționarea unui conflict.	Realizarea unei creații inspirate dintr-un model artistic cunoscut.		
	comparației contextuale	Rezolvarea liberă a unei situații-problemă deschise.	Crearea unei povești originale pornind de la o imagine.	Propunerea de soluții proprii pentru o situație socială sau comunitară.	Realizarea unei lucrări artistice fără model prestabilit.		

Activarea acestor procese este integrată ulterior într-o abordare transversală, care constituie spațiul aplicativ al strategiilor. Implementarea se realizează prin demersurile disciplinar (în cadrul disciplinelor școlare și al disciplinelor opționale) și prin demers transdisciplinar, concretizat în activități extrașcolare. Această structurare evidențiază faptul că dezvoltarea creativității este realizată prin contexte educaționale variate, care permit extinderea experiențelor de învățare și aplicarea creativă a cunoștințelor prin demersul transdisciplinar. Relațiile de convergență dintre cele trei contexte de implementare (discipline școlare, discipline opționale și activități extrașcolare) indică faptul, că dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar presupune diversitate în intervenția didactică.

În contextul problematicii specifice procesului de învățământ pot fi delimitate patru acțiuni distincte, dar complementare, care asigură dimensiunea aplicativă a conceptului de strategie a educației: organizarea resurselor pedagogice existente; planificarea și aplicarea curriculumului; pregătirea și utilizarea materialului pedagogic; aplicarea cunoștințelor în activitatea de învățare [29, p. 141]. O analiză atentă a ceea ce se numește, de obicei, abordare „tradițională” sau „veche” de educație este înlocuită de pluralitatea tendințelor, din care derivă o mare parte a procedeelelor utilizate mereu. Strategiile didactice pot fi integrate în modele distincte de învățare, unde fiecare strategie abordează un mod specific de interacțiune între elev și conținutul educațional. Folosirea *metodelor didactice interactive* încurajează elevii să rezolve probleme într-un mod inovator. Stimularea potențialului fiecărui individ adaptează predarea în funcție de abilitățile și interesele elevilor. Această abordare poate fi aplicată în practică prin activități precum brainstorming-ul, proiectele creative, întrebările deschise și oferirea de scenarii de rezolvare a problemelor, subliniază M. Călin [36, p. 57-58].

Activitățile de învățare proiectate și operaționalizate în sarcini didactice formulate prin verbe de acțiune (*a identifica, a aplica, a explora, a compara, a propune, a crea, a dezbate, a reinterpretă, a transfera, a rezolva etc.*) evidențiază faptul, că performanțele creative ale elevilor se dezvoltă gradual, pe măsura implicării lor în situații variate de învățare, structurate de strategiile aplicate la ghidarea accentuată spre autonomie. Valoarea sarcinilor didactice rezidă în funcția lor formativă, întrucât verbul care formulează acțiunea didactică orientează procesul creativ mobilizat de elev:

1) în secvențele activităților în care sunt *aplicate strategiile educaționale directive*, verbe precum *a identifica, a descoperi, a aplica*, favorizează antrenarea *explorării intuitive, a fluidității și a sensibilității față de relații și reguli*, constituind premise pentru manifestările inițiale ale creativității. În această etapă, performanțele creative se exprimă prin capacitatea elevilor de a observa regularități, de a genera prime soluții și de a valorifica modele oferite în contexte noi;

2) în secvențele activităților în care sunt *aplicate strategiile educaționale semidirective*, formulate prin verbe precum *a îmbina, a alterna, a formula, a reinterpretă*, se consolidează *flexibilitatea cognitivă, capacitatea de combinare a ideilor și elaborarea soluțiilor proprii*. Prin aceste sarcini, elevii sunt atrași în demersuri de investigare și reconstrucție, în care creativitatea se afirmă prin transfer de sensuri și inițiativă progresivă în rezolvarea sarcinilor;

3) în secvențele activităților în care sunt *aplicate strategiile educaționale nondirective*, verbele *a compara, a stabili relații, a propune, a crea, a rezolva*, se configurează sarcini deschise, orientate spre autonomie și producție originală. În acest registru se conturează

performanțe creative superioare, reflectate în originalitate, elaborare, capacitatea de transfer contextual și formularea unor răspunsuri personale la situații-problemă. Elevul nu mai reproduce sau adaptează doar soluții, generează produse proprii, manifestând inițiativă, imaginație și independență cognitivă.

În ansamblu, progresia verbelor de acțiune care structurează sarcina didactică exprimă și progresia performanțelor creative ale elevilor de la care a pornit situația de învățare: de la explorare intuitivă la flexibilitate și transfer, apoi la creație autonomă. Astfel, implicarea elevilor în activități diverse de învățare, susținută de formularea intenționată a sarcinilor de către profesor, contribuie la dezvoltarea fluidității, flexibilității, originalității, elaborării și sensibilității la probleme, configurând un parcurs formativ coerent al dezvoltării creativității.

În procesul de proiectare a etapelor de intervenție, urmărind ca succesiune procesuală specificul strategiei educaționale, apropiată caracteristicilor dezvoltării creativității, s-a convenit la structura **fundamentare–proiectare–implementare–evaluare–reglare**, asigurând corelarea principiului pedagogic cu decizia pedagogică orientată spre scopuri și obiective, selectarea tipului strategiei educaționale și a specificului dezvoltării creativității, concretizarea acestora în acțiuni didactice și de învățare, precum și valorificarea efectelor formative reflectate în dezvoltarea creativității elevilor. În proiectul stabilit privind realizarea etapelor vom ține cont și de reflecțiile pedagogice susținute de D. Patrascu, în care, ca un avertisment susține, că „înfăptuirea procesului didactic necesită crearea unui spațiu selectiv, care prin aplicarea anumitor strategii trebuie să asigure activitatea de învățare a fiecărui elev/student în parte”. Personalitatea nu se formează „pe părți”. Mai mult decât atât: prin activitate continuă numai personalitatea formează altă personalitate. Altfel spus, formatorul este impus de necesitatea aplicării unui proces metodologic de la început până la sfârșit”, subliniază autorul [123, p. 20].

Această perspectivă evidențiază caracterul procesual, reglator și adaptativ al metodologiei programului, oferind suport conceptual pentru aplicarea în cercetarea noastră printr-o succesiune operațională a intervenției pedagogice. Demersul operațional al strategiilor educaționale, obiectivate în strategii specifice dezvoltării creativității, configurează cadrul funcțional al intervenției pedagogice, orientat spre dezvoltarea personalității creative al elevului, concretizat în Profilul elevului creativ: *curios, tenace și disciplinat, colaborativ și original*, caracterizat ca un *explorator în cunoaștere, solicitant de informații actuale prin întrebări, analitic riguros și critic, reflexiv la feedback, perseverent în efort, conștiincios în învățare, încrezător în realizarea obiectivelor, meticulos în cercetare, deschis la interacțiuni cu persoane necunoscute, eficient în echipă, contribuitor la concluziile grupului, flexibil în negocieri de semnificații, generator de*

idei originale, vizionar în proiectarea răspunsurilor, facilitator de asocieri spontane, inovativ prin depășirea limitelor de originalitate.

În viziunea lui I. Albulescu, procesul de învățământ este orientat spre dezvoltarea unei personalități autonome, dinamice și creative, ancorate în realitățile sociale [2, p.13]. Reconfigurarea raportului educațional prin trecerea de la activitatea centrată pe profesor la cea centrată pe elev presupune valorificarea unor strategii educaționale și situații de învățare care stimulează inițiativa, independența și participarea activă a elevului în procesul învățării. Autorul evidențiază, că autonomia în învățare se dezvoltă în contexte și situații de învățare care permit elevului libertate de alegere, reflecție proprie și implicare în activități de descoperire și construire activă a cunoașterii [2, p. 42]. Studiul individual, lectura, elaborarea eseurilor și activitățile de reflecție valorificate în cadrul situațiilor de învățare contribuie la formarea unei personalități autonome, caracterizate prin idei, opinii și convingeri personale [2, p. 62 - 65].

Diferența dintre sarcina didactică și situația de învățare poate fi evidențiată prin nivelul de complexitate și rolul acestora în procesul educațional. Sarcina didactică reprezintă o acțiune concretă, formulată de cadrul didactic prin cerințe precise și orientată spre obținerea unui răspuns sau produs clar. În schimb, situația de învățare constituie un context pedagogic mai amplu, care integrează una sau mai multe sarcini didactice în raport cu resursele, experiența elevului și condițiile de învățare. Situația de învățare favorizează explorarea, alegerea strategiilor, formularea de ipoteze și reflecția asupra rezultatelor, oferind elevului posibilitatea de a manifesta inițiativă și autonomie. Din perspectiva dezvoltării creativității, eficiența sarcinii didactice este amplificată atunci când aceasta este integrată într-o situație de învățare deschisă și contextualizată, care stimulează diversitatea răspunsurilor și interpretarea personală a datelor.

În continuare sunt prezentate aspecte privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin **componenta disciplinelor școlare**, analizate din perspectiva aplicării strategiilor educaționale. Un exemplu pentru a stimula dezvoltarea creativității elevilor prin activități autonome de învățare, pornind de la rezolvarea unor probleme concrete prin tipurile de strategii educaționale valorificate diferențiat, în funcție de gradul de implicare a elevului în situația de învățare este aplicat în cadrul lecțiilor de Matematică din aria curriculară „Matematică și științe ale naturii”, clasa a IV-a.

1. Disciplina școlară Matematică

Situație de învățare: *Elevii sunt implicați într-un demers investigativ privind diversitatea populației orașului Iași, pornind de la date statistice prezentate sub formă de tabel sau grafic. În cadrul activității, elevii analizează informațiile disponibile, identifică structura populației pe naționalități și determină numărul locuitorilor aparținând altor*

naționalități. Activitatea este organizată astfel încât să faciliteze interpretarea datelor, formularea de întrebări și elaborarea de răspunsuri argumentate, valorificând conexiuni cu realitatea socială și dezvoltând interesul pentru analiza datelor.

Sarcina didactică: Determinați numărul de locuitori de alte naționalități din orașul Iași.

Competențe specifice:

5.1. Citirea, scrierea și compararea numerelor naturale în centrul 0-1 000 000.

5.3: Organizarea și interpretarea datelor în tabele, grafice cu bare sau pictograme

Principiul pedagogic al orientării nondirijate în dezvoltării creativității

Scopul activității: Structurarea explicită a demersului de analiză a datelor

Tipul strategiei: educațională nondirectivă, operaționalizată pentru dezvoltarea creativității în strategiile explorării intuitive și soluțiilor originale

Metode și tehnici: metodele de explorare (pentru investigarea datelor demografice); metodele interogative (prin formularea de întrebări privind structura populației în baza tehnicii „Explozia stelară”).

Tabelul 3.11. Operaționalizarea situației de învățare în sarcini orientate spre activitate autonomă în dezvoltarea creativității elevilor (matematică)

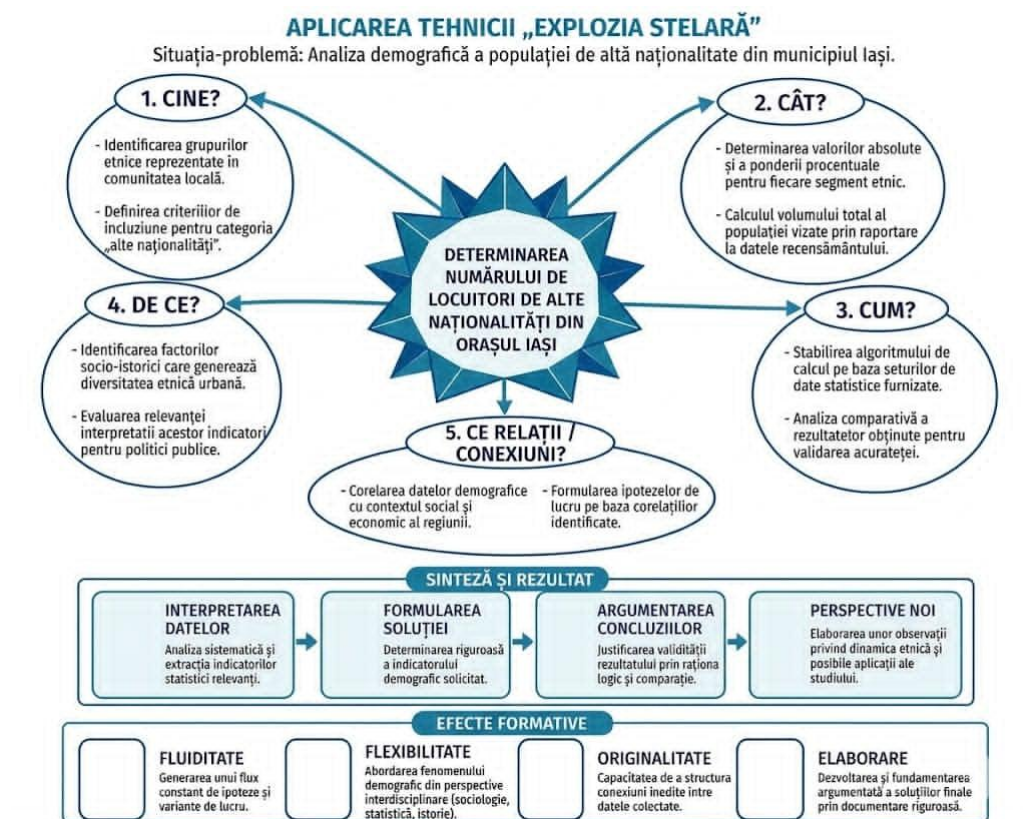
Variabila /Performanța	Indicatorii performanței	Sarcini orientate spre activitate autonomă	Alegerile elevilor pentru rezultat prin activități autonome de învățare	Nr elevi
Fluiditate	numărul total de răspunsuri	Enumerați cât mai multe moduri prin care se poate reprezenta numărul de locuitori de alte naționalități din orașul Iași	Operații matematice	39
			Scheme	5
			Desene	21
Flexibilitate	numărul de abordări diferite și schimbări de strategie	Rezolvați problema utilizând metode diferite și formulați cel puțin o întrebare care schimbă perspectiva problemei	Metode diferite utilizate	28
			Întrebări reformulate	23
			Schimbări de strategie	14
Originalitate	raritatea statistică a ideilor sau soluțiilor	Propuneți o modalitate proprie și neobișnuită de rezolvare (problemă creată, reprezentare grafică originală, poveste matematică)	Soluții originale	12
			Probleme create	35
			Reprezentări neobișnuite	18
Elaborare	numărul de detalii din răspunsuri	Detaliați rezolvarea problemei, explicând etapele și completând cu exemple, reprezentări sau justificări	Răspunsuri detaliate	35
			Explicații complete	27
			Exemple suplimentare	3
Sensibilitate față de probleme	capacitatea de identificare a erorilor și formularea de noi situații-problemă	Identificați erori sau informații lipsă și formulați întrebări sau probleme noi pornind de la datele oferite	Erori identificate	24
			Întrebări formulate	14
			Probleme noi create	27

Sinteza realizată cu ajutorul inteligenței artificiale (Figura 3.10) evidențiază coerența dintre întrebările profesorului, acțiunile cognitive ale elevului și efectele formative produse,

demonstrând contribuția tehnicii la dezvoltarea *fluidității, flexibilității, originalității și capacității de elaborare, ca dimensiuni ale profilului elevului creativ*. Tehnica **Explozia stelară**, valorificată ca demers de investigare ghidată, facilitează trecerea de la interogație la construcția soluției prin activarea conexiunilor, argumentării și elaborării creative.

Prin strategia educațională nondirectivă, elevii au explorat independent datele și au interpretat liber informațiile privind implicarea populației în ecologizarea orașului, formulând concluzii și soluții proprii. Activitatea s-a desfășurat în condițiile unei autonomii accentuate, elevii alegând independent modalitățile de analiză, interpretare și prezentare a ideilor. În acest context, au realizat asocieri personale între datele analizate și problemele comunității, au propus modalități originale de implicare în activități de ecologizare și au elaborat soluții creative, dezvoltând flexibilitatea gândirii, inițiativa și capacitatea de rezolvare autonomă a problemelor.

Activitatea didactică demonstrează că, în cadrul disciplinei Matematică, strategiile educaționale directive, corelate cu principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității, pot susține eficient manifestarea potențialului creativ-autonom al elevilor. Prin structurarea explicită a demersului de analiză și utilizarea tehnicilor interogative asistate de inteligența artificială, elevii sunt ghidați în explorarea datelor și în formularea de soluții, ceea ce contribuie la dezvoltarea capacității de a realiza conexiuni, de a argumenta și de a elabora răspunsuri cu valoare aplicativă. Întrebările directe ale profesorului au fost formulate și introduse în aplicația care folosește inteligența artificială și prezentată elevilor pentru pregătirea răspunsurilor.

Figura 3.10. Demersul aplicativ al tehnicii Explozia stelară pentru dezvoltarea creativității elevilor (*generată de suportul bazat pe inteligența artificială*)

Alte exemple concrete la disciplinele **Limba și literatura română, Educație civică, Arte vizuale și abilități practice, Matematică** în care este evidențiat modul în care fiecare disciplină contribuie prin conținuturi și modalități de organizare a învățării la stimularea proceselor implicate în dezvoltarea performanțelor creative, precum explorarea, flexibilitatea cognitivă, generarea de idei, transferul etc. se găsesc în Anexa 8 și 9.

Drept argument privind dezvoltarea continuă până în prezent a creativității elevilor și la seria următoare este Documentul de confirmare a susținerii lecției demonstrative în cadrul Cercului pedagogic al învățătorilor, în data de 24 noiembrie 2023 (Anexa 3).

Componenta de „discipline opționale” oferă elevilor posibilitatea de a alege cursuri suplimentare pe lângă disciplinele obligatorii din curriculum. Scopul acestor discipline este de a personaliza parcursul educațional, adaptându-l la interesele, abilitățile și nevoile individuale ale elevilor. În învățământul primar, disciplinele opționale pot acoperi o varietate largă de domenii, permițând elevilor să participe la activități de tip „învățare prin practică,” în care își pot exercita creativitatea, spiritul de echipă și abilitățile de rezolvare a problemelor, pot fi adaptate în funcție de nivelul de înțelegere și dezvoltare al elevilor, facilitând o învățare personalizată, unde fiecare copil se poate dezvolta în ritmul propriu. În perioada etapei experimentului formativ, elevii din

grupul experimental al cercetării au participat la două cursuri opționale, urmărind sporirea nivelului de dezvoltare a creativității prin strategiile educaționale stabilite în cadrul

Disciplinele opționale au întrunit cerințele de diversitate curriculară, asigurând relevanță educațională și curiozitate în explorare generate de oferta propusă la nivelul celor două cursuri:

Provocări creative și Copilărie, joc și fantezie.

Demersul evidențiază organizarea intervenției formative prin aplicarea strategiilor educaționale, în funcție de gradul de implicare a cadrului didactic, precum și activarea mecanismelor operaționale specifice procesului creativ (Tabelul 3.12). Prin integrarea acestor strategii în contexte variate de învățare, susținute transversal la nivelul disciplinelor opționale, s-a urmărit activarea mecanismelor specifice procesului creativ, precum explorarea, flexibilitatea cognitivă, generarea de idei și transferul creativ, contribuind astfel la configurarea profilului elevului creativ.

Tabelul 3.12. Cadrul de operaționalizare a strategiilor educaționale privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin disciplinele opționale

Tipul strategiei		Provocări creative	Copilărie, joc și fantezie
Educațională	Specifică dezvoltării creativității		
Directivă	explorării intuitive	Identificarea unor tipare creative pornind de la exemple demonstrate de profesor (model de colaj, model de creație literară).	Observarea și clasificarea elementelor naturale în „Atelierul de colaj natural” pentru formularea unor reguli simple de combinare.
	soluțiilor originale	Aplicarea unor reguli de realizare a produsului creativ explicate anterior (structura unei povești, etapele realizării unui proiect).	Construirea unei lumi fantastice pornind de la reguli stabilite (ex.: case rotunde, personaje care pot zbura).
Semidirectivă	transferului asociativ	Realizarea unor creații inspirate din modele artistice sau literare, reinterpretate liber.	Asocierea obiectelor uzuale cu semnificații noi în activitatea „Imaginația de la obiecte”.
Nondirectivă	conexiunilor analogice	<i>Activități de asociere și reinterpretare creativă</i>	
		Crearea unor produse originale (colaj, poveste, proiect) fără model prestabilit, pornind de la inspirații personale. Inventarea unor utilizări neobișnuite pentru obiecte simple („lingura devine baghetă magică”, „cutia devine castel”); realizarea analogiilor între obiecte și situații;	Inventarea unor utilizări neobișnuite pentru obiecte simple (lingura devine baghetă magică, cutia devine castel). Crearea compozițiilor artistice prin combinarea materialelor tradiționale și moderne
	comparației contextuale	<i>Activități de explorare liberă și transfer creativ</i>	
		Alternarea demonstrației cu explorarea liberă în realizarea unui produs creativ (Turul galeriei, proiect, portofoliu).	„Proiectul orașului visurilor” – combinarea imaginației libere cu aplicarea unor reguli de construcție și

		Organizarea portofoliului personal; Elaborarea mini-proiectelor individuale	formularea de noi tipare. Crearea jocurilor proprii cu reguli formulate independent; selectarea produselor considerate reprezentative pentru portofoliu; formularea soluțiilor personale în contexte variate; realizarea activităților de reflecție și autoevaluare asupra propriilor creații
--	--	---	---

În „implementarea” disciplinei opționale „**Provocări creative**”, integrată (transversal) pentru ariile Limbă și comunicare, Arte, Tehnologii, Consiliere și orientare cu **durata de 1 an**, pentru **clasa a III-a** (Anexa 10-Fișa de avizare a proiectului-programă), drept provocare au fost răspunsurile la întrebarea „CUM dezvoltăm?: prin toleranța și colaborarea, recunoașterea și valorificarea unicității fiecărui copil. Copilul începe aventura cunoașterii pornind de la *afirmațiile constructive* ce stau la baza programului de dezvoltare a performanțelor creative ale elevilor: *Sunt creativ. Exersând, devin și mai creativ. Transform ideile în ceva concret. Duc ideile până la capăt. Am voie să greșesc. Respect creația mea și a celorlalți. Totul în jurul meu poate să mă inspire. Mă bucur de ideile pe care le am. Îmi place să descopăr, jucându-mă. Vreau să încerc lucruri noi. Cred în mine și în cei din jur. Sunt un curios și mă disciplinez pentru a reuși.*

Competențe generale:

1. Dezvoltarea capacității de exprimare orală și scrisă în contexte creative
2. Proiectarea, realizarea și evaluarea unor produse simple
3. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere a potențialului creator și a atitudinii pozitive față de sine și ceilalți

Competențe specifice și exemple de activități de învățare:

1. Dezvoltarea capacității de exprimare orală și scrisă în contexte creative.
2. Proiectarea, realizarea și evaluarea unor produse simple.
3. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere a potențialului creator și a atitudinii pozitive față de sine și ceilalți.

În cadrul disciplinei opționale „Provocări creative” toate activitățile au fost organizate sub egida metodei *jocului creativ*, în toate formele (*creație literară, muzicală, plastică, de interpretare, invenții și lucruri utile copilului*), în care predominante sunt metodele activ-participative și învățarea centrată pe elev. Aplicarea strategiilor educaționale a fost realizată diferențiat, în funcție de gradul de implicare a cadrului didactic, astfel încât procesul de învățare să fie centrat pe elev și orientat spre dezvoltarea creativității.

La etapa aplicării strategiilor educaționale directive, profesorul a utilizat conversația, explicația și demonstrația pentru a modela realizarea unui produs creativ, a clarifica etapele de lucru și a oferi repere pentru structurarea ideilor. A prezentat exemple de creații, a demonstrat tehnici și a explicat modul de utilizare a metodelor precum „Știu – Vreau să știu – Am învățat” sau „Pălăriile gânditoare”, orientând activitatea elevilor spre înțelegerea sarcinilor și a criteriilor de realizare. Ulterior, prin *strategii semidirective*, profesorul a organizat activități activ-participative, precum „Turul galeriei”, în care elevii au analizat și au discutat produsele colegilor, formulând aprecieri și sugestii. Elevii au fost antrenați să își imagineze, să creeze și să preia inițiativa în realizarea propriilor produse, beneficiind de sprijin punctual și feedback constructiv. În această etapă, accentul a fost pus pe colaborare, toleranță și valorizarea unicității fiecărui copil.

Accentul predominant a fost plasat pe strategiile educaționale nondirective, deoarece acestea oferă elevilor posibilitatea de a explora liber, de a lua decizii independente, de a elabora produse originale și de a-și manifesta inițiativa în situații variate de învățare. Prin reducerea gradului de dirijare și extinderea autonomiei în activitate, elevii au fost încurajați să valorifice experiențele personale, să formuleze soluții proprii și să își asume responsabilitatea pentru propriul demers creativ. În acest context, rezultatul urmărit a vizat dezvoltarea comportamentului autonom-creativ, exprimat prin fluiditate și flexibilitate în gândire, originalitate, capacitate de explorare independentă, implicare activă și manifestarea inițiativei personale în realizarea sarcinilor creative. *La etapa aplicării strategiilor educaționale nondirective*, cadrul didactic a facilitat exprimarea liberă a ideilor, oferind contexte deschise de creație în care elevii au conceput proiecte proprii – albume foto, colaje video, lucrări artistice sau invenții simple. Profesorul a încurajat asumarea responsabilității pentru finalizarea ideilor și a susținut procesul de autoevaluare, consolidând încrederea în sine și autonomia creativă.

Evaluarea a fost realizată prin observarea sistematică a comportamentului creativ, organizarea de expoziții cu lucrările executate, utilizarea proiectului și a portofoliului, precum și prin autoevaluare. Prin această alternanță a strategiilor educaționale și prin activarea mecanismelor exploratorii și reflexive, opționalul a creat un cadru formativ coerent, orientat spre dezvoltarea progresivă a creativității elevilor din învățământul primar.

Activități autonome de învățare aplicate:

- *elaborarea finalurilor alternative pentru povești și situații-problemă;*
- *realizarea desenelor imaginative pornind de la forme abstracte sau pete de culoare;*
- *construirea unor personaje originale și formularea dialogurilor creative;*
- *crearea jocurilor proprii cu reguli formulate independent;*
- *proiectarea unor soluții creative pentru amenajarea unor spații imaginare;*

- realizarea benzilor desenate și elaborarea comunicărilor creative;
- elaborarea unor produse digitale creative: postere, colaje, povești ilustrate și prezentări multimedia;
- formularea și argumentarea propriilor idei în contexte de reflecție și autoexprimare;
- selectarea produselor reprezentative pentru portofoliul personal;
- realizarea activităților de reflecție și autoevaluare asupra propriilor creații;
- elaborarea mini-proiectelor individuale și de grup în contexte variate de învățare;
- organizarea autonomă a etapelor de lucru și gestionarea resurselor necesare realizării produselor creative.

Proiectul lecției, realizate în cadrul disciplinei opționale „Provocări creative”, elaborat în concordanță cu finalitățile curriculare și cu principiile dezvoltării creativității prin strategii educaționale, este prezentat în Anexa 11. Acesta valorifică o structurare coerentă a demersului educațional, integrând metode interactive, sarcini creative și contexte de învățare centrate pe elev, în vederea stimulării imaginației, a exprimării artistice și a implicării active în procesul de învățare. Aspectele prezentate ulterior ilustrează configurarea demersului didactic prin raportare la elementele structurale ale modelului stabilit, respectiv, *sarcina didactică, principiile pedagogice, scopul activității și tipul strategiei educaționale utilizate* (Tabelul 3.13).

Tabelul 3.13. Proiectul lecției cu titlul „Lumea fantastică a nasturilor”, clasa a III- a, unitatea de învățare „Călătorie printre personaje”

Componente	Conținut
Situația de învățare	Elevii sunt implicați într-un atelier creativ cu tema „Lumea fantastică a nasturilor”, organizat într-un context educațional stimulat, bazat pe explorare imaginativă, colaborare și exprimare artistică liberă. Activitatea debutează prin observarea unor nasturi de diferite forme, dimensiuni și culori, elevii fiind provocați să identifice asemănări între acestea și personaje reale sau fantastice. Prin brainstorming și întrebări orientative formulate de cadrul didactic, elevii construiesc ipoteze creative privind identitatea, rolul și universul personajelor imaginare. Ulterior, fiecare elev realizează individual o poveste ilustrată pe suporturi în formă de nasture, valorificând desenul, dialogul și simbolurile vizuale pentru redarea secvențelor esențiale ale acțiunii. În etapa de grup, elevii cooperează pentru elaborarea unui produs creativ surpriză, utilizând nasturi și materiale diverse în cadrul unui joc de rol și al activităților de creare colectivă. Demersul educațional favorizează manifestarea imaginației, originalității și flexibilității în elaborarea produselor creative, susținând autonomia elevului și implicarea activă în construirea
Sarcina didactică	Transformă nasturii în personaje de poveste, imaginând o lume fantastică proprie. Creață, individual, o poveste ilustrată pe suporturi în formă de nasture, surprinzând secvențele esențiale ale acțiunii (personaje, roluri, conflicte, dialoguri). În cadrul activității de grup, realizează un produs creativ surpriză utilizând nasturi și materiale diverse, valorificând ideile generate prin brainstorming și joc de rol.
Principiul pedagogic	1. Orientarea dirijată a dezvoltării creativității prin stimularea imaginației și ghidarea construirii sensului, 2. Autonomia elevului în elaborarea produsului creativ și în exprimarea liberă a universului

	imaginar.
Scopul activității	Dezvoltarea capacității de transpunere creativă a obiectelor uzuale în personaje simbolice; stimularea imaginației narative și vizuale
Tipul strategiei	Abordare mixtă (directivă și semidirectivă), realizată prin: 1) strategii de explorare intuitivă, 2) elaborare de soluții originale.
Activități autonome de învățare	<ul style="list-style-type: none"> • <i>au explorat imaginativ formele și caracteristicile naturale ale năsturilor;</i> • <i>au identificat asemănările dintre năsturi și personaje reale sau fantastice;</i> • <i>au formulat idei proprii prin brainstorming;</i> • <i>au elaborat independent o poveste ilustrată;</i> • <i>au realizat desene, dialoguri și simboluri vizuale;</i> • <i>au redat secvențele esențiale ale acțiunii prin expresie artistică;</i> • <i>au valorificat creativ materialele puse la dispoziție;</i> • <i>au participat la jocuri de rol și activități de creare colectivă;</i> • <i>au formulat soluții originale privind construcția universului imaginar;</i> • <i>au selectat modalități proprii de exprimare artistică;</i> • <i>au organizat autonom etapele de lucru;</i> • <i>și-au argumentat propriile idei în realizarea produselor creative.</i>

În cadrul proiectului „Călătorie printre personaje”, activitatea independentă a elevului a fost valorificată prin sarcini creative și exploratorii, orientate spre exprimarea liberă a imaginației și construirea unor produse originale. Aplicarea activităților autonome a urmărit implicarea activă a elevilor în observarea, interpretarea și transformarea unor obiecte obișnuite în personaje și universuri fantastice, prin utilizarea desenului, dialogului, povestirii și jocului de rol. În procesul realizării produselor creative, elevii au avut posibilitatea să aleagă modalitățile de exprimare artistică, să formuleze idei proprii, să organizeze etapele de lucru și să coopereze în activități colective, dezvoltând inițiativa, flexibilitatea și autonomia în învățare.

2) Disciplina opțională „Copilărie, joc și fantezie” (Anexa 12) introdusă în orarul clasei pregătitoare în anul școlar 2022–2023, a constituit un cadru educațional structurat pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar. Aplicarea strategiilor educaționale a fost realizată diferențiat, în funcție de gradul de implicare a cadrului didactic, astfel încât activitățile să valorifice jocul, imaginația și experiența directă ca surse ale învățării creative.

La etapa aplicării strategiilor educaționale directive, profesorul a explicat regulile generale ale unor activități precum „*Construcția unei lumi fantastice*”, stabilind repere clare de lucru (de exemplu, „toate casele trebuie să aibă o formă rotundă” sau „personajele trebuie să poată zbura”). A demonstrat modul de utilizare a materialelor și a clarificat cerințele, orientând procesul de creație într-un cadru organizat. Elevii au aplicat regulile primite în realizarea personajelor și decorurilor imaginare, consolidând capacitatea de structurare a ideilor și de aplicare coerentă a principiilor. *Prin strategii semidirective*, profesorul a organizat activități precum „*Atelierul de colaj natural*”, în care copiii au colectat elemente din natură (frunze, pietre, flori) și au fost încurajați să le clasifice și să le combine pentru a crea lucrări artistice. Cadrul didactic a adresat întrebări orientative privind forma, culoarea și textura elementelor, iar

copiii au formulat tipare și reguli proprii pe baza observațiilor realizate. În acest proces, elevii au identificat relații între elemente diferite și au utilizat imaginația pentru a combina materiale aparent fără legătură, dezvoltând flexibilitatea și capacitatea de a vedea lumea din perspective multiple.

Prin diminuarea graduală a intervenției cadrului didactic și prin extinderea posibilităților de explorare independentă, elevii și-au construit progresiv capacitatea de organizare autonomă a învățării, de luare a deciziilor și de manifestare a comportamentului autonom-creativ.

La etapa aplicării strategiilor educaționale nondirective, profesorul a facilitat activități precum „*Imaginația de la obiecte*”, în care copiii au primit obiecte uzuale – o cutie, o lingură, o bucată de hârtie – și au fost invitați să le atribuie noi utilizări sau să inventeze povești în jurul lor. De exemplu, o lingură a devenit „baghetă magică”, iar o cutie a fost transformată în „castel al unui dragon”. În acest context, intervenția cadrului didactic a fost minimă, accentul fiind pus pe exprimarea liberă, pe asocierea neconvențională și pe generarea de soluții originale, susținând dezvoltarea gândirii laterale și a capacității de inovare:

- *au atribuit utilizări noi obiectelor primite;*
- *au inventat povești pornind de la obiectele utilizate;*
- *au transformat simbolic obiectele în personaje și elemente fantastice;*
- *au asociat neconvențional obiectele cu situații imaginare;*
- *au exprimat liber propriile idei și reprezentări imaginative;*
- *au generat soluții originale în realizarea sarcinilor creative;*
- *au explorat independent posibilități variate de reinterpretare a obiectelor;*
- *au construit universuri imaginare prin joc simbolic și creație spontană;*
- *au manifestat inițiativă și libertate de alegere în elaborarea produselor creative.*

Strategiile educaționale au fost integrate într-o manieră complexă în activitatea de durată „*Proiectul orașului visurilor*”. Profesorul a organizat inițial etapa de explorare liberă a materialelor reciclabile, stimulând imaginația copiilor. Ulterior, a orientat aplicarea unor reguli de construcție pentru asamblarea orașului imaginar, iar în etapa finală a facilitat reflecția asupra tiparelor observate și formularea unor noi reguli de dezvoltare urbană. Această alternanță a strategiilor a permis combinarea proceselor imaginative cu cele organizatorice și reflexive, susținând dezvoltarea creativității într-un mediu prielnic dezvoltării creativității. Prin gestionarea gradului de implicare pedagogică, disciplina opțională „Copilărie, joc și fantezie” a oferit un mediu formativ complex, în care jocul, experimentarea și reflecția au devenit mecanisme esențiale pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar.

O dimensiune importantă în demersul transversal de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar a constituit-o **coordonata activităților extracurriculare**, integrate într-o

abordare transdisciplinară. Aceste contexte educaționale au extins experiența de învățare dincolo de cadrul strict al disciplinei, favorizând conexiunea dintre cunoștințe și experiențe creative. Prin organizarea activităților care au valorificat colaborarea, explorarea și aplicarea creativă a achizițiilor, demersul inter-transdisciplinar a contribuit la consolidarea mecanismelor creative. *Activitățile extracurriculare* sunt organizate în afara curriculumului disciplinelor școlare și au ca scop completarea și îmbogățirea experienței educaționale a elevilor. Acestea oferă oportunități de învățare nonformală, stimulând dezvoltarea personală, socială și creativă. În învățământul primar, activitățile extracurriculare sunt organizate la nivel de tabere, excursii, cluburi de lectură, sport, arte, și îi ajută pe copii să interacționeze cu colegii lor în contexte de colaborare.

În continuare sunt prezentate rezultatele implicării elevilor din învățământul primar în activitățile extracurriculare „**Miracolul copilăriei**”, „**Dumbrava minunată**” și „**Mărțișoare Cantacuzine**”, organizate în cadrul demersului inter- și transdisciplinar de dezvoltare a creativității. Analiza acestor experiențe evidențiază modul în care participarea activă la contexte educaționale nonformale a contribuit la stimularea inițiativei, expresivității și colaborării, precum și la consolidarea mecanismelor creative activate în cadrul activităților școlare (Anexa 13).

1) Proiectul extrașcolar „Miracolul Copilăriei”, reprezintă un schimb de experiență dintre 5 școli din județe diferite: Școala Gimnazială „Iordache Cantacuzino”, Pașcani, Județul Iași; Școala Gimnazială Oniceni, Județul Suceava; Școala Gimnazială Cosâmbesti, Județul Ialomița; Școala Gimnazială ”I.Gervescu”, Săvinești, Județul Neamț; Liceul Tehnologic Pătârlagele, Județul Buzău, care s-a desfășurat în anul școlar 2020-2021 (Anexa 13.1).

Implicarea elevilor în desfășurarea unui concurs educațional creativ, precum „Miracolul Copilăriei”, reprezintă o contribuție semnificativă la dezvoltarea creativității elevilor prin utilizarea diverselor strategii pedagogice. În cadrul concursului „Miracolul Copilăriei”, dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar a fost susținută prin aplicarea diferențiată a strategiilor educaționale, în funcție de gradul de implicare a cadrului didactic și de specificul activităților propuse.

La etapa aplicării strategiilor educaționale directive, profesorul a orientat elevii spre înțelegerea temelor generale ale concursului, precum „copilăria”, „miracolul” sau „poveștile”, explicând sensurile acestora și oferind repere pentru structurarea creațiilor. A clarificat principiile estetice și regulile de compoziție, pe care elevii le-au aplicat ulterior în realizarea desenelor, picturilor sau povestirilor. În acest mod, concepte abstracte au fost transpuse în produse concrete, iar elevii au fost sprijiniți în organizarea coerentă a ideilor. *Prin strategii semidirective*, profesorul a încurajat reflecția asupra experiențelor personale sau observate, invitând elevii să identifice momente semnificative din propria copilărie și să le valorifice în

creații artistice sau literare. Elevii au fost ghidați să observe fenomene din realitatea înconjurătoare și să le transforme în imagini expresive sau narațiuni sugestive. Profesorul a intervenit punctual prin întrebări orientative și feedback constructiv, stimulând formularea de interpretări și alegerea unor soluții expresive adecvate.

La etapa aplicării strategiilor educaționale nondirective elevii au fost încurajați să realizeze activități autonome bazate pe exprimare liberă, explorare imaginativă și elaborarea unor produse creative originale, fără modele prestabilite. Aceștia au inventat povești pornind de la obiecte obișnuite, au creat personaje și universuri fantastice, au formulat asociații neconvenționale și au reinterpretat creativ experiențe sau situații din realitatea înconjurătoare. În realizarea produselor artistice și literare, elevii și-au ales independent modalitățile de exprimare, culorile, simbolurile și structura creațiilor, manifestând inițiativă și libertate în organizarea propriului demers creativ. Totodată, activitățile autonome au favorizat formularea ideilor personale, argumentarea soluțiilor alese și implicarea activă în construirea unor produse originale, contribuind la dezvoltarea comportamentului autonom-creativ.

Produs literar 1 – „Miracolul din grădina bunicii”

„Într-o dimineață de vară am mers în grădina bunicii și am văzut o floare care strălucea în lumina soarelui. Mi s-a părut că floarea vorbește cu fluturii și le spune povești despre copii. Am desenat grădina ca pe un loc fermecat, unde fiecare floare avea o culoare magică și fiecare pasăre cânta o melodie a copilăriei.”

Produs literar 2 – „Cutia cu povești”

„În camera mea aveam o cutie veche în care păstram lucruri mici și importante. Într-o zi mi-am imaginat că acea cutie este un castel al poveștilor. Din ea ieșeau personaje fantastice, cavaleri și dragoni prietenoși. Am pictat castelul în culori vii și am scris o poveste despre o fetiță care descoperea lumea imaginației.”

Produs literar 3 – „Ploaia de stele”

„Într-o seară am privit cerul și mi-am imaginat că stelele cad încet peste oraș. Fiecare stea aducea un vis pentru copii: bucurie, prietenie și curaj. În desenul meu am realizat case colorate și copii care priveau cerul cu uimire. Profesorul m-a ajutat să aleg culorile și să organizez povestea desenului, iar eu am încercat să arăt frumusețea unui moment magic.”

2) Proiectul extrașcolar „DUMBRAVA MINUNATĂ”, reprezintă un schimb de experiență dintre 4 unități, desfășurat în anul școlar 2021-2022: Școala Gimnazială ”Iordache Cantacuzino”, Pașcani, Jud. Iași; Liceul Tehnologic ”Mihai Busuioc”, Pașcani, Jud. Iași; Clubul Copiilor Pașcani; Școala Gimnazială ”I. Gervescu”, Săvinești, Jud. Neamț (Anexa 13.2). Implicarea profesorului de învățământ primar în proiectul-concurs „Dumbrava minunată” a

constituit un catalizator semnificativ pentru dezvoltarea creativității elevilor, prin aplicarea diferențiată a strategiilor educaționale în funcție de gradul de implicare pedagogică. Activitatea a fost organizată într-un cadru dinamic și interactiv, adaptat potențialului și particularităților fiecărui elev, valorificând lectura operei lui Mihail Sadoveanu ca punct de plecare pentru creație literară și reflecție artistică.

Volumul „La pas cu Lizuca” (Anexa 13.2.2) a reprezentat rezultatul concret al acestui demers formativ, reunind creațiile elevilor de clasa a IV-a inspirate din lectura „Dumbrava minunată”. Profesorul a orientat inițial analiza fragmentelor literare printr-o strategie educațională directivă, explicând contextul operei, caracteristicile personajelor și semnificațiile unor episoade relevante. Elevii au fost ghidați să observe trăirile personajelor și să identifice elemente descriptive esențiale, consolidându-și capacitatea de înțelegere și interpretare. În etapa *semidirectivă*, profesorul a încurajat reflecția personală asupra experiențelor de lectură, invitând elevii să redea emoțiile trăite alături de Lizuca și Patrocle, să descrie lumea fantastică a pădurii și să exprime empatia față de personaj. Pornind de la fragmentele analizate, elevii au exersat redactarea de texte descriptive și au dezvoltat narațiuni proprii, inspirate din universul sadovenian. Profesorul a oferit feedback constructiv și a susținut structurarea ideilor, facilitând trecerea de la analiza dirijată la exprimarea personală.

La etapa *aplicării strategiilor educaționale nondirective*, elevii au fost încurajați să creeze povești originale în care personajele lui Mihail Sadoveanu au prins viață în moduri inedite. Au imaginat continuări ale aventurilor, au reinterpretat episoade și au introdus elemente simbolice sau metaforice, valorificând experiențele proprii și imaginația. Profesorul a facilitat exprimarea liberă și colaborarea între elevi, susținând realizarea volumului colectiv ca produs final al proiectului. Referentul științific al lucrării, lect. univ. dr. D. Stoica Marcu de la Universitatea ”Ovidius” Constanța, a apreciat valoarea formativă a volumului și a recomandat cartea ca resursă pentru învățători și elevi, subliniind potențialul ei de a genera noi exerciții creative. Alternarea strategiilor educaționale a permis integrarea analizei literare, a exprimării afective și a creației originale într-un demers coerent, care a susținut dezvoltarea empatiei, a imaginației și a gândirii critice. **Rezultatul activităților autonome din implicarea copiilor este prezentat în cartea „La pas cu Lizuca” în Anexa 13.2.2.**

Prin această abordare inter- și transdisciplinară, proiectul „Dumbrava minunată” a oferit un cadru de valorizare a lecturii, în care elevii au trăit emoții, au empatizat cu personajele și au transformat experiența estetică în producție creativă, consolidându-și profilul de elevi creativi.

3. Proiectul „MĂRȚIȘOARE CANTACUZINE” (Anexa 13.3) reprezintă un concurs înscris în *Calendarul activităților extracurriculare județene Iași*, în anul școlar 2023-2024, la

care au participat în jur de 1000 de elevi, dar care în anul școlar 2025-2026 a devenit un concurs regional înscris în CPEEI la poziția 954, conform Anexei 3 la OMEC Nr 3197/ 10.02.2026. Ediția desfășurată în martie 2026 a confirmat succesul și sustenabilitatea acestui demers, reunind un număr de 1932 de elevi participanți direct și implicând 229 de cadre didactice din 81 de unități de învățământ. Impactul proiectului a avut o reprezentare națională extinsă în 24 de județe, rezultatele fiind promovate pe siteul școlii organizatoare a concursului și inclusă în cercetarea experimentală <https://sites.google.com/scoalaiordachecantacuzino.ro/martisoare-cantacuzine2025/home?authuser=0>

Analiza metodologică a Proiectului Județean „Mărțișoare Cantacuzine” evidențiază un *model educațional centrat pe stimularea potențialului creativ al elevilor prin alternarea strategică a gradului de implicare pedagogică, proces ce culminează cu o gamă diversificată de produse ale învățării*. Implementarea proiectului la Școala Gimnazială „Iordache Cantacuzino” Pașcani a demonstrat că dezvoltarea creativității nu este un act izolat, ci un parcurs structurat care integrează tradiția, ecologia și gândirea creativă. Strategiile educaționale utilizate au fost calibrate pe trei paliere de intervenție, fiecare generând rezultate specifice:

- *prin strategii directive*, cadrele didactice au asigurat fundamentul teoretic și tehnic necesar. Profesorii au explicat hermeneutica mărțișorului, normele estetice și criteriile de evaluare, oferind repere clare pentru utilizarea materialelor reciclabile. Această etapă a fost esențială pentru internalizarea regulilor compoziționale de bază, precum echilibrul și contrastul, pregătind terenul pentru execuția tehnică a produselor;
- *prin strategii semidirective*, vizibile cu precădere în secțiunea „Mărțișorul ecologic”. Aici, elevii au fost stimulați să manipuleze materiale diverse precum hârtia, cartonul, textilele și elementele naturale, formulând soluții proprii pentru transformarea acestora în obiecte decorative. Intervenția pedagogică s-a limitat la întrebări orientative și feedback, încurajând reflecția asupra relației dintre sustenabilitate și funcționalitate. Rezultatul direct al acestei abordări a fost generarea unui număr impresionant de 175 de produse premiate, care atestă o înaltă conștiință ecologică și inventivitate materială;
- *prin strategii nondirective*, aplicate în special în cadrul expoziției „Magia copilăriei” și al secțiunilor de creație literară și arte plastice. Elevii au fost încurajați să realizeze asocieri inedite și să propună interpretări personale ale simbolului mărțișorului, activând gândirea divergentă. **Această libertate de exprimare s-a materializat în 68 de lucrări plastice premiate în secțiunea „Magia copilăriei”, care reflectă viziuni subiective și soluții estetice originale; 93 de creații literare și artistice ce demonstrează capacitatea elevilor de a opera cu analogii și simboluri complexe; produse de tip digital, rezultate în urma**

simpozionului cadrelor didactice, precum ghidul electronic de bune practici, care arhivează experiențele de învățare inovatoare.

În concluzie, prin integrarea acestor strategii, proiectul a transformat actul creației într-un demers interdisciplinar complex. Cele 465 de premii acordate în total reprezintă validarea obiectivă a unor produse ale creativității care armonizează rigoarea științifică (în secțiunea de matematică și științe, cu 129 de premii) cu sensibilitatea artistică și responsabilitatea civică. Efortul conjugat al celor 229 de profesori coordonatori a permis ca elevii să parcurgă drumul de la simpla înțelegere a unei tradiții la producerea unor bunuri culturale și estetice cu relevanță regională și națională.

La etapa aplicării strategiilor educaționale nondirective, elevii au fost încurajați să creeze modele originale, să realizeze asocieri inedite și să propună soluții estetice inovatoare. Prin activarea gândirii divergente și a imaginației, au elaborat produse care au reflectat interpretări personale ale simbolului măștișorului. Profesorul a facilitat exprimarea liberă și prezentarea lucrărilor, consolidând autonomia creativă. În secțiunea de creație literară și arte, strategiile educaționale au fost integrate într-un demers complex. Profesorul a orientat inițial structurarea produselor prin explicarea elementelor narrative (introducere, punct culminant, deznodământ) și a regulilor compoziționale, precum echilibrul și contrastul în pictură. Ulterior, elevii au fost încurajați să creeze analogii între diferite forme de exprimare – text, imagine, simbol –, dezvoltând o gândire asociativă și interdisciplinară. Prin alternarea gradului de implicare pedagogică, concursul a devenit un cadru formativ în care explorarea materială, reflecția estetică și exprimarea artistică au contribuit la consolidarea profilului creativ al elevilor.

Concluzia, care se impune a fi valorificată în urma implementării **Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare**, argumentează, că *educația creativă în învățământul primar* se configurează ca o dimensiune integrată a procesului educațional, nefiind abordată ca finalitate autonomă. Prin implementarea strategiilor inovative propuse de cercetători precum A. Roșca [152], M. Roco [148], creativitatea poate fi cultivată eficient, oferind copiilor

competențe pentru viitor. Perspectivele includ utilizarea strategiilor educaționale și integrarea învățării interdisciplinare pentru a amplifica potențialul creativ al elevilor. Aceste strategii includ metode didactice interactive, activități de grup care stimulează gândirea critică și proiecte interdisciplinare ce încurajează explorarea și experimentarea. Schimbările constatate la școlarul din ciclul primar din punct de vedere psihic, deoarece ritmul de creștere se accelerează în această perioadă, sunt evidente pentru „*dezvoltarea potențialului creativ*”, susține I. Nicola [109, p. 142], având ca substrat apariția construcțiilor logice la nivelul ciclului de achiziții fundamentale în clasele I – a II-a și continuând cu dezvoltarea gândirii abstracte la nivelul ciclului de dezvoltare curriculară (clasele a III-a – IV-a), aspect menționat în lucrare. „Instrumentele muncii intelectuale (cititul, scrisul, calculul)” devin suport pentru familiarizarea cu abordarea interdisciplinară a domeniilor cunoașterii, resorturi importante în cercetarea noastră privind valorificarea strategiilor educaționale în dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar.

Demersul de implementare a intervenției a demonstrat că dezvoltarea creativității presupune coerență metodologică și integrare transversală. Prin practicarea constantă a strategiilor educaționale adecvate, elevii au fost sprijiniți să își dezvolte curiozitatea față de cunoaștere, tenacitatea și disciplina în realizarea sarcinilor, capacitatea de colaborare în contexte variate și originalitatea în exprimare și rezolvare de probleme. Astfel, intervenția educațională a contribuit la configurarea progresivă a profilului creativ al elevului din învățământul primar, în acord cu criteriile și indicatorii ce reflectă patru profiluri esențiale: „*curios*”, „*tenace și disciplinat*”, „*colaborativ*” și „*original*”. Prin această distribuție contextuală se confirmă caracterul integrator al demersului metodologic, dezvoltarea creativității devine un proces sistemic, susținut printr-o progresie coerentă de la dirijare la autonomie, în care echilibrul dintre intervenția cadrului didactic și inițiativa elevului determină performanța și configurarea profilului elevului creativ. În acest mod, strategiile educaționale „se traduc” în practici didactice diferențiate, adaptate nivelului de dezvoltare a creativității elevului.

Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, elaborat și adaptat specificului învățământului primar, reprezintă un demers metodologic structurat, fundamentat pe reperatele teoretice ale creativității și exigențele cadrului normativ curricular. Prin succesiunea logică a nivelurilor și prin corelarea dintre fundamentare, metodologie, strategie, implementare și evaluare, structura prezentată îndeplinește criteriile unui program aplicat în context educațional: sistematizare, operaționalitate, aplicabilitate și evaluabilitate. Această construcție, oferă un cadru explicativ, procedural, aplicativ și autoreglator, specific cercetării pedagogice experimentale.

3.4. Valori experimentale comparate obținute din implementarea Programului dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare

Explorarea modului cum abordările pedagogice influențează dezvoltarea creativității la elevii de vârstă mică și imaginea de ansamblu prin intermediul activităților incluse în Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare au devenit premise pentru confirmarea ipotezelor avansate prin compararea rezultatelor înregistrate de subiecții incluși în eșantionul cercetării. Organizarea cadrului conceptual privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare a focalizat atenția spre fundamentarea conceptului de *strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare*, concepute pentru a sprijini dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, fundamentate pe principii de învățare activă și participativă, care încurajează soluționarea creativă a problemelor și colaborarea interdisciplinară, promovând un învățământ centrat pe elev.

Integrarea activităților în cadrul Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare evidențiază o creștere a eficienței demersului formativ, reflectată în diversificarea și operaționalizarea coerentă a metodelor și tehnicilor orientate spre stimularea potențialului creativ. În acest cadru, strategiile educaționale sunt valorificate sistematic prin categoriile explorării intuitive, soluțiilor originale, conexiunilor analogice, transferului asociativ și comparației contextuale, configurate într-un sistem integrat, adaptat particularităților de vârstă și individuale ale elevilor. Eficiența Programului se confirmă prin capacitatea acesteia de a structura intervenția pedagogică și de a genera contexte aplicative relevante, care susțin dezvoltarea indicatorilor performanței creative și consolidează dimensiunea formativă a învățării. În acord cu tema de cercetare, cadrul didactic își asumă rolul de facilitator al aplicării strategiilor educaționale diferențiate pe categorii, operaționalizând strategii specifice în cadrul activităților de învățare, în corelație cu dimensiunea formativă și cu respectarea particularităților de vârstă și individuale ale elevilor, în vederea optimizării dezvoltării creativității acestora (Tabelul 3.14).

Tabelul 3.14. Strategiile educaționale valorificate de rolul CD în dezvoltarea creativității elevilor în ÎP pe continuumul dirijare-nondirijare prin activități autonome de învățare

directive	semidirective
Rolul profesorului este de a ghida și sprijini procesul de descoperire a cunoștințelor. Încurajează elevul să ajungă la concluzii și reguli pe baza observațiilor sau experienței directe pentru a facilita activitatea autonomă de învățare:	Rolul profesorului este să furnizeze principiile și cunoștințele de bază, iar elevii le aplică și le deduc prin raționamente logice, care pornesc de la principii generale și ajung la concluzii particulare prin activități autonome de învățare

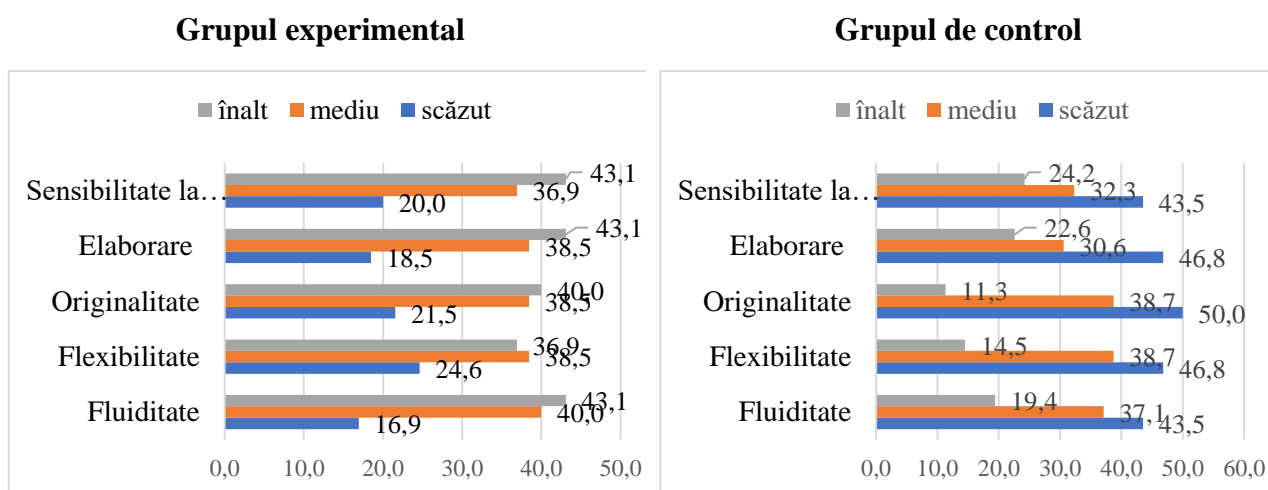
Metoda directivă	Activități autonome de învățare realizate de elevi	Metoda aplicată	Activități autonome de învățare realizate de elevi
observație	au observat independent forme, culori, caracteristici și relații dintre obiecte, fenomene sau elemente din mediul înconjurător	prezentare de definiții și reguli	au aplicat independent definițiile și regulile în realizarea sarcinilor creative și în organizarea produselor proprii
studiu de caz	au analizat situații concrete sau personaje din povești, identificând soluții și modalități originale de rezolvare	dialogul socratic	au formulat întrebări și răspunsuri argumentate, reflectând asupra ideilor și identificând soluții personale
învățarea prin descoperire	au formulat ipoteze, au explorat posibilități variate și au identificat independent reguli sau conexiuni între elemente	metodele analogiilor	au realizat asocieri și conexiuni între obiecte, imagini, situații și experiențe diferite, elaborând reinterprețări creative
problematizare	au formulat întrebări problematizatoare și au elaborat răspunsuri sau soluții creative pentru situațiile propuse	rezolvarea de probleme prin aplicarea principiilor/regulilor	au identificat soluții pentru situațiile-problemă prin utilizarea regulilor și principiilor prezentate în activitate
metoda analizei comparative	au comparat imagini, personaje, obiecte sau situații, identificând asemănări, diferențe și reinterprețări originale	conversația euristică	au descoperit independent idei și soluții prin întrebări orientative, argumentarea opiniilor și formularea concluziilor proprii.
învățarea prin jocuri și simulări	au participat la jocuri de rol, au construit scenarii imaginative și au simulat situații fantastice prin exprimare creativă și colaborare		

Rolul profesorului este să creeze contexte deschise de explorare și exprimare liberă, iar elevii să genereze independent idei, asociații și soluții originale prin activități autonome de învățare, valorificând imaginația, experiențele personale și inițiativa proprie

Metoda nondirectivă	Activități autonome de învățare realizate de elevi
exprimarea liberă	au formulat și exprimat independent idei, opinii și reprezentări imaginative în contexte creative
explorarea creativă	au explorat liber posibilități de reinterprețare a obiectelor, imaginilor și situațiilor
asocierea neconvențională	au realizat conexiuni originale între obiecte, personaje, experiențe și contexte diferite
jocul imaginativ	au construit scenarii fantastice, personaje și universuri imaginare prin joc simbolic
creația spontană	au elaborat povești, desene, colaje și produse creative fără modele prestabilite
reflecția autonomă	au analizat și argumentat propriile idei și soluții creative
alegerea independentă	au selectat modalități proprii de exprimare artistică și organizare a activităților
învățarea prin experiență personală	au valorificat experiențele și trăirile proprii în realizarea produselor creative

Formele de organizare a procesului educațional au fost structurate astfel încât să ofere un cadru flexibil, în care elevii să fie implicați activ în propriul lor proces de învățare. Aceste forme au favorizat dezvoltarea fluidității și flexibilității în gândire, a originalității și elaborării produselor creative, precum și manifestarea sensibilității față de probleme și a capacității de identificare a soluțiilor originale. Organizarea activităților a susținut formarea unor trăsături specifice profilului elevului creativ, precum inițiativa, autonomia în învățare, curiozitatea cognitivă, încrederea în propriile idei, capacitatea de colaborare și exprimarea liberă a experiențelor și reprezentărilor imaginative.

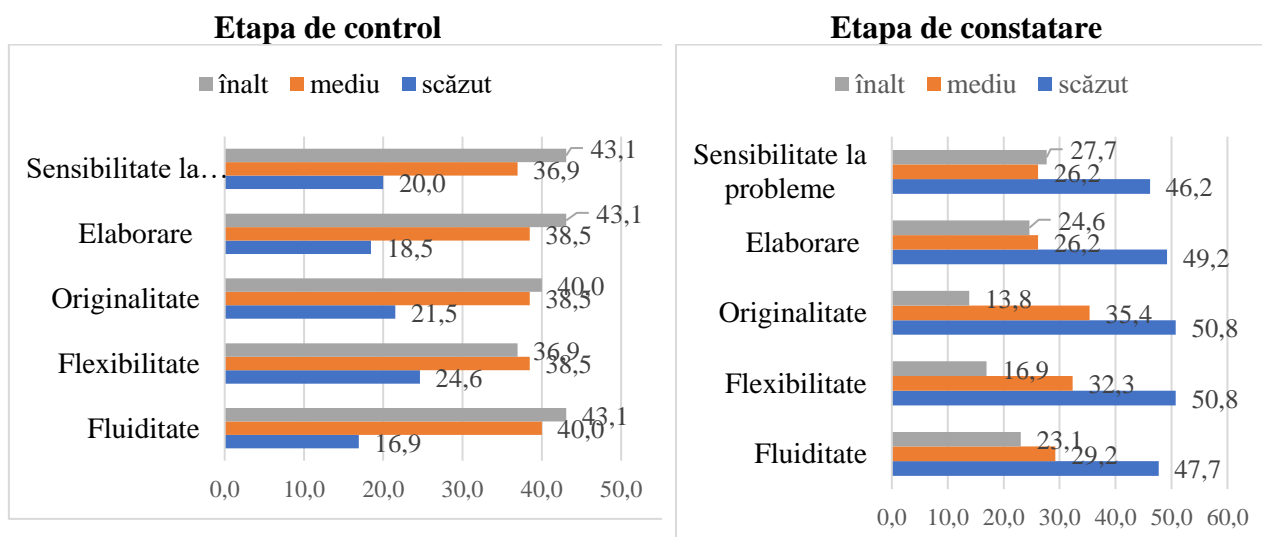
La etapa de control a experimentului pedagogic, componentele performanței (*fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme*) au fost supuse măsurării prin alte cinci probe de evaluare, asemănătoare celor de la etapa de constatare, selectate din conținuturile curriculare (manuale și situații de învățare) pentru nivelul elevilor de clasa a IV-a.

Figura 3.11. Nivelurile de dezvoltare a creativității elevilor în baza probelor de evaluare (plan comparat: GE – GC, etapa de control)

Comparând rezultatele pentru dezvoltarea nivelului creativității între cele două grupuri de elevi (Figura 3.11), (respectând același standard de evaluare pentru fiecare din variabile: 1. fluența (fluiditatea) - după numărul total de răspunsuri; 2. flexibilitatea - după numărul de întrebări neobișnuite; 3. originalitatea - după criteriul rarității statistice a acestor idei sau soluții; 4. elaborarea - după numărul de detalii din răspunsurile date; 5. sensibilitatea față de probleme - după rapiditatea de a descoperi erori, inadvertențe, contradicții), observăm diferențe semnificative în ceea ce privește distribuția procentuală pe diferitele variabile, indicând o creștere constantă spre niveluri superioare ale rezultatelor grupului experimental pentru caracteristicile creativității la nivelul înalt (*fluiditate - 43,1%, flexibilitate 36,9%; originalitate – 40%, elaborare și sensibilitate la probleme – câte 43,1%*). Se observă în grupul de control mai mulți elevi cu intervalul scăzut

(43,1% - 50 %) și medii (32,3% - 38,7 %), dar mai puțini la un nivel avansat comparativ cu grupul experimental. La variabila *originalitate* elevii din grupul de control au o pondere semnificativ mai mare la nivelul înalt (11,3%); aceasta fiind cea mai scăzută valoare procentuală din toate variabilele, în timp ce grupul experimental prezintă o distribuție mai uniformă, cu o preponderență a nivelurilor mediu și înalt. De asemeni, se observă o pondere ridicată la elevii ce-i caracterizează un grad de *originalitate* sporit la elevii din grupul experimental pentru nivelul mediu (38,5%), în timp ce la grupul de control această variabilă înregistrează doar o valoare procentuală de 11,3% pentru nivelul înalt. Concluzia evidențiată este, că în grupul experimental se constată o distribuție mai echilibrată și mai mulți elevi care ating nivelul superior de dezvoltare a creativității la toate variabilele, în timp ce grupul de control are o concentrație mai mare în intervalele mediu și și scăzut, fapt demonstrat de rezultatele înregistrate.

Figura 3.12. Nivelurile de dezvoltare a creativității elevilor în baza *probelor de evaluare* (plan comparat: etapa de constatare – etapa de control; grupul experimental)

Pentru a compara rezultatele evaluării nivelului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar al grupului experimental la etapa de constatare și la etapa de control, a fost analizată distribuția procentuală a nivelurilor (scăzut, mediu, înalt) în ambele etape. La etapa de constatare, s-a observat, că un procent semnificativ de elevi se aflau la nivelul scăzut în intervalul 46,2% - 47,7%). Nivelurile mediu și înalt au avut procente variabile, sintetizate la nivelul mediu cu valori între 26,2% și 35,4%, iar nivelul înalt cu valori între 13,8% și 27,7%. La etapa de control s-a observat o îmbunătățire considerabilă la nivel înalt (43,1%), în timp ce nivelul scăzut a scăzut semnificativ (16,9%), rezultatele variabilei *fluiditate*. În etapa de control a experimentului, procentajul elevilor la nivel scăzut s-a micșorat semnificativ pentru fiecare criteriu în intervalul (16,9% - 24,6%). La nivel mediu, procentajele au variat între 36,9% și 40%, indicând o

creștere substanțială. Dacă la etapa de constatare pentru variabilele *originalitate și flexibilitate* nivelul scăzut a fost predominant (50,8%), cu valori medii și înalte relativ reduse (32,3% - 35,4%), la etapa de control nivelul înalt a crescut semnificativ (40 % - 36,9%).

Rezultatele înregistrate din observarea comportamentelor creative ale elevilor prin *Fișa de observare*, au demonstrat de asemeni creșteri considerabile în raport cu fiecare criteriu supus măsurării, argumentând validitatea rezultatelor din corelarea efectuată la nivelul *itemilor fișei de observare* și a *itemilor probelor de evaluare*, fiind constatată echivalența de variabile prin două instrumente diferite. Concluziile menționate din interpretarea rezultatelor comparative ale grupurilor experimental și de control din aplicarea probelor de evaluare sunt similare și fișei de observație. Nivelurile mediu și înalt înregistrează o creștere semnificativă privind dezvoltarea creativității elevilor din grupul experimental, în comparație cu nivelurile înregistrate de elevii din grupul de control. Având la bază caracteristicile generale ale creativității, determinate de evidențierea „calității gândirii creative”, care au constituit și variabile ale cercetării experimentale pentru măsurarea nivelului creativității elevului de vârstă școlară mică, a fost important pentru cercetarea noastră demonstrația statistică a valabilității rezultatelor înregistrate pentru variabilele-caracteristici ale creativității: *fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme*. Datele prelucrate în programul SPSS sunt importante pentru testarea ipotezei și eliminarea erorilor de măsurare în verificarea consistenței datelor prin verificarea relațiilor între variabile și evaluarea semnificației rezultatelor.

Tabelul 3.15. Planul comparat al valorilor statistice obținute la etapele constatare și control ale grupurilor experimental și de control

Grupul implicat în experiment		Media	N	Abaterea standard	Eroarea standard a mediei
(GE) Grupul experimental	punctaj total la etapa de constatare	26,60	65	15,141	1,878
	punctaj total la etapa de control	35,94	65	13,872	1,721
(GC) Grupul de control	punctaj total la etapa de constatare	29,82	62	15,411	1,957
	punctaj total la etapa de control	28,98	62	14,720	1,869

Compararea punctajelor acumulate de elevii din grupul experimental (GE) a avut un punctaj mai mic în etapa de constatare (26,60 față de 29,82 acumulat de elevii GC) și un punctaj mai mare în etapa de validare (35,94 față de 28,98 al elevilor din GC), (Tabelul 3.15). Aceasta sugerează o îmbunătățire semnificativă a performanței în grupul experimental comparativ cu grupul de control, ceea ce poate indica un efect pozitiv al intervenției desfășurate în cadrul Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale. Rezultatele sunt validate și de măsurările dispersiei și erorii standard. Grupul experimental prezintă o dispersie mai mică în etapa de validare (13,872) comparativ cu grupul de control (14,720), ceea ce sugerează o performanță mai uniformă în rândul elevilor din acest grup.

În schimb, grupul de control a avut o performanță mai variabilă în ambele etape, cu o eroare standard mai mare la constatare și validare.

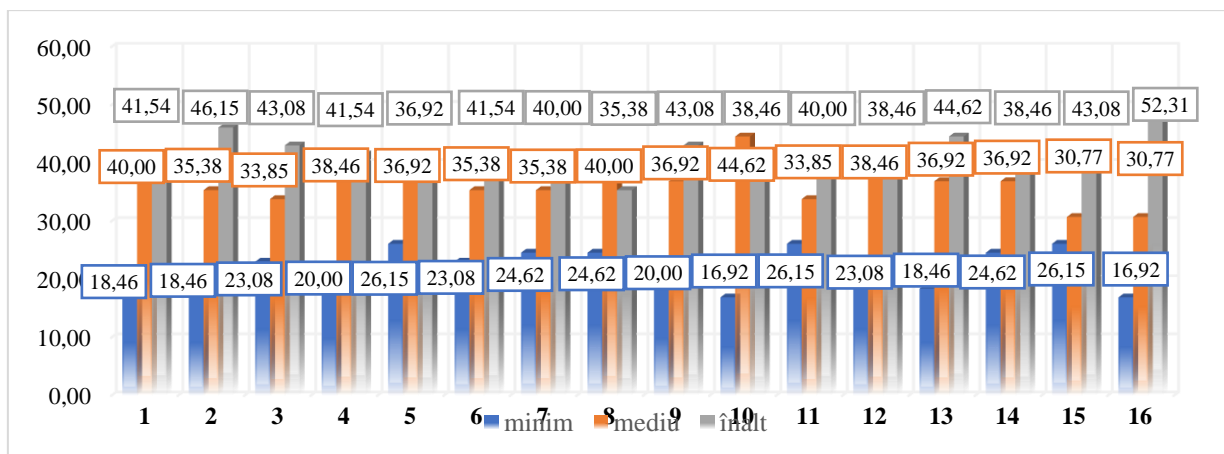
Aplicarea testului T-Student în evaluarea nivelului creativității elevilor de vârstă școlară mică a permis măsurarea caracteristicilor pe baza formulei statistice introduse în sistemul de verificare a corespondenței datelor. În Anexa 15 sunt prezentate dovezile rezultatelor obținute din aplicarea măsurătorilor separate la fiecare probă de evaluare pentru caracteristicile creativității la compararea grupurilor experimental și de control, în scopul verificării dacă există o diferență semnificativă între mediile celor două grupuri. În tabelul 3.16. este reflectată valoarea p (Sig.) = $0,000 < 0,05$ la compararea rezultatelor generale ale elevilor din grupul experimental la probele de evaluare realizate la etapele de constatare și control al experimentului pedagogic. Este prezentată dovada, că sunt diferențe semnificative în favoarea punctajului total la etapa de validare, prin urmare se constată o creștere semnificativă a mediei de la etapa de constatare (26,60) la etapa de validare (35,94), date menționate în tabelul 3.16.

Tabelul 3.16. Diferențele constatate din aplicarea testului T-student

Grupul implicat în experiment		Media	Abaterea standard	Eroarea standard a mediei	95% Intervalul de încredere: limita		t	df	Sig. (2-tailed)
					inferioară	superioară			
Grupul experimental (GE)	punctaj total la constatare - punctaj total la control	-9,338	6,683	,829	-10,994	-7,682	-11,265	64	,000

Având în vedere că în etapa de constatare nu există o diferență semnificativă statistic între grupul experimental și grupul martor, lucru care sugerează că ambele grupuri au pornit de la un nivel similar în ceea ce privește dezvoltarea creativității, iar în etapa de control, diferența devine semnificativă statistic și grupul experimental prezintă o medie semnificativ mai mare decât grupul martor, se demonstrează că intervenția aplicată grupului experimental a avut un efect pozitiv asupra fluidității creativității. Rezultatele arată că intervenția aplicată grupului experimental a fost eficientă în îmbunătățirea fluidității dezvoltării creativității, evidențiindu-se o diferență semnificativă între grupuri în etapa de control.

La etapa de control a cercetării experimentale s-a insistat pe aprecierea trăsăturilor de personalitate care au format *profilul elevului creativ* prin componentele determinate: *curios, tenace și disciplinat, colaborativ și imaginativ*. Caracterizarea rezultatelor în continuare este realizată în baza indicatorilor stabiliți pentru fiecare variabilă și criteriu operaționalizat.

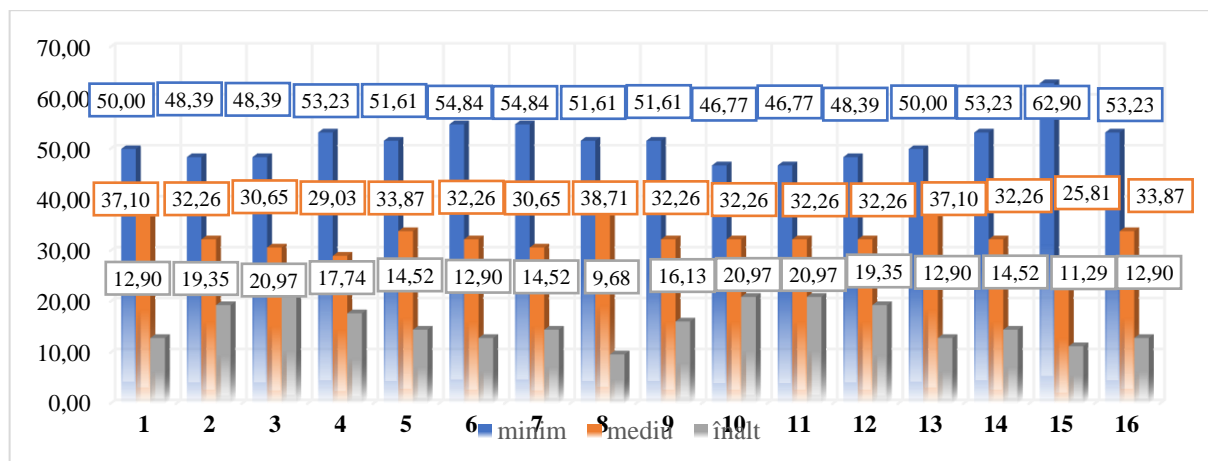
1. Explorator în cunoaștere	9. Deschis la interacțiuni cu persoane necunoscute
2. Solicitant de informații actuale prin întrebări	10. Eficient în echipă
3. Analitic riguros și critic	11. Contribuitor la concluziile grupului
4. Reflexiv la feedback	12. Flexibil în negocieri de semnificații
5. Perseverent în efort	13. Generator de idei originale
6. Conștiincios în învățare	14. Vizionar în proiectarea răspunsurilor
7. Încercător în realizarea obiect.	15. Facilitator de asocieri spontane
8. Meticulos în cercetare	16. Inovativ prin depășirea limitelor de originalitate

Figura 3.13. Niveluri de dezvoltare ale valorilor elevului creativ din învățământul primar (GE, control)

Analizând datele din figura 3.13. observăm că cele mai semnificative extreme ale grupului de elevi se observă la indicatorii „Solicitant de informații actuale prin întrebări” și „inovativ prin depășirea limitelor de originalitate”. La indicatorul „Solicitant de informații actuale prin întrebări”, 46,15 % dintre elevi se află la nivelul *înalț*, sugerând un număr semnificativ de elevi care sunt foarte activi în căutarea de informații și adresează întrebări detaliate pentru a înțelege subiectele în profunzime. Totodată, doar 18,46 % dintre elevi se află la nivelul *minim*, indicând un interes mai redus în acest aspect. Un număr considerabil de elevi capabili să depășească limitele convenționale și să propună soluții inovative sunt indicate de procentajul indicatorului „inovativ prin depășirea limitelor de originalitate”, 52,31 % dintre elevi aflându-se la nivelul *înalț*. Aceasta subliniază o creativitate semnificativă în grupul experimental la etapa de control, cu o tendință mică de 16,92% la *minim*, majoritatea elevilor fiind deschiși să experimenteze idei noi și să aplice gândirea inovativă.

Rezultatele grupului de control la etapa de control a experimentului pedagogic (Figura 3.14) remarcă extreme la indicatorul „facilitator de conexiuni”, unde 62,90% dintre elevi se află la nivelul *minim*, sugerând o dificultate mare a acestora de a iniția sau sprijini colaborarea și de a conecta idei sau colegi. În schimb, 11,29% sunt la nivelul *înalț*, reflectând un procent scăzut de elevi cu abilități de leadership și inițiativă în crearea conexiunilor. O altă constatare se face la indicatorul „solicitant de informații actuale prin întrebări”, unde 19,35% dintre elevi sunt la

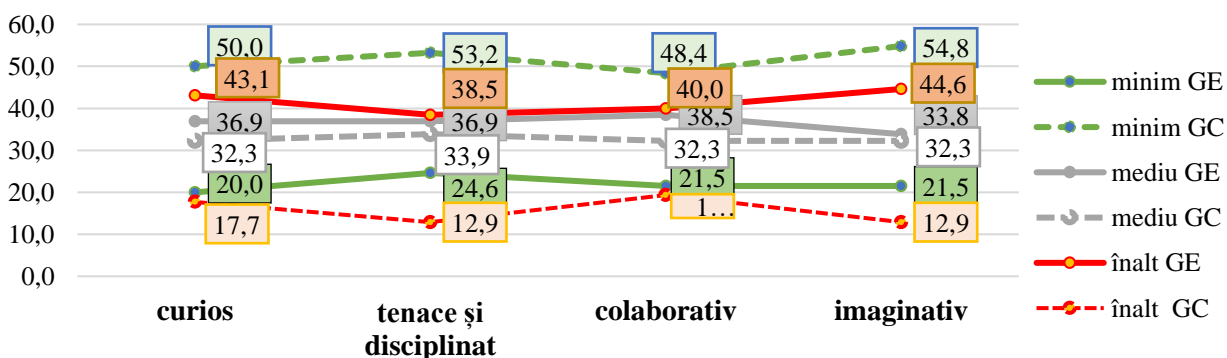
nivelul *înalt*, indicând un interes moderat spre ridicat al acestora pentru aprofundarea subiectelor prin întrebări clare și relevante.

1. Explorator în cunoaștere	9. Deschis la interacțiuni cu persoane necunoscute
2. Solicitant de informații actuale prin întrebări	10. Eficient în echipă
3. Analitic riguros și critic	11. Contribuitor la concluziile grupului
4. Reflexiv la feedback	12. Flexibil în negocieri de semnificații
5. Perseverent în efort	13. Generator de idei originale
6. Conștiincios în învățare	14. Vizionar în proiectarea răspunsurilor
7. Înzestrat în realizarea obiect.	15. Facilitator de asocieri spontane
8. Meticulos în cercetare	16. Inovativ prin depășirea limitelor de originalitate

Figura 3.14. Niveluri de dezvoltare ale valorilor elevului creativ din învățământul primar (GC, control)

În cadrul experimentului pedagogic, *etapa de control* este esențială pentru validarea rezultatelor obținute în *etapa de constatare* și pentru a permite o comparație obiectivă a rezultatelor obținute în etapa de constatare, oferind o bază de comparație pentru analiza impactului variabilelor testate.

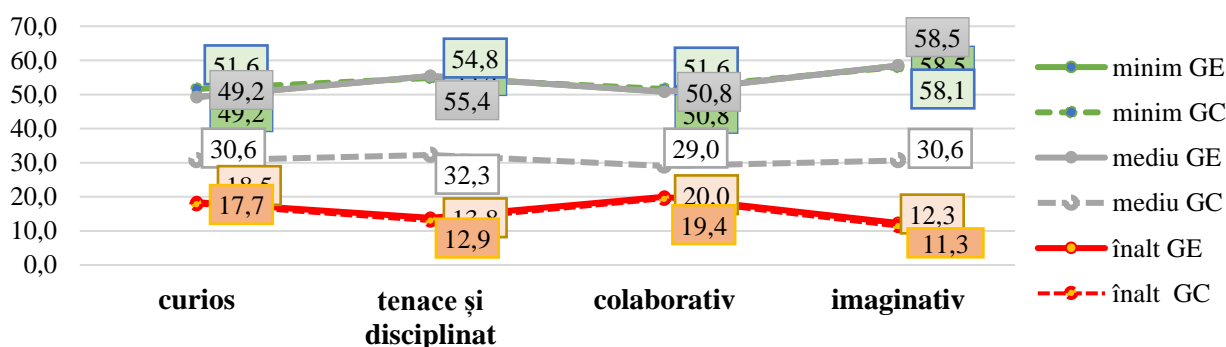
Figura 3.15. Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor profilului elevului creativ din învățământul primar (plan comparat: GE-GC, etapa de control)

Măsurarea nivelurilor de creativitate a elevilor în baza caracteristicilor stabilite în profilul elevului creativ (*curios, tenace și disciplinat, colaborativ și imaginativ*) a fost efectuată în baza calculului statistic din aplicarea formulei mediei aritmetice, prezentat în subcapitolul 3.1. al

lucrării. Au fost adunate valorile de la cei patru indicatori pentru fiecare variabilă și împărțirea sumei totale la același număr de indicatori a reprezentat valoarea „medie” pentru fiecare criteriu.

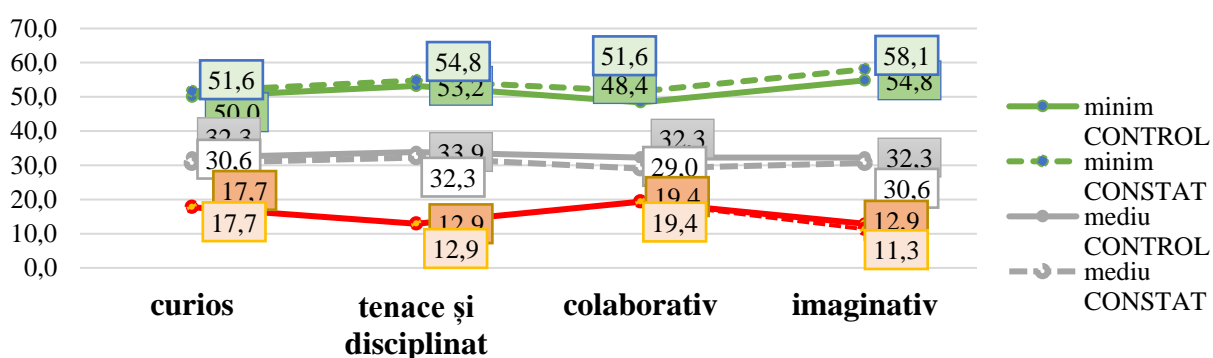
Comparând rezultatele înregistrate de grupul experimental și grupul de control la etapa de control (Figura 3.15), se observă o creștere semnificativă a valorilor pentru grupul experimental, cu un procent mult mai mare de elevi înregistrând niveluri *înalte*. De exemplu, la variabila „*curios*” 43,08 % din elevii grupului experimental au atins nivelul *înalt*, față de doar 17,74 % în grupul de control, iar la „*original*”, grupul experimental a avut 44,62 % elevi în zona *înaltă*, comparativ cu 12,90 % în grupul de control. De asemenea, variabila pentru *elevul creativ colaborativ* situează 40% dintre elevii grupului experimental în categoria *înaltă*, în timp ce grupul de control a înregistrat doar 19,35 %, indicând o dezvoltare clară a abilităților de colaborare și creativitate în rândul elevilor din grupul experimental. Procedeele specifice de adaptare, substituție, modificare, schematizare, tipizare, analogie, au creat condiții pentru dezvoltarea elevului imaginativ de 44,6 % în comparație cu etapa inițială la care s-a aflat de 12,9%.

Compararea valorilor medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor profilului elevului creativ din învățământul primar din grupurile experimental și de control la etapa de constatare (Figura 3.16), prezintă un tablou al valorilor apropiate la toate criteriile (curios, tenace și disciplinat, colaborativ și imaginativ), fapt ce validează raționamentul selectării grupurilor în cadrul cercetării experimentale. O creștere nesemnificativă a valorilor medii este constată la etapa de control a experimentului a elevilor din grupul de control. Evaluarea repetată a nivelului de dezvoltare a creativității elevilor după o perioadă de doi ani a evidențiat un spor mic al valorilor profilului elevului creativ, fapt ce argumentează dezvoltarea elevului pe multitudinea palierele curriculumului școlar și modesta evidențiere a orientării procesului de învățământ pentru dezvoltarea creativității elevilor de vârstă școlară mică, perioadă de dezvoltare importantă în sprijinul sporirii gândirii critice pentru încurajarea soluționării problemelor.

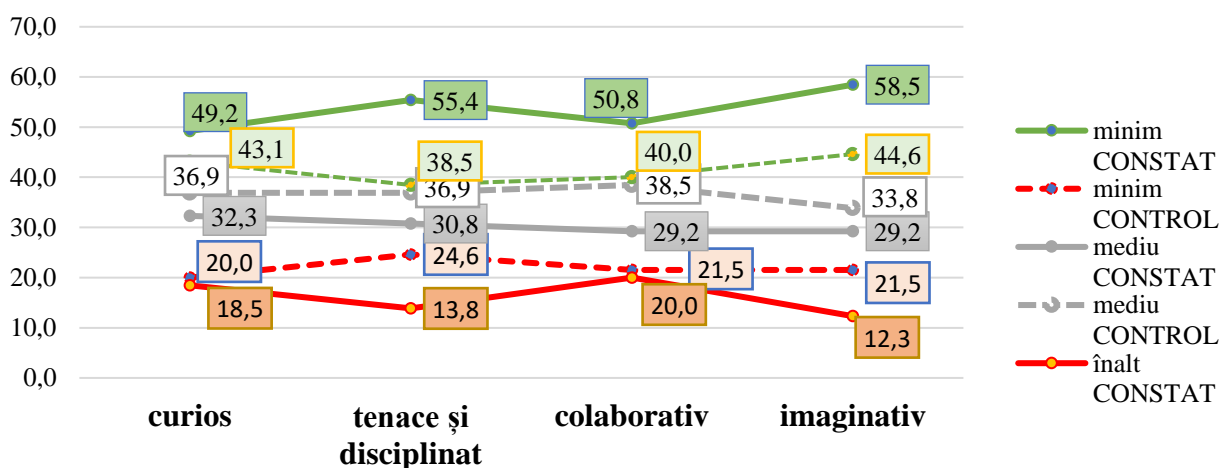
Figura 3.16. Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor profilului elevului creativ din învățământul primar (plan comparat: GE-GC, etapa de constatare)

Datele grupului de control între etapa de constatare și etapa de control (Figura 3.17), prezintă schimbări mici, fără modificări semnificative. La variabila „curios”, procentul elevilor care se află la nivelul înalt rămâne constant de 17,74%, iar la celelalte niveluri există doar variații minore. La „tenace și disciplinat”, creșterea procentului de elevi la nivelul „mediu” este mică de la 32,26 % la 33,87%, iar la „colaborativ” se înregistrează o scădere ușoară a procentului la nivelul „minim”, de la 51,61% la 48,39 % și o creștere la nivelul „mediu”, de la 29,03% la 32,26%. De asemenea, la „original”, există o mică scădere a procentului de elevi la nivelul „minim” și o ușoară creștere la nivelurile „mediu” și „înalt”.

Figura 3.17. Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor elevului creativ din învățământul primar (plan comparat: GC, etapele constatare-control)

Aceste schimbări sunt relativ mici, ceea ce sugerează că, în general, nu au existat progrese semnificative în dezvoltarea abilităților evaluate, iar nivelurile de curiozitate, tenacitate, colaborare și originalitate au rămas destul de stabile între cele două etape.

Figura 3.18. Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor elevului creativ din învățământul primar (plan comparat: GE, etapele constatare-control)

Comparând rezultatele grupului experimental la etapa de constatare și etapa de control (Figura 3.18), este evidențiată o creștere semnificativă a tuturor variabilelor, cu o pondere mai mare fiind înregistrat sporul pentru valorile elevului creativ „curios” și „original”. Valoarea

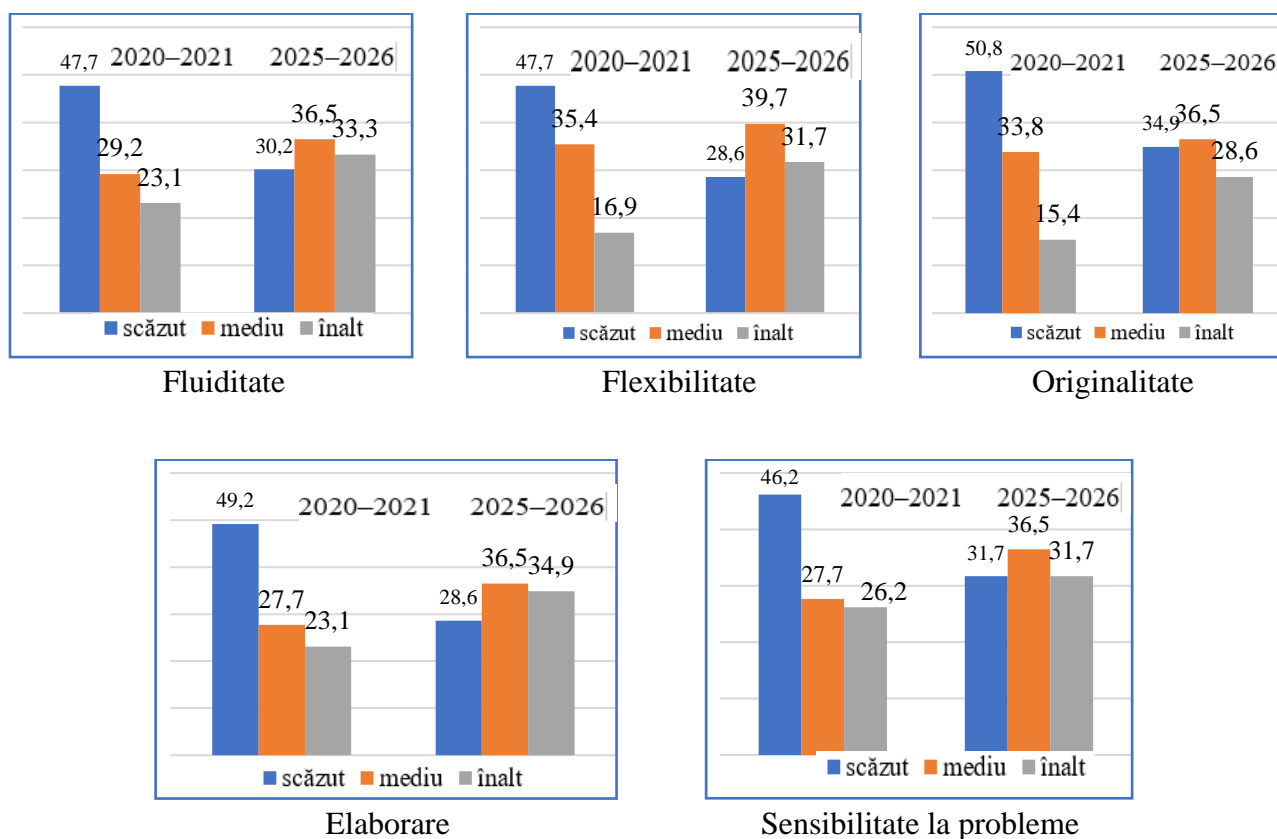
curiozitate înregistrată de grupul experimental a urcat de la 18,46 % la 43,08 % elevi la nivelul *înalt*, ceea ce indică o dezvoltare semnificativă a interesului pentru învățare și explorare în această perioadă. De asemenea, criteriul *originalitate* a fost înregistrat de 44,62 % dintre elevi, care sunt acum la nivelul *înalt*, comparativ cu doar 12,31 % în etapa de constatare, semnificând o creștere considerabilă a abilității de a propune idei inovative și creative. Caracterizat de valori care-l propulsează spre idei noi, originale, și de „calitatea gândirii creative”, elevul de vârstă școlară mică adoptă caracteristicile profilului elevului creativ, care:

- *manifestă o pasiune pentru învățare continuă, explorând subiecte complexe și interdisciplinare;*
- *adresează întrebări provocatoare care duc la descoperiri noi sau perspective originale;*
- *pune întrebări provocatoare care duc la descoperiri noi sau perspective originale;*
- *inițiază și conduce proiecte de explorare, colaborând cu alții pentru a extinde cunoștințele comune;*
- *reflectează în mod constant asupra procesului de învățare, integrând noi cunoștințe și experiențe în gândirea critică și în luarea deciziilor;*
- *demonstrează o determinare puternică în atingerea obiectivelor, chiar și în fața dificultăților;*
- *folosește cunoștințele dobândite în mod creativ și eficient în diverse contexte;*
- *manifestă o încredere puternică în abilitățile proprii și în capacitatea de a depăși provocările;*
- *analizează și compară surse multiple, asigurându-se de veridicitatea informațiilor;*
- *inițiază conversații și construiește relații cu ușurință, manifestând interes față de ceilalți;*
- *ia inițiativa în coordonarea și motivarea echipei, influențând pozitiv rezultatele colective;*
- *evaluează informațiile din diverse unghiuri și sintetizează idei complexe pentru a ajuta grupul;*
- *demonstrează o capacitate remarcabilă de a se adapta rapid la schimbări și de a aborda discuțiile din perspective diferite;*
- *propune soluții neconvenționale care provoacă gândirea tradițională și inspiră acțiuni;*
- *gândește strategic și vizionar, anticipând nevoile și provocările viitoare;*
- *este un catalizator pentru inițiative de colaborare, inspirând pe alții să colaboreze;*
- *inspiră și motivează pe ceilalți să depășească propriile limite, contribuind la dezvoltarea unei culturi inovatoare.*

În același timp, valoarea „*colaborativ*” înregistrează o schimbare semnificativă, 40 % dintre elevi ating nivelul *înalt* în etapa de control, comparativ cu 20% în constatare, observându-se o îmbunătățire a abilității de a lucra eficient în echipă și de a contribui activ la concluziile grupului.

Aceste creșteri reflectă un progres evident în dezvoltarea valorilor creative ale elevilor din grupul experimental, datorită implementării *Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare*. Datele prezentate la etapa de control a experimentului au evidențiat eficiența strategiilor educaționale stabilite pentru programul de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar. Prin menținerea constantă a condițiilor de stimulare a creativității prin strategiile educaționale privind *explorarea intuitivă, soluțiile originale, conexiunile analogice, transferul asociativ și comparația contextuală* în grupul experimental a fost determinat efectul asupra variabilei independente, validitatea experimentului fiind aprobată și de precizia datelor obținute.

Pentru validarea rezultatelor experimentale și evidențierea dinamicii dezvoltării comportamentului creativ al elevilor, activitățile Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, au fost aplicate repetat unei noi serii de elevi din clasa a III-a, în anul de studii 2025–2026. În cadrul acestei etape au fost valorificate aceleași probe de evaluare orientate spre măsurarea variabilelor fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate față de probleme, iar rezultatele obținute au fost comparate cu cele înregistrate la elevii clasei a III-a din anul de studii 2020–2021. Această abordare a permis verificarea stabilității și eficienței strategiilor educaționale aplicate în dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar.

Figurile 3.13. Dinamica dezvoltării indicatorilor creativității elevilor din învățământul primar în cadrul validării experimentale comparative (2020–2021 / 2025–2026)

Rezultatele comparative dintre anii 2020–2021 și 2025–2026 evidențiază o evoluție pozitivă a tuturor variabilelor creativității investigate, prin diminuarea ponderii elevilor situați la nivel scăzut și creșterea nivelurilor mediu și înalt. În cazul fluidității, nivelul scăzut s-a redus de la 47,7% la 30,2%, iar nivelul înalt a crescut de la 23,1% la 33,3%, ceea ce reflectă dezvoltarea capacității elevilor de a genera idei și răspunsuri variate în contexte creative. Evoluții semnificative se constată și la flexibilitate, unde nivelul scăzut a scăzut de la 47,7% la 28,6%, iar nivelul înalt a crescut de la 16,9% la 31,7%, demonstrând extinderea capacității elevilor de a aborda situațiile din perspective diferite și de a identifica soluții diverse.

În cazul originalității, procentul elevilor aflați la nivel scăzut s-a redus de la 50,8% la 34,9%, iar nivelul înalt a crescut de la 15,4% la 28,6%, ceea ce evidențiază manifestarea mai frecventă a ideilor originale și a soluțiilor neconvenționale. La variabila elaborare, nivelul scăzut a scăzut de la 49,2% la 28,6%, iar nivelul înalt a crescut de la 23,1% la 34,9%, confirmând dezvoltarea capacității elevilor de a structura și detalia produsele creative realizate. De asemenea, în cazul sensibilității față de probleme, nivelul scăzut s-a redus de la 46,2% la 31,7%, iar nivelul mediu a crescut de la 27,7% la 36,5%, ceea ce demonstrează dezvoltarea capacității elevilor de a identifica și analiza situații-problemă în mod creativ.

Rezultatele obținute confirmă eficiența strategiilor educaționale și a activităților autonome de învățare din în cadrul cercetării, evidențiind impactul pozitiv al acestora asupra dezvoltării comportamentului autonom-creativ al elevilor din învățământul primar. Creșterea constantă a nivelurilor mediu și înalt pentru variabilele fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate față de probleme demonstrează faptul că aplicarea sistematică a Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare contribuie la stimularea inițiativei, a independenței în învățare și a capacității elevilor de a genera soluții originale în contexte variate.

Eficiența programului este susținută și de caracterul repetabil al rezultatelor obținute în cadrul unei noi serii de elevi, ceea ce confirmă stabilitatea și funcționalitatea strategiilor educaționale valorificate în cercetare. Activitățile autonome organizate gradual pe continuumul dirijare–semi-dirijare–nondirijare au favorizat implicarea activă a elevilor în propriul proces de formare și dezvoltarea progresivă a autonomiei, reflecției și creativității. În această perspectivă, continuarea aplicării programului în activitățile curriculare, opționale și extracurriculare poate contribui la consolidarea unui cadru educațional orientat spre dezvoltarea potențialului creativ al elevilor, prin diversificarea situațiilor de învățare, valorificarea activităților autonome și stimularea participării active și responsabile a elevului în procesul educațional.

3.5. Concluzii la capitolul 3

Concluziile capitolului 3 oferă o evaluare amplă și detaliată a experimentului pedagogic desfășurat pentru validarea metodologiei propuse în vederea dezvoltării creativității la elevii din învățământul primar. Acest capitol a fost dedicat testării și validării programului educațional creat pe baza strategiilor instructiv-educative dezvoltate teoretic în capitolele anterioare și aplicate în mediul școlar cu scopul de a stimula creativitatea elevilor.

Programul experimental a fost implementat pe o perioadă de doi ani, implicând elevi din clasele primare și cadre didactice instruite în prealabil pentru a utiliza strategiile educaționale, centrate pe dezvoltarea creativității. Rezultatele experimentului au fost analizate pe baza criteriilor stabilite: fluiditatea, flexibilitatea, originalitatea și sensibilitatea la probleme. Strategiile educaționale, integrate în cadrul Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare au fost operaționalizate prin strategia explorării intuitive, strategia elaborării de soluții originale, strategia conexiunilor analogice, strategia transferului asociativ și strategia comparației contextuale, valorificate în activități curriculare și extracurriculare, selectate în vederea stimulării creativității și a implicării active a elevilor în procesul de învățare.

Rezultatele experimentale au demonstrat eficiența Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, evidențiind îmbunătățiri ale manifestărilor creativității elevilor din grupul experimental, în raport cu grupul de control. Elevii din grupul experimental au înregistrat creșteri evidente în ceea ce privește capacitatea lor de a genera idei noi (fluiditate), de a aborda problemele din perspective diferite (flexibilitate), de a propune soluții originale (originalitate) și de a recunoaște și formula probleme într-un mod inovator (sensibilitate la probleme). Aceste rezultate demonstrează că strategiile educaționale aplicate în situații de învățare au avut un impact semnificativ asupra dezvoltării creativității elevilor, confirmând ipoteza cercetării, oferint o bază pentru implementarea pe scară largă a *Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare* la nivelul *disciplinelor generale, opționale și în cadrul activităților extrașcolare* din sistemul educațional, cu potențialul de a contribui la formarea unor elevi cu potențial să facă față provocărilor intelectuale și sociale ale viitorului.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Studiul teoretico-aplicativ al problematicii dezvoltării creativității la elevii din învățământul primar a evidențiat în conținutul lucrării argumente prin care *s-a demonstrat caracterul complex și multidimensional al creativității, noutatea și originalitatea* fiind caracteristicile de bază ce reflectă pe deplin sensul creativității, *consolidat de variabile care justifică și întrețin procesul de creare inovativ: flexibilitate, fluiditate, elaborare și sensibilitate la probleme*. Generalizând afirmațiile cercetătorilor și teoriile lansate de savanții menționați în lucrare, convergem spre acceptarea unei definiții generale a creativității, ca un proces al cunoașterii flexibile și fluente, generatoare de idei dintr-o perspectivă diferită, bazate pe realizarea conexiunii între elemente preexistente în explorarea soluțiilor neconvenționale la probleme și crearea unui produs nou, original și util (Capitolul 1.1).

2. *Au fost evidențiate* valențele formative ale contextului educativ stimulat axat pe activități autonome de învățare și implicarea activă a elevului în *activitățile formale și nonformale*, reflectate în dezvoltarea creativității, autonomiei, inițiativei, responsabilității, flexibilității gândirii, capacității de cooperare și aplicare a cunoștințelor în situații variate de învățare. Valorificarea activităților autonome de învățare a demonstrat importanța corelării *dintre sarcina didactică, metodele, resursele educaționale și particularitățile de vârstă ale elevilor*, în vederea *stimulării fluidității, flexibilității, originalității și elaborării creative*. În această perspectivă, activitățile autonome de învățare se afirmă ca modalități pedagogice operaționale prin intermediul cărora sunt create condițiile necesare formării și dezvoltării personalității creative a elevului din învățământul primar (Capitolul 1.2; 1.3).

3. Prin demersul științific de fundamentare teoretico-metodologică a strategiilor educaționale a fost argumentată necesitatea dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale, care valorifică ansamblul de condiții selectate din *taxonomiile strategiilor educaționale generale directive, semidirective și nondirective*, conceptualizate pe continuum-ul dirijare–nondirijare, în corelație directă cu nivelul de intervenție al cadrului didactic și gradul de autonomie al elevului, orientate spre formarea unei personalități autonome, curioase, flexibile și capabile de soluționare creativă a problemelor. *A fost configurat sistemul principiilor pedagogice*, determinante ale dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale (principiul orientării dirijate, principiul ghidării flexibile și principiul autonomiei), *particularizate operațional și corelate cu strategiile educaționale specifice dezvoltării creativității* (explorarea intuitivă, soluțiile originale, conexiunile analogice, transferul asociativ și comparația contextuală), care au permis reglarea raportului dintre intervenția cadrului didactic și libertatea creativă a elevului, susținând trecerea graduală de la

dirijare la autonomie, *de la activități autonome de învățare organizate și orientate de profesor spre elaborarea independentă a soluțiilor creative și manifestarea comportamentului autonom-creativ al elevului* (Capitolul 2.1; 2.2).

4. *A fost elaborat profilul elevului creativ din învățământul primar prin elucidarea interferențelor semantice ale variabilelor creativității la nivel de criterii, indicatori și descriptori ai elevului creativ curios, tenace și disciplinat, colaborativ și imaginativ* (Capitolul 2). *Ipoteza, potrivit căreia valorificarea sistematică a strategiilor educaționale în cadrul activităților autonome de învățare, structurate în funcție de gradul de dirijare, fundamentate pe principii pedagogice și aplicate în contexte educaționale variate, determină sporirea nivelului dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar, reflectată în indicatorii de fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate față de probleme, precum și în formarea profilului elevului creativ, a fost confirmată prin rezultatele cercetării experimentale, validate statistic prin intermediul variabilelor supuse măsurării și raportate la criteriile stabilite pentru profilul elevului creativ* (Capitolul 2.3).

5. *Valorificarea strategiilor de explorare intuitivă, conexiuni analogice, transfer asociativ, comparație contextuală și elaborare a soluțiilor originale axate pe activități autonome de învățare în cadrul Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale, aplicate la nivelul disciplinelor școlare, opționale și al activităților extrașcolare, a confirmat eficiența demersului pedagogic prin dinamica pozitivă a dezvoltării creativității elevilor, validată prin compararea rezultatelor obținute în cadrul cercetării și prin contribuția adusă la soluționarea problemei științifice investigate* (Capitolul 3.2).

6. *Impactul pedagogic și social al cercetării s-a reflectat în dezvoltarea capacității elevilor de a explora, de a formula idei, de a colabora, de a propune soluții și de a manifesta inițiativă creativă în contexte variate de învățare. Valorificarea strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare a favorizat formarea unor elevi în măsură să gândească flexibil, să acționeze responsabil și să se adapteze la cerințele unei societăți orientate spre creativitate și inovație. Cercetarea a contribuit la consolidarea competențelor cadrelor didactice de a proiecta și aplica strategii educaționale orientate spre dezvoltarea creativității, prin crearea unor medii educaționale stimulative, colaborative și deschise particularităților individuale ale elevilor* (Capitolul 3.3).

RECOMANDĂRI

În baza concluziilor formulate în cercetare și a testării experimentale a Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, se propun următoarele recomandări:

- *Pentru cadrele didactice din învățământul primar* - proiectarea și implementarea strategiilor educaționale pe continuum-ul dirijare–nondirijare (directive, semidirective și nondirective), prin valorificarea strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare în vederea asigurării unui echilibru funcțional între ghidarea pedagogică și autonomia elevului, favorizând dezvoltarea personalității creative autonome a elevului.

- *Pentru proiectarea curriculară:* integrarea principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității (orientarea dirijată, ghidarea flexibilă și autonomia) în elaborarea și implementarea curriculumului școlar, prin corelarea acestora cu conținuturile disciplinare, opționale și activitățile extracurriculare, în perspectiva unei abordări integrate și transdisciplinare.

- *Pentru evaluarea creativității:* utilizarea sistemului de indicatori ai potențialului creativ (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare, sensibilitate la probleme), în vederea monitorizării progresului elevilor și a ajustării intervenției pedagogice în funcție de particularitățile individuale în configurarea profilului elevului creativ curios, tenace și disciplinat, colaborativ și original.

- *Pentru cercetări viitoare:* extinderea investigațiilor privind dezvoltarea creativității elevilor prin explorarea relației dintre factorii cognitivi, motivaționali și contextuali, precum și prin aplicarea Programului de dezvoltare a creativității elevilor prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, propus în diverse contexte educaționale și niveluri de școlaritate.

BIBLIOGRAFIE

1. ALBU, G. *O psihologie a educației*. Iași: Institutul European, 2005. 399 p. ISBN 973-611-331-0
2. ALBULESCU, I. *Instruirea bazată pe înțelegere: cum îi sprijinim pe elevi să învețe eficient*. București: Didactica Publishing House, 2020, 198 p. ISBN 978-606-048-291-8
3. ALBULESCU, I. *Învățarea autonomă*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2007. ISBN 5948495011192.
4. ANDREI, D., ANDREI, E., OPREA, G., ANGHEL, C.-L. *Creativitate și inovație în învățământul centrat pe elev*. Buzău, 2017, 1558 p. ISBN 978-973-0-24469-4
5. APRODU, D., CIUCHI, M.-L., CRĂCIUNESCU, M., et alții. *Psihopedagogie – actualizări, conexiuni, perspective*. Bacău: Editura Casei Corpului Didactic, 2015, 231 p. ISBN: 978-606-619-172-2
6. AUSUBEL, D. P., ROBINSON, F. G. *Învățarea în școală. O introducere în psihologia pedagogică*. București: EDP, 1981.
7. BĂBAN, A. *Consiliere educațională. Ghid metodologic*. Cluj-Napoca: Editura Psinet SRL, 2011, 307 p. ISBN 978-606-8244-29-7
8. BEJAT, M. *Talent, inteligență, creativitate*. București, 1977.
9. BENITO Y. *Copiii supradotați. Educație, dezvoltare emoțională și adaptare socială*. Iași: Polirom, 2003, 192 p. ISBN: 973-683-661-4
10. BICULESCU, F. Abordarea creativă a predării, învățării, evaluării în vederea formării referențialului axiologic în învățământul preuniversitar prin intermediul tehnologiilor inovative. In: *Educația din perspectiva conceptului Clasa Viitorului*. 2020, Ed. 1, pp. 141-153
11. BÎRGĂOANU, C. Teachers' training as a mechanism of strengthening competences for developing student creativity. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației)*, 2026, nr. 5 (195). ISSN 1857-2103
12. BÎRGĂOANU, C. Creativitatea la vârsta școlară mică. In: *Cultura cercetării pedagogice: provocări și tendințe contemporane*, Ed. 1, 5-6 iunie 2021, Chișinău. Chișinău, Moldova: INCE, 2021, Ediția 1, Vol.5, pp. 16-25. ISBN 978-9975-76-350-9
13. BÎRGĂOANU, C. Dezvoltarea creativității la vârsta școlară mică. În: *Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare. Materialele Conferinței științifice internaționale din 7-8 decembrie 2018*. Chișinău: IȘE. 2018. ISBN: 978-9975-4845
14. BÎRGĂOANU, C. Cercetarea pedagogică a dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar. In: *Acta et Comentationes. Sciences of Education. Scientific Journal*, 2024, Nr. 3(37), pp. 165-172. Type B. ISSN 1857-0623, E-ISSN 2587-3636. [citată 30.10.2024].
15. BÎRGĂOANU, C. Abordări conceptuale ale creativității în procesul educațional. In: *Probleme actuale ale științelor umanistice: Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor*, Ed. 19, 1 ianuarie 2021, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2021, Vol.19, Partea 1, pp. 37-46. ISBN 978-9975-46-296-9. ISSN 1857-0267
16. BÎRGĂOANU, C. Creativitatea – factori stimulativi și blocaje. În: *Probleme actuale ale științelor umanistice: Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor*, Ed. 18, 1 ianuarie 2019, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2019, Vol.18, Partea 1, pp. 102-110. ISBN 9975-46-421-1. ISSN 1857-0267

17. **BÎRGĂOANU, C.** Dimensiunile multiple ale stimulării creativității în școala primară. În: *Revista Didactica Pro...*, revistă de teorie și practică educațională , 2023, nr. 4(140), p. 46-49. ISSN 1810-6455.
18. **BÎRGĂOANU, C.** Manifestarea creativității în procesul activității de învățare a elevilor de vârstă școlară mică. În: *Vector European* , 2023, nr. 1, p. 153-157. ISSN 2345-1106.
19. **BÎRGĂOANU, C.** Relația creativității cu inteligența și imaginația elevilor. In: *Calitate în educație - imperativ al societății contemporane*, 4-5 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: CEP UPS „I.Creangă”, 2020, Vol.2, pp. 149-158. ISBN 978-9975-46-482-6; 978-9975-46-484-0
20. **BÎRGĂOANU, C.** Rolul cadrului didactic în dezvoltarea competențelor transversale ale elevilor prin discipline școlare opționale. In: *Cercetarea pedagogică: exigențe contemporane și perspective de dezvoltare*, 3-4 noiembrie 2023, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2023, Ediția 1-a, pp. 394-399. ISBN 978-9975-46-867-1 (PDF).
21. **BÎRGĂOANU, C.** Creativitate și joc în orele de limbă română. Iași: Studis, 2019. 168 p. ISBN 978-606-48-0436-5
22. **BOCOȘ, M.-D.** *Didactica disciplinelor pedagogice. Un cadru constructivist*. Ediția a IV-a. Pitești: Paralela 45, 2017. ISBN 978-973-47-2482-6.
23. **BOCOȘ, M.-D.** *Instruirea interactivă*, Iași: Editura Polirom, 2013, 470 p. ISBN 978-973-46-3359-3
24. **BOCOȘ, M. D.** (coord.); **CHIȘ, O.**; **MARIN, D. C.** *Creativitatea în învățământul primar. Ghid de bune practici*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2024. ISBN 978-606-37-2298-1.
25. **BOLBOCEANU, A.**, **CUCER, A.**, **FURDUI, E.**, **BATOG, M.** *Rolul părinților și al cadrelor didactice în învățarea copiilor pe tot parcursul vieții. Ghid teoretico-metodologic*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2019, 226 p. ISBN 978-9975-48-173-1
26. **BONTAȘ, I.** *Pedagogie*. București: ALL, 1994, 327 p. ISBN 973-9156-77-0
27. **BOUILLERCE, B.**, **CARRE, E.** *Cum să ne dezvoltăm creativitatea*. Iași: Polirom, 2002, 195 p. ISBN 973-681-026-7
28. **BUZAN, T.**, **BUZAN, B.** *Hărți mentale*. București: Curtea Veche, 2012. 402p. ISBN 978-606-588-048-1
29. **CALARAȘ, C.**, **GONCEAR, E.** *Dirigintele - manager al actului educativ: Ghid metodologic pentru diriginți*. UPS „Ion Creangă”. Chișinău: CEP USM, 2009, 223 p. ISBN 978-9975-70-811-1
30. **CALUSCHI, M.**, **GUGIUMAN, A.**, **LUCA, R.**, **PURȚAC, D.**, **ȘULEA, D.** *Inventica în școală*. Iași: Editura BIT, 1994, 255 p. ISBN 973-96414-0-7
31. **CARTALEANU, T.** *Scrierea creativă*. Chișinău: Tip. Garamond Studio, 2016, 118 p. ISBN 978-9975-136-13-6
32. **CATALANO, H.** O analiză a jocului dramatizare ca variantă a jocului de creație. În: *Educație și instrucție în școala contemporană*. Târgu Mureș: Nico, 2013
33. **CATALANO, H.**, **BRĂNIȘTEANU, R.** Jocurile de creație. În: **CATALANO, H.**, **ALBULESCU, I.** *Didactica jocurilor*. București: EDP. 2019, 207 p. ISBN 978-606-31-0784-9
34. **CATALANO, H.**, *Procesul de învățământ: direcții epistemice, pragmatice și experiențiale*. București: EDP. 2018, 151 p. 978-606-31-0474-9

35. CAZACU, S. *Sociologia educației*. București: Hyperion, 1992, 123 p. ISBN 973-95575-7-0
36. CĂLIN, M. *Teoria și metateoria acțiunii educative*. București: Aramis Print, 2003, 207 p. ISBN 973-85940-3-0
37. CEOBANU, C. *Învățarea în mediul virtual. Ghid de utilizare a calculatorului în educație*. Iași: Polirom, 2016, 209 p. ISBN 978-973-46-5937-1
38. CERGHIT, I. *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*. București: Editura Aramis, 2002, 320 p. ISBN 973-679-048-5.
39. CERGHIT, I., VLASCEANU, L. *Curs de pedagogie*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1988, 389 p.
40. CHICIUC, C. Creativitatea din perspectiva competenței. În: *Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice*, 10-11 martie 2018. Chișinău: S. n. 2018 (Tip. UST). Vol. 5. Psihopedagogie și managementul educației. 2018. 233 p. ISBN 978-9975-76-233-5
41. COJOCARIU, V. et al. Strategii educationale centrate pe elev/subiectul învățării. Delimitări conceptuale. În: *Strategii educationale centrate pe elev / coord.: Soitu L., Cherciu R.-D.* Buzău: Alpha MDN, 2006. 313 p. ISBN (10) 973-7871-55-3. p. 38-55
42. COCORADĂ, E. *Introducere în teoriile învățării*. Iași: Polirom, 2010. 216 p. ISBN 978-973-46-1811-8
43. COSMOVICI, A., IACOB, L. *Psihologie școlară*. Iași: Polirom, 2005, 301p. ISBN 978-973-46-1077-8
44. COZOLINO, L. *Pedarea bazată pe atașament*. București: Trei. 2017. 331 p. ISBN 978-606-719-723-5
45. CRĂCIUN, C. *Metodica predării limbii române în învățământul primar*. Ed. a V-a. Deva: Emia, 2009, 163 p. ISBN 978-973-753-138-4
46. CRISTEA, M. *Metodica predării educației plastice în învățământul primar și preșcolar*. București: Corint. 2009, 128 p. ISBN 978-973-135-511-5
47. CRISTEA, S. Creativitatea pedagogică. In: *Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională*, 2009, nr. 1(53), pp. 51-56. ISSN 1810-6455.
48. CRISTEA, S. *Fundamentele pedagogiei*. Iași: Polirom, 2010, 397 p. ISBN 978-973-46-1562-9
49. CRISTEA S. *Dicționar de termeni pedagogici*. Editura Didactică și Pedagogică, R.A- București, 1998. 473 p. ISBN 973-30-5130-6
50. CUCOȘ, C. *Educația, preocupări, viziuni, previziuni*, Iași: Editura Polirom, 2024, 264 p. ISBN 978-9734-69-705-2
51. CUCOȘ, C. *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*. Ediția a II-a. Iași: Polirom, 2008, 732 p. ISBN 978-973-46-1089-1
52. CUCOȘ, C. *Pedagogie*. Iași: Polirom, 2024. 672 p. ISBN 978-973-4699-55-1
53. CUCU-CIUHAN, G., *Psihologia școlarului mic: dezvoltare normală, psihopatologie și psihoterapie*, București, Ed. Sylvi, 2000, 316 p. ISBN 973-9488-44-7
54. CUZNEȚOV, L. *Perspectiva umanistă în educația și formarea personalității elevului de vârstă școlară mică*. In: *Școala modernă:: provocări și oportunități*, 5-7 noiembrie 2015, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Institutul de Științe ale Educației, 2015, pp. 519-523. ISBN 978-9975-48-100-7
55. CUZNEȚOV, Larisa. *Asigurarea normativității acțiunii educative în cadrul școlar și familial*. In: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*:

- Materialele conferinței științifice anuale a profesorilor și cercetătorilor UPS „Ion Creangă”*, Ed. 19, 24 martie 2017, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: CEP UPS „I.Creangă”, 2017, Seria 19, Vol.2, pp. 95-101. ISBN 978-9975-46-335-5.
56. DAFINONIU I. Personalitatea. Metode calitative de abordare. Iași: Polirom, 2002. 248 p. 973-683-885-4. 159.923.
  57. DAVE, R. *Fundamentele educației permanente*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1991, 426 p. ISBN/COD:973-30-1645-4
  58. DE BONO, E. *Șase pălării gânditoare. Metodă de gândire rapidă*. București: Curtea Veche, 2008, 192 p. ISBN 978-606-44-0716-0
  59. DEHAENE, S. *Cum învățăm. De ce este creierul uman mai performant decât orice computer*. București: Litera, 2024, 432 p. ISBN 978-630-319-297-0
  60. DOBRIDOR-NEGREȚ, I., PÂNIȘOARĂ, I.-O. *Știința învățării. De la teorie la practică*. Iași: Polirom, 2005, 254 p. ISBN 973-681-846-2
  61. DULAMĂ, M. E. *Fundamente despre competențe. Teorie și aplicații*. Cluj: Presa Universitară Clujeană, 2010. 396 p. ISBN 973-595-226-2
  62. DULGHERU, M. *Auxiliare curriculare, mijloace de învățământ: culegere de lucrări premiate la concursul creativitate în învățământ*. Ediția a 3-a. Focșani: Terra, 2004, 234 p. ISBN 937-8370-16-7
  63. DULGHERU, V., CANTEMIR, L., CARCEA, M. *Manual de creativitate*. Chișinău: „Tehnica-Info”, 2000, 254 p. ISBN 9975-63-06-5
  64. FRĂSINEANU, I. *Managementul inovației*. Ploiești : Editura Universității din Ploiești,, 2004, 167 p. ISBN 973-719-010-6
  65. FRYER M. *Predarea și învățarea creativă*. trad. de Nicolae Negru. Chișinău: Editura Uniunii Scriitorilor, 2004. p. 148. ISBN 9975-68-014-3
  66. GARDNER, H. *Inteligențe multiple – noi perspective*. București: Curtea veche publishing. 2022. 576 p. ISBN 978-606-441-162-4
  67. GHICOV, A. *Pedagogia aplicativă a performanței*. Chișinău: Pontos, 2012, 208 p. ISBN 978-9975-51-310-4
  68. GOLU, F. *Manual de psihologia dezvoltării. O abordare psihodinamică*. Iași: Ed. Polirom, 2015, 339 p. ISBN 978-973-46-5627-1
  69. GOLU, M. *Dinamica personalității*; București, Geneze, 1993, 237 p. ISBN: 973-9099-16-5
  70. GOLUBIȚCHI, S., BUNESCU-URSU, L. Metodologia studierii poveștilor în clasele primare. In: *Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice: Pedagogie în învățământul preșcolar și primar*, 27-28 februarie 2021, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Tipografia Universității de Stat din Tiraspol, 2021, Vol. 4, pp. 225-234. ISBN 978-9975-76-321-9
  71. GOLUBIȚCHI, S., MIDRIGAN, T. Aspecte teoretice ale textului literar în clasele primare. In: *Cultura cercetării pedagogice: provocări și tendințe contemporane*, Ed. 1, 5-6 iunie 2021, Chișinău. Chișinău, Moldova: INCE, 2021, Ediția 1, Vol.5, pp. 36-47. ISBN 978-9975-76-350-9
  72. GOLUBIȚCHI, S., *Valori epistemice: limba și literatura română în învățământul primar: ghid metodologic*. Chișinău: Print-Caro, 2023, 120 p. ISBN 978-9975-175-54-8
  73. GUȚU, VI., VICOL, M. Strategiile didactice în structura paradigmei educaționale. În: *STUDIA UNIVERSITATIS*, 2012, nr.5(55), p. 16-22. ISSN 1857-2103

74. GRANACI, L., GRĂDINARI, G. *Jocul creativ: îndrumar metodic*, Chișinău: Editura Epigraf, 2014, 136 p. ISBN: 978-9975-125-40-6
75. HATTIE, J. *Învățarea vizibilă: ghid pentru profesori*. Trad.: C. Dumitru. București: Editura Trei, 2014, 408 p. ISBN 978-606-719-058-8
76. HOBJILĂ, A. *Elemente de didactică a activităților de educare a limbajului*, Iași: Institutul European, 2008, 250 p. ISBN 978-973-611-525-7
77. ILIE, E. *Didactica literaturii române: fundamente teoretico-aplicative*. Iași: Polirom, 2008, 285 p. ISBN 978-973-46-1212-3
78. ILLERIS, K. *Teorii contemporane ale învățării: autori de referință*. București: Trei, 2014, 423 p. ISBN 978-606-719-059-5
79. IONESCU, M. *Demersuri creative în predare și învățare*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2000, 325 p. ISBN 973-595-006-5
80. IONESCU, M. *Instrucție și educație. Paradigme, strategii, orientări, modele*. Cluj-Napoca: Copyright, 2003, 340 p.
81. IONESCU, M., BOCOȘ, M. *Tratat de didactică modernă*. Pitești: Paralela 45, 2017, 455 p. ISBN 978-973-47-2481-9
82. IORDĂCHESCU, I. *Captarea atenției și actualizarea cunoștințelor: Tehnici de lucru: Auxiliar didactic pentru profesorii de limba și literatura română*. Chișinău: Arc, 2015, 119 p. ISBN 978-9975-61-566-2
83. IUCU, R. *Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative*. Iași: Polirom, 2008, 220p. ISBN 978-973-46-1151-5
84. JOIȚA, E. *Metodologia educației. Schimbări de paradigme*. Iași: Institutul European, 2010, 280 p. ISBN 978-973-611-661-2 37
85. JOIȚA, E. *Pedagogie și elemente de psihopedagogie școlară*, București: Editura Arves, 2008, 450 p., ISBN: 973-7958-03-7
86. KHAN, S. *O singură școală pentru toată lumea: să regândim educația*. București: Publica, 2015, 344 p. ISBN 978-606-836-03-17
87. LANDAU, E. *Psihologia creativității*. Trad. ARONESCU, A., ARONESCU, L. București: EDP, 1979, 140 p.
88. LAȘCU, I., SILISTRARU, N. Creativitatea - delimitări noționale. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale cu genericul Tradiționalism și Modernism în Educație* din 28-29 martie 2003, p. 103-107
89. LOSÎI, E. *Psihologia educației*. Univ. Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Fac. Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra Psihologie. Chișinău: CEP USM, 2014. 204 p. ISBN 978-9975-71-507-2.
90. LUCAS, B., SPENCER, E. *Predarea gândirii creative. Dezvoltarea elevilor și studenților care generează idei și gândesc critic. Pedagogie pentru o lume în schimbare*. București: Didactica Publishing House, 2020, p. 204, ISBN 978-606-048-217-8
91. MANOLESCU, M. Elementele structurale ale curriculumului școlar, semnificații și interacțiuni. Aplicații. În: POTOLEA, D., NEACȘU, I., IUCU, R.B., PÂNIȘOARĂ, I.O. (coord.). *Pregătirea psihopedagogică. Manual pentru definitivat și gradul didactic II*. Iași: Editura Polirom, 2008, 193 p.

92. MIH, V. Creativitatea și stimularea comportamentului creativ. În: BĂBAN, A. *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*. Cluj-Napoca: S.C. Psinet S.R.L., 2001, 155 p. ISBN 973-0-02400-6
93. MIH, V. *Psihologie educațională*, Volumul I, Cluj-Napoca, Editura ASCR, 2010, 302 p. ISBN 978-973-7973-85-6
94. MIHAILOV, V.-Dezvoltarea creativității etice a cadrelor didactice în contextul dezvoltării profesionale. Teza de doctor în științe ale educației, 2024.
95. MITROFAN, I., (coord.), *Psihoterapia experiențială*, București, Editura Infometica, 1997, 224 p. ISBN 973-9394-20-5
96. MITROFAN, I., MITROFAN, N. *Elemente de psihologia cuplului*, București: Casa de editură și presă Șansa, 1994, 190 p.
97. MÎSLIȚCHI, V. Manifestarea creativității în procesul utilizării formelor gramaticale ale substantivului (vârsta preșcolară mare și școlară mică), În: *Inventica 2006: Cercetări și tehnologii inovative performante*. Iași: Performantica, 2006
98. MORARU, I. *Știința și filosofia creației*. București: Editura științifică și enciclopedică, 1995, 360 p. ISBN: 973-30-3847-4
99. MORARU, I., STĂNCIULESCU, T., BELOUS, V. *Tratat de creatologie*, Iași, Editura Performantica, 1998, 525 p. ISBN/COD:973-97813-8-1
100. MUNTEANU, A. *Experiența Atlantis. Din Jurnalul unui grup creativ*. Timișoara, Editura Augusta, 2001, 338 p., ISBN 973-9353-21-5
101. MUNTEANU, A. *Incursiuni în creatologie*. București: Augusta, 1994, 362 p. ISBN 973-96780-0-9
102. MUNTEANU, N. *Manual de scriere creativă. Scriitorul de ficțiune: Fă-te publicat! Apucă-te de scris!* Pitești: Editura Paralela 45, 2011, 192 p. ISBN 978-973-4713-134
103. MUSTER, D. *Metodologia cercetării în educație și în învățământ*. București: Ed. Litera, 1985, 310 p.
104. NEACȘU, I. *Metode și tehnici de învățare eficientă. Fundamente și practici de succese*, Iași: Polirom, 2015, 314 p. ISBN: 978-973-46-5146-7
105. NECULAU, A., Formarea personalității prin metode de grup, în vol. *Personalitate și activitate socială*, Iași, Universitatea "Al. I. Cuza", 1981, 242 p.
106. NEGOVAN, V. *Introducere în psihologia educației*. București: Universitară, 2006, 239 p. ISBN 978-973-749-000-0
107. NELL, M., Drew W. *De la joc la învățare*. București: Trei, 2016, 247 p. ISBN 978-606-719-826-3
108. NICOLA, I. *Tratat de pedagogie școlară*. București: Ed. Aramis, 2003, 480 p. ISBN 973-8473-64-0
109. NICORICI, Maria. Situația de învățare – reper conceptual în formarea competențelor. In: *Tradiție și inovare în cercetarea științifică: Colloquia Professorum din 10 octombrie 2014*, 10 octombrie 2014, Bălți. Bălți, Republica Moldova: Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, 2014, Ediția 5, pp. 246-251. ISBN 978-9975-50-144-6.
110. NOVEANU, E. *Științele educației. Dicționar Enciclopedic*. Vol. I, 2007, 694 p. ISBN 978-973-649-393-5
111. OPREA, C.-L. *Strategii didactice interactive*. București: EDP, 2007, 318 p. ISBN 978-973-30-1695-3

112. OREHOVSCHI, S. *Dezvoltarea competenței elevului de a învăța să învețe prin activități integratoare independente de valorizare a textului*. Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației, specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației. Chișinău, 2023.
113. OVCERENCO, N., GHERMAN, V., UNTU, V. *Pedagogie: Curs universitar. Univ. de Stat din Tiraspol*. Chișinău: Univ. de Stat din Tiraspol. Red.-coord. Ana Manole, 2007 (Tip. „Reclama” SA). 280 p. ISBN 978-9975-900-41-1
114. PAIU, M., BOSTAN, M. Dezvoltarea creativității la preșcolari în procesul educațional. In: *Tehnocopia: revistă științifico-metodică*, 2020, nr. 1(22), pp. 19-27. ISSN 1857-3843
115. PAIU, M., BOSTAN, M. Studii în domeniul dezvoltării creativității la preșcolari prin activități educaționale alternative. In: *Tehnocopia: revistă științifico-metodică*, 2020, nr. 1(22), pp. 36-46. ISSN 1857-3843
116. PAIU, M., MURUZ, R. Strategii de formare a competenței de comunicare la elevii claselor primare la educația digitală în cadrul ariei curriculare „tehnologii”. In: *Tehnocopia: revistă științifico-metodică*, 2019, nr. 2(21), pp. 38-52. ISSN 1857-3843
117. PAIU, M. Tehnologiile informaționale ca suport indispensabil pentru un învățământ eficient. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației)*, 2012, nr. 5(55), pp. 46-50. ISSN 1857-2103
118. PALMADE, G. Metodele pedagogice. București: EDP, 1975, 138 p.
119. PANICO, V., GUBIN, S., PANICO, D., MUNTEANU, T. *Modelul educației pentru schimbare și dezvoltare a elevilor de vârstă școlară mică*. Chișinău: UST, 2011, 100 p. ISBN 978-9975-76-072-0
120. PANIȘ, A., MIHAILOV, V. Creativitatea și etica: relații de complementaritate. In: *Cadrul didactic – promotor al politicilor educaționale*, Ed. 1, 11-12 octombrie 2019, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Institutul de Științe ale Educației, 2019, pp. 71-78. ISBN 978-9975-48-156-4
121. PAPUC, I., BOCOȘ, M. *Psihopedagogie. Suporturi pentru formarea inițială și continuă*, București: Editura Cartea Românească Educațional, 2017, 191 p. ISBN 978-606-94524-5-5
122. PASCARU D. Fundamente psiho-pedagogice ale diferențierii și individualizării demersului didactic în cadrul formării profesionale inițiale. Teza de doctor în pedagogie. Chișinău, 2016,
123. PATRAȘCU, D. *Tehnologii educaționale*. Chișinău: Î.S.F.E.-P. „Tip. Centrală”, 2005, 704 p. ISBN 9975-78-379-1
124. PATRAȘCU, D. Conceptualizarea performanței instituției de învățământ general. In: *Cercetarea în științe ale educației și în psihologie: provocări, perspective”, conferință științifică națională*, 16 septembrie 2021, Chișinău. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2021, pp. 36-44. ISBN 978-9975-56-934-7
125. PATRAȘCU, D., CARNAUHOV, A. *Bazele teoretico-aplicative ale creației tehnice a elevilor* . – Chișinău: [S. n.], 1997, 176 p. ISBN 9975-922-20-1
126. PATRAȘCU, D., ROTARI, E. *Dezvoltarea aptitudinilor creative ale studenților la profilul inginer-pedagog* / PATRAȘCU, D., ROTARI, E. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. - Chișinău: [S. n.], 2012. - 258 p. ISBN 978-9975-46-112-2
127. PATRAȘCU, D., PATRAȘCU, L., MOCRAC, A. *Metodologia cercetării și creativității psihopedagogice*, Chișinău: Știința, 2003, 252 p. ISBN 9975-67-320-1

128. PÂNIȘOARĂ, G. *Psihologia învățării. Cum învață copiii și adulții?* Iași: Polirom, 2019, 294 p. ISBN 978-973-46-7701-6
129. PÂNIȘOARĂ, G., SĂLĂVĂSTRU, D., MITROFAN, L. *Copilăria și adolescența. Provocări actuale în psihologia educației și dezvoltării.* Iași: Polirom, 2016, 308 p. ISBN 978-973-46-6087-2
130. PÂNIȘOARĂ, I.-O. Metode centrate pe producerea ideilor. În: I.O. Pânișoară. *Comunicarea eficientă*, Iași: Polirom, 2006, 442 p. ISBN 978-973-46-0313-8
131. PÂNIȘOARĂ, I.-O. *Profesorul de succes. 59 de principii de pedagogie practică.* Iași: Polirom, 2009, 242 p. ISBN 978-973-46-5277-8
132. PÂNIȘOARĂ, I.-O., MANOLESCU, M. *Pedagogia învățământului primar și preșcolar.* Vol. II. Iași: Polirom, 2019, 438 p. ISBN 978-973-46-7878-5
133. PERETTI, A., LEGRAND, J.-A., BONIFACE, J. *Tehnici de comunicare.* Iași: Polirom, 2001, 392 p. ISBN 978-973-68-3505-6
134. PETROVSCHI, N. *Tendențe moderne în didactica disciplinelor școlare: Suport de curs.* Chișinău: Institutul de Științe ale Educației. Garomont Studio SRL, 2021, 120 p. ISBN 978-9975-3506-6-2
135. PIAGET, J. *Psihologie și pedagogie.* Trad. Răutu D. București: EDP, 1972, 161 p.
136. PLATON, C., SEMIONOV-FOCȘA, S. *Ghid psihologic. Școlarul mic.* Chișinău: Lumina 1994, 129 p. ISBN 5-372-01448-2
137. PLĂMĂDEALĂ, V. *Gramatica distractivă: Ghidul profesorului: Ore opționale.* Chișinău: Pontos, 2014 (Tip. „Reclama”), 100 p. ISBN 978-9975-51-508-5
138. POPA, C.-M. *O școală orientată spre elev. Elevul, partener activ în procesul propriei învățări,* București: Aramis Print, 2009, 144 p. ISBN 978-973-679-690-6
139. POPESCU-NEVEANU, P. *Dicționar de psihologie.* București: Albatros, 1978, 387 p. ISBN 973-9243-25-8
140. POPOVICI BORZEA, A. *Integrarea curriculară și dezvoltarea capacităților cognitive.* Iași: Polirom, 271 p. ISBN 978-973-46-7012-3
141. POSTELNICU, C. *Fundamente ale didacticii școlare.* București: Aramis, 2002, 367 p. ISBN 973-8066-45-X
142. POSTOLACHI, Iu. Creativitatea - factor primordial în valorificarea profilului unui învățător modern. În: *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare.* Materialele Conferinței științifico-practice internaționale, Ed.a 3-a, 08 mai 2020. Bălți, 2020, pp. 502-508. ISBN 978-9975-3422-5-4
143. POSTOLACHI, Iu. Formarea gustului estetic al elevilor in ciclul primar, un obiectiv al didacticii moderne. În: *Comunicarea interpersonală: Interpretări psihologice și filosofice : lucrările Conferinței Științifice Internaționale „Comunicarea interpersonală Dimensiuni cognitive și praxiologice ale comunicării”,* Ediția a-XII-a, 14 mai, 2021. Iași: Performantica, 2021, vol. 1. pp. 44-51. ISBN 978-606-685-793-2
144. POTOLEA, D., NEACȘU, I. *Pregătirea psihopedagogică,* Iași: Polirom, 2008, 542 p. ISBN 978-973-46-1159-1
145. POTOLEA, D. Profesorul și strategiile conducerii învățării. În Jinga, I., Vlăsceanu, L. (coord.). *Structuri, strategii și performanțe în învățământ.* București: Ed. Academiei, 1989
146. ROBINSON, K. *O lume ieșita din minți. Revoluția creativă a educației.* București: Publica, 2011, 376 p. ISBN: 978-973-1931-73-9

147. ROBINSON, K. *Școli creative: revoluția de la bază a învățământului*. București: Publica, 2015, 345 p. ISBN 978-606-722-056-8
148. ROCO, M. *Creativitate și inteligență emoțională*, Iași: Editura Polirom, 2004, 248 p. ISBN 973-681-630-3
149. ROCO, M., *Aplicarea unui program de stimulare a creativității în proiectare*, București, Editura Academiei R.S.R., 1983, 346 p.
150. ROCO, M., Stimularea creativității la nivel de grup, în vol. *Stimularea creativității elevilor în procesul de învățământ*, Grigore Nicola (coord.), București, Editura Didactică și Pedagogică, 1981, 226 p. ISBN/COD:70782311981IPCRAS
151. ROGERS, C. R. *A deveni o persoană. Perspectiva unui psihoterapeut*. București: Editura Trei. ISBN 978-973-70-7916-9.
152. ROȘCA, A. *Creativitate generală și specifică*. București: Academiei, 1981, 271 p
153. ROTARI, E. *Dezvoltarea aptitudinilor creative ale studenților în procesul pregătirii tehnologice*, teză de doctor în pedagogie, Chișinău, 2012. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 220 p.
154. SADOVEI, L. Abordarea de tip paradigmatic a realității educaționale. În: *Contribuții pedagogice de transfer inovativ pentru renovarea paradigmei educației contemporane : Studiu monografic / coord. : Larisa Sadovei, Maia Borozan. - Chișinău : [S. n.], 2019. – 354 p. – Bibliogr.: p. 348-353. - ISBN: 978-9975-134-86-6*
155. SADOVEI, L. *Modelizarea competenței de comunicare didactică în context universitar*. Chișinău: Tip. „Garomont Studio”, 2017. 151 p. ISBN 978-9975-136-53
156. SĂLĂVĂSTRU, D. *Psihologia educației*, Iași: Editura Polirom, 2004, 286 p. ISBN: 973-681-553-6
157. SÂRBU, S. Jocuri de creație - tehnologie modernă în formarea competențelor la elevii mici. În: *Tradiționalism și Modernism în Educație: realitate și deziderate. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale cu genericul Tradiționalism și Modernism în Educație din 28-29 martie 2003*. Antet: Universitatea de Stat Tiraspol. Catedra Pedagogie și Psihologie Generală. Cord.: Maria Vasilev. Chișinău: Tip. Reclama, 2003, 336 p. ISBN 9975-932-41-X
158. SILISTRARU, N., VRÎNCEANU, V. Valențe evolutive și integratoare ale termenului de „Creativitate”. În: *Univers Pedagogic*, 2022, nr. 1(73), pp. 24-30. ISSN 1811-5470.
159. SILISTRARU, Nicolae, GOLUBIȚCHI, Silvia. Cultura profesională a cadrului didactic. In: *Acta et commentationes (Științe ale Educației)*, 2013, nr. 2(3), pp. 162-169. ISSN 1857-0623.
160. STAN, E. *Pedagogie postmodernă*. Iași: Institutul European, 2004, 161 p. ISBN 973-611-285-3
161. STAN, L. *Pedagogia preșcolară și școlară mică*, Iași: Polirom, 2014, 291 p. ISBN 978-973-46-4434-6
162. STĂNCULESCU, E. *Psihologia educației. De la teorie la practică*, Ediția a II-a, București: Editura Universitară, 2013, 351 p. ISBN 978-606-591-766-8
163. STERNBERG, R.- J., O'HARA L.A. Creativitatea și inteligența. În: Sternberg R.-J. *Manual de creativitate*. Iași: Polirom, 2005, 291 p. ISBN 973-681-808-X
164. STOG, L., CALUSCHI, M. *Psihologie managerială*. Chișinău: Cartier. 2002. 294 p. ISBN 9975-79-141-7

165. STOICA, A. *Creativitatea elevilor: Posibilități de cunoaștere și educare*. București: EDP, 1983, 220 p.
166. STOICA, C.A. Blocajele interne ale creativității. O încercare taxonomică. În: *Revista de psihologie*, 1992, nr.4
167. STOICA-CONSTANTIN, A. *Creativitatea pentru studenți și profesori*. Iași: Institutul European, 2004, 247 p. ISBN 973-611-307-8
168. SZENTAGOTAI-TĂTAR A., DAVID D. *Tratat de psihologie pozitivă*, Iași: Editura Polirom, 2017, 339 p. ISBN 978-973-46-6234-9 SZEKELY, A. *Manifestul educației*. București: ACT și Polirom, 2020, 253 p. ISBN 978-606-913-576-1
169. ȘCHIOPU, U. *Dicționar de psihologie*. București: Babel, 1997, 740 p. ISBN 973-48-1027-8
170. ȘCHIOPU, U., VERZA, E. *Psihologia vârstelor. Ciclurile vieții*. București: EDP, 1997, 493 p. ISBN 973-30-5798-3
171. ȘEVCIUC, Maia, ȚURCANU, Carolina. Aspecte conceptuale ale curriculumului pentru educația nonformală a elevilor: abordare procesuală. In: *Institutul de Științe ale Educației: ascensiune, performanțe, personalități*, 10 decembrie 2021, Chisinau. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2021, pp. 370-375. ISBN 978-9975-56-952-1.
172. ȘOVA, T. *Pedagogie: suport de curs*. Bălți: S. n. Tipografia din Bălți, 180 p. ISBN 978-9975-132-72-5.
173. ȘTEFAN, M. *Teoria situațiilor educative*. București: Editura Aramis, 2007. 198 p. ISBN 973-847-336-5
174. TARLAPAN, L. Activitatea de învățare vs elevii claselor primare. În: *Competențele-cheie și educația permanentă*. Didactica Pro... Revistă de teorie și practică educațională a Centrului Educațional PRO DIDACTICA, Nr. 3 (67) iunie, 2011, 60 p. ISSN 1810-6455. Cat. B
175. TUDORACHE, G.-F. *Educația școlarului mic: influența stilurilor educative ale familiei asupra dezvoltării personalității*. Iași: Institutul European, 2022, 242 p. ISBN 978-606-24-0328-7
176. TURCU F. *Psihologie școlară*. București: ASE, 2004, 187 p. ISBN 973-594-538-X
177. TURCU, F. *Cultivarea creativității tehnice la elevi*. În: Bejat M. *Creativitatea în știință, tehnică și învățământ*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981
178. TURCU, F. *Fundamente ale psihologiei școlare*. București: ALL Educațional, 1999, 184 p. ISBN/Cod: 973-9431-48-8
179. TURCU, F. *Psihologie școlară*. București: ASE, 2004, 187 p. ISBN 973-594-538-X
180. TURCU, F., TURCU, A. *Dicționar explicativ de psihologie școlară*. București: Eficient, 2000, 552 p. ISBN 978-973-93-6642-7
181. VIERU, S. *Lămuriri preliminare. În Parmenide- Platon*, Editura Paideia, București 1994.
182. WAGNER, T. *Formarea inovatorilor. Cum să crești tineri care vor schimba lumea de mâine*. București: TREI, 2014, 352 p. ISBN 978-606-719-144-8
183. ZAMFIR, E., *Cultura relațiilor interpersonale*, București, Editura Politică, 1982, 170 p.
184. ZIGLAR, Z., *Dincolo de vârf (trad.)*, București, Editura Curtea Veche, 2000, 328 p. ISBN 978-606-5880-88-7
185. ZIGLAR, Z., SAVAGE, J. *Performanțe deosebite*, București, Business Tech International Press S.R.L., 1998, 283 p. ISBN/Cod: 973-98309-3-5

186. ZLATE, M. *Fundamentele psihologiei*, Ed. a IV-a, Iași: Editura Polirom, 2009, 334 p. ISBN 978-973-46-1520-9
187. ZLATE, M. *Psihologia la răspântia mileniilor*, Iași-București. Editura Polirom, 2001, 432 p. ISBN 973-683-697-5

În limba străină/ engleză

188. AMABILE, T. *Creativity In Context. Update To The Social Psychology Of Creativity*. New York: Westview Press 1986, 336 p. ISBN-13: 978-0813330341
189. AMABILE, T. *The social psychology of Creativity; A Componential Conceptualization*, New York, în *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol. 45, No. 2, 1983, 45 p.
190. ARONS, M. Creativity, *Humanistic Psychology and the American Zeitgeist*, *Humanistic Psychologist*, vol.20 (2-3), 1992, 130 p.
191. ASSIMONYE, A., C., & IBE, S. U. *Developing Creative Writing Skills in Children*. *Multidisciplinary Journal of Education, Research and Development*, 2019, 3(1), 126- 134. 9 p.
192. BABAYIGIT, O. *Examining the Effect of Creative Writing Activities on Reading, Writing and Language Lesson Attitudes of Elementary School Fourth Grade Students*. *European Journal of Educational Research*, 2019, 8(1), 213-220. 8 p. ISSN 2165-8714
193. BARBOT, B., TAN, M., RANDI, J., SANTA-DONATO, G., & GRIGORENKO, E. *Essential skills for creative writing: Integrating multiple domainspecific perspectives. Thinking Skills and Creativity*, 2012, 7(3), 209–223. 16 p., ISSN: 1871- 1871
194. BARTON, G., KHOSRONEJAD, M., & RYAN, M. *Teaching creative writing in primary schools: a systematic review of the literature through the lens of reflexivity*. *The Australian Educational Research*, 2023, 20 p. ISSN 0311-6999
195. CHEN, S., & ZHOU, J. *Creative writing strategies of young children: Evidence from a study of Chinese emergent writing. Thinking Skills and Creativity*, 2010, 5(3), 138–149, 12 p. ISSN 1871-1871
196. COREY, G., COREY, M., *Groups: Process and Practice*, California Brooks/Cole Publishing Company, 1982, 324 p. 51
197. CORTE, E., WEINERT, F., *International Encyclopedia of Developmental and Instructional Psychology*, Pergamon, 1996, 246 p.
198. DE BONO, E., *Serious Creativity*, Using the Power of Lateral Thinking to Create New Ideas, Harper and Collins Publisher, London, 1993, 322 p. ISBN 10-0887306357
199. FÜRST, G., GHISLETTA, P., LUBART, T. An experimental study of the creative process in writing. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 2017, 11(2), 202–215. 13 p. ISSN 1931-3896
200. GAGNE Fr. Constructs and Models Pertaining to Exceptional Human Abilities. In Heller, K.A., Monkl, Fr.J. & Passow, A.H. (Eds.), *International Handbook of Research and Development of Giftedness and Talent*, Pergamon Press, 1993, p.154 -164
201. GÖÇEN, G. *The effect of creative writing activities on elementary school students' creative writing achievement, writing attitude and motivation*. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 2019, 15(3), 1032–1044. 18 p. ISSN 1305-578X
202. GRAINGER, T., GOOUCH, K., LAMBIRTH, A. *Creativity and writing: Developing voice and verve in the classroom*. Routledge, 2005. 224 p. ISSN 9780203391075

203. HASHIM, H., ROJALAI, A., SARANGAPANI, S., KANA, A., RAFIQ, K., R., M. The Use of iPad in Enhancing Creative Writing: *An Innovative Approach for Young ESL Learners*. *Creative Education*, 2023, 14, 1440- 1452. 13 p. ISSN 2151-4755
204. KRIEKEMANS, A. *Pedagogie generală*. Louvain: Editions Nauwelaerts, 1967
205. MASLOW, A., Humanistic Psychology, în Potkay, C. R.; Allen, B. P., *Personality: Theory, Research and Application*, Monterey, California, Brooks Cole Publishing Company, 1986, 112 p.
206. MYHILL, D. Writing creatively. In A. Wilson (Ed.), *Creativity in Primary Education* (pp. 58–69), Exeter, Learning Matters, 2005
207. NECKA, E. *Creativity Training*, Krakow, Towarzystwo Autorow I Widawcow, Prac Naukowych “Universitas”, 1992, 522 p.
208. REES, L. *Creative Writing Skills. Over 70 fun activities*. Outset Publishing Ltd, 2013. 114 p. ISBN 978-187-28-8924-5
209. REICHENBACH, B., R. *Introduction to Critical Thinking*. McGraw Hill Higher Education, 2001. 352 p. ISBN: 978-007-36-6027-1
210. RINI, Titis Angga, CAHYANTO, Bagos. Supporting Elementary Students Creative Writing Skill with Assessment as Learning. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 2020, vol. 487, 51-57. 7 pagini. ISSN: 2352-5398
211. RINVOLUCRI, M., FRANK, C. *Creative Writing*. Helbling Languages, 2007. 128 p. ISBN 978-3-902504-99-9
212. SAHIN, N., POLATCAN, F. *The Effect of Creative Writing Exercises in Turkish Classes on Students' Academic Achievement: A Meta-Analysis*. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2019, 11(2), 254-268, 16 p. ISSN: 1309-2707
213. SCHAEFER, D., LYONS, C., *How Do We Tell The Children?*, New York, Newmarket Press, 1993, 248 p. ISBN 1557041814, 9781557041814
214. SEAMAN, DON F., *Working Effectively with Task-Oriented Groups*, New York McGraw-Hill Book Company, 1981, 252 p. ISBN 13-978-0070005549
215. SEGUNDO MARCOS, R. I., LÓPEZ F., V., DAZA GONZÁLEZ, M. T., PHILLIPS-SILVER, J. *Promoting children's creative thinking through reading and writing in a cooperative learning classroom*. *Thinking Skills and Creativity*, 2020, 36, Article 100663. ISSN: 1871-1871
216. SILLAMY, N. *Dictionnaire de la psychologie*, Paris, Larousse, 1991, 386 p. 207
217. SIMONTON, D. K., *Creativity, Leadership and Chance*, în Sternberg, R (ed.), *The Nature of Creativity*, Cambridge University Press, England, 1988; 426 p
218. STANTON, J. K. *An introduction to dans, movement therapy in psychiatry*, London, New York, Tawistok / Rondledge, 1992, 364 p, ISBN-13-978-0415059831
219. STARKO, A. J. *Creativity in the classroom: Schools of curious delight* (4th ed.). New York: Routledge, 2010. 462 p. ISBN: 978-036-760-954-2
220. TIERNY, R.J., SHANAHAN, T. Research on the Reading-Writing Relationship: Interaction, Transactions and Outcomes. În: Rebecca Barr, Michael L. Kamil, Peter B. Mosenthal, P. David Pearson (Eds), *Handbook of Reading Research*, 1991, vol.2. New York: Longman. 35 p. ISBN: 978-080-582-416-2

221. TOK, Ş, KANDEMIR, A. *Effects of creative writing activities on students' achievement in writing, writing dispositions and attitude to English. Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2015, 174, 1635–1642. 8 p. ISSN: 1877-0428
222. TREFFINGER D. J., SORTORE M. R. & CROSS J. A. Jr. Program and Strategies for Nurturing Creativity. În HELLER, K.A., MONKS, Fr.J. & PASSOW, A. H. (Eds.), *Internasional Hondbook of Research and Development of Giftedness and Talent*, Pergamon Press, 1993, p.120 – 132
223. USLU, A, USLU, N., A. *Improving Primary School Students' Creative Writing and Social-Emotional Learning Skills through Collaborative Digital Storytelling. Acta Educationis Generalis*, 2021, 11(2), 1-18, 18 p. ISSN: 2585-7444
224. VAN GUNDY, I., *Techniques of Structured Problem Solving*, Buffalo, New York, 1990, 259 p. ISBN-13978-0442212230
225. WANG, Lu. *Rethinking the significance of creative writing: A neglected art form behind the language learning curriculum. Cambridge Open-Review Educational Research*, 2019, 6, 110–122. 13 p. ISSN 2056-7804
226. YOULES, C. *Sentence models for creative writing: A practical resource for teaching writing*, Paperback. John Catt Educational Ltd, 2023. 120 p. ISBN: 978-139-834-006-0

Resurse electronice

227. Ackermann, E. Constructing knowledge and transforming the world. In: M. Tokoro & L. Steels. *A learning zone of one's own: Sharing representations and flow in collaborative learning environments*. Amsterdam: IOS Press, 2004, Part 1. Chapt 2, p. 15-37
file:///C:/Users/user/Downloads/Constructing_Knowledge_and_Transforming.pdf
228. JUNG, C. G. Arhietipurile și inconștientul. Accesat: 09.01.2025 Disponibil: https://archive.org/details/CGJung01ARHETIPURILESIINCONSTIENTULCOLECTIVPdf/mode/2up?utm_source=chatgpt.com
229. PAQUETTE, C. (1985). *Pédagogie ouverte et auto-développement (PDF)* <https://cjc-ccc.ualgary.ca/article/view/59606/45011>
230. BUJOLD, Raymonde. *Compte rendu: PAQUETTE, Claude. Intervenir avec cohérence. Canadian Journal of Counselling / Revue Canadienne de Counseling*, 1988, vol. 22, nr. 1, pp. 53–55. <https://cjc-ccc.ualgary.ca/article/download/59606/45011>

Documente de politici ale educației și documente normative:

231. Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă <https://www.mae.ro/node/35919>
232. CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA, (accesat:12.01.2022) Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro
233. COMPETENȚE-CHEIE PENTRU ÎNVĂȚAREA PE TOT PARCURSUL VIETII UN CADRU EUROPEAN DE REFERINȚĂ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:395443f6-fb6d-11e7-b8f5-01aa75ed71a1.0019.02/DOC_2&format=PDF
234. CURRICULUM NAȚIONAL, Învățământul primar, MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA, Aprobata la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.1124 din 20 iulie 2018).Disponibil https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf

235. https://edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Minister/2023/Legi_educatie_Romania_educata/legi_monitor/Legea_invatamantului_preuniversitar_nr_198.pdf
236. Ghiduri metodologice pentru învățământ primar <https://ghiduri.educred.ro/primar>
237. LEGEA EDUCAȚIEI DIN ROMÂNIA. Disponibil la: https://edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Minister/2023/Legi_educatie_Romania_educata/legi_monitor/Legea_invatamantului_preuniversitar_nr_198.pdf
238. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/237567>
239. Metodologie de organizare a Programului național „Școala altfel”, Anexă la O.M.E.N.C.Ș. nr. 5034/29.08.2016 Anexă la O.M.E.N.C.Ș. nr. 5034/29.08.2016. Disponibil la: <https://www.edu.ro/sites/default/files/Metodologie%20Scoala%20Altfel.pdf>
240. Metodologia de organizare a Programului „Săptămâna verde”. Disponibil la: https://www.edu.ro/metodologie_Saptamana_Verde
241. Metodologia privind dezvoltarea curriculumului la decizia școlii, din 05.02.2021. Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 159 din 16 februarie 2021. Disponibil la: <https://lege5.ro/gratuit/gqzdmnzvga2q/regimul-curriculumului-la-decizia-scolii-metodologie?dp=gmzttmmjggqydkoiâ>
242. Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptorii în învățământul primar. Clasele I-IV. https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf
243. OECD Learning Compass 2030 <https://www.oecd.org/en/data/tools/oecd-learning-compass-2030.html>
244. ORDIN privind aprobarea Profilului de formare al absolventului https://rocnee.eu/images/rocnee/fisiere/curriculum/profilul_absolventului/OM_6731_28.11.2023_MOF_Parte_I_nr_1099.pdf
245. PISA 2022 Results (Volume III): Creative Minds, Creative Schools, PISA, OECD Publishing, Paris, 2024. ISSN 1996-3777 (online). <https://doi.org/10.1787/765ee8c2-en>
246. PROGRAME ȘCOLARE ÎN VIGOARE și reperi metodologice, Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație. Disponibil la: <https://rocnee.eu/index.php/dceeoriz/curriculum-oriz/programe-scolare-front/programe-scolare-in-vigoare>
247. REPERE PENTRU PROIECTAREA, ACTUALIZAREA ȘI EVALUAREA CURRICULUMULUI NAȚIONAL DOCUMENT DE POLITICI EDUCAȚIONALE. Disponibil la: https://www.edu.ro/sites/default/files/DPC_31.10.19_consultare.pdf
248. Strategia 2030, Disponibil la: https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/strategia_moldova_2030_redactata_parl.pdf

ANEXE

Anexa 1. TABEL CU ELEVII CARE FAC PARTE DIN GRUPUL EXPERIMENTAL

Nr elev	CLASA	Școala de proveniență	COD FORMAT
1.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A001
2.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A002
3.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A003
4.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A004
5.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A005
6.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A006
7.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A007
8.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A008
9.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A009
10.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A010
11.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A011
12.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A012
13.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A013
14.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A014
15.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A015
16.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A016
17.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A017
18.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A018
19.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A019
20.	IIIA	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1A020
21.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B021
22.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B022
23.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B023
24.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B024
25.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B025
26.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B026
27.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B027
28.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B028
29.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B029
30.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B030
31.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B031
32.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B032
33.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B033
34.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B034
35.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B035
36.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B036
37.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B037
38.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B038
39.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B039
40.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B040
41.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B041
42.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B042
43.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B043
44.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B044

45.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B045
46.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B046
47.	IIIB	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1B047
48.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C048
49.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C049
50.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C050
51.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C051
52.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C052
53.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C053
54.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C054
55.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C055
56.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C056
57.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C057
58.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C058
59.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C059
60.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C060
61.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C061
62.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C062
63.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C063
64.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C064
65.	IIIC	Șc. Gimn. "I. Cantacuzino" Pașcani	E1C065

TABEL CU ELEVII CARE FAC PARTE DIN GRUPUL DE CONTROL

Nr elev	CLASA	Școala de proveniență	COD FORMAT
	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A001
2.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A002
3.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A003
4.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A004
5.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A005
6.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A006
7.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A007
8.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A008
9.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A009
10.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A010
11.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A011
12.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A012
13.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A013
14.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A014
15.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A015
16.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A016
17.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A017
18.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A018
19.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A019
20.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A020
21.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A021
22.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pașcani	C1A022

23.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1A023
24.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1A024
25.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1A025
26.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1A026
27.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1A027
28.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1A028
29.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1A029
30.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1A030
31.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1A031
32.	IIIA	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1A032
33.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B033
34.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B034
35.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B035
36.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B036
37.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B037
38.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B038
39.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B039
40.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B040
41.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B041
42.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B042
43.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B043
44.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B044
45.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B045
46.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B046
47.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B047
48.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B048
49.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B049
50.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B050
51.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B051
52.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B052
53.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B053
54.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B054
55.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B055
56.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B056
57.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B057
58.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B058
59.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B059
60.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B060
61.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B061
62.	IIIB	Liceul Tehnologic Economic "N. Iorga" Pascani	C1B062

Anexa 2. Document privind integrarea cursului „Creativitatea- o necesitate în școală și în activitățile non-formale” în oferta Casei Corpului Didactic ”Spiru Haret” Iași

MINISTERUL EDUCAȚIEI

DIRECȚIA GENERALĂ MANAGEMENT RESURSE
UMANE ȘI REȚEA ȘCOLARĂ
DIRECȚIA FORMARE CONTINUĂ

Nr. 33753/26.10.2021

Către

Casa Corpului Didactic Iași
În atenția domnului Director

Ca urmare a adresei nr.1119/04.10.2021, înregistrată la Ministerul Educației cu numărul de mai sus, având în vedere analiza efectuată asupra documentației transmise de dumneavoastră, vă comunicăm *avizul* pentru cele 59 de programe propuse în oferta de programe de formare continuă a Casei Corpului Didactic Iași pentru anul școlar 2021-2022.

Programele de formare profesională continuă a personalului didactic din învățământul preuniversitar se vor organiza în sistem blended-learning (incluzând componenta față-în-față și componenta online) sau în sistem online (incluzând componenta sincron și componenta asincron), în acord cu prevederile art.2 din OME nr. 5138/27.08.2021 privind acreditarea, organizarea și desfășurarea programelor de formare continuă destinate personalului didactic din învățământul preuniversitar în anul școlar 2021 – 2022.

DIRECTOR GENERAL,
Corina MARIN

DIRECTOR,
Anca-Denisa PETRACHE

CONSILIER,
Muza MAFTEI

OFERTA DE FORMARE
PENTRU ANUL ȘCOLAR 2021 – 2022

PROGRAME DE FORMARE CONTINUĂ AVIZATE

Cuprins

A. DIDACTICA DISCIPLINEI

1. 1. MANAGEMENTUL STRATEGIILOR DE PREDARE – ÎNVĂȚARE – EVALUARE ÎN VIZIUNEA CURRICULUMULUI REVIZUIT DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR	22
2. VALORIFICAREA TEHNICILOR ȘI STRATEGIILOR DIGITALE ÎN PROCESUL DIDACTIC ONLINE	24
3. MANAGEMENTUL STRATEGIILOR DE PREDARE – ÎNVĂȚARE – EVALUARE ÎN VIZIUNEA CURRICULUMULUI REVIZUIT DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR	25
4. DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR LA DISCIPLINA ISTORIE DIN PERSPECTIVA PROIECTĂRII ȘI A EVALUĂRII	27
5. EDUCAȚIE TEHNOLOGICĂ ȘI ABILITĂȚI PRACTICE: STRATEGII MODERNE DE PREDARE- ÎNVĂȚARE-EVALUARE	29
6. ABORDAREA INTEGRATĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR ȘI PRIMAR	31
7. ABORDAREA INTERDISCIPLINARĂ A CONȚINUTURILOR ÎNVĂȚĂRII	33
8. CLASA PREGĂTITOARE – ABORDARE CURRICULARĂ ȘI MANAGERIALĂ	34
9. DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DIDACTICE DE EVALUARE A ÎNVĂȚĂRII PRIN EXAMENLE NAȚIONALE ALE ELEVILOR	35
10. DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE EVALUARE DIN CADRUL EXAMENULUI NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR ȘI A CONCURSULUI NAȚIONAL DE OCUPARE A POSTURILOR VACANTE	37
11. DEMOCRAȚIE PARTICIPATIVĂ	40
12. EDUCAȚIA ANTREPRENORIALĂ PENTRU TOATE VÂRSTELE	41
13. EDUCAȚIE PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ	43
14. MARKETINGUL DEZVOLTĂRII CREATIVITĂȚII – TEORIA ȘI PRACTICA EVALUĂRII ELEVILOR PRIN METODE ALTERNATIVE	44
15. DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DIDACTICE DE ORGANIZARE ȘI EVALUARE A PROBELOR PRACTICE ORALE ÎN PROFILUL POSTULUI ȘI A INSPECȚIILOR SPECIALE LA CLASĂ	46
16. EDUCAȚIE PRIN SAȚI	47
17. INTEGRAREA STRATEGIILOR MODERNE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE-EVALUARE LA CLASĂ GENERALĂ	49
18. FORMAREA CADRELOR DIDACTICE DEBUTANTE ÎN PSIHOPEDAGOGIE ȘI DIDACTICĂ GENERALĂ	50
19. FORMAREA CADRELOR DIDACTICE ÎNCADRATE CU STATUT DE SUPLINȚOR ÎN DIDACTICĂ GENERALĂ ÎN VEDEREA SUSTINERII CONCURSULUI NAȚIONAL DE TITULARIZARE	52
20. ABORDAREA OREI DE RELIGIE DIN PERSPECTIVĂ INTERDISCIPLINARĂ/ PLURIDISCIPLINARĂ	53
21. CREATIVITATEA - O NECESITATE ÎN ȘCOALĂ ȘI ÎN ACTIVITĂȚILE NON-FORMALE	55
22. LIMBA ENGLEZĂ PENTRU ÎNCEPĂTORI	57

3

LCRITERII CURRICULARE DENUMIREA PROGRAMULUI:

21. CREATIVITATEA - O NECESITATE ÎN ȘCOALĂ ȘI ÎN ACTIVITĂȚILE NON-FORMALE

TIPUL DE PROGRAM: Program de formare continuă la propunerea C.C.D. Iași

PUBLIC – ȚINTĂ VIZAT: Cadre didactice din învățământul preuniversitar.

Locații de implementare a programului: 1- CCD IAȘI
2- CCD IAȘI- Filiala Pașcani

JUSTIFICARE:

Prin creativitate se înțelege capacitatea sau aptitudinea de a realiza ceva original. Actul creator este însă un proces de elaborare prin invenție sau descoperire, cu ajutorul imaginației creatoare, a unor idei sau produse noi, originale de mare valoare și aplicabile în diferite domenii de activitate. Educația nu este un proces limitat, spațial și temporal cu incidență determinată asupra biografiei personale, formarea individului după principii etice și axiologice solide care trebuie să devină un proces continuu, o coordonată a școlii și a societății românești. Transformarea educației într-un proces permanent este imperativ pentru lumea contemporană. Școala, oricât de bine ar fi organizată, oricât de bogat ar fi conținutul cunoștințelor pe care le comunicăm elevului, nu poate da satisfacție setei de investigare și curiozitate creatoare, trăsături specifice copiilor. Ei au nevoie de acțiuni care să le lărgescă lumea lor spirituală, să le implinescă setea lor de cunoaștere, să le ofere prilejul de a se emoționa puternic. Creativitatea copiilor este stimulată încă de la vârsta preșcolară și este continuată la școală prin practicarea unor jocuri specifice vârstei acestora. Ideea dezvoltării creativității în școală îi sperie adesea pe dascăli, care sunt convinși că pentru aceasta vor avea lucruri dificile și neobișnute de făcut.

DURATA: 30 ore

CURRICULUM-UL PROGRAMULUI

PLANIFICAREA PE STAGII/ MODULE TEMATICE, TIMP ALOCAT

Modulul 1-10 ore

Creativitatea - repere teoretice cu valorizare în practica învățământului

1. Conceptul de creativitate în diferite accepțiuni; teorii și paradigme ale creativității
2. Factori facilitatori și bariere ale creativității
3. Creativitatea ca proces și ca produs

Modulul 2-10 ore

Creativitatea în școală

1. Forme de organizare care facilitează dezvoltarea creativității
2. Profesorul creativ
3. Metode de stimulare a creativității în școală

Modulul 3-8 ore

55

Metode de dezvoltare a creativității prin activități nonformale

1. Educația nonformală
  2. Cadrul de învățare
  3. Metode de dezvoltare a creativității în cadrul nonformal
  4. Jocuri creative
- Evaluarea finală a cursului – 2 ore**

Competențe vizate:

- dobândirea de către cadrele didactice a unor metode și tehnici moderne de stimulare a potențialului creativ al copilului,
  - dezvoltarea capacității creative latente ale copiilor, libertatea interioară și spontaneitatea,
  - dezvoltarea capacității de rezolvare eficientă a problemelor privind dezvoltarea simțului artistic,
  - dobândirea de către copii a acelor calități specifice persoanei creative.
- CALENDARUL PROGRAMULUI**

An școlar 2021 – 2022

MODALITATI DE EVALUARE -portofoliu

Descrierea strategiei de organizare a evaluării finale

- Evaluarea finală a cursanților se va realiza prin susținerea publică a unui proiect din portofoliul individual, evaluarea portofoliului și a susținerii proiectului se va face prin calificative Excelent, Foarte Bine, Bine, Suficient, Insuficient
- Aprecieri generale, concluzii;

II. RESURSE UMANE

FORMATORI IMPLICATI

Profesor Mariana Parasito –Profesor Inv. Pregătire Metodice CCD
Profesor Liliana Rujanu –discipline tehnice – Metodist CCD
Profesor Lidia Andronache –Consilier Școlar –Metodist CCD
Profesor Claudia Birdeanu – Profesor Inv. Primar
COORDONATORUL PROGRAMULUI - Prof. Lidia Andronache – Prof Metodist CCD Iași

III. CRITERII ECONOMICE

Nr. de cursanți planificați: 2 grupe – 50 cursanți

Costul programului al activității:

Costul estimat al unei ore de formare pentru fiecare participant: 3.33 RON

56

Anexa 3. Documente privind susținerea lecției demonstrative în cadrul Cercului pedagogic al învățătorilor, în data de 24 noiembrie 2023

3.1. Procesul-verbal

Proces verbal,
Scheiat Astăzi, 24.11.2023, în cadrul activității Cercului pedagogic al învățătorilor, de la Școala Gimnazială "Iordache Cantacuzino" Pașcani, cu următoarea ordine de zi:

1. Lecția susținută de prof. niv. primar Birgăoanu Claudia, la clase I B, disciplină Matematica și explorare mediului.

La această lecție sunt prezente cadre didactice de la școlile Gâștăși, Todircești, Puginovaș, Helișteni și Pașcani.

Lecția susținută de prof. niv. primar Birgăoanu Claudia, la disciplina Matematica și explorare mediului, are ca temă - "Operații cu numerele naturale de la 0 la 10".

Tipul lecției - recapitulare
Forma lecției - activitate integrată
Scopul lecției - Recapitularea cunoștințelor recapitulate la operațiile cu numere naturale în concentrul 0-10.

- Formarea și dezvoltarea capacității de a realiza și înțelegerea schimbărilor matematice.

În cadrul acestei lecții, doamna prof. Birgăoanu Claudia a avut o abordare blended-learning, utilizând atât metodele tradiționale, cât și sursele digitale online - Jigsaw Planet, Chatter Kids, linework sheets, wordwall, youtube.

În urma susținerii activității, au loc discuții și aprecieri ale lecției din partea colegilor care au asistat.

Doamna prof. Birgăoanu Claudia, auto-evaluează lecția susținută, menționând că și-a atins obiectivele, a avut o abordare integrată a lecției.

Doamna prof. Plescau Ionica, apreciază că doamna Birgăoanu Claudia pășănită foarte bine metoda predării, a fost încurajată între lucrul cu cartea și lucrul cu mijloacele digitale, și-a atins competențele vizate. De asemenea, pe lângă munca învățătorului și cea a elevilor, abordarea integrată a programelor. Doamna a avut în atenție și copilul cu cerințe speciale, reușind să încheie parcursul lecției fără probleme.

Doamna prof. Plescau Ionica a felicitat pentru

impărtășit din experiența deosebită și ne-a dat un exemplu de activitate model core lucrării pe orice, profesor și elev.

Doamna prof. Iordanu Iuliana, o felicită pe doamna Birgăoanu pentru activitatea organizată și o apreciază ca fiind "fantastică".

Toate cadrele didactice care au asistat la activitate o felicită pentru lecția susținută.

În partea a II-a, a Cercului Pedagogic al învățătorilor a fost prezentat atelierul "Workshop: Adaptarea proiectului curricular la contextul învățării de tip blended-learning" de către prof. Conducătoare Daniela, prof. niv. primar Drăgușoanu Dorina, prof. niv. primar Rotaru Angela și prof. Stăvilinoru Laura.

După prezentarea raportului, invitaților li s-a prezentat Nota ISJ Iași - Legislația aplicabilă 2023-2024, de către doamna director Novac Eugenia.

După pentru care s-a încheiat prezentul proces-verbal,

- Intocmit de,
PROF. NIV. PRIMAR
RĂTOI LARIȘA-IOANA
- CABRE DIDACTICE
PARTICIPANTE,
1. DONDAȘ GABRIELA
  2. BIRGĂOANU CLAUDIA
  3. PLESCAN MONICA
  4. TÂNAȘ DRAGA
  5. MORARU IULIANA
  6. BUZĂTU IULIA
  7. HORNEȘ - BULGARU VASILE
  8. IONEA ADRIANA
  9. LAMASCĂIN CONSTANTIN
  10. ȚĂNĂ UNGUREANU CELIA
  11. PINTILIE IOAN

3.2. Adeverință privind susținerea activității demonstrative

 MINISTERUL EDUCAȚIEI	 Inspectoratul Școlar Județean Iasi
	ȘCOALA GIMNAZIALĂ "IORDACHE CANTACUZINO" Str. Ștefan cel Mare nr.19, Pașcani, ROMÂNIA Tel./Fax: +40 232 761800; e-mail: sclordachecantacuzino@yahoo.com http://scoalaIordachecantacuzino.ro

Nr. 4474/23.11.2023

ADEVERINȚĂ

Se adeverește prin prezenta că Domnul / Doamna prof./înv.
Bilgăoara claudia....., de la unitatea de învățământ
....., a participat la activitatea de cerc desfășurată
în data de 24 noiembrie 2023 la Școala Gimnazială "Iordache Cantacuzino" Pașcani.

Menționăm că Domnul / Doamna profesor/învățător :

- A susținut lecție
- A susținut referat
- A participat la activitatea cercului pedagogic al învățătorilor

Director,
Prof.înv.primar NOUR EUGENIA

Responsabil cerc metodic,
Prof.înv.primar Nour Eugenia

Anexa 4

Fișa de observare „Nevoia/Trebuința de cunoaștere” (după A. Bolboceanu [24, p.190-191]).

Scopul: evaluarea trebuinței de cunoaștere a elevilor mici

Modalitatea de desfășurare: se completează de învățător prin observație, individual și în grup

Nume _____ Prenume _____

NR	Manifestări ale trebuinței de cunoaștere	Puncte	
1.	Elevul se ocupă timp îndelungat (3 ore și mai mult) cu lucrul intelectual:		
	a) frecvent	5	Explorare
	b) uneori	3	
	c) foarte rar	1	
2.	Când se pune o întrebare care solicită agerime elevul preferă:		
	a) să depună mai mult efort, să muncească, dar să găsească răspunsul singur	5	Concentrare Preferința față de probleme dificile
	b) când și cum	3	
	c) să primească răspunsul de-a gata	1	
3.	Elevul citește literatură suplimentară:		
	a) multă, permanent	5	Independență în gândire Motivație intrinsecă
	b) uneori multă, uneori de loc	3	
	c) nu citește sau citește foarte puțină literatură suplimentară	1	
4.	Într-o activitate interesantă, intelectuală elevul se manifestă:		
	a) foarte emoțional	5	Încrederea în sine
	b) când și cum	3	
	c) emoțiile nu sunt clar pronunțate	1	
5.	Elevul pune învățătorului întrebări:		
	a) frecvent	5	Diversitatea intereselor Curiozitate
	b) uneori	3	
	c) foarte rar	1	

Interpretarea rezultatelor

Motivele de învățare se bazează pe o trebuință caracteristică fiecărei persoane - *trebuința de a cunoaște, de a obține informație*. Intensitatea trebuinței de cunoaștere determină intensitatea motivației de cunoaștere și învățare.

Suma punctelor acumulate de subiect la toate 4 întrebări se sumează și se împarte la 5. Rezultatul obținut indică *intensitatea trebuinței de cunoaștere*.

- ✓ 3,5 - 5 puncte - trebuință de cunoaștere cu intensitate mare
- ✓ 2,5 - 3,5 puncte - nivel mediu al trebuinței de cunoaștere
- ✓ 0 - 2,5 puncte - trebuință de cunoaștere cu intensitate redusă.

NR	Manifestări ale trebuinței de cunoaștere	Variabilele cercetării
1.	Elevul se ocupă timp îndelungat (3 ore și mai mult) cu lucrul intelectual	Interes cognitiv
2.	Când se pune o întrebare care solicită agerime elevul preferă	Flexibilitate

3.	Elevul citește literatură suplimentară	Utilitate
4.	Într-o activitate interesantă, intelectuală elevul se manifestă	Originalitate
5.	Elevul pune învățătorului întrebări	Fluiditate

- ✓ **Interesul cognitiv** reflectă gradul de independență în realizarea sarcinilor de învățare; interesul pentru noutate; motivația spre progres; senzația permanentă a noului; captivarea pentru procesul de cunoaștere a noului. Elevii judeca asupra faptelor, caute independent răspuns la întrebările survenite, își argumentează punctul de vedere în discuțiile cu colegii, își dezvoltă calități personale precum ar fi critica, curiozitatea.
- ✓ **Fluiditatea** reflectă abilitatea de a genera un număr mare de idei formulate verbal și este măsurat prin numărul de răspunsuri, care îndeplinesc cerințele sarcinii.
- ✓ **Flexibilitatea** evaluează abilitatea de a prezenta diferite idei, de a trece de la un aspect al problemei la altul, de a folosi diverse strategii de luare a deciziei.
- ✓ **Originalitatea** caracterizează capacitatea de a prezenta idei diferite de cele evidente, binecunoscute sau banale.

Utilitatea înseamnă gradul de detaliere al ideilor.

Anexa 5. Chestionar pentru cadre didactice destinat identificării strategiilor educaționale pentru dezvoltarea creativității la elevii din învățământul primar)

***Instrucțiuni:** Vă rugăm să răspundeți la următoarele întrebări pentru a ne ajuta să înțelegem mai bine metodele și tehnicile utilizate pentru dezvoltarea creativității elevilor în cadrul activităților de învățământ primar. Încercuiți varianta/variantele potrivite. Răspunsurile dumneavoastră vor contribui la îmbunătățirea strategiilor educaționale.*

Secțiunea 1: Informații Generale

1. Care este nivelul dvs. de experiență în învățământul primar?

- Sub 3 ani
- 3-5 ani
- 5-10 ani
- Peste 10 ani

2. La care clasă predați în prezent?

- I-a
- a II-a
- a III-a
- a IV-a

Secțiunea 2: Strategii Educativ pentru Dezvoltarea Creativității

3. Ce tipuri de activități creative sunt integrate în lecțiile dumneavoastră? (Puteți alege mai multe opțiuni)

- Activități artistice (desen, pictură, modelaj)
- Activități de scriere creativă (povestiri, poezii)
- Proiecte de grup (proiecte de cercetare, prezentări)
- Jocuri de rol și dramatizare
- Experimente științifice
- Alte activități (vă rugăm să specificați) _____

4. Cât de frecvent utilizați activități creative în planificarea lecțiilor?

- Foarte frecvent (la fiecare lecție)

- Frecvent (de câteva ori pe săptămână)
- Ocazional (o dată pe lună)
- Rar (mai puțin de o dată pe lună)

5. Cum evaluați creativitatea elevilor în cadrul activităților educative?

- Prin evaluări formale (teste, lucrări scrise)
- Prin observații directe (interacțiuni în clasă, proiecte)
- Prin evaluări informale (discuții, feedback)
- Alte metode (vă rugăm să specificați) _____

Secțiunea 3: Provocări și Resurse

6. Care sunt cele mai mari provocări întâmpinate în promovarea creativității elevilor?

- Lipsa timpului
- Resurse limitate
- Rezistența la schimbare din partea elevilor
- Lipsa suportului din partea părinților
- Alte provocări (vă rugăm să specificați) _____

7. Ce resurse considerați că sunt necesare pentru a sprijini mai bine dezvoltarea creativității elevilor?

- Materiale și resurse educaționale suplimentare
- Training și dezvoltare profesională pentru cadrele didactice
- Suport din partea părinților și comunității
- Timp suplimentar pentru planificarea și implementarea activităților creative
- Alte resurse (vă rugăm să specificați) _____

Secțiunea 4: Feedback și Sugestii

8. Care sunt cele mai eficiente strategii educative pe care le-ați utilizat pentru a stimula creativitatea elevilor?

_____

9. Ce recomandări ați avea pentru îmbunătățirea abordărilor educaționale în promovarea creativității în școlile primare?

_____

_____

10. Cum ați dori să fie sprijiniți mai bine în acest demers?

_____

Mulțumim pentru participare!

Anexa 6. Strategiile educaționale utilizate pentru a stimula creativitatea elevilor (răspunsuri colectate prin aplicația Google Forms, întrebarea 8 din chestionar)

Utilizarea jocurilor și activităților ludice	Jocurile creative
Activități ludice (2)	Jocurile de rol
Arte vizuale și muzică	Lectura și scrierea pentru formarea gândirii critice
Atelier de scriere	Lucru în echipă
Ateliere de creație	Materiale didactice de calitate, cu scopul de a susține învățarea problematizată, abordarea flexibilă, aspectul ludic și un mediu de învățare incluziv.
Ateliere de povesti cu diferite structuri	Metoda 6-3-5
Brainstorming (18)	Metoda cadranelor
Ciorchinele	
Colaborare și lucrul în echipă	
Compuneri	
Copacul ideilor	

<p>Crearea unor povestiri cu început dat</p> <p>Creatii plastice</p> <p>Creații literare</p> <p>Desen/picturi / desenul în doi/ desenul liber</p> <p>Dezbateri de grup</p> <p>Diagrama Venn</p> <p>Dramatizarea</p> <p>Experimente</p> <p>Explozia stelara</p> <p>Metoda pălăriilor gânditoare</p> <p>Metoda phillips 6-6</p> <p>Scrierea libera</p> <p>Figurine din plastilină</p> <p>Folosirea padletului</p> <p>Improvizație</p> <p>Invitarea experților externi</p> <p>Învățare bazată pe probleme reale</p> <p>Învățare bazată pe proiecte</p> <p>Învățarea activa bazata pe cercetare, acțiune, aplicare,experimentare</p> <p>Învățarea interdisciplinară</p> <p>Învățarea prin joc</p> <p>Învățarea prin scenarii</p> <p>Joc de rol (7)</p> <p>Jocul didactic (5)</p> <p>Utilizarea instrumentelor digitale pentru crearea de continut digital</p>	<p>Metoda Frisco</p> <p>Metoda sinectică</p> <p>Muzică</p> <p>Pălăriile ganditoare</p> <p>Predarea integrată</p> <p>Prezentări Power point</p> <p>Problematizarea</p> <p>Programe de animatie</p> <p>Proiecte de grup și individuale</p> <p>Proiecte educative</p> <p>Proiecte în echipe</p> <p>Proiecte pe diferite teme individual sau în echipe</p> <p>Proiectele sau sarcinile care nu au un răspuns corect unic</p> <p>Sinectica</p> <p>Starbursting</p> <p>Stimularea curiozității prin întrebări</p> <p>Strategii care stimulează gândirea critică și analitică</p> <p>Strategii interactive</p> <p>Strategii interactive de grup</p> <p>Teatru și jocuri de rol</p> <p>Tehnici de brainstorming</p> <p>Tehnici de gândire divergentă</p>
---	--

Anexa 7. Resursele digitale valorificate în procesul dezvoltării creativității elevilor

(răspunsuri colectate prin aplicația *Google Forms*, întrebarea 9 din chestionar)

• învățare prin jocuri și aplicații (ex. Scratch, Tynker)	• dezvoltarea unor aplicații simple sau a unor site-uri web
• mijloace media	• jocuri (ex. Minecraft Education, Kahoot!)
• platforme digitale	• citirea/ascultarea unor povești
• jocuri virtuale	• jocuri de construire de obiecte
• clase mobile,	• compunere de versuri/texte
• resurse on line	• jocuri creative digitale (paint, pian virtual)
• proiecte de grup on line	• aplicațiilor și platformelor educative
• portofolii digitale	• proiecte digitale
• povesti cu sfârșit creativ	• realitate virtuala și realitate augmentată
• jocuri interactive	• colaborare online
• vizionarea de filme	• rețele sociale
• utilizând mijloace tehnice	• jocuri video educative
• instrumentelor digitale de colaborare	• proiecte de creație media
• crearea de conținut digital	• laboratoare virtuale
• realitatea virtuală și augmentat	• crearea de spatii de colaborare digitală
• programe de codare și dezvoltare de aplicații	• explorarea realității mixte
• resurse educaționale online	• videomodelling

• hărți conceptuale create electronic	• sa îmbine tradiționalul cu tehnologia.
• platforme de comunicare și socializare	• jocuri/prezentări realizate în diferite programe și aplicații
• platformele de comunicare (yahoo),	• abordarea unor tehnici diferite pentru fiecare elev
• filmulețe educative	• crearea de aplicații simple
• platforme digitale - aplicații	• site-uri educative
• animații	• o temeinică pregătire profesională
• resursele digitale în lecții	• diversificării demersului didactic
• device-uri și materialele didactice adecvate	• cu ajutorul aplicațiilor
• experimente	• realizarea de jocuri digitale
• iesiri în aer liber	• storytelling- crearea și ascultarea de povești
• jocuri video creative	• sa creeze momente și jocuri pe calculator
• aplicații ptr scriere creativa	• utilizarea aplicațiilor și a software-urilor de creație
• povestirea digitala	• integrarea platformelor de colaborare online
• proiecte colaborative online	• combinând creativitatea cu tehnologia
• filme documentare	• utilizând numeroase platforme educative
• folosind resursele digitale	• introducerea unor sarcini pe care elevii să le rezolve digital
• metode care provin din domeniul artelor	• utilizarea platformelor de creație digitală
• platforme digitale gen Eduboom	• prezentări interactive
• platformelor educaționale de calitate	• animații și filme scurte.
• experimentare, lucrul în echipa,	• cu ajutorul resurselor educationale deschise
• oferirea de feedback	• proiecte colaborative prin platforme digitale (ex. Google Workspace, Microsoft Teams)
• valorificarea motivației intrinsece	• grupuri de discuție și forumuri
• software de editare video (ex. iMovie, Adobe Premiere)	• aplicații de storytelling interactive

Anexa 8. Exemple de activități de dezvoltare a creativității elevilor prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare la disciplinele Limba și literatura română, Educație civică, Arte vizuale și abilități practice.

Aceste exemple sunt o compeltare la exemplul prezentat în subcapitolul 3.2. la disciplina Matematică, evidențiind modul în care fiecare disciplină contribuie prin conținuturi și modalități de organizare la stimularea proceselor implicate în dezvoltarea performanțelor creative, precum explorarea, flexibilitatea cognitivă, generarea de idei, transferul etc. din situația de învățare în care este implicat elevul.

Disciplina școlară Limba română

Situație de învățare: *Elevii sunt implicați într-un demers de receptare critică și creativă a textului literar „Cântarea României” de Alecu Russo, axat pe valorificarea simbolurilor culturale. Activitatea este structurată pentru a facilita trecerea de la identificarea elementelor de detaliu (stejarul, Dunărea, biserica) la realizarea unor conexiuni interdisciplinare cu Geografia și Istoria. Elevii sunt încurajați să exploreze semnificațiile profunde ale textului prin prisma propriei experiențe, formulând interpretări originale care să reflecte viziunea lor asupra identității naționale și a conceptului de patrie.*

Sarcina didactică: Analizați fragmentul din „Cântarea României” de Alecu Russo și identificați simbolurile culturale prezente în text (de exemplu, stejarul, Dunărea, biserica), explicând semnificația acestora în raport cu ideea de patrie și identitate națională.

Pornind de la exemplele oferite, realizați conexiuni cu elemente din geografie sau istorie și formulați o interpretare personală a modului în care autorul reprezintă patria, argumentând prin idei proprii și experiențe relevante.

Competențe specifice (clasa a IV-a):

3.3. Extragerea unor informații de detaliu dintr-un text informativ sau literar.

4.4. Povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-un text citit sau a unei întâmplări trăite, utilizând și elemente de intertextualitate.

Principiul pedagogic: *abordarea integrată a principiului orientării dirijate a dezvoltării creativității, principiului ghidării flexibile a dezvoltării creativității și principiului autonomiei în dezvoltarea personalității creative*

Scopul activității: Dezvoltarea capacității de analiză și interpretare creativă a textului literar prin identificarea simbolurilor culturale și formularea unor semnificații personale în contexte variate.

Tipul strategiei: *abordare mixtă* (directivă, semidirectivă și nondirectivă), operaționalizată pentru dezvoltarea creativității prin strategiile explorării intuitive, elaborării de soluții originale,

conexiunilor analogice, învățării prin corespondențe și extinderii experienței prin comparație contextuală.

Tabelul 3.13. Acțiuni didactice aliniate la scop și strategii educaționale

Metode / tehnici didactice	Scopul utilizării în activitate	Strategii educaționale corelate
Lectura ghidată și discuția ghidată	Orientarea analizei textului și clarificarea semnificațiilor simbolurilor culturale	Strategia explorării intuitive
Interogarea multiprocesuală	Stimularea reflecției asupra conceptelor de patrie și identitate	Strategia elaborării de soluții originale
Gândește–perechi–prezintă și agenda cu notițe paralele	Alternarea ghidării cu exprimarea personală și realizarea corespondențelor între idei	Strategia transferului asociativ
Brainstorming și scriere liberă	Generarea de interpretări originale, realizarea de conexiuni analogice și exprimarea autonomă a opiniilor	Strategia conexiunilor analogice; Strategia extinderii experienței prin comparație contextuală
Aplicații digitale bazate pe inteligență artificială	Organizarea, extinderea și susținerea răspunsurilor elevilor	Strategia explorării intuitive; Strategia învățării prin corespondențe; Strategia extinderii experienței prin comparație contextuală
Valori formative: dezvoltarea fluidității și flexibilității în interpretare, stimularea originalității și elaborării ideilor, manifestarea sensibilității la semnificații culturale, capacitatea de transfer și reinterpretare în contexte variate		

În lecția „Cântarea României” de Alecu Russo, alternarea acestor tipuri de strategii a permis valorificarea conținutului literar, ca suport pentru dezvoltarea creativității. În etapa inițială, prin *strategia educațională directivă*, profesorul a orientat elevii spre analiza textului, a explicat sensurile unor concepte precum patriotismul și identitatea națională și a propus exemple concrete din text pentru a facilita înțelegerea lor. Ideea generală că Patria reprezintă „casa părintească” sau „fumul vetrei” a fost susținută prin selectarea unor fragmente descriptive relevante, care au reactivat imagini ale vieții rurale și au stimulat evocarea experiențelor personale ale elevilor. Profesorul a formulat întrebări orientative, a clarificat semnificațiile termenilor și a modelat interpretarea, creând un cadru de analiză structurat. În această etapă, elevii au dezvoltat capacitatea de a identifica relații între expresia artistică și semnificația abstractă, exersând raționamente logice și reflexive.

În etapa următoare, prin *strategia educațională semidirectivă*, profesorul a redus nivelul intervenției directe și a invitat elevii să analizeze în mod autonom simbolurile culturale prezente în text, precum stejarul, Dunărea sau bisericile. A propus activități de interpretare în perechi sau în grupuri mici, solicitând formularea unor explicații proprii privind semnificația acestor imagini în contextul patrimoniului cultural național. Elevii au identificat elemente vizuale și textuale

concrete, au realizat comparații și au dedus sensuri mai largi, dezvoltându-și capacitatea de asociere și flexibilitatea interpretativă. Profesorul a intervenit punctual, pentru a ghida reflecția și pentru a susține clarificarea ideilor.

În etapa în care a valorificat *strategia educațională nondirectivă*, profesorul a creat contexte deschise de interpretare, solicitând elevilor să realizeze conexiuni metaforice și analogice între textul literar și alte domenii, precum geografia sau istoria. A propus sarcini de tip „Explicați de ce autorul descrie patria prin imaginea stejarului sau a berzei” și a încurajat exprimarea liberă a opiniilor, fără a impune un model unic de răspuns. Elevii au stabilit legături între simbolurile literare și elemente ale realității naționale, au formulat ipoteze și au elaborat interpretări personale, activând procese de gândire asociativă și divergentă.

În cadrul *activităților de grup*, profesorul a organizat sarcini care au presupus identificarea simbolurilor culturale și corelarea acestora cu informații din geografia României sau din istoria națională. Elevii au trecut de la observarea unor detalii concrete, precum expresia „Dunărea bătrână”, la formularea unor concluzii despre identitatea culturală și naturală a României. Prin alternarea deliberată a strategiilor educaționale, profesorul a gestionat gradul de implicare pedagogică, facilitând progresiv trecerea de la analiza dirijată la interpretarea autonomă, ceea ce a susținut dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar.

Tabelul 3.14. Operaționalizarea situației de învățare în sarcini orientate spre activitate autonomă în dezvoltarea creativității elevilor (limba română)

Variabila / Performanța	Indicatorii performanței	Sarcini orientate spre activitate autonomă	Rezultatele elevilor (Exemple)	Nr. elevi
Fluiditate	Numărul total de idei/simboluri identificate	Enumerați cât mai multe simboluri culturale prezente în textul „Cântarea României”.	Simboluri identificate (stejar, Dunăre, munte etc.)	38
			Lexic bogat/asocieri de termeni	17
			Enumerarea unor trăsături ale patriei	10
Flexibilitate	Numărul de abordări și conexiuni interdisciplinare	Realizați conexiuni între simbolurile din text și elemente din geografie, istorie sau experiențe personale.	Conexiuni cu Geografia/Istoria	22
			Interpretări din perspective diferite	18
			Schimbarea registrului (de la obiectiv la subiectiv)	25
Originalitate	Raritatea statistică a interpretărilor	Formulați o interpretare personală și inedită a modului în care autorul reprezintă patria prin simboluri.	Metafore proprii neobișnuite	20
			Identificarea unor simboluri subtile	22
			Opinii critice/creative unice	21
Elaborare	Numărul de detalii și argumente oferite	Detaliați semnificația simbolurilor identificate, argumentând prin idei proprii și exemple relevante.	Argumente dezvoltate (cu conectori)	26
			Descrieri detaliate ale simbolurilor	24
			Justificări bazate pe text și context	15
Sensibilitate față de	Capacitatea de a sesiza	Identificați legătura dintre simbolurile	Identificarea mesajului de profunzime	14

probleme	nuanțele și mesajele profunde	alese și conceptul abstract de „identitate națională”.	Sesizarea nuanțelor emoționale ale textului	19
			Formularea de concluzii despre valorile patriei	32

Alte exemple de activități de dezvoltare a creativității elevilor prin strategii educaționale la disciplina Limba română pot fi consultate la Anexa 9.

Disciplina școlară Educație civică

Situație de învățare: *Elevii sunt implicați într-un proces exploratoriu bazat pe experiențe practice, prin care observă și analizează diferențele de realizare a unor modele în cadrul jocurilor propuse (precum „Jocul pătratelor” sau „La fel... dar totuși diferit”). Această activitate facilitează trecerea de la experiența concretă a jocului la formularea de concepte și semnificații legate de colaborare, diversitate și solidaritate. Demersul este structurat pentru a încuraja reflecția proprie prin discuții ghidate și întrebări deschise, permițând elevilor să identifice norme de conduită morală și să propună soluții creative pentru rezolvarea conflictelor sau pentru incluziunea socială în contexte variate.*

Sarcina didactică: Analizați situațiile prezentate în jocurile și textele propuse („Jocul pătratelor”, „La fel... dar totuși diferit”, „Un act de curaj”) și identificați valorile civice reflectate: colaborare, diversitate, curaj, solidaritate la conținutul tematic „**Valori și comportamente în contexte sociale**”

Competențe specifice (clasa a IV-a):

1.2. Identificarea unor elemente relevante pentru apartenența la diferite comunități (locală, națională, europeană).

2.1. Explorarea unor norme de conduită morală care stau la baza relațiilor cu ceilalți.

Principiul pedagogic: *principiul ghidării flexibile a dezvoltării creativității*

Scopul activității: Dezvoltarea capacității de analiză și interpretare a situațiilor sociale prin formularea de semnificații proprii și identificarea regulilor de comportament civic

Tipul strategiei: educațională semidirectivă, operaționalizată pentru dezvoltarea creativității prin strategiile învățării prin corespondențe, conexiunilor analogice și elaborării de soluții originale.

Acțiuni didactice și de învățare: activități de tip gândește–perechi–prezintă (pentru formularea și compararea ideilor); discuții ghidate cu întrebări deschise (pentru orientarea reflecției fără impunerea unui răspuns unic); analiza situațiilor concrete și realizarea de corespondențe între experiențe similare; formularea de explicații proprii și deducerea regulilor de comportament

civic; valorificarea interacțiunii în grup pentru dezvoltarea flexibilității interpretative și a gândirii creative.

Dezvoltarea creativității elevilor a fost susținută prin alternarea strategiilor educaționale în funcție de gradul de implicare a cadrului didactic, cu accent, în etapa inițială, pe valorificarea strategiei educaționale semidirective. Aceasta a fost operaționalizată pentru dezvoltarea creativității prin strategiile învățării prin corespondențe, conexiunilor analogice și elaborării de soluții originale, facilitând trecerea de la experiența concretă la formularea de semnificații și reguli de comportament. În acest context, profesorul a organizat jocuri precum „Jocul pătratelor” sau „La fel... dar totuși diferit”, implicând elevii într-un proces exploratoriu bazat pe experiențe practice, prin care au observat diferențele de realizare a modelelor și au formulat concepte legate de colaborare și diversitate.

Situațiile de învățare au fost structurate prin activități de tip gândește–perechi–prezintă, care au permis formularea și compararea ideilor, prin discuții ghidate susținute de întrebări deschise, orientate spre reflecție fără impunerea unui răspuns unic, precum și prin analiza situațiilor concrete și realizarea de corespondențe între experiențe similare. Elevii au fost încurajați să formuleze explicații proprii, să deducă reguli de comportament civic și să valorifice interacțiunea în grup, ceea ce a contribuit la dezvoltarea flexibilității interpretative și a gândirii creative. În acest mod, demersul didactic a susținut generalizarea și transferul achizițiilor, consolidând capacitatea elevilor de a identifica soluții creative în contexte sociale variate.

Ulterior, aceste demersuri au fost completate prin integrarea strategiilor educaționale directive și nondirective, care au extins analiza și interpretarea spre aplicarea principiilor morale și elaborarea de soluții originale, însă nucleul formativ al activității a fost asigurat de caracterul semidirectiv, care a echilibrat ghidarea pedagogică cu autonomia elevului în procesul de învățare.

Valori formative ale elevului creativ: dezvoltarea fluidității și flexibilității în formularea ideilor, stimularea originalității și elaborării răspunsurilor, manifestarea sensibilității la problemele sociale și la semnificațiile valorilor civice, capacitatea de transfer și reinterpretare a experiențelor în contexte variate, consolidarea autonomiei în gândire și exprimare, formarea capacității de asociere și generalizare, dezvoltarea gândirii reflexive și a argumentării personale, cultivarea inițiativei și a responsabilității în luarea deciziilor.

Tabelul 3.15. Operaționalizarea situației de învățare în sarcini orientate spre activitate autonomă în dezvoltarea creativității elevilor (Educație civică)

Variabila / Performanța	Indicatorii performanței	Sarcini orientate spre activitate autonomă	Rezultatele elevilor (Exemple)	Nr. elevi (Estimativ)

				)
Fluiditate	Volumul de valori și comportamente identificate	Enumerati cât mai multe valori civice și reguli de conduită morală observate în jocurile propuse.	Identificarea valorilor (solidaritate, respect)	15
			Enumerarea regulilor de grup	22
			Listarea unor comportamente pozitive	28
Flexibilitate	Variatatea perspectivelor asupra diversității	Analizați situațiile de joc din perspective diferite și propuneți soluții alternative pentru colaborare.	Abordări diferite ale colaborării	32
			Schimbarea perspectivei (empatie)	19
			Adaptarea regulilor la situații noi	14
Originalitate	Ineditul soluțiilor de rezolvare a conflictelor	Propuneți o metodă proprie și neobișnuită de a manifesta solidaritatea într-o situație de criză socială.	Soluții creative de mediere	27
			Idei inedite de incluziune socială	21
			Metafore originale pentru „unitate”	17
Elaborare	Profundimea detaliilor în argumentarea civică	Detaliați modul în care un comportament civic specific influențează viața comunității, oferind exemple concrete.	Planuri detaliate de acțiune civică	16
			Explicații complexe ale normelor	18
			Exemple de aplicare în viața reală	31
Sensibilitate față de probleme	Capacitatea de a sesiza injustiția sau lipsa valorilor	Identificați posibile bariere în colaborare sau situații de excludere și formulați întrebări pentru a le corecta.	Sesizarea barierelor de comunicare	27
			Identificarea lipsei de solidaritate	16
			Propunerea de întrebări reflexive	22

Alte exemple de activități de dezvoltare a creativității elevilor prin strategii educaționale la disciplina Educație civică pot fi consultate în Anexa 10.

Disciplina școlară Arte vizuale și abilități practice

Activitatea: „Motive tradiționale în creații personale”

Situație de învățare: *Elevii sunt implicați într-un proces de explorare a patrimoniului cultural prin analiza cusăturilor populare și a simbolisticii tradiționale. Activitatea este concepută ca un demers creativ în care elevii pornesc de la observarea elementelor decorative geometrice și florale, trecând prin faza de comparare a motivelor din diferite culturi, pentru a ajunge în final la crearea unui obiect propriu. Procesul pune accent pe reinterpretarea tradiției pe suporturi noi și pe reflecția personală asupra valorilor estetice și a mesajului cultural transmis de portul popular.*

Sarcina didactică: **Analizați modelele de cusături ornamentale din portul popular românesc și identificați elementele decorative și semnificațiile culturale ale acestora.**

Complementar: Aplicați tehnicile prezentate în realizarea unui model propriu, valorificând motivele tradiționale studiate. Comparați motivele românești cu unele din alte culturi și stabiliți

asemănări și diferențe. Elaborați o creație personală (păpușă sau compoziție decorativă), integrând elemente tradiționale într-o formă originală și argumentați alegerea realizată.

Competențe specifice (clasa a IV-a):

1.3. Manifestarea curiozității pentru explorarea unor mesaje estetice regăsite în mediul vizual.

2.3. Realizarea de produse utile și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate.

Principiul pedagogic: abordarea integrată a principiului orientării dirijate a dezvoltării creativității, principiului ghidării flexibile a dezvoltării creativității și principiului autonomiei în dezvoltarea personalității creative

Scopul activității: Dezvoltarea capacității de valorificare creativă a elementelor tradiționale prin aplicarea tehnicilor artistice și exprimarea stilului personal

Tipul strategiei: abordare mixtă (directivă, semidirectivă și nondirectivă), operaționalizată pentru dezvoltarea creativității prin strategiile explorării intuitive, învățării prin corespondențe, conexiunilor analogice, elaborării de soluții originale și extinderii experienței prin comparație contextuală.

Tabelul 3.16. Valorile formative ale elevului creativ dezvoltate prin activitatea didactică

Activitate didactică	Valori formative
Prezentarea și analiza ghidată a modelelor ornamentale (pentru înțelegerea principiilor tehnice și culturale)	Dezvoltarea fluidității și flexibilității în exprimarea vizuală
Aplicarea practică a tehnicilor cu sprijin punctual (pentru consolidarea deprinderilor)	Stimularea originalității și elaborării creațiilor artistice
Activități de comparare și realizare de conexiuni între motive din culturi diferite	Manifestarea sensibilității față de valorile culturale și estetice
Elaborarea de creații proprii prin integrarea elementelor tradiționale	Capacitatea de transfer și reinterpretare a tradițiilor în contexte noi
Prezentarea lucrărilor și reflecția asupra procesului creativ, susținute prin discuții și argumentare	Consolidarea autonomiei și a inițiativei în realizarea produselor creative

Alte exemple de activități de dezvoltare a creativității elevilor prin strategii educaționale la disciplina Arte vizuale și abilități practice pot fi consultate în Anexa 11.

Tabelul 3.17. Operaționalizarea situației de învățare în sarcini orientate spre activitate autonomă în dezvoltarea creativității elevilor (Arte vizuale și abilități practice)

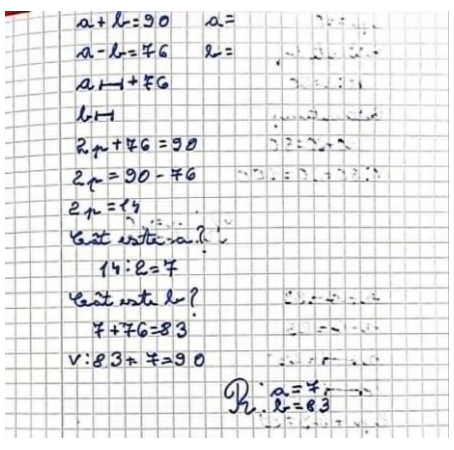
Variabila / Performanța	Indicatorii performanței	Sarcini orientate spre activitate autonomă	Rezultatele elevilor (Exemple)	Nr. elevi
Fluiditate	Bogăția repertoriului de elemente decorative identificate	Enumerați și schițați cât mai multe elemente decorative (puncte, linii, forme) regăsite în cusăturile populare	Identificarea motivelor geometrice și florale	26
			Exersarea diverselor tehnici de lucru	21
			Schițe rapide ale	18

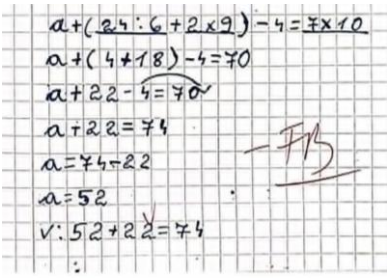
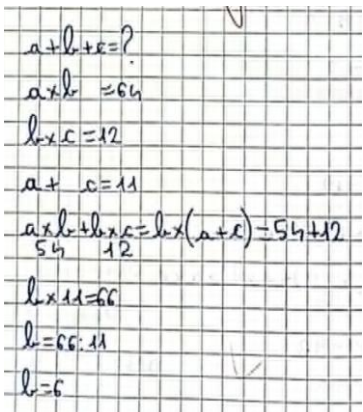
		analizate.	simbolurilor tradiționale	
Flexibilitate	Capacitatea de transfer și reinterpretare a motivelor	Comparați motivele românești cu cele din alte culturi și adaptați-le pentru a crea un model propriu pe un suport nou (păpușă sau compoziție decorativă).	Compararea motivelor între culturi diferite	20
			Reinterpretarea tradiției în contexte noi	25
			Utilizarea variată a materialelor și tehnicilor	20
Originalitate	Inovația în realizarea compoziției personale	Creați un obiect sau o compoziție care să îmbine elementele tradiționale într-o manieră proprie, neobișnuită și estetică.	Elaborarea de creații proprii inedite	11
			Soluții plastice/expresive neconvenționale	29
			Design original bazat pe simboluri vechi	25
Elaborare	Finețea detaliilor și calitatea execuției tehnice	Aplicați tehnicile învățate pentru a finisa lucrarea, adăugând detalii ornamentale și justificând alegerea compozițională făcută.	Prezentarea și argumentarea alegerilor realizate	25
			Lucrări finalizate cu detalii complexe	22
			Justificarea semnificației culturale a detaliilor	19
Sensibilitate față de probleme	Sesizarea valorii estetice și a mesajului cultural	Identificați simbolistica din spatele culorilor și formelor utilizate în portul popular și explicați importanța păstrării acestui patrimoniu.	Manifestarea sensibilității față de valori	21
			Reflecția asupra procesului creativ	17
			Identificarea unor mesaje estetice în mediu	26

Activitățile din cadrul disciplinei *Arte vizuale și abilități practice* evidențiază, că dezvoltarea creativității este determinată de corelarea directă dintre competențele vizate și strategiile educaționale aplicate, fiecare competență activând forme specifice de manifestare creativă. Competențele orientate spre utilizarea limbajului plastic și realizarea compozițiilor stimulează *strategii de explorare intuitivă și elaborare de produse originale*, competențele centrate pe utilizarea materialelor și tehnicilor variate mobilizează strategii ale *conexiunilor analogice, transferului asociativ și a comparației contextuale*.

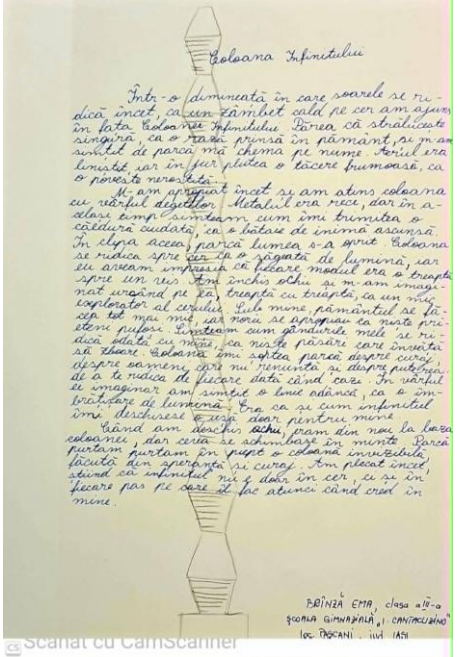

În acest cadru, predominanța abordării mixte permite articularea echilibrată a *orientării dirijate*, necesare pentru însușirea tehnicilor și a limbajului plastic, cu *autonomia elevului* în alegerea soluțiilor expresive, ceea ce conduce la dezvoltarea imaginației, a sensibilității estetice și a capacității de transpunere creativă a experienței. Integrarea *strategiei educaționale nondirective*, bazate pe explorare liberă, amplifică inițiativa și originalitatea, consolidând creativitatea ca proces activ de transformare a materialului și de exprimare personală în raport cu scopul activității

Anexa 9.1. Exemple de activități privind dezvoltarea creativității elevilor prin strategii educaționale la disciplina *Matematică*

Produsul creativ al elevului	Competențe menționate în programa școlară a disciplinei	Tehnologia educațională
	<p>Competențe specifice 1.6. Utilizarea unor denumiri și simboluri matematice (sumă, total, termenii unei sume, diferență, rest, termenii unei diferențe, produs, factorii unui produs, cât, proba operației) în rezolvarea și/sau compunerea de probleme.</p> <p>Competențe transversale: competența digitală</p> <p>Utilizarea funcțiilor de bază ale unei aplicații de editare grafică/text pentru organizarea vizuală a informației.</p>	<p>Sarcina didactică: Folosește aplicația WordArt și alege o formă care îți place (un fluture, un pinguin sau un delfin). Scrie în interiorul ei toate „cuvintele magice” învățate la matematică (<i>sumă, produs, factori</i>). Joacă-te cu culorile și fonturile pentru a face cea mai frumoasă tablă de cuvinte!</p> <p>Principiul pedagogic: abordare integrată privind orientarea dirijată a dezvoltării și a ghidării flexibile în dezvoltării creativității elevului</p> <p>Scopul activității: Sistematizarea vocabularului matematic și dezvoltarea deprinderilor de utilizare a interfețelor digitale pentru prezentarea datelor.</p> <p>Tipul strategiei: Abordare mixtă (directivă și semidirectivă) operaționalizată prin strategia explorării intuitive și a extinderii experienței prin comparație contextuală</p>
	<p>Competențe specifice: 5.2. Rezolvarea de probleme de tipul: aflarea a două numere cunoscând suma și diferența lor.</p> <p>1.4. Efectuarea de adunări și scăderi în concentrul 0-10 000.</p>	<p>Sarcina didactică: Suma a două numere este 90, iar diferența lor, 76. Care sunt numerele?</p> <p>Principiul pedagogic: Principiul ghidării flexibile a dezvoltării creativității în rezolvarea de probleme prin explorare logică.</p> <p>Scopul activității: Dezvoltarea capacității de analiză a unei situații-problemă și aplicarea corectă a operațiilor matematice pentru validarea unui rezultat (verificarea V: $83+7=90$).</p> <p>Tipul strategiei: Abordare mixtă operaționalizată prin strategia elaborării de soluții originale și strategia transferului asociativ de cunoștințe</p>
		<p>Sarcina didactică: Află valoarea lui <i>a</i>, respectând ordinea</p>

	<p>1.6. Utilizarea unor denumiri și simboluri matematice și a ordinii operațiilor în rezolvarea de exerciții.</p> <p>1.4. Efectuarea de adunări și scăderi în concentrul 0-10 000</p>	<p>efectuării operațiilor.</p> <p>Principiul pedagogic: Principiul ghidării flexibile a dezvoltării creativității prin structurarea pașilor logici de rezolvare.</p> <p>Scopul activității: Dezvoltarea deprinderilor de calcul riguros și a capacității de a transfera regulile matematice într-un proces de rezolvare secvențial.</p> <p>Tipul strategiei: Abordare mixtă (directivă pentru algoritm și nondirectivă pentru explorare) realizată prin strategia explorării intuitive și a elaborării de soluții.</p>
	<p>1.5. Efectuarea de înmulțiri și împărțiri în concentrul 0-100 prin strategii variate.</p> <p>1.6. Utilizarea simbolurilor matematice și a proprietăților operațiilor în rezolvarea de probleme.</p>	<p>Sarcina didactică: Află suma numerelor a, b și c. Știind că $axb=64$, că $bxc=12$ și că $a+c=11$. Adu-ți aminte de proprietățile operațiilor învățate.</p> <p>Principiul pedagogic: Principiul autonomiei în dezvoltarea personalității creative prin descoperirea de noi căi de rezolvare.</p> <p>Scopul activității: Dezvoltarea gândirii logice și a capacității de a identifica structuri matematice (factorul comun „b”) în expresii complexe.</p> <p>Tipul strategiei: Abordare mixtă operaționalizată prin strategia conexiunilor analogice și strategia extinderii experienței prin comparare contextuală.</p>

Anexa 9.2. Exemple de activități privind dezvoltarea creativității elevilor prin strategii educaționale la disciplina *Limba română*

Produsul creativ al elevului	Competențe menționate în programa școlară a disciplinei	Tehnologia educațională
 <p>Coloana Infinitului</p> <p>Între-a dominată în case soarele se ridică încet, ca un tamplu cald pe cer am ajuns în fata Coloanei Infinitului. Tare ca stralucite singuri, ca o țintă aprinsă în pământ, și în amănunțit de parcă mi s-ar fi născut în minte era limbul, iar în fier pluta o țecere frumoasă, ca o poveră nereștată.</p> <p>M-am apropiat încet și am atins coloana cu vârful degetelor. Metalul era rece, dar în același timp simțeam cum mi tremura o căldură cufată, ca o bătaie de inimă asurză. În clipa aceea, parcă lumea s-a oprit. Coloana se ridica spre cer ca o spigată de lumină, iar eu aveam impresia că fiecare metal era o triușcă spre un cer fără nicio strălucire și mi-am imaginat urcând pe ea, triușta cu triușta, ca un mic explorator al cerului. Sub mine pământul se întindea tot mai mic, iar norii se arpegiau ca niște prieteni pușori. Simțeam cum gândurile mele se ridică plutele cu mine, pe niște pasarele care dintr-o dată zboară. Coloana mi s-a părut deosebit de curioasă, de parcă oamenii nu s-ar fi născut și de parcă pușorile de a le născă de fiecare dată când căde. În vârful ei imaginam o mișcare de timp eternă, ca o simfonie de lumină. Și ca să se cum infonitului mi se deschisese o ușă doar pentru mine.</p> <p>Când am deschis ochii, eram din nou la baza coloanei, dar ceva se schimbaseră în minte. Parcă purtăm purtăm în jurul o coloană invizibilă, făcută din speranță și curaj. Am plecat încet, simțind că infonitului mi s-a dată în cer, și pe în fiecare pas pe care îl fac atunci când urc în mine.</p> <p>BOBÎNĂ EMIL, clasa a10-a ȘCOALA GIMNAZIALĂ „I. CANTACUZINO” LOC. POCANI, JUDEȚUL IAȘI</p>	<p>Disciplina: Comunicare în limba română</p> <p>Competența specifică 4.2: Redactarea unor texte scurte pe baza unui suport vizual și a unui plan de întrebări/idei, exprimând sentimente și emoții proprii.</p> <p>Elemente de conținut: Organizarea textului în funcție de scopul comunicării; utilizarea comparațiilor și a adjectivelor pentru a descrie un obiect de artă/simbol cultural.</p>	<p>Sarcina didactică: Imaginează-ți că te afli lângă Coloana Infinitului, opera lui Constantin Brâncuși. Scrie un text în care să descrii ce emoții ai trăit în acele clipe. Ai grijă să respecti părțile unei compuneri și să folosești expresii.</p> <p>Principiul pedagogic: Principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității, îmbinat cu principiul autonomiei elevului în exprimarea propriilor opinii și sentimente.</p> <p>Scopul activității: Dezvoltarea competențelor de exprimare scrisă și a capacității de interpretare creativă a unui simbol cultural, prin formularea unor semnificații personale.</p> <p>Tipul strategiei: Abordare mixtă (semidirectivă și nondirectivă), utilizând strategia elaborării de soluții originale și strategia extinderii experienței prin comparație contextuală.</p>
	<p>Disciplina: Comunicare în limba română</p> <p>Competența specifică 4.2: Redactarea unor texte scurte pe baza unui suport vizual, exprimând sentimente și emoții proprii.</p> <p>Elemente de conținut: Structura textului narativ (titlu, introducere, cuprins, încheiere); utilizarea dialogului în textul scris.</p>	<p>Sarcina didactică: Folosește termenii din norul de cuvinte în formă de delfin și scrie o compunere despre o întâmplare petrecută cu cel mai bun prieten. Ai grijă să incluzi un scurt dialog și să respecti părțile compunerii!</p> <p>Principiul pedagogic: Principiul autonomiei elevului în exprimarea propriilor opinii și sentimente.</p> <p>Scopul activității: Dezvoltarea abilităților de narare scrisă și integrarea corectă a dialogului într-o compunere.</p> <p>Tipul strategiei: Abordare mixtă, utilizând strategia elaborării de soluții originale.</p>

Completarea comparabilei:

noeu ca macule
 aurii ca lamul de grâm
 albastru ca cerul senin
 verde ca firul de iarbă
 potibocăliu ca o potibocăliu zornăre și gustosă
 inocentă ca un copil
 atezigătoare ca o zi de primăvară
 hantastică și plină de suspans ca actiunea
 dintr-o poveste
 frumoasă ca un fir de trandafiri
 blândă ca o pășună
 harnică și încercată ca o furnică

Scanat cu CamScanner

Disciplina:
Comunicare în limba română

Competența specifică 4.1: Aplicarea regulilor de punctuație și a unor reguli de ortografie în redactarea de texte.

Elemente de conținut:
 Figuri de stil:
 comparația; utilizarea adjectivelor în descriere pentru a nuanța mesajul scris.

Sarcina ta: Privește adjectivetele de pe listă (cum ar fi *roșu, auriu, harnică*) și găsește pentru fiecare cea mai potrivită pereche din natură sau din lumea poveștilor pentru a crea o comparație frumoasă.

Principiul pedagogic:
 Principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității prin utilizarea analogiilor și a asocierilor de idei.

Scopul activității: Îmbogățirea vocabularului activ și dezvoltarea capacității de a utiliza figuri de stil simple în exprimarea scrisă.

Tipul strategiei: Abordare mixtă, utilizând strategia explorării intuitive și strategia conexiunilor analogice.

Ție un timp folosind următoarele cuvinte:

plumb alb, năframă, curcubeu, uriașul

Ție și toridă de vară, soarele fierbinte, mite albe fierbinți pe pământ, boala în abur, sibiru amarelă întreaga natură, pământul se scutură, spălarea plii în apă caldă.

Deodată, uriașul potibocăliu al cerului se întorsese și zgomotul amuzant pe care îl făcuse, clasa, ca o zână pe pământ, se deslănșău împărțindu-și părțile de cristal pe pământul împetă.

Propi de ploaie se prind într-un dans amabil, gâta mai înalt, apoi din ce în ce mai peșed. În scurt timp tot pământul se alță într-o clipă de timp, mite albe fierbinți sunt copiate pe greutatea uriașului de ploaie.

Uriașul, potibocăliu de ploaie se întorsese.

Uriașul de ploaie se năframă cu multă căldură, bolta cerului împetă. La urma urzilor, la viața.

Soarele nu-și mai scutură gâta, totopii foarte trimițându-și pe pământ o căldură plăcută.

Ție de peina amuzant, încadrând natura într-un tablou al fetei de plumb.

Scanat cu CamScanner

Disciplina:
Comunicare în limba română

Competența specifică 4.2: Redactarea unor texte scurte pe baza unui plan de întrebări/idei sau a unor cuvinte cheie, exprimând sentimente și emoții proprii.

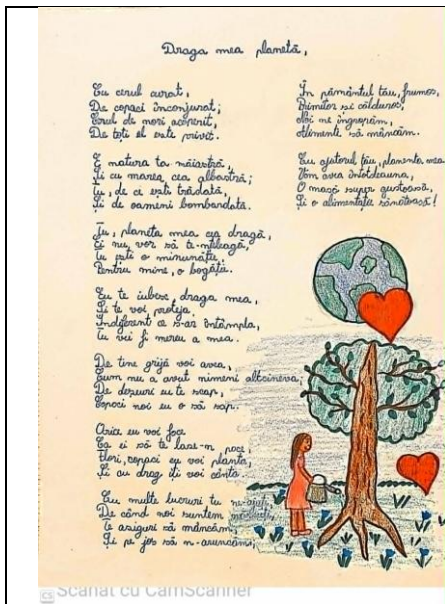
Elemente de conținut:
 Scrierea imaginativă (compunerea cu cuvinte de sprijin); utilizarea figurilor de stil (personificarea, metafora) și a elementelor de descriere a naturii.

Sarcina ta: Folosește cuvintele: *plumb, sulite, năframă, curcubeu și uriașul* pentru a crea o poveste despre o zi toridă de vară. Dă un titlu potrivit.

Principiul pedagogic:
 Principiul autonomiei elevului în alegerea firului narativ și principiul orientării dirijate prin utilizarea cuvintelor-cheie.

Scopul activității: Dezvoltarea vocabularului și a capacității de a integra armonios termeni impuși într-un text literar coerent.

Tipul strategiei: Abordare mixtă, utilizând strategia elaborării de soluții originale și strategia transferului asociativ.

Disciplina: Comunicare în limba română

Competența specifică 4.2: Redactarea unor texte scurte pe baza unui suport vizual și a unui plan de întrebări/idei, exprimând sentimente și emoții proprii.

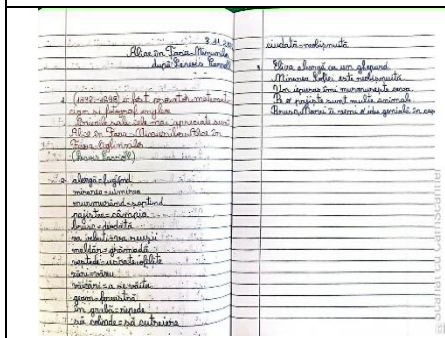
Elemente de conținut: Scrierea imaginativă (text cu formă versificată); organizarea textului în funcție de scopul comunicării; exprimarea atitudinii înconjurător.

Sarcina didactică: Fii un protector al naturii! Privește desenul tău și scrie o poezie (sau o scrisoare) adresată Pământului sub titlul „Draga mea planetă”. Spune-i planetei ce simți pentru ea, de ce este important să o îngrijim și promite-i câteva lucruri bune pe care le vei face pentru a o păstra curată!

Principiul pedagogic: Principiul autonomiei elevului în exprimarea propriilor opinii și sentimente, îmbinat cu principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității prin educație ecologică.

Scopul activității: Dezvoltarea competențelor de exprimare creativă în versuri și formarea unei atitudini responsabile de protejare a mediului prin intermediul textului literar.

Tipul strategiei: Abordare mixtă (semidirectivă și nondirectivă), utilizând strategia elaborării de soluții originale și strategia extinderii experienței prin conexiunea cu realitatea înconjurătoare.

Disciplina: Comunicare în limba română

Competența specifică 3.1: Extragerea unor informații de detaliu dintr-un text informativ sau literar accesibil.

Elemente de conținut: Vocabular (sinonime); integrarea cuvintelor noi în enunțuri proprii; informații despre autor și opera sa.

Sarcina didactică: Găsește „perechile” cu același înțeles (sinonimele) pentru cuvintele date, apoi formulează enunțuri cu ele.

Principiul pedagogic: Principiul autonomiei elevului în procesul de învățare și principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității prin exerciții de vocabular.

Scopul activității: Îmbogățirea vocabularului activ și dezvoltarea capacității de a utiliza corect termenii noi în contexte de comunicare diverse.

Tipul strategiei: Strategia explorării intuitive a textului literar și strategia transferului asociativ de cunoștințe prin crearea de enunțuri noi.

În afara mea reșită ai
 sporește în țara lui Oz. Așa că
 trebuie să mă gândesc din nou ce să
 așez în Ghinda, vizitarea sa
 este...
 - Ghinda e o școală cu
 învățare!
 - Buni, ce deștepți sunt
 ei de învățare?
 - Dincolo de ei nu am
 văzut pe nimeni de a ști să scrie.
 - Scrie, asta trebuie să ști
 dacă ai să poți să scrii.
 - Ei! Nu mai vorbesc
 am puterea de a ști să scriu! Trebuie
 să scriu pe lângă ei și să scriu în
 școală din nou!
 - Bine, dar trebuie să scrii
 și să scrie pe lângă ei și să scrie
 în școală din nou și să scrie
 în școală din nou...
 - Bine!
 - Ei, am să scriu din nou...

este!
 - Bine!
 - Bine, am să scriu în școală,
 am să scriu în școală și să scriu în
 școală din nou și să scriu în
 școală din nou...
 - Bine!
 - Bine, am să scriu în școală,
 am să scriu în școală și să scriu în
 școală din nou și să scriu în
 școală din nou...
 - Bine!
 - Bine, am să scriu în școală,
 am să scriu în școală și să scriu în
 școală din nou și să scriu în
 școală din nou...

Disciplina: Comunicare în limba română

Competența specifică 4.2: Redactarea unor texte scurte pe baza unui plan de idei, exprimând sentimente și emoții proprii prin îmbinarea narațiunii cu dialogul.

Elemente de conținut: Scrierea imaginativă; integrarea unor personaje și elemente din lecturi diferite într-un text nou; utilizarea corectă a liniei de dialog și a semnelor de punctuație.

Sarcina didactică: Imaginează-ți că personajul tău ajunge în Țara lui Oz și se întâlnește cu vrăjitoarea Glinda pentru a-i cere o super-putere. Scrie o poveste în care personajul tău trebuie să călătorească și prin alte povești cunoscute (ca de exemplu „Prâslea cel Voinic” sau „Alice în Țara Minunilor”) pentru a-și îndeplini dorința. Folosește dialogul pentru a da viață întâlnirii dintre personaje!

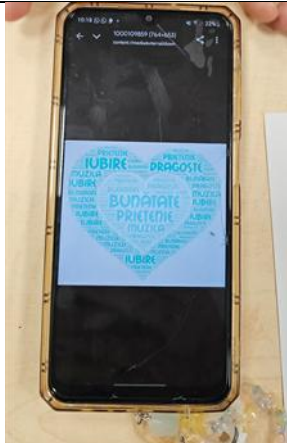
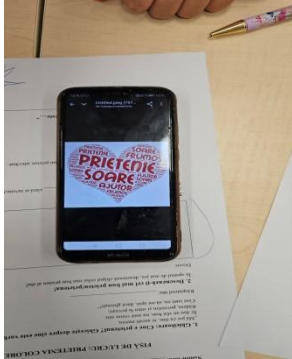
Principiul pedagogic: Principiul autonomiei elevului în realizarea unor conexiuni intertextuale originale și principiul orientării dirijate prin valorificarea experienței de cititor.

Scopul activității: Dezvoltarea imaginației și a capacității de a crea un text narativ coerent care să integreze elemente culturale și literare diverse.

Tipul strategiei: Abordare mixtă, utilizând strategia elaborării de soluții originale și strategia transferului asociativ între lecturile parcurse.

Anexa 9.3. Exemple de activități privind dezvoltarea creativității elevilor prin strategii educaționale la disciplina *Educație civică*

Produsul creativ al elevului	Competențe menționate în programa școlară a disciplinei	Tehnologia educațională
 <p><i>Mărg, pentru Pământ</i> Pământule, Pământ fumeu, Te-am întors de mult pe dos. Fără măcar să reciclăm, Elai măncăm și puincăm. Vreau să fi mai arătos, Și-am ales să mămănc mai nămăos. Eu și ai, miș mai și damăm, De la șalină, la măncare, Și ma te mai întrecăm. Te iubim și îți promitem, Să se ale mai înainte + Vam face tot ce putem Să te protejăm, Pământ!</p>	<p>Competența specifică 3.2: Manifestarea unor atitudini pozitive în raport cu mediul înconjurător prin implicarea în acțiuni de păstrare a curățeniei și de protejare a naturii. Elemente de conținut: Raporturile noastre cu lucrurile și cu mediul înconjurător; atitudini față de natură (respect, grijă, responsabilitate); acțiuni de reciclare și donare</p>	<p>Sarcina didactică: Scrie un mesaj către Planeta Pământ în care să surprinzi angajamentul tău de a fi mai responsabil. Principiul pedagogic: Principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității, îmbinat cu principiul autonomiei elevului în exprimarea unor valori și atitudini morale față de mediu. Scopul activității: Formarea unei conștiințe ecologice și dezvoltarea capacității elevului de a propune soluții concrete pentru protejarea planetei. Tipul strategiei: Abordare mixtă, utilizând strategia elaborării de soluții originale și strategia extinderii experienței prin corelarea textului creativ cu datoria civică față de natură.</p>
	<p>Competența specifică 1.1: Explorarea unor valori morale care stau la baza relațiilor cu ceilalți (prietenia, solidaritatea, respectul). Elemente de conținut: Valori morale: bunătatea, prietenia, respectul; Grupurile din care facem parte: familia, grupul de prieteni.</p>	<p>Sarcina didactică: Privește cuvintele din imagine (precum <i>prieten, casă, dulce</i>). Acestea reprezintă lucruri și oameni importanți din viața noastră. Alege cuvântul care descrie cea mai importantă valoare pentru tine în relația cu ceilalți și explică, într-un text scurt, cum îi ajuți tu pe cei din jurul tău să se simtă „ca acasă”. Principiul pedagogic: Principiul autonomiei elevului în exprimarea propriilor opinii și valori, îmbinat cu principiul orientării dirijate spre comportamente civice pozitive. Scopul activității: Identificarea și promovarea valorilor morale esențiale pentru armonia în grup și dezvoltarea spiritului de apartenență la comunitate. Tipul strategiei: Abordare mixtă, utilizând strategia elaborării de soluții originale și strategia extinderii experienței prin reflecție personală asupra valorilor civice.</p>

	<p>Competența specifică 1.1: Explorarea unor valori morale care stau la baza relațiilor cu ceilalți (prietenia, bunătaea, respectul).</p> <p>Elemente de conținut: Valori morale: bunătaea, prietenia; Relațiile cu ceilalți: comunicarea și colaborarea; Utilizarea instrumentelor digitale pentru exprimarea unor valori.</p>	<p>Sarcina didactică: Folosește aplicația WordArt pentru a crea un nor de cuvinte în formă de inimă. Introdu cuvinte care descriu un prieten bun, precum <i>bunătaea</i>, <i>iubire</i> sau <i>prietenie</i>. După ce ai creat imaginea pe telefon sau tabletă, alege valoarea care ți se pare cea mai importantă și explică în câteva rânduri de ce este ea <i>inima</i> unei relații frumoase de prietenie.”</p> <p>Principiul pedagogic: Principiul autonomiei elevului în alegerea valorilor și a designului digital, îmbinat cu principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității prin tehnologie.</p> <p>Scopul activității: Identificarea valorilor morale esențiale și dezvoltarea capacității de a le reprezenta creativ, utilizând tehnologia ca instrument de exprimare a sentimentelor.</p> <p>Tipul strategiei: Abordare mixtă (semidirectivă), utilizând strategia explorării intuitive a aplicațiilor digitale și strategia elaborării de soluții originale.</p>
	<p>Competența specifică 1.1: Explorarea unor valori morale care stau la baza relațiilor cu ceilalți (prietenia, ajutorul, respectul).</p> <p>Elemente de conținut: Valori morale: prietenia, ajutorul reciproc, bunătaea; Relațiile cu ceilalți: comunicarea și colaborarea în grupul de prieteni.</p>	<p>Sarcina didactică: Privește norul de cuvinte din imaginea de pe telefon. Cuvinte precum <i>prietenie</i>, <i>ajutor</i> și <i>soare</i> ne arată cât de luminoasă este viața când avem prieteni buni. Alege una dintre valorile scrise în inimă și povestește o situație în care tu i-ai oferit ajutorul unui coleg sau prieten. De ce crezi că ajutorul este cel mai frumos cadou într-o prietenie?”</p> <p>Principiul pedagogic: Principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității, îmbinat cu principiul autonomiei elevului în exprimarea propriilor trăiri și valori morale.</p> <p>Scopul activității: Cultivarea unor atitudini empaticе și a spiritului de întraajutorare, prin reflectarea asupra importanței valorilor morale în menținerea relațiilor de prietenie.</p> <p>Tipul strategiei: Abordare mixtă, utilizând strategia elaborării de soluții originale și strategia</p>

	<p>Compoziția cu personaje în peisaj.</p>	<p>îmbinat cu principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității prin observarea naturii. Scopul activității: Dezvoltarea sensibilității estetice și a capacității de exprimare a sentimentelor prin utilizarea elementelor de limbaj plastic și a tehnicilor de pictură. Tipul strategiei: Abordare mixtă (semidirectivă), utilizând strategia elaborării de soluții originale și strategia explorării intuitive a spațiului plastic.</p>
	<p>Competența specifică 2.1: Realizarea de obiecte/construcții/folosirea materialelor din natură în proiecte creative simple, prin utilizarea unor tehnici de lucru variate. Elemente de conținut: Tehnici de lucru: colajul; Materiale: elemente din natură (frunze de diferite forme și culori); Compoziția: organizarea formelor pentru a crea un personaj.</p>	<p>Sarcina didactică: „Transformă toamna într-un prieten jucăuș! Adună frunze de diferite mărimi, forme și culori (galbene, roșii, verzi, maro). Realizează un colaj în formă de cățeluș, suprapunând frunzele cu grijă pentru a-i crea urechile, corpul și lăbuțele. Folosește semințe sau creion negru pentru a-i desena ochii și nasul. Principiul pedagogic: Principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității prin explorarea senzorială a materialelor naturale și principiul autonomiei în asamblarea elementelor. Scopul activității: Dezvoltarea dexterității și a capacității de a percepe frumusețea materialelor naturale, transformându-le prin colaj într-o formă artistică originală. Tipul strategiei: Abordare mixtă (semidirectivă), utilizând strategia elaborării de soluții originale și strategia extinderii experienței practice prin contactul direct cu natura</p>
	<p>Competența specifică 2.3: Realizarea de produse utile și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate, prin combinarea elementelor de limbaj plastic. Elemente de conținut: Tehnici de lucru: pictura pe suport neconvențional</p>	<p>Sarcina didactică: Folosește dovleci de diferite dimensiuni și pictează pe ei chipuri amuzante, înfricoșătoare sau vesele, transformându-i în personaje de poveste. Poți folosi accesorii precum pălării, fundițe sau frunze uscate pentru a le completa personalitatea. Principiul pedagogic: Principiul autonomiei elevului în alegerea</p>

	<p>(dovleac), decorarea; Materiale: materiale naturale (dovleci, paie), tempera/acrilice; Personajul în arta plastică.</p>	<p>caracterului personajului creat și principiul orientării dirijate a creativității prin utilizarea resurselor sezoniere. Scopul activității: Stimularea imaginației și a spiritului ludic prin transformarea unui obiect natural într-o operă de artă tridimensională cu valoare estetică. Tipul strategiei: Abordare mixtă (semidirectivă), utilizând strategia elaborării de soluții originale și strategia învățării prin cooperare (crearea expoziției comune).</p>
 	<p>Competența specifică 2.1: Realizarea de obiecte/construcții/folosirea materialelor din natură în proiecte creative simple, prin utilizarea unor tehnici de lucru variate.</p> <p>Elemente de conținut: Tehnici de lucru cu hârtia: pliere (origami), rulare (quilling), tăiere și lipire; Transformarea formelor plane în forme tridimensionale.</p>	<p>Sarcina didactică: Folosind tehnici diferite de pliere, creează obiecte tridimensionale variate:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizează o ghirlandă colorată prin plierea tip <i>acordeon</i>. • Confeționează flori delicate prin rularea benzilor de hârtie și așază-le în buchete elegante. • Creează modele complexe (precum o jucărie sau un obiect decorativ) folosind tehnica origami, respectând cu precizie pașii de pliere pentru a obține forma dorită. <p>Principiul pedagogic: Principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității prin învățarea tehnicilor de modelare a hârtiei și principiul autonomiei în alegerea complexității modelului.</p> <p>Scopul activității: Dezvoltarea motricității fine, a preciziei și a răbdării, precum și stimularea gândirii spațiale prin transformarea materialului de lucru din plan în volum.</p> <p>Tipul strategiei: Abordare mixtă (semidirectivă), utilizând strategia elaborării de soluții originale și strategia exersării algoritmice (urmarea pașilor de pliere).</p>

Competența specifică 2.1:
Realizarea de
obiecte/construcții/folosirea
materialelor din natură în
proiecte creative simple.

Elemente de conținut:
Arta tranzientă (lucrări
temporare din materiale
naturale); tehnici de
asamblare fără lipire sau
prin fixare minimă;
utilizarea elementelor de
limbaj plastic (punct, linie,
formă) în spațiul exterior.

Sarcina ta: „Fii un artist al naturii! Folosind tehnica **artei tranziente**, adună flori, tulpini și pietricele pentru a crea o lucrare magică sub cerul liber. Poți așeza florile sub formă de litere sau poți folosi un suport de carton pentru a realiza un vază cu flori.

Principiul pedagogic: Principiul respectării naturii și al libertății de explorare senzorială.

Scopul activității: Dezvoltarea spiritului creativ prin utilizarea resurselor naturale și înțelegerea conceptului de artă sustenabilă.

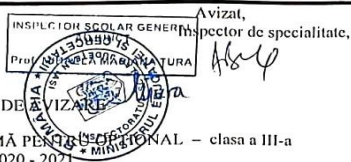
Tipul strategiei: Abordare nondirectivă, bazată pe strategia învățării prin descoperire și explorarea materialelor din mediul imediat.

Anexa 10. Fișa de avizare a proiectului programă pentru opțional ”Provocări creative”

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
 ȘCOALA GIMNAZIALĂ ”Iordache Cantacuzino”
 Str. Ștefan cel Mare, Nr 19
 Loc. Pașcani, Jud. Iași
 Tel. 0232/ 761800
 e-mail: sciordachecantacuzino@yahoo.com

NR. 2246 / 13.03.2020

FIȘĂ DE AVIZARE
 A PROIECTULUI PROGRAMĂ PENTRU OPȚIONAL – clasa a III-a
 2020 - 2021

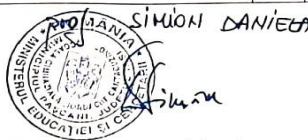
A. Avizul școlii

Denumirea opționalului: ”Provocări creative”
 Tipul: integrat
 Clasa: a III-a
 Durata: 1 an
 Număr de ore / săptămână: 1h
 Autorul: BÎRGĂOANU CLAUDIA
 Abilitarea pentru susținerea cursului: profesor pentru învățământ primar
 Instituția de învățământ: ȘCOALA GIMNAZIALĂ ”Iordache Cantacuzino”

B. Avizul Consiliului de curriculum al Școlii (CCȘ)

CRITERII ȘI INDICATORI DE EVALUARE	DA	NU	DA, cu recomandare
I. Respectarea structurii standard a programei			
Argument	X		
Competențe	X		
Activități de învățare (cel puțin una pentru fiecare obiectiv)	X		
Conținuturi	X		
Modalități de evaluare	X		
II. Existența unei bibliografii	X		
III. Elemente de calitate			
Respectarea particularităților de vârstă ale elevilor	X		
Concordanța cu etosul școlii, cu interesele elevilor și cu nevoile comunității	X		
Conținuturile argumentului	X		
Oportunitatea opționalului	X		
Realismul în raport cu resursele disponibile	X		
Corelarea competențelor specifice cu activitățile de învățare	X		
Corelarea competențelor specifice cu unitățile de conținut	X		
Adecvarea modalităților de evaluare la demersul didactic propus	X		

Avizul conducerii școlii

NOTĂ: Pentru a fi acceptat proiectul de programă trebuie să întrunească DA la punctele I și II și cel puțin 5 DA / DA, cu recomandări la punctul III.

Anexa 11. Proiectul unei lecții, realizate în cadrul disciplinei opționale „Provocări creative”

Clasa a II- a

Disciplina: Provocări creative

Unitatea de învățare: Călătorie printre personaje

Tema: *Lumea fantastică a nasturilor*

Metode și procedee: conversația (euristică), elemente de problematizare, brainstorming, exercițiul creator, jocul de rol, elemente ludice (surpriza, aplauze, stimulente)

Material didactic: imagini cu personaje de poveste, imagini și PPT cu utilizarea nasturilor, fișe în formă de nasture, fișe cu ilustrarea emoțiilor, un kit creativ (nasturi, alte materiale și instrumente)

ACTIVITĂȚI:

1. Captarea atenției

Citirea unei „scrisori” de la Clopoțica și Terence

2. Prezentarea noului conținut

Una din afirmațiile pe care le-am folosit spune „Totul în jurul meu poate să mă inspire.” Cuiul, jucăria preferată, o carte citită, o călimară de cerneală, păpădia au fost pe rând personaje în poveștile noastre. Cu siguranță că multe din obiectele pe care le aveți acasă au devenit parteneri imaginari de joacă și de poveste.

Vă invit astăzi să dăm viață nasturilor, să-i transformăm din niște obiecte mici, aparent neînsemnate, în niște personaje speciale, de poveste.

Tema noastră este „Lumea fantastică a nasturilor”. În această oră: -Vom descoperi utilizările unui nasture; -Vom vedea de câte feluri pot fi nasturii și ce roluri pot juca ei în povestea noastră precum și ce nume pot avea ei, ce preocupări pot avea; -Veți face desenele care surprind secvențele principale ale poveștii voastre și timp în care veți inventa povestea personală; -Veți lucra în echipă un obiect surpriză folosind nasturi.

Am încredere că veți avea idei interesante și că veți lucra în armonie cu cei din jur. Sper să vă bucure această experiență creativă.

3. Dirijarea învățării

Brainstorming – ce utilizări poate avea un nasture?

Prezentarea unui PPT cu imagini privind utilizarea nasturilor în viața cotidiană. (imagini sugestive cu tablouri, planșe, bijuterii, obiecte de decor interior)

„O lume fantastică”

—Există nasturi cu două orificii sau cu patru, nasturi cu picior, nasturi mici/mari, nasturi din lemn/ metal/ scoici șlefuite, din metale și pietre prețioase, nasturii îmbrăcați în material, nasturi de toate formele și culorile.

- Ce **calități** vă imaginați că au ei în Lumea fantastică a nasturilor?
- Identificarea unor **roluri** (rege, regină, cavaleri, prinți, prințese)
- Cum se poate numi ținutul nasturilor? (Năsturelia/ Năsturezia)
- Ce nume pot avea ei? (Bumb/Bumbi)

Puteți utiliza denumirea nasturilor în alte limbi pentru a da nume nasturilor: „button”, „bouton”, „pulsante”, „gomb”.

- Ce dușmani au nasturii? Cine sunt prietenii lor?
- Ce credeți că învață năsturașii la școală?
- La ce visează un nasture?
- Ce ar trebui să facă un nasture pentru a primi distincția regală?

Dialoguri: Ce poate discuta...?

Exemple: nasturele cu acul, nasturele cu ața, nasturele cu foarfecile, cu înțeleptul croitor, cu personaje cunoscute din Habarnam, cu personalități pe care le-am studiat (Enescu, Grigorescu, Brâncuși...)

Activitate independentă:

Fiecare elev primește pagini în formă de năsturi pe care desenează secvențele cele mai importante ale poveștii sale.

Înainte de a începe activitatea independentă elevii răspund la o întrebare rezumativă: Despre ce va fi povestea ta?

După expirarea timpului de lucru se prezintă câteva fragmente și titluri de poveste.

Activitate pe echipe:

Având la dispoziție diverse instrumente, materiale și nasturi, grupelor li se cere să creeze ceva într-un interval de timp de 3 minute.

Un elev prezintă ceea ce au realizat.

4. Încheierea activității

Aprecieră globală/individuală a activității elevilor.

Completarea unor fișe : *Cum te-ai simțit astăzi la activitate?*

Elevii au de finalizat acasă colorarea și crearea poveștii.

Anexa 14 . Fișa de avizare a proiectului programă pentru opțional ”Copilarie, joc și fantezie”

ANEXA 2. FIȘA DE AVIZARE A PROIECTULUI DE PROGRAMĂ OPȚIONAL

Unitatea de învățământ	SCOALA GIMNAZIALA "IORDACHE CANTACUZINO" PASCANI	Nr. 4343/02.05.2022_896 AVIZ DE SPECIALITATE, Inspectoratul Școlar Județean Iași Inspector școlar Prof. Otilia Ezaru / Prof. Corneliu Constantin Ilie (învățământ primar) Semnătura
Denumirea opționalului	COPILARIE, JOC SI FANTEZIE	
Tipul	Opțional integrat	
Clasa	a clasa pregătitoare-a	
Durata	1 an	
Număr de ore pe săptămână	1	
Anul școlar	2022-2023	
Profesori propunători	BIRGAOANU CLAUDIA, TANASE MIHAELA DRAGA	

CRITERII DE EVALUARE	Se bifează		
	Da	Nu	Da, cu recomandări
I. Criterii eliminatorii			
A. Respectarea structurii formale a programelor școlare în vigoare pentru disciplinele de trunchi comun	X		
B. Caracterul nediscriminatoriu al programei școlare	X		
II. Criterii de calitate	Da	Nu	Da, cu recomandări
Nota de prezentare – relevanța pentru susținerea și prezentarea cursului opțional, caracterul inovativ în raport cu programele de trunchi comun	X		
Contribuția opționalului la profilul de formare al absolventului, reflectată în competențele generale	X		
Corelarea elementelor din structura programei școlare (competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare, conținuturi, sugestii metodologice)	X		
Derivarea corectă a competențelor specifice din competențele generale (număr rezonabil de competențe specifice, caracter evaluabil, formulare adecvată etc.)	X		
Corelarea activităților de învățare cu competențele specifice (activitățile de învățare, context și sarcini de lucru pentru formarea competențelor specifice)	X		
Adecvarea conținuturilor învățării la competențele specifice și formularea științific corectă a acestora	X		
Relevanța sugestiilor metodologice pentru proiectarea și realizarea demersului didactic	X		
Bibliografie relevantă	X		

NOTĂ: Pentru a primi avizul de specialitate, proiectul de programă de opțional trebuie să îndeplinească „DA” la cele două criterii eliminatorii și „DA” / „DA, cu recomandări” la toate criteriile de calitate.

Anexa 15. Documente ale realizării activităților extracurriculare prin proiecte extrașcolare
15.1. Proiectul educațional ”Miracolul copilăriei

ROMANIA MINISTERUL EDUCATIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE ȘI INOVĂRII

ȘCOALA GIMNAZIALĂ "IORDACHE CANTACUZINO"-PAȘCANI, jud IAȘI

NR. 844 / 05.05.2021

DIRECTOR, Prof. SIMION DANIELA

COORDONATOR PROIECT, prof. BIRGĂȘANU CLAUDIA

MIRACOLUL COPILĂRIEI

Proiect educațional
SCHIMB DE EXPERIENȚĂ
2020-2021

COLABORATORI:

- ȘCOALA GIMNAZIALĂ ONICENI, jud SUCEAVA
- ȘCOALA GIMNAZIALĂ COSĂMBESTI, jud IALOMIȚA
- ȘCOALA GIMNAZIALĂ GERVESCU, SĂVINEȘTI, jud NEAMȚ
- LICEUL TEHNOLOGIC PĂTĂRLAGELE, jud BUZĂU

Scanned with CamScanner

Proiect educațional
SCHIMB DE EXPERIENȚĂ
2020-2021
MIRACOLUL COPILĂRIEI

ȘCOALA GIMNAZIALĂ "IORDACHE CANTACUZINO"
Loc PAȘCANI, jud IAȘI
NR. 844 / 05.05.2021
DIRECTOR, Prof. SIMION DANIELA

ȘCOALA GIMNAZIALĂ ONICENI, jud SUCEAVA
NR. 593 / 12.05.2021
DIRECTOR, Prof. OPREA OANA MIRUNA

ȘCOALA GIMNAZIALĂ COSĂMBESTI, jud IALOMIȚA
NR. 240 / 12.05.2021
DIRECTOR, Prof. BIRGĂȘANU CLAUDIA

ȘCOALA GIMNAZIALĂ GERVESCU, SĂVINEȘTI, jud NEAMȚ
NR. 314 / 12.05.2021
DIRECTOR, PROF. VASILIU ANA

LICEUL TEHNOLOGIC PĂTĂRLAGELE, jud BUZĂU
NR. 223 / 13.05.2021
DIRECTOR, PROF. MUSTĂȚĂ ILIANA RELLY

Scanned with CamScanner

15.2.1. Proiectul educațional ”Dumbrava minunată”

ȘCOALA GIMNAZIALĂ "IORDACHE CANTACUZINO"-PAȘCANI, jud IAȘI

NR. INRG 2602 / 3.11.2021

DIRECTOR, Prof. SIMION DANIELA

COORDONATOR PROIECT, prof. BIRGĂȘANU CLAUDIA

DUMBRAVA MINUNATĂ

Proiect educațional
SCHIMB DE EXPERIENȚĂ
2021-2022

PARTENERI:

- CLUBUL COPILOR PAȘCANI, DIRECTOR prof. DIMITRIU ȘTEFAN
- LICEUL TEHNOLOGIC "MIHAI BĂBUȘIUC"-PAȘCANI, DIRECTOR prof. PANTIRU ELENA
- ȘCOALA GIMNAZIALĂ "L. GERVESCU"-SĂVINEȘTI, DIRECTOR prof. BONTAȘ NĂSTASE LENUȚA

Scanned with CamScanner

Proiect educațional
SCHIMB DE EXPERIENȚĂ
2021-2022
DUMBRAVA MINUNATĂ

ȘCOALA GIMNAZIALĂ "IORDACHE CANTACUZINO"
Loc PAȘCANI, jud IAȘI
NR. 2602 / 3.11.2021
DIRECTOR, Prof. SIMION DANIELA

LICEUL TEHNOLOGIC "MIHAI BĂBUȘIUC"
NR. 8024 / 4.11.2021
DIRECTOR, Prof. PANTIRU ELENA

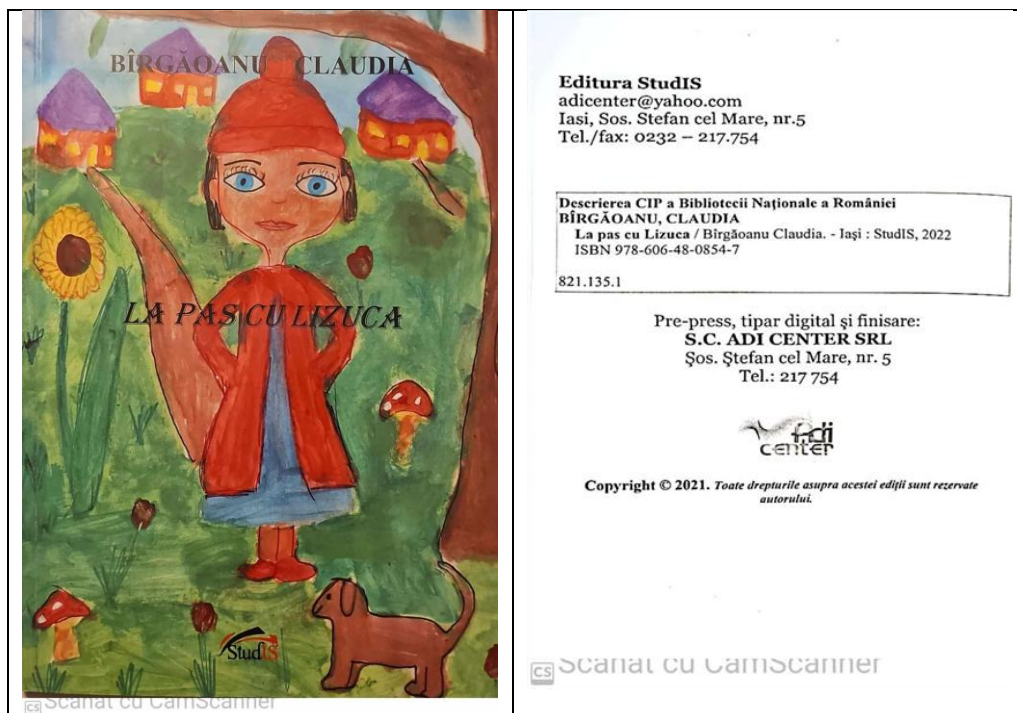
CLUBUL COPILOR PAȘCANI
NR. 352 / 4.11.2021
DIRECTOR, PROF. DIMITRIU ȘTEFAN

ȘCOALA GIMNAZIALĂ GERVESCU, SĂVINEȘTI, jud NEAMȚ
NR. 2295 / 08.11.2021
DIRECTOR, PROF. BONTAȘ NĂSTASE LENUȚA

2

Scanned with CamScanner

15.2.2. Cartea „Dumbrava minunată”, colecție de texte realizate de copii în cadrul activităților proiectului

NOUA PERIPEȚIE A LIZUCĂI

DORIN BURCUT

Îndrumător: prof. inv. primar Bîrgăoanu Claudia
Școala Gimnazială „I. Cantacuzino” Pașcani

Cândva, demult, Lizuca și Patrocle au trecut prin tot felul de peripeții. Cei doi au pornit pe un nou drum în căutare de noi aventuri.

Cei doi drumeți au intrat într-o pădure diferită de toate celelalte. Înăuntru era plină de smaralde și strălucia ca reflexia soarelui în apa purpurie. Au înaintat în pădure și au văzut un lac mic. Lângă, era un indicator pe care era inscripționat ceva. Lizuca citi:

„Dacă din apă vei bea
O minune ți se va întâmpla.”

Fetița și căinele au luat o gură din apă și dintr-odată, din pământ a ieșit un castel vechi, dar care încă mai era locuit. Își luă inima între dinți și intră. Când trecu de porțile misterioase ale castelului, o privește grozavă i se așternu în fața ochilor. Două fântâni, pline cu apă limpede, erau împrejmuite cu flori de toate culorile. O potecă pavată cu aur ducea la ușile trănice ale palatului. Turnul castelului era plin de smaralde și pietre prețioase. Fetița bătu la ușa palatului și de îndată îi deschise slujnica regelui și a reginei.

- Ce doriți? a spus slujnica.
- Am dori să ne întâlnim cu regele și regina, a zis Lizuca.

Când intră sala tronului, fetița se minună. Tronurile erau făcute din aur și erau acoperite cu catifea. Regele avea propria statuie.

- Bună ziua, Majestățile voastre! a salutat politicos Lizuca.
- Bună ziua! Nu ai vrea să duci căinele în sala animalelor? Acolo ținem și noi animalul nostru de companie.
- Aș fi încântată și eu și Patrocle.
- Ce nume frumos i-ai pus, a zis regina. Ce te aduce pe aici?
- Ne-am răătăcit și avem nevoie de un loc unde să petrecem noaptea.
- Ați putea sta la palat! a spus regele
- Mulțumim mult!

După ce noaptea a trecut, Lizuca și Patrocle se pregăteau să plece prin pădure

Editura StudIS
adicenter@yahoo.com
Iasi, Sos. Stefan cel Mare, nr.5
Tel./fax: 0232 – 217.754

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BÎRGĂOANU, CLAUDIA
La pas cu Lizuca / Bîrgăoanu Claudia. - Iasi : StudIS, 2022
ISBN 978-606-48-0854-7

821.135.1

Pre-press, tipar digital și finisare:
S.C. ADI CENTER SRL
Șos. Ștefan cel Mare, nr. 5
Tel.: 217 754

Copyright © 2021. Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate autorului.

CS Scanat cu CamScanner

pentru a vedea dacă pot să găsească ceva frumos de făcut. Au început să exploreze acea pădure interesantă și misterioasă.

Au trecut pe lângă o piatră plină de un strat gros de mușchi. Era verde ca și algele mării. Făcură o mică gaură în mușchi pentru a nu se pierde. Era atât de palpitant să mergi printr-o pădure unde ți se poate întâmpla ori și ce lucru la care nu te așteptai! În scurtă vreme ajunseră la un măr care făcea fructe de aur. Lizuca luă un fruct din copac și gustă. A avea un gust uimitor de bun. Luă și câteva pentru drum, în caz că nu mai găsea nimic de mâncare.

- Au văzut niște broaște de culoarea roz. Una le-a spus:
- Ați vrea să vă arăt un loc minunat în care ați putea veni oricând?
- Am fi încântați, a răspuns Lizuca.

Patrocle și fata plecară cu broscuța, care i-a dus la un păruș. Acolo totul era minunat. Cei doi drumeți demult nu mai văzuseră o privește ca asta. Apa nu era mare, așa că Lizuca a făcut o baie, pentru a se răcori. Afară era arșiță. După câteva minute, fata era înapoi la mal și au plecat mai departe. Au observat că un fluture mic sorbea nectarul unei flori, cu mare poftă.

- Ce gust are nectarul, fluturaș?
- Are un gust delicios. Vă pot spune un lucru foarte interesant despre trecutul meu.

- Te rugăm, spune-ne!
- Înainte să fiu fluture, eu am fost o omidă verde. După ce am crescut am creat un cocon în jurul meu și, după câteva săptămâni, m-am transformat în fluture. Asta a fost trecutul meu.

- Uau! Cât de interesant ai trăit. Crezi că există o vrajă care să ne facă să zburăm pentru câteva minute?

- Sigur, dar trebuie să folosești o piatră strălucitoare de culoarea albastră. Trebuie să spunei cuvintele magice și veți putea zbura.

- Care sunt cuvintele magice?
- Cuvintele magice sunt: „Hocus-Focus, să zburăm”.
- Mulțumim mult! Unde putem găsi această piatră?

- După ce treceți de pădure, mergeți spre dreapta și veți vedea o stâncă. Dacă ghiciți ghicitoarea scrisă pe piatră, stâncă se va crăpa și va arăta comoara din ea.

Spunând acestea, fluturașul plecă. Cei doi drumeți au găsit stâncă de care le-a spus fluturele. Pe ea scria ceva, era ghicitoarea. Lizuca citi:

„În Australia se găsește,
Un bun alergător el este,
Puiul îl ține-n buzunar,
Spune acum numele-i clar.”

CS Scanat cu CamScanner

Anexa 15.3. Documente ale realizării activităților proiectului județean ”Mărțișoare Cantacuzine”

15.3.1. Acordul de parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean Iași

Școala Gimnazială "Iordache Cantacuzino" Pașcani
Str Ștefan cel Mare, Nr 19, loc Pașcani, jud Iași
e-mail: scioridachecantacuzino@yahoo.com
tel/fax 0232-761800
Nr. 4360.....06.VI.2023

Inspectoratul Școlar Iași
strada N. Bălcescu nr. 26, Iași, cod 700268
Tel./Fax: 0232/268019, 0232/267705
Nr. 1119.....19.VI.2023
Avis ISJ Iași,
Inspector școlar activități extrașcolare,
prof. dr. Maria Andreea Neculau

ACORD DE PARTENERIAT

Art.1 Prezentul Acord de parteneriat se încheie între:

Școala Gimnazială "Iordache Cantacuzino" Pașcani cu sediul în Str Ștefan cel Mare și Sfânt, Nr 19, loc Pașcani, jud Iași, tel/fax 0232-761800, e-mail: scioridachecantacuzino@yahoo.com, reprezentat prin d-na prof NOUR EUGENIA, în calitate de director și dna prof. NOVAC MIRELA și dna prof. BIRGĂOANU CLAUDIA, în calitate de coordonatori de proiect și

Inspectoratul Școlar Iași cu sediul în strada N. Bălcescu nr. 26, Iași, cod 700268, Tel./Fax: 0232/268019, 0232/267705 reprezentat prin d-na prof. dr. Maria Andreea Neculau, Inspector școlar activități extrașcolare, în calitate de partener, în vederea organizării proiectului educațional MĂRȚIȘOARE CANTACUZINE, ediția a II-a, martie 2024.

Art. 2 Scopul acordului:

Scopul acordului de parteneriat îl reprezintă colaborarea dintre coordonator și partener în vederea desfășurării de activități extrașcolare în instituția coordonatoare prin Proiectul educațional MĂRȚIȘOARE CANTACUZINE, ediția a II-a, martie 2024.

Art. 3 Durata parteneriatului și dispozițiile finale:

Prezentul acord de parteneriat intră în vigoare la data semnării acestuia și este valabil pe perioada derulării proiectului, respectiv noiembrie 2023- iunie 2024.

Art. 4. Obligațiile părților

1. Coordonatorii se obligă:

- să informeze din timp instituțiile partenere cu privire la desfășurarea concursului;
- să respecte termenul de desfășurare a concursului;
- să întrunească comisia de evaluare a lucrărilor;
- să distribuie adeverințele și diplomele participanților înscriși la concurs;
- să mediatizeze rezultatele concursului.

2. Partenerul se obligă:

- consiliere în scrierea și organizarea proiectului
- desemnarea unui reprezentant care să participe la activitatea principală a proiectului
- monitorizarea implementării proiectului
- certificarea diplomelor premianților la concurs în limita a 30% din numărul total de participanți

Art. 5. Clauze finale ale acordului

Partenerii se obligă să colaboreze pe toată durata proiectului pentru ca acesta să se deruleze conform regulamentului.

Art.6. Dispoziții finale

Prezentul acord de parteneriat intră în vigoare la data semnării acestuia și este valabil pe perioada derulării proiectului, respectiv noiembrie 2023- iunie 2024.

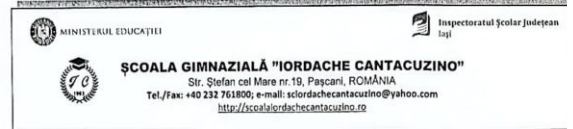
Școala Gimnazială "Iordache Cantacuzino" Pașcani
Director, Nour Eugenia

Inspectoratul Școlar Iași,
Inspector Școlar General,
Luciana ANTOCI

15.3.2. Decizia de constituire a Comisiei de organizare a proiectului județean ”Mărțișoare Cantacuzine”

DECIZIA NR. 105/22.03.2024
privind desemnare Comisiei de organizare și desfășurare a
concursului interdisciplinar "Mărțișoare Cantacuzine", 30 martie 2024

Profesor învățământ primar NOUR EUGENIA, director al Școlii Gimnaziale "Iordache Cantacuzino" Pașcani, județul Iași, numit prin DECIZIA NR. 580/81 din 20.12.2021 emisă de Inspectoratul Școlar Iași,

În temeiul:

- Ordinul nr. 600/2018 al Secretarului General al Guvernului pentru aprobarea Codului controlului intern/manAGERIAL al entităților publice;
- Legea Educației Naționale nr. 1 din 10.01.2011 cu actualizările și modificările ulterioare.

Având în vedere:

- Aprobarea ISJ Iași de a organiza și desfășura CONCURSUL INTERDISCIPLINAR "MĂRȚIȘOARE CANTACUZINE", Ediția a II-a, poziția 118 din Anexa 152/10.01.2024 și a calendarului concursului;
- Ordinul nr. 3945/2022 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a unităților din învățământul preuniversitar, cu modificările și completările ulterioare;

DECIDE :

Art. 1 Se constituie la nivelul unității de învățământ :

Comisia de organizare și implementare:

Prof.inv.primar Nour Eugenia, director
Prof.inv.primar Rotaru Angela, consilier educativ
Prof.inv.primar Birgăoanu Claudia, coordonator
Prof.inv.primar Novac Mirela, coordonator
secretar șef, Garofa Mioara, membru
secretar, Miron Doina, membru
Prof.inv.primar Drăgușanu Maria, membru
Prof.inv.primar Străchinaru Laura Elena, membru
Prof.inv.primar Tanase Mihaela Draga, membru
Prof. Contu Valentin, membru
Prof. Pricop Anca-Mihaela, membru

15.3.3. Afişul de prezentare a proiectului și linkul site-ului

<https://sites.google.com/scoalaIordachecantacuzino.ro/martisoare-cantacuzine?usp=sharing>

Anexa 14. Date organizate pentru măsurarea nivelurilor de creativitate în baza criteriilor formulate în „Profilul elevului creativ”

Etapa de constatare

Criterii	Indicatori	Grupul experimental				Grupul de control			
		minim	mediu	înalt	Total	minim	mediu	înalt	minim
curios	Explorator în cunoaștere	34	21	10	65	31	22	9	31
	Solicitant de informații actuale prin întrebări	30	22	13	65	31	19	12	31
	Analitic riguros și critic	33	19	13	65	32	18	12	32
	Reflexiv la feedback	31	22	12	65	34	17	11	34
tenace și disciplinat	Perseverent în efort	35	21	9	65	34	20	8	62
	Conștiincios în învățare	38	17	10	65	36	18	8	62
	Încercător în realizarea obiect.	36	20	9	65	34	20	8	62
	Meticulos în cercetare	35	22	8	65	32	22	8	62
colaborativ	Deschis la interacțiuni cu persoane necunoscute	34	20	11	65	33	19	10	62
	Eficient în echipă	31	20	14	65	30	19	13	62
	Contribuitor la concluziile grupului	33	18	14	65	32	17	13	62
	Flexibil în negocieri de semnificații	34	18	13	65	33	17	12	62
original	Generator de idei originale	34	23	8	65	33	22	7	62
	Vizionar în proiectarea răspunsurilor	38	18	9	65	35	19	8	62
	Facilitator de asocieri spontane	41	17	7	65	40	16	6	62
	Inovativ prin depășirea limitelor de originalitate	39	18	8	65	36	19	7	62

Etapa de control

Criterii	Indicatori	Grupul experimental				Grupul de control			
		minim	mediu	înalt	Total	minim	mediu	înalt	Total
curios	Explorator în cunoaștere	34	21	10	65	31	23	8	62
	Solicitant de informații actuale prin întrebări	30	22	13	65	30	20	12	62
	Analitic riguros și critic	33	19	13	65	30	19	13	62
	Reflexiv la feedback	31	22	12	65	33	18	11	62
tenace și disciplinat	Perseverent în efort	35	21	9	65	32	21	9	62
	Conștiincios în învățare	38	17	10	65	34	20	8	62
	Încrezător în realizarea obiect.	36	20	9	65	34	19	9	62
	Meticulos în cercetare	35	22	8	65	32	24	6	62
colaborativ	Deschis la interacțiuni cu persoane necunoscute	34	20	11	65	32	20	10	62
	Eficient în echipă	31	20	14	65	29	20	13	62
	Contribuitor la concluziile grupului	33	18	14	65	29	20	13	62
	Flexibil în negocieri de semnificații	34	18	13	65	30	20	12	62
original	Generator de idei originale	34	23	8	65	31	23	8	62
	Vizionar în proiectarea răspunsurilor	38	18	9	65	33	20	9	62
	Facilitator de asocieri spontane	41	17	7	65	39	16	7	62
	Inovativ prin depășirea limitelor de originalitate	39	18	8	65	33	21	8	62

**Anexa 17. Date statistice din aplicarea formulei Independent Samples Test
ETAPA DE CONSTATARE**

Group Statistics					
		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Proba 1	Grup experimental	65	8,35	4,778	,593
	Grup martor	62	9,24	5,004	,635

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Proba 1	E. v. a.	,236	,628	-1,023	125	,308	-,888	,868	-2,606	,830
	E. v. n. a.			-1,02	123,91	,309	-,888	,869	-2,608	,832

Group Statistics					
	grupul experimental	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Proba 2	Grup experimental	65	7,78	4,961	,615
	Grup martor	62	10,26	5,717	,726

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Proba 2	E. v. a.	4,214	,042	-2,608	125	,010	-2,473	,949	-4,351	-,596
	E. v. n. a.			-2,599	120,72	,011	-2,473	,952	-4,358	-,589

Group Statistics					
	grupul experimental	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Proba 3	Grup experimental	65	4,18	2,391	,297
	Grup martor	62	4,27	2,219	,282

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						

		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
										Lower	Upper
Proba 3	E. v. a.	1,596	,209	-,219	125	,827	-,090	,410	-,901	,721	
	E. v. n. a.			-,219	124,9	,827	-,090	,409	-,899	,720	

Group Statistics					
	grupul experimental	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Proba 4	Grup experimental	65	2,97	1,992	,247
	Grup martor	62	3,02	1,594	,202

Independent Samples Test											
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means							
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
										Lower	Upper
Proba 4	E. v. a.	5,526	,020	-,146	125	,884	-,047	,321	-,682	,589	
	E. v. n. a.			-,147	121,4	,884	-,047	,319	-,679	,585	

Group Statistics					
	grupul experimental	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Proba 5	Grup experimental	65	3,31	1,879	,233
	Grup martor	62	3,03	1,609	,204

Independent Samples Test											
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means							
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
										Lower	Upper
Proba 5	E. v. a.	3,632	,059	,885	125	,378	,275	,311	-,340	,891	
	E. v. n. a.			,889	123,6	,376	,275	,310	-,338	,889	

Group Statistics					
	grupul experimental	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Punctaj total	Grup experimental	65	26,60	15,141	1,878
	Grup martor	62	29,82	15,411	1,957

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Punctaj total	E. v. a.	,022	,882	-1,19	125	,237	-3,223	2,71	-8,589	2,143
	E. v. n. a.			-1,19	124,469	,237	-3,223	2,71	-8,591	2,146

ETAPA DE CONTROL

Group Statistics					
	grupul experimental	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Proba 1	Eșantion experimental	65	11,12	4,144	,514
	Eșantion martor	62	8,97	4,708	,598

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Proba 1	E. v. a.	1,628	,204	2,742	125	,007	2,155	,786	,600	3,711
	E. v. n. a.			2,734	121,32	,007	2,155	,788	,594	3,716

Group Statistics					
	grupul experimental	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Proba 2	Eșantion experimental	65	12,02	4,942	,613
	Eșantion martor	62	9,98	5,379	,683

Independent Samples Test											
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means							
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
										Lower	Upper
Proba 2	E. v. a.	,501	,481	2,218	125	,028	2,032	,916	,219	3,844	
	E. v. n. a.			2,213	122,85	,029	2,032	,918	,215	3,848	

Group Statistics						
		grupul experimental	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Proba 3	Eșantion experimental		65	5,52	2,469	,306
	Eșantion martor		62	4,19	2,164	,275

Independent Samples Test											
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means							
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
										Lower	Upper
Proba 3	E. v. a.	3,615	,060	3,221	125	,002	1,330	,413	,513	2,146	
	E. v. n. a.			3,231	124,1	,002	1,330	,412	,515	2,144	

Group Statistics						
		grupul experimental	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Proba 4	Eșantion experimental		65	3,42	2,076	,257
	Eșantion martor		62	2,71	1,530	,194

Independent Samples Test											
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means							
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
										Lower	Upper
Proba 4	E. v. a.	26,890	,000	2,172	125	,032	,706	,325	,063	1,349	
	E. v. n. a.			2,188	117,6	,031	,706	,323	,067	1,344	

Group Statistics					
------------------	--	--	--	--	--

	grupul experimental	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Proba 5	Eșantion experimental	65	3,86	1,667	,207
	Eșantion martor	62	3,13	1,594	,202

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper	
Proba 5	E. v. a.	,941	,334	2,529	125	,013	,733	,290	,159	1,306
	E. v. n. a.			2,532	124,99	,013	,733	,289	,160	1,305

Group Statistics					
	grupul experimental	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Punctaj total	Eșantion experimental	65	35,94	13,872	1,721
	Eșantion martor	62	28,98	14,720	1,869

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper	
Punctaj total	E. v. a.	,338	,562	2,741	125	,007	6,955	2,537	1,933	11,976
	E. v. n. a.			2,737	123,59	,007	6,955	2,541	1,926	11,984

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, Bîrgăoanu Claudia, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Bîrgăoanu Claudia

Data, 03.05. 2026

Curriculum vitae Europass

Informații personale

Nume / Prenume **CLAUDIA BÎRGĂOANU**
Adresă(e) Str. Gavril Gheorghiu, nr. 2, 705200 Pașcani (România)
Telefon(oane) 0762031383
E-mail(uri) birgaoanuclaudia@yahoo.it
Naționalitate(-tăți) Română
Data nașterii 18.05.1975
Sex Feminin

Experiența profesională

2011-Prezent Profesor pentru învățământul primar
Școala Gimnazială „I. Cantacuzino” Pașcani, Pașcani (România)
2010–2011 Cadru didactic pentru învățământul primar
Școala cu clasele I-VIII Ruginoasa, comuna Ruginoasa (România)
1995-2000 Cadru didactic pentru învățământul primar
Școala Gimnazială „I. Cantacuzino” Pașcani, Pașcani (România)

Educație și formare

2018-prezent Doctorand
2022-2025 Metodist ISJ Iași
15.04.2024-18.08.2024 Pașaport de Cetățenie Digitală pentru Profesori- 25 ore
30.06.2024 Securitate Cibernetică- Acces General
09.04.2024 Securitatea Digitală a copiilor
01.04.2024-17.05.2024 Managementul comunicării în organizația educațională- 30 credite
09.03.2024-20.04.2024 Competențe digitale.Aplicații, platforme și resurse pentru predare-
învățare-evaluare(DIGITALLE)
26.02.2024-03.04.2024 STEAM OUT of THE Box: A STEAM Approach to Non-STEAM
Subjects Rerun- 25 ore
18.03.2024 Puterea dialogului și alte superputeri în predare- 20 ore
24.01.2024 Curs CEAC- 16 ore
24.01.2024 Curs Comisia pentru Mentorat didactic și formare în cariera didactică- 16
ore
23.01.2024 Resurse educaționale digitale – elemente introductive, curs online Iteach,
10.01.2024 30 ore; Mituri despre creier, minte și învățare- 25 ore
13.10.2023-10.11.2023 PRO ȘAH EDU-20 credite
17.05.2023-07.07.2023 Proiectarea și implementarea activităților de tip OUTDOOR în curriculum
național pentru învățământul primar și gimnazial- CREDACTOUT-

	FORMARE NIVEL 1, acreditat prin OME nr. 3921/04.04.2023- 20 credite
08.05.2023-27.06.2023	PROF IV- Coaching în procesul de predare –învățare-evaluare în context blended- learning, acreditat prin OME nr. 4740/19.08.2022- 16 credite Erasmus +KA1 course ICT in Praga, Republica Cehă
16.01.2023-20.01.2023	Incluziune socială prin școala incluzivă, CCD Iași- 22 credite
15.12.2022-17.02.2023	Curs – Program de formare „De-a arhitectura MINI”- 30 ore
26.09.2022	
08-09.2022	Învăț și zâmbesc- curs de formare continuă
29.07.2021-13.09.2021	Evaluarea formativă modernă cu ajutorul standardelor educaționale- curs de formare continuă
3.06.2021-14.06.2021	Managementul sistemic al clasei de elevi , CCD Timiș,40 ore, 10 credite 33753/ 26.01.2021, CCD Iași
26.01.2021	Egalitatea de șanse prin educație incluzivă,avizat MEC 33753/ CCD Iași
2020-2022	Master în Științe ale educației Educație pentru comunicare și carieră profesională, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (echivalat de ME- Consiliere educațională și dezvoltarea carierei)
11.01.2021	Evaluare formativă online- curs de formare continuă
21.09.2020-16.12.2020	Intensiv de educație digitală- curs de formare continuă
10/08/2020-29/08/2020	Managementul Calității , ASOCIAȚIA DIDAKTICOS, Timișoara (România), 120 ore, 30 credite
18/01/2020-01/02/2020	Atestat PROGRAM DE FORMARE CONTINUĂ PENTRU EXPERTI EVALUATORI MANUALE-CEEM , acreditat prin OM 5612/19.12.2019, 15 credite profesionale; Centru Național de Evaluare și Examinare, IAȘI (România)
04/11/2019-04/11/2019	Practici în Asigurarea Calității Educației în Unitățile de învățământ Preuniversitar , 8 ore, SC VIVID VISION SRL-D, diplomă seria A Nr 179/ 04.11.2019, Fălticeni (România)
02/09/2019-30/09/2019	Managementul strategiilor nonformale în educație , 89ore, 22 credite profesionale transferabile, CCD Iași
18/06/2019-07/07/2019	Dezvoltarea competențelor prin activități în aer liber , 42 ore, 10 credite profesionale transferabile, CCD Iași
01/04/2019-18/05/2019	Evaluator de competențe profesionale , ASOCIAȚIA DIDAKTICOS, Timișoara (România),180 ore.
16/07/2018-02/09/2018	„De-a arhitectura mini-educație pentru arhitectură și mediu construit pentru școlarii mici ” 20 ore.
06/07/2018-05/08/2018	Managementul organizației școlare , ASOCIAȚIA DIDAKTICOS, Timișoara (România),100 ore.
05/07/2018-30/07/2018	Dezvoltarea competențelor de evaluare a cadrelor didactice care participă la examenul de definitivare în învățământ și concursul național pentru ocuparea posturilor/catedrelor declarate vacante/rezervate în unitățile de învățământ preuniversitar, MEN,OM 3114/01.02.2016,120 ore și 30 credite
02/03/2018-01/04/2018	Managementul carierei și dezvoltării personale , ASOCIAȚIA DIDAKTICOS, Timișoara (România),100 ore,25 credite.
02/03/2018-01/04/2018	Managementul programelor educaționale , ASOCIAȚIA DIDAKTICOS, Timișoara (România),100 ore,25 credite.
12/03/2018 – 30/03/2018	Pedagog de recuperare , ASOCIAȚIA DIDAKTICOS, Timișoara (România)
22/01/2018-05/03/2018	Managementul proiectelor educaționale ,CCD IAȘI,22 credite.

- 07/08/2017-13/08/2017 **Managementul proceselor psihice și factorii implicați în învățare. Stările conflictuale și factorii implicați în învățare.** 12 ore
Asociația Europeană pentru promovarea excelenței în educație și cercetare AEPEEC, Eforie Sud (România)
- 07/08/2017-13/08/2017 **Educație integrată și managementul proceselor de integrare a copiilor cu CES în învățământul de masă,** 20 ore
Asociația Europeană pentru promovarea excelenței în educație și cercetare AEPEEC, Eforie Sud (România)
- 07/08/2017-13/08/2017 **Folosirea spațiului cosmic ca un context atractiv pentru predare în învățământul Preuniversitar,** CCD ARAD, 6 ore
- 07/08/2017-13/08/2017 **Învățarea bazată pe proiecte,** CCD ARAD, 10 ore.
- 20/05/2017-30/05/2017 **ȘCOALA INCLUZIVĂ -ȘCOALA TUTUROR COPIILOR,** 30 ore
Casa Corpului Didactic Iași, curs avizat MEN
- 18/05/2017-30/05/2017 **Scrierea și managementul proiectelor europene – abordări inovative,** 30 ore, Casa Corpului Didactic Iași, curs avizat MENCȘ
- 2017 **EXAMEN PENTRU OBTINEREA GRADULUI DIDACTIC I**
UNIVERSITATEA ”ȘTEFAN CEL MARE ”- SUCEAVA
- 04/2017-04/2017 **Strategii de prevenire și combatere a comportamentelor de risc în rândul elevilor**
CCD IAȘI, curs avizat MENCȘ, 30 ore.
- 23/02/2017-28/02/2017 **Educația interculturală în comunitățile școlare multietnice,** 30 ore
Casa Corpului Didactic Iași, avizat MEN
- 06/02/2017-24/02/2017 **Metodist**
Asociația Didakticos Timișoara, Timișoara (România)
- 2013-2016 **LICENȚĂ în Pedagogia Învățământului Primar și Preșcolar,**
Universitatea „Ștefan Cel Mare” Din Suceava, Suceava (România)
- 06/06/2016-24/06/2016 **FORMATOR DE FORMATORI**
Asociația Didakticos, Timișoara (România)
- 20/05/2016-24/06/2016 **Managementul educațional participativ.** CCD IAȘ, 22 CREDITE
- 03/2016-05/2016 **Formarea competențelor elevilor prin utilizarea metodelor alternative,** 25 credite
CCD IAȘI, acreditat OMECTS
- 11/02/2016-19/03/2016 **Educația în aer liber,** 10 credite, 42 ore, CCD Iași
- 25/01/2016-12/02/2016 **Mentor,** Asociația Didakticos, Timișoara
- 05/12/2015-12/01/2016 **After school - alternativa europeană pentru educație,** CCD Iași
- 2013-2015 **Master Teologie - Teologie ortodoxă. Strategii de comunicare.**
UNIVERSITATEA OVIDIUS CONSTANTA, Constanta (România)
- 12/01/2015-31/03/2015 **Proiectarea și susținerea de lecții bazate pe instrumente online,** 5 credite
Junior Achievement Young Enterprise, Pașcani (România)
- 05/06/2014-05/06/2014 **Managementul carierei în învățământul preșcolar și primar**
CCD Iași, Seminar, Iași (România)
- 2010-2013 **LICENȚĂ ÎN TEOLOGIE,** specializarea ARTĂ SACRĂ,
UNIVERSITATEA ”OVIDIUS” CONSTANȚA
Teologie, muzică și artă sacră, stilistică muzicală
- 2013 **EXAMEN PENTRU OBTINEREA GRADULUI DIDACTIC II**
Universitatea „Ștefan Cel Mare” Din Suceava, Suceava (România)
- 09/2012-01/2013 **CURSURI CREDITE TRANSFERABILE Click 1- Proiectarea curriculară centrată pe competențe,** 25 credite, CCD IAȘI

- 09/2012-01/2013 Click 2- **Eficiență în predare prin folosirea metodelor interactive**, 20 credite, CCD Iași
- 09/2012-12/2012 **Dezvoltarea profesională în societatea cunoașterii**, 25 credite POSDRU /87/1.3/S 63671, CCD Iași, Iași (România)
- 09/2012-12/2012 **Competențele curriculare- priorități ale reformei**, 25 credite POSDRU/87/1.3/S 63671, CCD Iași, Iași (România)
- 08/2012-12/2012 **Organizarea interdisciplinară a ofertelor de învățare pentru formarea competențelor cheie la școlarii din clasele I-IV -program de formare de tip "blended learning" pentru cadrele didactice din învățământul primar**, 34 credite, S. C. SOFTWIN SRL, Iași (România)
- 01/11/2011-02/12/2011 **Tehnici informaționale computerizate**
CCD Iași, Iași (România)
- 1997 **EXAMEN DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT**
1990-1995 **ȘCOALA NORMALĂ "VASILE LUPU"-IAȘI**
Specializare ÎNVĂȚĂTORI

**Aptitudini și
competențe
personale**

Limba(i) maternă(e)
Limba(i) străină(e)
cunoscută(e)
Autoevaluare
Nivel european (*)

Română

	Înțelegere		Vorbire		Scriere
	Ascultare	Citire	Participare la conversație	Discurs oral	Exprima re scrisă
Engleză	B1	B1	B1	B1	B1
Italiană	C2	C2	C2	C2	C2

(*) Nivelul Cadrului European Comun de Referință Pentru Limbi Străine

**Competențe de
comunicare**

Competențe bune și foarte bune de comunicare am dobândit din experiența la catedră, având o relație apropiată cu elevii mei și părinții acestora, bazată pe respect reciproc, cu colegii din școală, cu instituțiile din comunitatea locală, cu ONG-uri, colaborări cu Cercetașii Românie.

**Competențe și
aptitudini
organizatorice**

- Aptitudini de leadership, capacitatea de a elabora și implementa un proiect, abilitatea de a coordona echipe de lucru, capacitatea de inițiativă și capacitatea de a răspunde pozitiv în situații de criză, de a gestiona diferențe interindividuale în acțiunile de muncă, bun organizator, meticulozitate, spirit de inițiativă, receptivitate.
- Sunt membru fondator a Asociației de părinți de la Școala Gimnazială "I. Cantacuzino"- Pașcani.
- Sunt voluntar la Academia celor mici -After-School.
- Fac parte din echipa de lucru din cadrul Proiectului educațional " Super-Mate" din anul 2013 până în prezent.
- Fac parte din echipa de lucru din cadrul Centrului de excelență din anul 2015 până în prezent.
- Coordonator Program Mondial Eco-Schools, coordonat de Centrul Carpato-Danubian de Geoecologie CCDG.
- Coordonator proiect Program Mondial Learning About Forests, coordonat de Centrul Carpato- Danubian de Geoecologie CCDG.

**Competențe
dobândite la locul
de muncă**

- proiectarea activității didactice
- realizarea activității didactice curriculare
- realizarea activităților didactice extracurriculare

	<ul style="list-style-type: none"> - evaluarea rezultatelor învățării - managementul clasei de elevi - relaționarea profesor-elev- părinte
Competențe și aptitudini de utilizare a calculatorului	Nivel experimentat în comunicare și procesarea informației Nivel independent în crearea de conținut și rezolvarea de probleme Aptitudini bune în Microsoft Office și SPSS
Permis(e) de conducere	Categoria B
Informații suplimentare	
Afilieri	<p>Membru în Asociația Generală a Învățătorilor din România-2017.</p> <p>Membru în Asociația Generală a Învățătorilor din România – 2019-2021</p> <p>Membru în cadrul Proiectului Educațional „SUPER-MATE”, 2015-2016.</p> <p>Membru în cadrul Proiectului Educațional „SUPER-MATE”, 2017-2018.</p> <p>Membru în cadrul Proiectului Educațional „SUPER-MATE”, 2018-2024.</p> <p>Membru CENTRUL DE EXCELENȚĂ Iași 2017-2020</p> <p><i>Lista lucrărilor științifice:</i></p>
Publicații	<p>BÎRGĂOANU, C. Creativitatea la vârsta școlară mică. In: <i>Cultura cercetării pedagogice: provocări și tendințe contemporane</i>, Ed. 1, 5-6 iunie 2021, Chișinău. Chisinau, Moldova: INCE, 2021, Ediția 1, Vol.5, pp. 16-25. ISBN 978-9975-76-350-9</p> <p>BÎRGĂOANU, C. Dezvoltarea creativității la vârsta școlară mică. În: Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare. Materialele Conferinței științifice internaționale din 7-8 decembrie 2018. Chișinău: IȘE. 2018. ISBN: 978-9975-4845</p> <p>PATRAȘCU, D., BÎRGĂOANU, C. Strategii ale învățării creative în ciclul primar. In: <i>Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare</i>, Ed. Ediția a III-a, 8 mai 2020, Bălți. Bălți: Tipografia din Bălți, 2020, Ediția 3-a, pp. 310-317. ISBN 978-9975-3422-5-4.</p> <p>BÎRGĂOANU, C. Cercetarea pedagogică a dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar. În <i>Acta et commentationes (Științe ale Educației)</i>, 2024 - ibn.idsi.md, https://doi.org/10.36120/2587-3636.v37i3.165-172 CZU: 37.0:159.954.4:373.3</p> <p>BÎRGĂOANU, C. Abordări conceptuale ale creativității în procesul educațional. In: <i>Probleme actuale ale științelor umanistice: Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor</i>, Ed. 19, 1 ianuarie 2021, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2021, Vol.19, Partea 1, pp. 37-46. ISBN 978-9975-46-296-9. ISSN 1857-0267</p> <p>BÎRGĂOANU, C. Creativitatea – factori stimulativi și blocaje. În: <i>Probleme actuale ale științelor umanistice: Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor</i>, Ed. 18, 1 ianuarie 2019, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2019, Vol.18, Partea 1, pp. 102-110. ISBN 9975-46-421-1. ISSN 1857-0267</p> <p>BÎRGĂOANU, C. Dimensiunile multiple ale stimulării creativității în școala primară. În: <i>Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională</i>, 2023, nr. 4(140), p. 46-49. ISSN 1810-6455.</p>

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8296872>

BÎRGĂOANU, C. Manifestarea creativității în procesul activității de învățare a elevilor de vârstă școlară mică. În: *Vector European*, 2023, nr. 1, p. 153-157. ISSN 2345-1106. DOI: <https://doi.org/10.52507/2345-1106.2023-1.26>

BÎRGĂOANU, C. Relația creativității cu inteligența și imaginația elevilor. In: *Calitate în educație - imperativ al societății contemporane*, 4-5 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: CEP UPS „I.Creangă”, 2020, Vol.2, pp. 149-158. ISBN 978-9975-46-482-6; 978-9975-46-484-0

BÎRGĂOANU, C. Rolul cadrului didactic în dezvoltarea competențelor transversale ale elevilor prin discipline școlare opționale. In: *Cercetarea pedagogică: exigențe contemporane și perspective de dezvoltare*, 3-4 noiembrie 2023, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2023, Ediția 1-a, pp. 394-399. ISBN 978-9975-46-867-1 (PDF). DOI: <https://doi.org/10.46727/c.03-04-11-2023.p393-398>

BÎRGĂOANU, C. Matematică și joc, Clasa a II-a, Iași, Editura Adi Center, 2022, 158p, ISBN 978-606-48-0856-7

BÎRGĂOANU, C. La pas cu Lizuca, Iași, Editura Adi Center, 2022, 62p, ISBN 978-606-48-0854-7

BÎRGĂOANU, C. Joc și creativitate, București, Editura EduLand, 2021, 102p, ISBN 978-606-95356-2-2

BÎRGĂOANU, C. Exersăm gândim și reușim, Iași, Editura Adi Center, 2020, 166p, ISBN 978-606-48-0615-4

BÎRGĂOANU, C. Gândire și creativitate prin matematică, Clasa a II-a, Iași, Editura Adi Center, 2019, 237p, ISBN 978-606-48-0435-8

BÎRGĂOANU, C. Creativitate și joc în orele de limba română, Iași, Editura Adi Center, 2019, 168p, ISBN 978-606-48-0436-5

BÎRGĂOANU, C. Valențele educative ale jocurilor în orele de limba română, Iași, Editura Spiru Haret, 2016, 82p, ISBN 978-973-579-277-0

Performanțe deosebite în inovarea didactică și managerială

Simpozioane și lucrări de specialitate în domeniul educațional publicate cu ISBN/ISSN

1. Simpozion Internațional Competențe europene în educație și formare profesională, metoda CLIL- CONTENT&LANGUAGE INTEGRATED LEARNING 21.02.2022
2. Certificat participare 18 th PAN- EUROPEAN CONFERENCE ON DIGITAL EDUCATION 30.09.2021
3. Participare Conferință Internațională EDUCAȚIE ONLINE, MEN,6-11.07.2020.
4. Participare Workshopuri „Învățarea cu stare de bine”, „Comunicarea creativă în mediul didactic”, „Inovație în educație” În cadrul simpozionului „Inovație în educație” ediția I, București, 14 mai 2020.
5. Conferință Internațională „INOVATIE SI CREATIVITATE IN ACTIVITATEA DIDACTICĂ”, 8 mai 2020.
6. Participare conferință „CALITATE ÎN EDUCAȚIE”, 01 FEBRUARIE 2020.
7. Simpozion Interjudețean „Sărbătorile iernii-obiceiuri și tradiții la români”, CCD OLT, 2020, ISSN-2344-2670.
8. Simpozion Național în cadrul proiectului educațional „Sănătatea

- mediului sănătatea noastră”,-Proiect avizat MEC în Buletinul informativ al CCD Rm. Vâlcea, poziția 25,pag. 73,3 martie 2020.
9. Conferință „ȘCOALA PENTRU VIAȚĂ”,22 noiembrie 2019.
  10. Conferință „TEATRUL IN EDUCAȚIE”,22 noiembrie 2019.
  11. Conferință Internațională „SPORTS IN EUROPEAN EDUCATION”,25 septembrie 2019.
  12. Conferință Internațională „INTERDISCIPLINARITATE ȘI DIALOG MULTICULTURAL”,26-28 septembrie 2019
  13. Participare Congres Internațional al Dascălilor Români,Asociația Grădinița Roza Venerini,2019.
  14. Participare Congresul Internațional al Cadrelor Didactice din România și al Cadrelor Didactice de Etnie Română, Eforie Sud, 3-5 iulie 2019
  15. Simpozionul Județean „UNIVERSUL ȘCOLII ROMÂNEȘTI ÎN CONTEXT EUROPEAN, CCD Iași, MEN, 9 mai 2019.
  16. Simpozion Educațional Internațional „ Cea dintâi unită, Basarabia”, 29 martie 2019, MEN.
  17. Participare Simpozion Internațional „Managementul Instituțiilor școlare în context European”, 26.04.2019 Paralia Katerini Grecia
  18. Publicare articol Conferința Europeană „Experiențe educaționale europene”- „Merg la școală reușesc”,ISBN 978-973-0-28872-8, Suceava 2019.
  19. Publicare articol, CCD IAȘI- „Creativitatea în învățământul primar”, Univers Didactic, Revista CCD nr. 16 din 2019, ISSN-1223-6765.
  20. Simpozion Național în cadrul proiectului educațional „Sănătatea mediului sănătatea noastră”,-Proiect avizat MEC în Buletinul informativ al CCD Rm. Vâlcea,poziția 27,pag. 85,22 februarie 2019.
  21. Participare Simpozion Internațional „Managementul Instituțiilor școlare în context European”, 27.04.2018-01.05.2018, Paralia Katerini Grecia
  22. Simpozion județean „Natura oglindită în poeziile lui EMINESCU”,MEN,înscris în CAEJ 2018.
  23. Conferința Națională „Strategii educaționale pentru susținerea elevilor capabili de performanță”,1 martie 2018.
  24. Conferință Internațională „CULTURALGRAM:ASSESSING THE PARENTING OF MIGRANT PARENTS OR CARERS,INCLUDING BLACK AFRICANS PARENTS OR CARERS ”,2018.
  25. Simpozion Internațional „STRATEGII PENTRU EDUCAȚIE”, Chișinău 13 mai 2018.
  26. Participare Festival Internațional INTERNATIONAL FESTIVAL OF DIVERSITY,17 decembrie 2018.
  27. Participare Simpozion Internațional „21-th Century Education— Modern perspectives in the European space”, 1-3 noiembrie 2018, Istanbul-Turcia.
  28. Participare seminar „Alături de copilul de autism. Să-l cunoaștem mai bine, să-l ajutăm mai mult”,2017.
  29. Participare Școală Internațională de Vară a Asociației Generale a Învățătorilor din România, Eforie Sud, 7-13 august 2017.

30. Simpozion Național în cadrul proiectului educațional „Nașterea Domnului-Renașterea Bucuriei,-Proiect avizat MEN în C.A.E.R.I. 2017, 16.02.2017, cu publicare articol, ISBN 978-606-775-562-6
31. Simpozion „Obiceiuri și datini specifice sărbătorilor de primăvară,, 10 martie 2017, cu publicare articol ISBN 978-606-13-3888-7.
32. Participare Workshop „Și eu sunt OM și lumea mea contează”, septembrie 2016.
33. Lucrare de specialitate - „Creativitate și joc în învățământul primar,, editura Spiru Haret, 2016, ISBN 978-973-579-279-4, autor Bîrgăoanu Claudia
34. Lucrare de specialitate- „Valențele educative ale jocurilor în orele de limba română,, editura Spiru Haret, 2016, ISBN 978-973-579-277-0, autor Bîrgăoanu Claudia
35. Publicare articol, simpozion național „Abordarea integrată a conținuturilor-de la teorie la practică,, ISSN 2458-018X, ISSN-L 2458-018X, 5.12.2015, Bârlad.
36. Simpozion „Magie în sunet, culoare și cuvânt,, cu publicare articol, 2015, ISBN 978-606-13-2500-9
37. Publicație „Creativitate și joc în orele de limba română”, Bîrgăoanu Claudia, ISBN 978-606-48-0436-5.
38. Publicație „ Gândire și creativitate prin matematică”, Bîrgăoanu Claudia, ISBN 978-606-48-0435-8.
39. Publicare articol „Datinile la români”- „Mărțișorul - dar al primăverii” ISBN 978-606-13-3888-7.
40. Publicație „Creativitate și joc în învățământul primar” Bîrgăoanu Claudia, ISBN 978-973-579-279-4.
41. Publicație „Valențele educative ale jocurilor în orele de limba română” Bîrgăoanu Claudia, ISBN 978-973-579-277-0.
42. Publicare studiu de specialitate „Strategii de dirijare și control al clasei de elevi” ISSN 1584-3777.
43. Publicare studiu de specialitate „Caracteristicile clasei de elevi, ca grup social” ISSN 1584-3777.
44. Publicare studiu de specialitate „Educația ecologică prin activități extracurriculare” ISSN 1584-3777.
45. Publicare studiu de specialitate „Consilierea familiilor care au copii cu ces” ISSN 1584-3777.
46. Publicare articol UNIVERS DIDACTIC-”Jocuri creative pentru orele de limba și literatura română pentru ciclul primar” ISSN 1223-6765
47. Publicație „Jocuri de copii” Bîrgăoanu Claudia, ISBN 978-606-13-3331-8
48. Publicare articol COMPENDIU DE PROIECTE DIDACTICE - ”Proiect didactic Matematică clasa a IV-a” ISBN 978-606-8947-29-7
49. Publicare articol EXPERIENȚE DIDACTICE- ”În lumea basmelor” ISBN 978-606-13-5147-3
50. Elaborarea de programe școlare, regulamente, metodologii, ghiduri metodice
51. Ghid metodic pentru orele de limba română - „Jocuri de copii”, editura PIM 2016, ISBN 978-606-13- 3331-8, autor Bîrgăoanu Claudia
52. Ghid metodic, publicare de articol-, Copilul în lumea cuvintelor,, ISSN 2501-4404

53. Program de intervenție personalizat, avizat CJEC IASI, 22.10.2014
54. Programe școlare adaptate la disciplina lb. română, avizat ISJ Iași, ani școlari 2014-2017.
55. Programe școlare adaptate la disciplina matematică, avizat ISJ Iași, ani școlari 2014-2017
56. Membru în CA, membru CEAC, responsabil comisie metodică/arie curriculară, responsabil cerc pedagogic/membru în consiliul consultativ/ mentor, formator

**Activitățile
extracurriculare și
implicarea în proiecte**

Participare la proiecte europene/internaționale

1. Coordonator Concurs Județean- Mărțișoare Cantacuzine, aprobat în CAEJ, 2023-2024
2. Participare Proiect ERASMUS- CROAȚIA ” Educate-reduce climate change impact and save the environment-iunie 2022
3. Coordonator la nivelul școlii a concursului internațional PRO LECTURA 2022
4. Coordonator la nivelul școlii a concursului internațional SURPRIZE DE CRĂCIUN 2022
5. Coordonator Program Mondial ECO-ȘCOALA din 2018 până în prezent
6. Certificat JA ROMÂNIA Economia noastră- dezvoltarea abilităților pentru viață 2021-2022
7. Voluntar ZIUA VERDE
8. Certificat LEAF
9. Certificat EU CODE WEEK 2019
10. Adeverință de participare proiect LET ”S GET GREEN 12.06.2018
11. Certificat participare proiect LET ”S GET GREEN 15.09.2018
12. Acord implementare JA ROMÂNIA : JA ÎN A DAY- Educație financiară 2017-2018
13. Certificat de participare Erasmus+ - JOB SHADOWING, 10-13.04.2017
14. Certificat de participare Programul Mondial-LEARNING ABOUT FORESTS, 2016-2017
15. Certificat de participare Erasmus+, module „Inclusion of Roma pupils” in cadrul proiectului Preventing Early School Leaving Through Inclusive Strategies (PEARLS), 2016
16. Certificat ERASMUS- Inclusion of Roma pupils,15.10.2016
17. Diplomă de participare Proiectul European „Mănâncă responsabil,, 2015-2016
18. Realizarea de proiecte/parteneriate și programe extracurriculare privind creșterea calității educației, dezvoltarea instituțională și dezvoltarea profesională a cadrelor didactice
19. Certificat de apreciere acordat de către Organizația Națională „Cercetașii României,,
20. Adeverință care atestă parteneriatul cu Casa de Cultură „M.Sadoveanu” Pașcani.
21. Proiect educațional „Porți către prietenie” între școli din județe diferite.

22. Proiect educațional „Stop violenței” școală-poliție.
23. Proiect educațional „ABC-ul circulației rutiere”.
24. Proiect educațional „Azi preșcolari, mâine școlari”, școală-grădiniță.
25. Proiect educațional „Zâmbet pentru toți copiii” Asociație-ONG-școală.

**Experiența
organizatorică în
desfășurarea
activităților
metodice la nivel
local, județean,
național și
internațional**

1. Îndrumare activitate pedagogică a studenților USV Suceava, 2020.
2. Voluntar în CAMPANIA DE ACȚIUNE ZIUA VERDE A VOLUNTARILOR CCDG, ECO-
3. ȘCOALA, 2019-2022.
4. Voluntar în cadrul campaniei SNAC-” Săptămâna fructelor și a legumelor donate”, ISJ IAȘI, 18-21 noiembrie 2019.
5. Voluntar Proiect Educațional „ȘCOALA DE VARĂ”, 1-15 Iunie 2019-2022.
6. Voluntar Proiect „ȘI TU POȚI FI MAI BUN”, ISJ Iași, iulie 2019.
7. Implementare Program Educațional „De-a arhitectura”, 2018-2019.
8. Voluntar în cadrul campaniei de Mărțișor ”Cutia cu surprize”, ISJ IAȘI, în cadrul Strategiei Naționale de Acțiune Comunitară, 1-12 martie 2019.
9. Voluntar în cadrul campaniei SNAC - ” Săptămâna fructelor și a legumelor donate”, ISJ IAȘI, 19-23 noiembrie 2018.
10. Voluntar în cadrul Proiectului Mondial ”WORD CLEANUP DAY, LET’S DO IT” 15 septembrie 2016 - 2018.
11. Coordonator în cadrul evenimentului HOUR OF CODE ROMÂNIA, organizat de ADFABER, 3-9 decembrie 2018.
12. Participare Proiect Educativ Județean „ Albastru pentru solidaritate”, CAEJ 2018, POZIȚIA 88.
13. Voluntar acțiune „LET’S GET GREEN”, organizată de „LET’S DO IT”, 2018.
14. Voluntar în CAMPANIA DE ACȚIUNE ZIUA VERDE A VOLUNTARILOR CCDG, ECO-ȘCOALA, 2017-2018.
15. Organizator concurs local „Poezia matematică,, 04.2017
16. Organizator concurs județean-etapa locală „ Lectură, cuvânt, imagine,, 2017.
17. Organizator concurs național „Pe aripile prieteniei și dansului,, 03.2017.
18. Organizator al concursului de evaluare națională 2017 în cadrul Proiectului „Pașaport pentru cultură,,
19. Organizator al Proiectului Internațional de matematică aplicată Cangurul, 2017.
20. Voluntar Proiect European „Mănâncă Responsabil”, CCDG, 2016-2017.
21. Voluntar în cadrul campaniei SNAC-” Săptămâna fructelor și a legumelor donate”, ISJ IAȘI, 20-24 noiembrie 2017.
22. Voluntar în cadrul campaniei STRATEGIA NAȚIONALĂ DE SIGURANȚĂ NAȚIONALĂ, 2016-2017.
23. Voluntar în cadrul campaniei SNAC-”Săptămâna fructelor și a legumelor donate”, ISJ IAȘI, 18 noiembrie 2016.
24. Organizator concurs județean „Mihail Sadoveanu,, 2015

25. Organizator al Campaniei Globale pentru Educație Salvați Copiii 2015.
26. Organizator concurs național „Cangurașul Matematician”, 2014-2015.
27. Coordonator concurs local „Desene pe asfalt”, 01.06.2013.
28. Mentor concurs național „Dezleagă tainele bunelor maniere” 2013.
29. Organizator concurs interdisciplinar „Performer la școală și în viață” 2013.
30. Organizator concurs local „Bucuria Crăciunului” 2012
31. Membru in comisia centrală a Olimpiadei Județene de Educație Civică, clasele III-IV.
32. Participare Prelegere „Explorând lumea senzorială a autismului”, susținut de DR. OLGA BOLDASHINA, The University of Birmingham, UK.

Competențe TIC

1. Certificat de participare la programul de formare POCU/449/4/16/128671 ÎNVĂȚ ȘI ZÂMBESC-2022
2. Adeverință de participare la simpozion internațional COMPETENȚE EUROPENE ÎN EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ, METODA CLIL-CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING- 2022
3. Certificat participare EVALUAREA FORMATIVĂ MODERNĂ CU AJUTORUL STANDARDELOR EDUCATIONALE-2022
4. Certificat participare 18TH PAN-EUROPEAN CONFERENCE ON DIGITAL EDUCATION-2021
5. Adeverință de participare la WEBINAR –NOUTĂȚI 2021-TEHNOLOGIE ȘI INOVAȚIE ÎN EDUCAȚIE-Inspectoratul Județean Iași-2021
6. Certificat de participare la programul de formare EVALUAREA FORMATIVĂ ONLINE-2021
7. Certificat de participare la seminarul TEHNICI ȘI METODE DE PREDARE ONLINE-2020
8. DIPLOMĂ de absolvire a cursului INTENSIV DE EDUCAȚIE DIGITALĂ-2020
9. Certificat Lecții de competențe digitale pentru profesori în sprijinul elevilor, EDUCHANGE, 2020
10. Certificat de participare la programul de perfecționare SISTEME COMUNE DE VIDEOCONFERINȚĂ ONLINE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT-2020
11. Certificat de participare la programul de perfecționare EVALUAREA ONLINE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT.CATALOG ȘCOLAR ONLINE-2020
12. Certificat de participare la programul de perfecționare CRED-2019-2020
13. Certificat de participare la 55 de webinarii EDUCAȚIA ONLINE-2020
14. Certificat de participare DE-A ARHITECTURA-MINI- 2018-2019
15. Certificare utilizare platforme în cadrul cursului „PROFESOR IN ONLINE”, 2020
16. Colaborare cu SOFTWIN, Intuitext, 2020.

17. Certificat EU CODE WEEK 2019.
18. Certificare in CODING LITERACY, 2019.
19. Utilizare și participare la crearea Soft Educațional în cadrul Proiectului educațional
20. PowerPointShow.pps, 2019.
21. Utilizare soft educațional și platforme e-learning, EDU, 2019.
22. Certificat EUROPE CODE WEEK 2019.
23. Certificat utilizare platformă educațională SMART STUDY, 2017-2018.
24. Utilizare softuri educaționale și auxiliare curriculare EDU, 2017-2018.
25. Certificat de participare la EUROPEAN SCHOOLNET ACADEMY-2017
26. Contribuție proiect „INSTRUIRE ASISTATA PE CALCULATOR IN PROCESUL DE PREDARE INVATARE - METODĂ ALTERNATIVĂ IN INVATAMANTUL PRIMAR DIN ROMANIA”, 2017.
27. Participare Workshop „MATEMATICA-PREDARE, EXERSARE ȘI ÎNVĂȚARE”, 2017.
28. Participare Workshop „UTILIZAREA PLATFORMEI DE ÎNVĂȚARE ONLINE”, 2017.
29. Utilizare softuri educaționale și auxiliare curriculare EDU, 2016-2017.
30. Certificat GOOGLE for EDUCATION, 2014-2015.
31. Utilizare softul educațional și interactivitate bazată pe IT, 2013-2015.
32. Certificat de participare la activitățile de formare și implementare la clasă a Proiectului POSDRU „Matematică digitală. Curriculum opțional și resurse educaționale pentru clasa a III-a”.
33. Adeverințe utilizator soft educațional EDU.
34. Atestat de formare continuă „Tehnici informaționale computerizate”.
35. Supliment la diploma de licență - Facultatea de Teologie – disciplină: Tehnoredactare computerizată.
36. Supliment la diploma de licență „Facultatea de Științe ale educației” – discipline: Tehnologii informaționale și de comunicare - aplicații pe calculator, Educație plastică asistată pe calculator, Instruire asistată pe calculator.